ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΝΕΩΤΕΡΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΥ ΧΡΥΣΟΥΛΑ
Α.Μ. 1107Μ044

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ (1908-1913) ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΡΗΤΙΚΟ ΤΥΠΟ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΛΙΝΑ ΛΟΥΒΗ

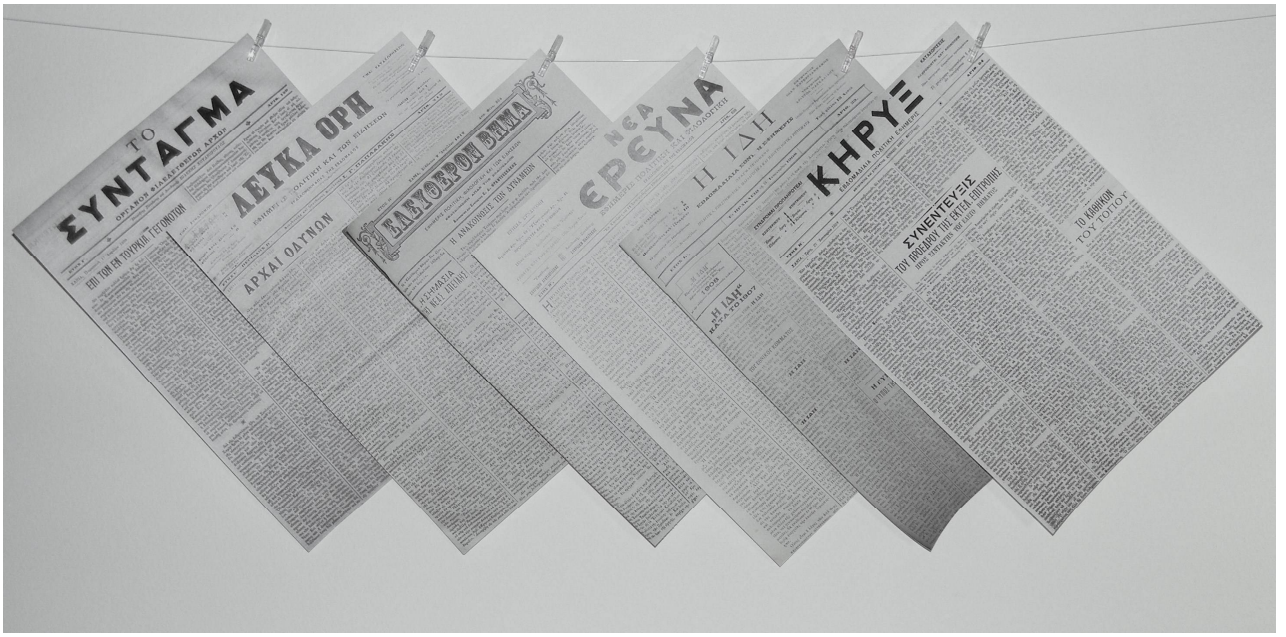

ΑΘΗΝΑ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2010

«Και σε τί χρησιμεύει αυτό, παιδί μου;»

Ευχαριστώ την κυρία Ζαχαρένια Σημαντηράκη και το προσωπικό του Ιστορικού Αρχείου Κρήτης στα Χανιά, τον κύριο Γιάννη Παπιομύτογλου και το προσωπικό της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρεθύμνου, το προσωπικό της Βικελαίας Βιβλιοθήκης Ηρακλείου, καθώς επίσης και το προσωπικό της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων για την πολύτιμη βοήθειά τους. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στην κυρία Χαρά Αποστολάκη και το προσωπικό του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ.Βενιζέλος» στα Χανιά για την υποδειγματική τους εξυπηρέτηση. Ευχαριστώ επίσης τον κύριο Μιχάλη Τρούλη, την κυρία Ελένη Τρουλλινού και τον καλό συνάδελφο Δημήτρη Βασιλείου. Τέλος θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου σε όλους όσους, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, δυσχέραναν την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΕΛ.3

2. ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ 1866-1908 ΣΕΛ.4

3. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΣΕΛ.7

4. Η ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΕΛ.10

5. Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΣΕΛ.21

6. Η ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ – ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΣΗΜΑΙΑΣ ΣΕΛ.25

7. Η ΣΤΑΣΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΝΕΟΤΟΥΡΚΩΝ ΣΕΛ.29

8. Η ΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1908) ΣΕΛ.36

9. ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ - ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ 1910 - Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΣΕΛ.40

10. ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΕΛ.48

11. Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΣΕΛ.56

12. Η ΣΤΑΣΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΕΛ.61

13. Η ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΕΛ.65

14. ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΕΛ.68

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Συχνά κάτι το οποίο θεωρεί αυτονόητο ένας λαός, πρέπει πρώτα να περάσει από τις συμπληγάδες των όπλων και της διπλωματίας για να γίνει αποδεκτό από εκείνους, οι οποίοι έχουν τον τελευταίο λόγο για την τύχη αυτού του λαού. Η περίπτωση της Κρήτης δεν αποτελεί εξαίρεση. Ο κρητικός λαός επιθυμούσε την Ένωση της νήσου με την Ελλάδα, διεκδικώντας την με πολύχρονες στρατιωτικές και διπλωματικές κινήσεις, αλλά η επιθυμία του αυτή προσέκρουε στις αντιρρήσεις, τα συμφέροντα και τις λεπτές ισορροπίες που προσπαθούσαν να κρατήσουν οι Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής (κυρίως Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Ρωσία & Ιταλία) με την Οθωμανική Αυτοκρατορία στο γεωγραφικό χώρο της Ανατολικής Μεσογείου στα μέσα του 19ου και τις αρχές του 20ου αιώνα. Σε ανάλογα δύσκολη θέση με την Κρήτη βρισκόταν και το Ελληνικό Κράτος, το οποίο θα διατάραζε τις παραπάνω ισορροπίες, αν αποδεχόταν αβίαστα την Ένωση. Το Κρητικό Ζήτημα διήρκησε πολλές δεκαετίες, όμως στην παρούσα εργασία θα εξεταστεί η τελευταία του φάση, από το 1908 έως το 1913, όπως αυτή αποτυπώθηκε στις σελίδες του κρητικού τύπου της εποχής. Το έτος 1908 επελέγη ως ορόσημο στην εξέλιξη του ζητήματος, διότι τη χρονιά εκείνη συνέβησαν τρία σημαντικά γεγονότα, τα οποία έδωσαν την τελευταία ώθηση για την οριστική Ένωση της 1ης Δεκεμβρίου 1913: η απόσυρση των στρατευμάτων των Μεγάλων Δυνάμεων από το νησί, η αισιοδοξία που δημιούργησε το κίνημα των Νεοτούρκων και η μονομερής, εκ μέρους των Κρητικών, ανακήρυξη της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα το Σεπτέμβριο του 1908.

Το συγκεκριμένο θέμα έχει εξεταστεί από πολλές οπτικές γωνίες μέσα από τη βιβλιογραφία. Στην προκειμένη περίπτωση επιχειρείται η μελέτη του μέσα από τη ματιά των εκδοτών και δημοσιογράφων της εποχής, οι οποίοι αποτύπωσαν τα γεγονότα είτε όπως τα έβλεπαν να εξελίσσονται, είτε όπως θα ήθελαν να εξελίσσονται και ενδεχομένως όπως θα ήθελαν να πιστεύει η κοινή γνώμη ότι εξελίσσονται. Διότι η συμβολή του τύπου στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης ήταν κεφαλαιώδης, καθώς την εποχή εκείνη ο τύπος ήταν το μοναδικό μέσο για την ενημέρωση των πολιτών, αλλά και ίσως το μόνο (μετά την τοπική Βουλή) για τη διεξαγωγή δημοσίου διαλόγου. Η κοινή γνώμη αποδείχτηκε, με τη σειρά της, σε αρκετές περιπτώσεις ρυθμιστικός παράγων για τις πολιτικές εξελίξεις στο νησί. Συνεπώς δεν αποτελεί πρωτοτυπία το γεγονός ότι ο ατέρμων αυτός κύκλος ώθησε πληθώρα πολιτικών ανδρών να εκδώσουν ή να καθοδηγήσουν έντυπα με πολιτικό

περιεχόμενο. Αυτό το περιεχόμενο σήμερα αποτελεί πολύτιμο υλικό για την κατανόηση των εξελίξεων στο Κρητικό Ζήτημα. Διαπιστώνεται ότι υπήρχε ομοφωνία ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, εν προκειμένω την Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα, όχι όμως και ως προς τον τρόπο επίτευξής του.

2. ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ 1866 - 1908

Μετά από μακρόχρονη οθωμανική κυριαρχία στην Κρήτη ο Σουλτάνος παραχώρησε το νησί κατά το διάστημα 1830-1840 στον αντιβασιλέα της Αιγύπτου Μωχάμετ Άλι, σε αντάλλαγμα των υπηρεσιών του κατά τη διάρκεια της δεκαετούς επανάστασης σε Πελοπόννησο και Κρήτη. Το 1840 η Κρήτη επανήλθε στην κυριαρχία του Σουλτάνου.

Τον Αύγουστο του 1866 σημειώθηκε Επανάσταση των χριστιανών εναντίον των Οθωμανών, η οποία οδήγησε στον Οργανικό Νόμο του 1868. Σύμφωνα με αυτόν προβλεπόταν η συμμετοχή των χριστιανών στη δημόσια διοίκηση, καθιερωνόταν η ισοτιμία των δύο γλωσσών, θα ίσχυαν φορολογικές ελαφρύνσεις και θα εκλεγόταν έμμεσα Γενική Συνέλευση με μεικτή σύνθεση και με νομοθετικές αρμοδιότητες τοπικού χαρακτήρα. Οι αποφάσεις της θα έπρεπε να επικυρωθούν από το Γενικό Διοικητή και την οθωμανική κυβέρνηση. Αρχικά λειτούργησε υποτυπωδώς, όμως έδωσε την ευκαιρία στο χριστιανικό στοιχείο να αναδείξει τις προοδευτικές διοικητικές του ικανότητες. Τα διεθνή γεγονότα στα Βαλκάνια τη δεκαετία του 1870 οδήγησαν στη συγκρότηση ενός ισχυρού μεταρρυθμιστικού κινήματος, με τη συμμετοχή στη Συνέλευση της νέας τάξης των χριστιανών, οι οποίοι κατά κανόνα είχαν σπουδάσει στην Ελλάδα. Το 1876 υπέβαλαν υπόμνημα υπέρ της μεταρρύθμισης του Οργανικού Νόμου, ζητώντας ισονομία και ισοπολιτεία, μέσα από συγκεκριμένα αιτήματα (αναλογικότερη εκπροσώπηση στη Συνέλευση και τη διοίκηση, δικαίωμα σύνταξης τοπικού προϋπολογισμού κ.α.). Η Υψηλή Πύλη απέρριψε τα περισσότερα από αυτά. Σε ένδειξη διαμαρτυρίας οι χριστιανοί απείχαν από τα διοικητικά τους καθήκοντα. Πρωτεργάτης του κινήματος ήταν ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, πληρεξούσιος Κυδωνίας, ο οποίος συνελήφθη αλλά αφέθηκε ελεύθερος μετά από παλλαϊκό συλλαλητήριο στο κέντρο των Χανίων. Ακολούθησε η σύνοδος της «Παγκρητίου Επαναστατικής Συνελεύσεως» στον Φρε Αποκορώνου τον Ιανουάριο

του 1878 με κυριότερα αιτήματα την κατάργηση της κυριαρχίας του Σουλτάνου στην Κρήτη και την κήρυξη της Ένωσης του νησιού με την Ελλάδα. Μετά την κατάρρευση της Τουρκίας στο ρωσοτουρκικό πόλεμο το άρθρο 15 της Συνθήκης του Αγίου Στεφάνου τον Φεβρουάριο του 1878 υποχρέωνε την Τουρκία να εφαρμόσει πλήρως τον Οργανικό Νόμο του 1868. Το ζήτημα θα εσυζητήτο στο Συνέδριο του Βερολίνου που ακολούθησε. Η Κρητική Συνέλευση εξέλεξε δύο αντιπροσώπους, τον Κ.Βολουδάκη και τον Ι.Σφακιανάκη, για να μεταβούν στο χώρο του Συνεδρίου, όμως η ελληνική κυβέρνηση το απαγόρευσε, διότι φοβήθηκε ότι θα δέχονταν την ηγεμονία και όχι την Ένωση. Το Συνέδριο του Βερολίνου οδήγησε στην υπογραφή της Σύμβασης της Χαλέπας τον Οκτώβριο του 1878.

Στη Σύμβαση οριζόταν για την Κρήτη καθεστώς ημιαυτόνομης επαρχίας με ιδιαίτερα προνόμια. Μεταξύ άλλων ο γενικός διοικητής Κρήτης θα είχε πενταετή θητεία και θα μπορούσε να είναι χριστιανός, προβλεπόταν η ίδρυση χωροφυλακής, η αναγνώριση της ελληνικής γλώσσας στα δικαστήρια, φορολογικές ελαφρύνσεις, γενική αμνηστεία, άδεια για έκδοση εφημερίδων κ.α. Στη Γενική Συνέλευση για πρώτη φορά θα πλειοψηφούσαν οι χριστιανοί έναντι των μουσουλμάνων (49-31). Τα αποτελέσματα όμως ήταν κατώτερα των προσδοκιών των επαναστατών, γι' αυτό πολλοί απογοητεύτηκαν. Ήταν εντούτοις η πρώτη απόπειρα εφαρμογής ενός καθεστώτος με φιλελεύθερα και κοινοβουλευτικά στοιχεία. Την εποχή εκείνη δημιουργήθηκαν και οι πρώτες πολιτικές παρατάξεις στο νησί. Το 1889 σημειώθηκε νέα επανάσταση, άκαιρη και ατυχής αυτή τη φορά. Ήταν προϊόν της διαμάχης και της ασυνεννοησίας ανάμεσα στις δύο παρατάξεις. Το αποτέλεσμα ήταν η ανάκληση των προνομίων της Σύμβασης της Χαλέπας, ενώ σημειώθηκαν βιαιοπραγίες από την πλευρά των Τουρκοκρητών και των βασιβουζούκων.

Η «Μεταπολιτευτική Επανάσταση» υπό τον Μανούσο Κούνδουρο το 1895 οδήγησε σε νέο Οργανικό Νόμο, ο οποίος επικυρώθηκε με φιρμάνι το 1896. Όριζε την επαναφορά και ανανέωση των προνομίων των χριστιανών και παρείχε στις Δυνάμεις το δικαίωμα να παρεμβαίνουν στην Κρήτη για την προστασία των αμάχων. Οι Τούρκοι αντέδρασαν και προκάλεσαν επεισόδια καθ' όλη τη διάρκεια του έτους 1897. Η ελληνική κυβέρνηση διέταξε την απόβαση ελληνικού στρατού υπό τον Τιμολέοντα Βάσσο στην Κρήτη, όμως επενέβησαν οι Δυνάμεις κι έτσι το νησί ετέθη υπό διεθνή προστασία. Εν τω μεταξύ μεσολάβησε ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897. Οι Δυνάμεις ζήτησαν τον αφοπλισμό των Κρητικών κι εκείνοι με τη σειρά τους ζήτησαν την απομάκρυνση του τουρκικού στρατού από το νησί. Οι σφαγές του

Ηρακλείου στις 25 Αυγούστου 1898 επέσπευσαν τις εξελίξεις. Το φθινόπωρο του 1898 ο τουρκικός στρατός εγκατέλειψε το νησί και οι Κρητικοί κατέθεσαν τα όπλα τους. Η Ρωσία πρότεινε για τη θέση του Αρμοστή τον πρίγκηπα Γεώργιο της Ελλάδος, πρόταση με την οποία συμφώνησαν και οι άλλες Δυνάμεις, διότι αποτελούσε μία μέση λύση τόσο για τους Έλληνες όσο και για τους Τούρκους.

Το Δεκέμβριο του 1898 ο Αρμοστής Γεώργιος αφίχθη στην Κρήτη. Στις 16 Απριλίου 1899 δημοσιεύτηκε το Σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας, το οποίο χαρακτήριζε υποτυπώδης κοινοβουλευτισμός, σε συνδυασμό με πανίσχυρο ηγεμόνα με ευρείες εξουσίες. Προβλεπόταν αυτονομία της Κρητικής Πολιτείας στα εσωτερικά ζητήματα, ενώ η εξωτερική και η αμυντική πολιτική υπάγονταν σε περιορισμούς υπό την κηδεμονία των Μεγάλων Δυνάμεων. Ο Βενιζέλος, μέλος της πρώτης κυβέρνησης, επιθυμούσε την ολοκλήρωση της αυτονομίας, διότι έβλεπε ότι η Ένωση θα καθυστερούσε πολύ. Προτιμούσε να εδραιωνόταν ένα λειτουργικό κοινοβουλευτικό πολίτευμα, για να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις μιας ευέλικτης πολιτικής στο διεθνές σκηνικό. Όμως ο Αρμοστής δεν επιθυμούσε το συνταγματικό περιορισμό των εξουσιών του και θεωρούσε προνόμιο του Στέμματος τον χειρισμό του Κρητικού Ζητήματος. Επίσης δεν ήθελε να θεωρηθεί ότι αφήνει περιθώρια παγίωσης αυτόνομης πολιτείας, ώστε να μείνει η Ένωση ως η μόνη λύση. Η διαφωνία Αρμοστή – Βενιζέλου κατέληξε στην απόλυση του τελευταίου από την Εκτελεστική Επιτροπή στις 20 Μαρτίου 1901.

Το καθεστώς της απολυταρχίας, του νεποτισμού και της κακοδιοίκησης οδήγησε σταδιακά στον σχηματισμό μίας αντιπολιτευτικής ομάδας, η οποία κήρυξε την Επανάσταση στο Θέρισσο στις 10 Μαρτίου 1905 υπό την τριανδρία των Ελευθερίου Βενιζέλου, Κωνσταντίνου Φούμη και Κωνσταντίνου Μάνου. Οι Μεγάλες Δυνάμεις παρέκαμψαν τον Αρμοστή και συνδιαλέχθησαν απ' ευθείας με τους επαναστάτες, οι οποίοι στις εκλογές του Μαΐου 1907 αύξησαν κατά πολύ τα ποσοστά τους, παραμένοντας όμως στην αντιπολίτευση. Οι Δυνάμεις υιοθέτησαν τις προτάσεις της διεθνούς επιτροπής υπό τον Εδουάρδο Λω αναφορικά με την αναδιοργάνωση της χωροφυλακής, τη συγκρότηση πολιτοφυλακής, την αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων όταν θα απεκαθίστατο η τάξη, την αναθεώρηση του Συντάγματος και την εκχώρηση στον Έλληνα βασιλιά του δικαιώματος να ορίζει τον Αρμοστή με τη συμφωνία των Δυνάμεων. Η παρουσία του Γεωργίου είχε κριθεί πλέον άσκοπη. Δεν αντελήφθη έγκαιρα τις ανάγκες της κρητικής κοινωνίας να εκφραστεί μέσα από το πολιτικό σύστημα, το οποίο ο Γεώργιος περιέβαλλε με αδιαλλαξία. Έτσι οδηγήθηκε

σε έξωση τη νύχτα της 12ης Σεπτεμβρίου 1906. Νέος Ύπατος Αρμοστής διορίστηκε ο πρώην πρωθυπουργός της Ελλάδος Αλέξανδρος Ζαΐμης. Το κυριότερο επίτευγμα επί των ημερών του ήταν η ψήφιση του νέου φιλελεύθερου Συντάγματος του 1907 (ψηφίστηκε στις 2 Δεκεμβρίου 1906). Ο Ζαΐμης παρέμεινε στη θέση του μέχρι την κήρυξη της Ένωσης τον Σεπτέμβριο του 1908, χωρίς να έχει λήξει η θητεία του.[1]

3. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Οι πολιτικές παρατάξεις στο νησί πήραν μορφή μετά τη Σύμβαση της Χαλέπας, καθώς τότε παρουσιάστηκε η ανάγκη της συνέχισης της κυριαρχίας των ισχυρών μπέηδων υπό πολιτικούς όρους πλέον. Λόγω της μειοψηφίας τους δημιούργησαν έναν φορέα αποτελούμενο από τις συντηρητικές δυνάμεις της κρητικής κοινωνίας, δηλαδή από τους επικεφαλής των μουσουλμάνων, τις ισχυρές οικογένειες των χριστιανών (κυρίως φιλορωσικές), τους υπαλλήλους της διοίκησης και όσους επεδίωκαν ανάλογη θέση, αλλά και με την υποστήριξη της ηγεσίας της ορθόδοξης Εκκλησίας. Αυτοί έμειναν γνωστοί ως συντηρητικοί ή καραβανάδες, από

---

[1] Γιανουλόπουλος Γιάννης, *Η ευγενής μας τύφλωσις*, 3η έκδοση, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2001, σελ.132-156.

Δετοράκης Θεοχάρης, «Τα ελευθέρια της Κρήτης – Οι μεγάλοι σταθμοί του Κρητικού Ζητήματος», στο: Συλλογικό, *Η τελευταία φάση του Κρητικού Ζητήματος,* επιμ. Δετοράκης Θεοχάρης – Καλοκαιρινός Αλέξης, Εταιρεία Κρητικών Ιστορικών Μελετών, Ηράκλειο 2001, σελ.15-28.

Καλλιβρετάκης Λεωνίδας, «Κρήτη 1871-1913, το τέλος της Οθωμανικής κυριαρχίας», στο: Συλλογικό, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000,* τομ. 5ος, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σελ. 327-342.

Καρέλλης Μανόλης, *Ιστορικά Σημειώματα για την Κρήτη, Από την Επανάσταση του 1866 ως την Κατοχή*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2005, σελ.61-74.

«Κρητική Πολιτεία (1899-1909)», στο: Συλλογικό, *Ιστορία των Ελλήνων*, β΄ έκδοση, Δομή, τόμ. 14ος, σελ.303-357.

Λοβέρδος Ανδρέας, *Πολιτική Ιστορία της Ελλάδας [1828-1975]*, β' έκδοση, Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2000, σελ.89-91.

Μυλωνογιάννης Γεώργιος, *Η Επανάσταση του 1878 στην Κρήτη και η Σύμβαση της Χαλέπας*, Χανιά 2007, σελ.13-90.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η εποχή του, επιμ. Βερέμης Θάνος-Νικολακόπουλος Ηλίας, Τα Νέα-Ιστορική Βιβλιοθήκη, Ελληνικά Γράμματα.

Παναγιωτάκης Γεώργιος, *Ο Βενιζέλος στην επανάσταση και την πολιτική*, Ηράκλειο 1993, σελ.37-39 & 69-71.

Παρλαμάς Μενέλαος, «Το χρονικόν της Ενώσεως», περιοδικό Παλίμψηστον, τεύχος 13, Ηράκλειο Δεκ.1993.

Πετρίδης Παύλος, «Η αποδοχή της κρητικής αυτονομίας», στο: Συλλογικό, *Ελευθέριος Βενιζέλος 1864-1936*, Ελευθεροτυπία-Εψιλον-Ιστορικά, Αθήνα.

Σβολόπουλος Κωνσταντίνος, «Η Κρητική Πολιτεία από το 1899», στο: Συλλογικό, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τομ. ΙΔ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σελ. 197-215.

Ξανθουδίδης Στέφανος, *Επίτομος Ιστορία της Κρήτης*, Ελεύθερη Σκέψις, Αθήνα 1994, σελ.166-173.

το κόμμα της καραβάνας. Η παράταξη αυτή διατηρήθηκε στην εξουσία μέχρι το 1889, εφαρμόζοντας ένα αναξιοκρατικό και πελατειακό σύστημα διακυβέρνησης. Θύματα του συστήματος αυτού ήταν και οι Γενικοί Διοικητές Κρήτης, οι οποίοι όχι μόνο δεν συμπλήρωναν την προβλεπόμενη πενταετή θητεία τους, αλλά ο μέσος όρος της δεν ξεπερνούσε τους 24 μήνες. Ο μόνος που διασώθηκε από το σύστημα ήταν ο Νικολάι Σαρτίνσκυ, ο οποίος ανέλαβε καθήκοντα Γενικού Διοικητή το Μάιο του 1888. Ακολούθησε διαφορετική τακτική από τους προκατόχους του και επέβαλε μεταρρυθμίσεις, όπως ήταν, μεταξύ άλλων, η άμεση ταυτόχρονη και καθολική ψηφοφορία για την ανάδειξη Συνέλευσης τριετούς θητείας και η ορθολογιστικότερη και αξιοκρατικότερη διαχείριση του δημόσιου τομέα. Έτσι προσελήφθη ίσος αριθμός καραβανάδων και προσώπων που ανήκαν στην αντιπολίτευση. Η αντιπολίτευση ήταν το κόμμα των φιλελευθέρων ή των ξυπολήτων, όπως τους αποκαλούσαν οι αντίπαλοί τους, και περιελάμβανε τα πιό εκσυγχρονιστικά και δυναμικά στοιχεία της κρητικής κοινωνίας, δηλαδή την πλειοψηφία εκείνων που είχαν πανεπιστημιακή μόρφωση, των εμπόρων, αλλά και των κατώτερων κληρικών, χριστιανών και μουσουλμάνων. Εντός του κόμματος δημιουργήθηκε μία εκσυγχρονιστική ομάδα αποτελούμενη από τους Ελ.Βενιζέλο, Κων.Φούμη, Χαρ.Πωλογεώργη και Ι.Μοάτσο, οι οποίοι έμειναν γνωστοί ως Λευκορείτες, διότι ανέλαβαν την εφημερίδα του Κων.Μητσοτάκη *Λευκά Όρη,* όταν εκείνος αποχώρησε. Στις εκλογές του 1889 η αντιπολίτευση κατάφερε την πρώτη της νίκη έναντι των καραβανάδων. Οι φιλελεύθεροι πλειοψήφισαν στη Συνέλευση με 39 έναντι 10 πληρεξουσίων ανάμεσα στους χριστιανούς, μεταξύ αυτών και ο Ελευθέριος Βενιζέλος για πρώτη φορά, και με τους μισούς περίπου από τους συνολικά 31 ανάμεσα στους μουσουλμάνους. Η πρόθεση των φιλελεύθερων για εκκαθάριση του δημόσιου τομέα ήταν η αιτία, λίγες μόλις εβδομάδες μετά, να αποχωρήσει η αντιπολίτευση, με το πρόσχημα της προώθησης του εθνικού ζητήματος, και να κηρύξει την Ένωση με την Ελλάδα. Απώτερος στόχος της ήταν η απομάκρυνση του Σαρτίνσκυ. Η αδυναμία συνεννόησης ανάμεσα στις παρατάξεις, παρά τις εκκλήσεις της ελληνικής κυβέρνησης Τρικούπη, και οι ένοπλες συγκρούσεις που ακολούθησαν έδωσαν την αφορμή στην Πύλη να καταστείλει στρατιωτικά την επανάσταση, να επιβάλλει τον στρατιωτικό νομο και αργότερα να καταργήσει τα προνόμια της Σύμβασης της Χαλέπας.

Η επόμενη εκλογική αναμέτρηση έγινε στις 24 Ιανουαρίου 1899 για πρώτη φορά υπό το νέο καθεστώς της Κρητικής Πολιτείας. Η νέα Γενική Συνέλευση περιελάμβανε 138 χριστιανούς και 50 μουσουλμάνους πληρεξουσίους. Ακολούθησε

η ψήφιση του νέου Συντάγματος (Απρίλιος) και ο διορισμός της πρώτης πενταμελούς κυβέρνησης από τον Αρμοστή. Η κυβέρνηση ονομαζόταν Ηγεμονικό Συμβούλιο και περιελάμβανε 4 χριστιανούς (Κων.Φούμη Σύμβουλο επί των Οικονομικών, Ελ.Βενιζέλο Σύμβουλο επί της Δικαιοσύνης, Μαν.Κούνδουρο Σύμβουλο επί των Εσωτερικών και Νικ.Γιαμαλάκη Σύμβουλο επί των Εκπαιδευτικών) και 1 μουσουλμάνο (Χασάν Σκυλιανάκη Σύμβουλο επί της Δημοσίας Ασφαλείας). Κατά την απογραφή του πληθυσμού του 1900 οι χριστιανοί της Κρήτης ανέρχονταν σε 269.319 και οι μουσουλμάνοι σε 39.496[2]. Τον Μάρτιο του 1901 ο Γεώργιος απέπεμψε τον Βενιζέλο «επειδή όλως αναρμοδίως υπεστήριξε και δημόσια εξέθηκε γνώμας επί σπουδαιοτάτου ζητήματος του τόπου αντιθέτους προς το φρόνημα και την εντολήν Ημών». Στις εκλογές του 1901 και του 1903 πλειοψήφισε η φιλοπριγκηπική μερίδα, δηλαδή η συντηρητική παράταξη. Μετά το κίνημα του Θερίσσου έγιναν νέες εκλογές το Μάιο του 1907. Πλειοψήφισε και πάλι η συντηρητική παράταξη με αρχηγό τον Αντώνιο Μιχελιδάκη και ποσοστό 53,4%, όμως ισχυροποιήθηκε σημαντικά η αντιπολίτευση με τη συνεργασία των Βενιζέλου, Φούμη και Πωλογεώργη και ποσοστό 46,6%.

Η συντηρητική παράταξη ή κόμμα των καραβανάδων από κάποια στιγμή κι έπειτα (χωρίς να έχει εξακριβωθεί ακριβώς πότε) ονομάστηκε Εθνικόν Κόμμα και είχε σήμα την ελιά. Το κόμμα των φιλελευθέρων δεν ήταν συγκροτημένο κόμμα με καθορισμένη ιεραρχία ούτε είχε επίσημη ονομασία (συχνά αναφέρεται και ως βενιζελικό κόμμα ή βενιζελική παράταξη), αλλά επρόκειτο για συνασπισμό προσωπικών κομμάτων των Ε.Βενιζέλου, Κ.Φούμη, Χ.Πωλογεώργη και Κ.Μάνου και είχαν σήμα τη δάφνη. Ακόμα και μετά τις εκλογές του Μαρτίου 1910 δεν είχαν διευκρινιστεί οι ονομασίες των κομμάτων. Μέσα στο πλαίσιο της συζήτησης μεταξύ των εφημερίδων σχετικά με το ποιός δικαιούται να χρησιμοποιεί το όνομα των «φιλελευθέρων» ο *Κήρυξ* υπεραμύνεται ότι: «το όνομα των φιλελευθέρων ανήκει εις τους φίλους ημών»[3]. Σύμφωνα με τη διοικητική διαίρεση της εποχής η Κρήτη χωριζόταν σε 5 νομούς: Χανίων, Ρεθύμνου, Ηρακλείου, Λασηθίου και Σφακίων. Στη Συνέλευση εκλέγονταν συνολικά 65 βουλευτές. Η βουλευτική περίοδος είχε διάρκεια 3 έτη με μία ετήσια σύνοδο 1-3 μηνών και με εκτάκτους αν χρειαζόταν. Στις εκλογές της 27ης Μαΐου 1907 εξέλεξαν το Εθνικόν Κόμμα 33 βουλευτές, ο Συνασπισμός 24 και οι Μουσουλμάνοι 8. Προσχώρησαν οι Μουσουλμάνοι στο Εθνικόν Κόμμα και

[2] *Κήρυξ*, 11-5-1908, σελ.2.
[3] *Κήρυξ*, 19-3-1910, σελ.1.

τον Οκτώβριο ο Χ.Πωλογεώργης (διορίστηκε Σύμβουλος επί των Εσωτερικών). Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1908, όταν κηρύχθηκε η Ένωση, στην κυβέρνηση βρισκόταν το Εθνικόν Κόμμα με Πρόεδρο της Εκτελεστικής Επιτροπής τον Γ.Παπαμαστοράκη και Πρόεδρο της Συνελεύσεως τον Α.Μιχελιδάκη, ο οποίος εξακολουθούσε να θεωρείται αρχηγός του κόμματος[4].

4. Η ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Η έκδοση εφημερίδων το 1908 δεν μετρούσε ακόμα πολλές δεκαετίες. Μέχρι το 1878 απαγορευόταν η κυκλοφορία ελληνόγλωσσων εντύπων στην Κρήτη. Το μονοπώλιο κατείχε η οθωμανική γλώσσα, λόγω φυσικά της οθωμανικής επικυριαρχίας στο νησί. Με το άρθρο 15 της Σύμβασης της Χαλέπας[5] επετράπη η ελεύθερη κυκλοφορία εντύπων: «Επιτρέπεται η εν τη νήσω σύστασις φιλεκπαιδευτικών συλλόγων, τυπογραφείων και η έκδοσις εφημερίδων, συμφώνως τοις κειμένοις νόμοις του Κράτους.» Μέχρι τότε είχαν κυκλοφορήσει η ***Βακάι Γκιρίτ*** (Κρητική Εφημερίς ή Κρητικά Γεγονότα), επίσημη εφημερίδα της αιγυπτιακής

---

[4] Βεντήρης Γ., *Η Ελλάς του 1910-1920,* τομ. Α΄, Αθήναι 1931, σελ.47-55.
Γιανουλόπουλος Γιάννης, *Η ευγενής μας τύφλωσις*, 3η έκδοση, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2001, σελ.132-156.
Δετοράκης Θεοχάρης, *Ιστορία της Κρήτης*, Β΄ έκδοση, Ηράκλειο 1990, σελ.396-456.
Ιδιόγραφον ημερολόγιον Ελευθερίου Βενιζέλου, Ιστορική Λαογραφική και Αρχαιολογική Εταιρεία Κρήτης, Χανιά 1979, σελ.23-24.
Ιστορικό Λεύκωμα Ελευθερίου Βενιζέλου, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών Ελευθέριος Βενιζέλος, Χανιά 2003, σελ.71-73.
Καλλιβρετάκης Λεωνίδας, «Κρήτη 1871-1913, το τέλος της Οθωμανικής κυριαρχίας», στο: Συλλογικό, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000,* τομ. 5ος, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σελ. 327-342.
Μακράκη Λιλή, *Ελ.Βενιζέλος 1864-1910: η διάπλαση ενός εθνικού ηγέτη*, Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 1992, σελ.415-427.
Μανωλικάκης Γιάννης, *Ελευθέριος Βενιζέλος: Η άγνωστη ζωή του*, Γνώση, Αθήνα 1985, σελ.242-246.
Μεταξά Νικολάου, *Νέα Φυσική και Πολιτική Γεωγραφία,* 4η έκδοσις, Ι.Κολλάρος, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 1912.
Παπαδάκη-Χριστουλάκη Ανθούλα, «Η κήρυξη της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα (24 Σεπτεμβρίου 1908)», περιοδικό Αμάλθεια, τευχ. 48-55, τόμ. ΙΒ΄ - ΙΓ΄ - ΙΔ΄, Άγιος Νικόλαος, 1981-1982-1983.

[5] *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1974,* επιμ. Λουκία Δρούλια – Γιούλα Κουτσοπανάγου, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2008, τομ. 4, σελ.481.
Μυλωνογιάννης Γεώργιος, *Η Επανάσταση του 1878 στην Κρήτη και η Σύμβαση της Χαλέπας*, Χανιά 2007, σελ.85.
Παδουβάς Κώστας, *Κρήτη 1897-1913, Πολυεθνικές Ένοπλες Δυνάμεις-Κατοχή-Αυτονομία-Ένωση με την Ελλάδα*, Αθήνα 1997, σελ.235.
Τα Συντάγματα της Ελλάδος, επιμ. Ηλ.Γ.Κυριακόπουλος, Εθνικόν Τυπογραφείον, Αθήναι 1960, σελ. 828.

διοίκησης 1830-1840[6] στην αιγυπτιακή και την ελληνική γλώσσα στα Χανιά, η ***Κρήτη***, εφημερίδα των επαναστατών του 1866 (από 7-12-1866, άγνωστο για πόσο διάστημα κυκλοφόρησε)[7] η οποία τυπωνόταν σε μεταφερόμενο τυπογραφείο[8] και η ***Κρήτη*** (Εφημερίς της Γενικής Διοικήσεως Κρήτης) από 20-1-1867, δίγλωσση (ελληνικά – οθωμανικά), στα Χανιά. Ουσιαστικά η πρώτη ελληνόγλωσση πολιτική εφημερίδα που κυκλοφόρησε στην Κρήτη ήταν ***Τα Άπτερα*** του Ιωάννη Γ.Παπαδάκη στα Χανιά στις 3-5-1880[9].

Στις 22 Αυγούστου 1899 δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Κρητικής Πολιτείας* το Διάταγμα περί Τύπου[10]. Σύμφωνα με αυτό χρειαζόταν άδεια από την Εκτελεστική Επιτροπή για την έκδοση εφημερίδων και περιοδικών. Αίτηση μπορούσε να υποβάλει όποιος είχε κρητική ιθαγένεια, είχε συμπληρώσει το 25^{ο} έτος της ηλικίας του, ήταν κάτοχος πανεπιστημιακού διπλώματος και, αν το έντυπο είχε πολιτικό περιεχόμενο, έπρεπε να προκαταβάλει χρηματική εγγύηση για ποινές που τυχόν θα επιβάλλονταν στον εκδότη στο μέλλον. Η άδεια έπρεπε υποχρεωτικά να χορηγηθεί σε όποιον αιτούντα πληρούσε τις απαιτούμενες προϋποθέσεις. Μεταβίβαση της άδειας μπορούσε να γίνει μόνο σε κάποιο άλλο πρόσωπο, το οποίο επίσης πληρούσε τις ως άνω προϋποθέσεις. Κωλύματα υπήρχαν για όσους είχαν καταδικαστεί, δεν είχαν ελεύθερη διαχείριση της περιουσίας τους ή ήταν έμμισθοι δημόσιοι, δημοτικοί, εκκλησιαστικοί ή στρατιωτικοί υπάλληλοι. Ο κατέχων την άδεια του εντύπου έπρεπε να είναι και ο υπεύθυνος συντάκτης.

Στο Κρητικό Σύνταγμα του 1907 το άρθρο 18 αναφέρεται στον Τύπο: «Έκαστος δύναται να δημοσιεύη προφορικώς, εγγράφως και διά του τύπου, τούς στοχασμούς του, τηρών τους νόμους της πολιτείας. Ο Τύπος είναι ελεύθερος. Έκαστος δε των απολαυόντων της ελευθέρας ασκήσεως των πολιτικών δικαιωμάτων του δικαιούται να εκδίδη εφημερίδα, ειδοποιών περί τούτου την οικείαν Νομαρχίαν. Η λογοκρισία ως και παν άλλον προληπτικόν μέτρον απαγορεύεται. Απαγορεύεται ωσαύτως η κατάσχεσις εφημερίδων και άλλων εντύπων διατριβών, είτε πρό της δημοσιεύσεως, είτε μετ' αυτήν. Επιτρέπεται δε κατ' εξαίρεσιν η κατάσχεσις μετά την δημοσίευσιν,

---

[6] Γρηγοράκης Μιχάλης, *Χανιώτικος Τύπος*, Χανιώτικα Νέα, Χανιά 2004, σελ.7.
Παγκαλιάς Ξενοφών, «Οι κρητικές εφημερίδες του περασμένου αιώνα», περιοδικό Κρητική Εστία, τεύχος 260/261, 1982, σελ.403.

[7] Γρηγοράκης ό.π. σελ.8

[8] Παγκαλιάς ό.π.

[9] Γρηγοράκης ό.π. σελ. 9.
Παγκαλιάς ό.π. σελ.407.

[10] Επίσημος Εφημερίς της Κρητικής Πολιτείας, φ.71/22-8-1899. Στο Παράρτημα σελ.6-7.

ένεκεν προσβολής κατά τινος των ανεγνωρισμένων και εν τη Νήσω λατρευομένων θρησκειών ή κατά του προσώπου τού Ανωτάτου άρχοντος. Η κατάσχεσις αίρεται αυτοδικαίως εάν εντός της επιούσης δεν επικυρωθή διά δικαστικού βουλεύματος. Ένδικος προσβολή κατά του βουλεύματος επιτρέπεται εις μόνον τον δημοσιεύσαντα το κατασχεθέν, ουχί δε και εις τον Εισαγγελέα.» [11]

Ακολούθησαν αρκετές εφημερίδες μέχρι το 1908. Την εποχή εκείνη στην Κρήτη κυκλοφορούσαν οι εξής εφημερίδες[12]:

- στα Χανιά: το ***Ελεύθερον Βήμα*** (1905-1915), τα ***Υψηλά Λευκά Όρη*** [από 31-1-1909 ***Λευκά Όρη***] (1905-1912), η ***Νέα Έρευνα*** (1901-1924)[13], ***το Σύνταγμα*** (1906-1915)[14], η ***Κρήτη*** των Ι.Γ.Ηλιάκη και Γ.Σ.Αναστασιάδη (14-12-1911 έως 1913), ο ***Κήρυξ*** (1901-1903 και 1908 έως σήμερα), ο ***Φλαφλατάς*** [αργότερα ***Φαφλατάς***] του Δ.Σ.Καλλιγιάννη (σατιρική, 1906-1915)[15], ο ***Αγών*** του Αριστείδη Κριάρη (από 27-11-1907 έως 27-7-1910), ο ***Ανεξάρτητος*** του Γ.Σ.Μαρκόπουλου (24-12-1911 έως 3-8-1913 και μετά από 20-9-1914 έως 1915), το σατιρικό ***Αλάτι*** του Ι.Τσεπετάκη[16].
- στο Ρέθυμνο: από τον εκδότη Βασίλη Καλαϊτζάκη κυκλοφόρησαν διαδοχικά η ***Ελευθερία*** (8-4-1907 έως 16-7-1907), η ***Ένωσις*** (18-10-1908 έως 16-7-1909), η ***Δράσις*** (18-4-1910 έως 2-10-1911) και η ***Κρητική Επιθεώρησις*** (12-9-1912 έως σήμερα). Επίσης το ***Θάρρος*** του εκδότη Μίνωα Ανδρουλιδάκη (1-5-1911 έως Απρίλιο 1912), η ***Μεταρρύθμισις*** του εκδότη Γ.Σμπώκου (14-9-1908 έως 23-11-1909) και το ***Αρκάδι*** του Ιωαν. Δ.Παλιεράκη (από Σεπτέμβριο 1912)[17].
- Στο Ηράκλειο: η ***Ίδη*** (1907-1914), η ***Δάφνη*** του Δ.Μαλαγαρδή (από Απρίλιο 1909)[18], η ***Εβδομάς*** του Στυλιανού Αλεξίου (από Δεκ. 1909)[19], η ***Νέα***

[11] *Τα Συντάγματα της Ελλάδος*, επιμ. Ηλ.Γ.Κυριακόπουλος, Εθνικόν Τυπογραφείον, Αθήναι 1960, σελ. 828.
[12] Σημανδηράκη Ζαχαρένια, προϊσταμένη του Ιστορικού Αρχείου Κρήτης, «Ο Κρητικός Τύπος κατά την περίοδο της Αυτονομίας», περιοδικό Κρητική Πολιτεία, τεύχος 7ο, Χανιώτικα Νέα-Κοινωφελές Ίδρυμα «Αγία Σοφία», 25 Απριλίου 2000.
[13] Παγκαλιάς Ξενοφών, «Οι εφημερίδες των Χανίων 1900-1950», περιοδικό Προμηθεύς ο Πυρφόρος, τεύχος 27, 1981, σελ.416.
[14] Ό.π. σελ. 417.
[15] Ό.π.
[16] *Κήρυξ*, 25-5-1908, σελ.3.
[17] *Το Σύνταγμα*, 14-9-1912, σελ.3.
[18] *Κήρυξ*, 21-4-1909, σελ.3.
Χριστόπουλος Παναγιώτης, *Εφημερίδες αποκείμενες στη Βιβλιοθήκη της Βουλής (1789-1970)*, Αθήνα 1993, σελ.447.

Εφημερίς του Ιωάν.Δ.Μουρέλλου (1911-1913), η ***Ελπίς*** των δικηγόρων Σωκράτη Βιστάκη και Νικολάου Γρ.Μεϊμαράκη (1911), η ***Εθνική*** (1908) του Γ.Μαρκοπούλου, ο οποίος αργότερα εξέδωσε[20] τον *Ανεξάρτητο* στα Χανιά.

Από το νομό Λασηθίου αναφέρεται μόνο η ***Εφημερίς των Δικαστηρίων*** (Ιεράπετρα 1908-1910)[21]. Επίσης αναφέρονται σε διάφορες πηγές το ***Κέντρον*** του Χαράλαμπου Πωλογεώργη (1909[22]-1910[23]), ο ***Κρητικός Αστήρ*** (1907), ο ***Ραδάμανθυς*** (1912) και η ***Κραυγή*** του ελληνομαθούς Χανιώτη Ιβραήμ Εφ.Τζαφαντάκη[24] (από 30-8-1912, Χανιά). Αναφέρονται ακόμα κάποιες εφημερίδες στην οθωμανική γλώσσα, οι οποίες κυκλοφορούσαν στα Χανιά: το ***Μέλλον***[25], η ***Ουμίδ***[26], η ***Ιστικμπάλ***[27] (ενδέχεται το *Μέλλον* να ταυτίζεται με την *Ουμίδ* ή την *Ιστικμπάλ*) και ο ***Ταχυδρόμος της Ανατολής***[28].

Από τις προαναφερόμενες εφημερίδες έχουν μελετηθεί για τους σκοπούς της εργασίας, κυρίως λόγω της συνεχούς κυκλοφορίας τους το συγκεκριμένο διάστημα, της σπουδαιότητας του περιεχομένου τους και της ιδιότητας των εκδοτών τους, ο ***Κήρυξ***, το ***Σύνταγμα***, το ***Ελεύθερον Βήμα***, τα ***Υψηλά Λευκά Όρη*** και η ***Νέα Έρευνα*** από τα Χανιά, καθώς επίσης και η ***Ίδη,*** η σημαντικότερη εφημερίδα του Ηρακλείου. Είναι αναμενόμενο εκείνη την εποχή να κυκλοφορούν περισσότερες εφημερίδες στα Χανιά, καθώς από το 1851[29] ήταν η πρωτεύουσα της Κρήτης. Εκεί ήταν η έδρα της Κρητικής Κυβερνήσεως, του Κοινοβουλίου, των Προξένων και των δημοσίων υπηρεσιών.

---

[19] *Κήρυξ*, 22-12-1909, σελ.3.
[20] *Κήρυξ*, 16-8-1911, σελ.3.
[21] Χριστόπουλος Παναγιώτης, *Εφημερίδες αποκείμενες στη Βιβλιοθήκη της Βουλής (1789-1970)*, Αθήνα 1993, σελ.448.
[22] *Το Σύνταγμα* 6-11-1909, σελ.2.
[23] *Κήρυξ*, 27-1-1910, σελ.2.
[24] *Το Σύνταγμα*, 14-9-1912, σελ.3.
[25] *Κήρυξ*, 30-6-1908, σελ.2.
[26] *Κήρυξ*, 7-7-1909, σελ.3.
[27] *Κήρυξ*, 20-1-1909, σελ.1.
[28] *Κήρυξ*, 26-5-1909, σελ.3.
[29] *Το Κρητικό Ζήτημα κατά την περίοδο 1897-1898*, Φωτογραφικό Ιστορικό Λεύκωμα με ανέκδοτες φωτογραφίες από το Αυστριακό Εθνικό Αρχείο, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων, Χανιά 1999, σελ.13.
Κρήτη 90 χρόνια από την Ένωση με την Ελλάδα, οδηγός της Έκθεσης της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2003, σελ.23.

Ατμομηχανή του κρητικού τύπου ήταν ο *Κήρυξ* και η *Ίδη*, διότι αυτά τα έντυπα εκπροσωπούσαν τους πολιτικούς αρχηγούς των δύο σημαντικότερων πολιτικών παρατάξεων, τον Ελ.Βενιζέλο και τον Α. Μιχελιδάκη αντίστοιχα, και καθόριζαν την ατζέντα του δημοσίου διαλόγου. Σε γενικές γραμμές, με την φιλελεύθερη παράταξη συντάσσονταν ο *Κήρυξ*, το *Σύνταγμα* και τα *Υψηλά Λευκά Όρη*, ενώ με τη συντηρητική - φιλοβασιλική παράταξη η *Ίδη*, η *Νέα Έρευνα* και το *Ελεύθερον Βήμα,* χωρίς αυτό να σημαίνει ότι υπήρχε απόλυτη ταύτιση των απόψεών τους. Λόγω της πολιτικής μεταστροφής του *Συντάγματος* από το 1910 και της διακοπής της κυκλοφορίας των *Λευκών Ορέων* το 1912, το κενό στην υποστήριξη της φιλελεύθερης παράταξης κάλυψαν με την κυκλοφορία τους δύο νέες εφημερίδες, η *Κρήτη* του Ι.Ηλιάκη και η *Νέα Εφημερίς* του Ι.Μουρέλλου.

Η ΙΔΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΟΜΕΝΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΑ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝ. ΚΑΤΕΡΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΔ. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ

ΕΤΟΣ Β'. | Εν ΗΡΑΚΛΕΙΩ τη 12 Ιανουαρίου 1908 | ΑΡΙΘ. 34.

Η εβδομαδιαία εφημερίδα ***Ίδη*** εκδιδόταν στο Ηράκλειο από τις 2-12-1906 έως το 1941. Διεκόπη η έκδοσή της στη διάρκεια της γερμανικής Κατοχής και επανεκδόθηκε από το 1946 μέχρι το 1961[30]. Ήταν τετρασέλιδη και τετράστηλη. Αλλαγή λογοτύπου και μεγαλύτερο σχήμα από 31-10-1909 (αρ.φ.144). Ξανά αλλαγή λογοτύπου από 17-4-1910 (αρ.φ.168)[31]. Βρίσκεται διασκορπισμένη[32] σε έντυπη μορφή στο Ίδρυμα Βενιζέλου, στη Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου και στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης στα Χανιά. Κατά την αναζήτηση του υλικού εντοπίστηκαν σοβαρές ελλείψεις φύλλων της *Ίδης* από το έτος 1909. Διευθυντής ήταν ο Ιωάννης Κατεργιαννάκης και υπεύθυνος ο Αριστόδ. Πασχαλίδης, δικηγόρος και βουλευτής του Εθνικού Κόμματος στο νομό Ηρακλείου. Αυτοχαρακτηριζόταν ως «εβδομαδιαία εθνική εφημερίς, πραγματευομένη πολιτικά, επιστημονικά, παιδαγωγικά και

[30] Παγκαλιάς Ξενοφών, «Οι εφημερίδες του Ηρακλείου 1881-1983», περιοδικό Προμηθεύς ο Πυρφόρος, τεύχος 36, 1983, σελ.356.
[31] Τα λογότυπα της *Ίδης* στο Παράρτημα σελ.19.
[32] Αναλυτικός πίνακας με τα φύλλα της *Ίδης* στο Παράρτημα σελ.1-2.

πλουτολογικά ζητήματα». Στο πρώτο της φύλλο προσδιόρισε την πολιτική της τοποθέτηση υπέρ του Εθνικού Κόμματος και του ηγέτη του Αντωνίου Μιχελιδάκη. Επανατοποθετήθηκε στο ίδιο πλαίσιο στο πρώτο φύλλο του 1908[33]. Διατηρούσε συνεχή αντιδικία με τις εφημερίδες *Το Σύνταγμα* των Χανίων και *Εθνική* του Ηρακλείου, καθώς και της *Κρήτης* το 1912. Υπερασπιζόταν τακτικά την ελληνική δυναστεία και καταφερόταν μονίμως εναντίον του Ελ.Βενιζέλου[34], της αντιπολίτευσης το 1908 (δηλαδή όσο ήταν στην κυβέρνηση το Εθνικό Κόμμα) και του *Κήρυκα* των Χανίων. Προσέμενε σταθερά τη βοήθεια των ξένων Δυνάμεων για την τελική επίλυση του Κρητικού Ζητήματος.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ — ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἑξάμηνος . » 3 | Ἑξάμηνος . » 4

ΚΗΡΥΞ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΙΣ

εἰσπράκτωρ κατ' ἐπιταγήν.

Πάσα καταχώρισις ἀπαραδέκτως προπληρώνεται

Τὰ χειρόγραφα δημοσιευόμενα ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται

ΕΤΟΣ Β'. — Διευθυντὴς καὶ Συντάκτης Κ. Κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ — ΑΡΙΘ. 36

Ο ***Κήρυξ***[35] ιδρύθηκε από τον Ελ.Βενιζέλο και πρωτοκυκλοφόρησε στις 7 Δεκεμβρίου 1901, μετά την απομάκρυνσή του από τη θέση του Συμβούλου Δικαιοσύνης στην Κυβέρνηση του Αρμοστή πρίγκηπα Γεωργίου. Συνεχίστηκε η έκδοσή του, με ενδιάμεσες ολιγόμηνες παύσεις, μέχρι τις 14 Μαρτίου 1903, οπότε καταδικάστηκε ο Βενιζέλος σε φυλάκιση «επί δημοσιογραφική εξυβρίσει»[36]. Κατά το πρώτο αυτό διάστημα διευθυντής ήταν ο Ι.Γ.Ηλιάκης. Επανακυκλοφόρησε στις 27 Απριλίου 1908. Ήταν εβδομαδιαία, τετρασέλιδη και τετράστηλη. Διευθυντής και Συντάκτης ήταν ο Κυριάκος Κων. Μητσοτάκης[37], ανηψιός του Ελ.Βενιζέλου. Βρίσκεται σε έντυπη μορφή στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης, στη Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου και στην Εθνική Βιβλιοθήκη, όμως εδώ χρησιμοποιήθηκε η μορφή μικροφίλμ της Βιβλιοθήκης της Βουλής.

---

[33] *Η Ίδη*, 5-1-1908, σελ.1.

[34] Ένα χαρακτηριστικό δείγμα του αντιβενιζελικού πνεύματος της *Ίδης* είναι η στήλη «Το απόπαιδο (αντί χρονογραφήματος)» όπου το απόπαιδο είναι ο Ελληνάκης «ελεεινό απόπαιδο του Βενιζελισμού, αμαρτωλό θρέμμα του Θερίσσου».*Η Ίδη*, 12-1-1908, σελ.1.

[35] Η ιστορία του *Κήρυκα* στο Παράρτημα σελ.4-5.

[36] Ιστοσελίδα *Κήρυκα*: http://www.kirikas.net/news/content/view/1590/51/lang,/

[37] Βιογραφικά στοιχεία για τον Κ.Κ.Μητσοτάκη στο Παράρτημα σελ.5.

Διατηρεί αντιπαλότητα με την *Ίδη* του Ηρακλείου, διότι ο εκδότης της είναι ο κύριος πολιτικός αντίπαλος του Βενιζέλου, καθώς και με τη *Νέα Έρευνα*, ενώ συμφωνεί τα *Υψηλά Λευκά Όρη*. Μετά την αναχώρηση Βενιζέλου, ο βουλευτής Ι.Γ.Ηλιάκης υπέγραψε πλήθος άρθρων στην εφημερίδα, από το καλοκαίρι του 1910 έως το τέλος του 1912, οπότε εξέδωσε τη δική του εφημερίδα *Κρήτη* (από 14-12-1911). Ο Ι.Γ.Ηλιάκης είχε συνοδεύσει τον Βενιζέλο στο ταξίδι του στην Αθήνα το Δεκέμβριο του 1909.

Το φθινόπωρο του 1912 ο Κ.Κ.Μητσοτάκης πήρε εθελοντικά μέρος στους Βαλκανικούς Πολέμους, επικεφαλής ομάδας στη Μακεδονία, γι'αυτό η κυκλοφορία του *Κήρυκα* από το τέλος του 1912 και καθ' όλο το έτος 1913 ήταν πολύ αραιή. Στις 11 Οκτωβρίου 1912 δημοσιεύεται ενδεικτικά: *«Δήλωσις: [...] διαρκούντος του πολέμου θα εκδίδεται κατά δεκαπενθήμερον και μετά την λήξιν αυτού θα αναπληρωθούν δι' εκτάκτων φύλλων [...]»*[38]. Δυστυχώς δεν είναι διαθέσιμο ούτε ένα φύλλο τού έτους 1913 στις βιβλιοθήκες και τα αρχεία, όμως στις 21 Αυγούστου 1913 η *Ίδη* απάντησε στον Παρατηρητή του *Κήρυκα*, ενώ υπάρχει επίσης αναδημοσίευση άρθρων του *Κήρυκα* από τα φύλλα της 7-12-1913 και 12-12-1913[39], άρα η εφημερίδα κάλυψε τουλάχιστον τα γεγονότα της Ένωσης τον Δεκέμβριο του 1913.

ΤΟ
ΣΥΝΤΑΓΜΑ
ΟΡΓΑΝΟΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΑΡΧΩΝ
ΕΤΟΣ Β'. Ιδιοκτήτης Συντάκτης καὶ Διευθυντὴς ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΟΥΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΑΡΙΘ. 63

Η εβδομαδιαία εφημερίδα ***Το Σύνταγμα*** εκδιδόταν στα Χανιά από το φθινόπωρο του 1906 έως το 1915. Υπάρχει σε μικροφίλμ στη Βιβλιοθήκη της Βουλής και σε έντυπη μορφή στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης. Ήταν τετρασέλιδη και τετράστηλη. Ιδιοκτήτης, συντάκτης και διευθυντής ήταν ο Ιωάννης Χουλιόπουλος (δεν υπάρχουν περισσότερα στοιχεία γι' αυτό το πρόσωπο), ενώ υπεύθυνος της εφημερίδος ήταν κατά το πρώτο διάστημα ο δικηγόρος Αντώνιος Ευθ.Καρδαμάκης.

[38] Ιστοσελίδα *Κήρυκα*: http://www.kirikas.net/news/content/view/1590/51/lang,/
[39] *Η Ένωση της Κρήτης 1 Δεκεμβρίου 1913*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών Ελευθέριος Κ.Βενιζέλος, Χανιά 2003, σελ. 19-21.

Αυτοπροσδιοριζόταν ως «όργανον φιλελευθέρων αρχών». Επιθυμούσε την ψήφιση και εφαρμογή συντάγματος, όπου οφείλει και τον τίτλο της. Επέκρινε σφοδρά τον Αρμοστή πρίγκηπα Γεώργιο (τον κατηγορεί ότι επεδίωκε την αυτονομία του νησιού και όχι την Ένωση, για να διοικήσει μόνος του την Κρήτη)[40], όμως υποστήριξε την Αρμοστεία του Αλ.Ζαΐμη. Αντιμάχεται τις εφημερίδες *Νέα Έρευνα*, *Αγών* και *Ίδη* κατηγορώντας τις ως φιλοβασιλικές. Διαμαρτύρεται για την ανελευθερία του τύπου στο προηγούμενο καθεστώς[41]. *Το Σύνταγμα* από την αρχή της έκδοσής του (τέλη 1906) μέχρι την επανέκδοση του *Κήρυκα* (τέλος Απριλίου 1908) καλύπτει μαζί με τα *Υψηλά Λευκά Όρη* το κενό που είχε αφήσει η εφημερίδα του Βενιζέλου, ως εκφραστή της φιλελεύθερης μερίδας στην Κρήτη. Το *Σύνταγμα* χαιρετίζει την επανέκδοση του *Κήρυκα* τον Απρίλιο του 1908 και εγκωμιάζει τον Βενιζέλο.[42] Καταφέρεται σταθερά εναντίον της ελληνικής δυναστείας. Συμφωνεί σε πολλά σημεία με τον *Κήρυκα,* όμως σ'αυτό το θέμα πηγαίνει ένα βήμα παραπέρα. Ενώ ο *Κήρυξ* διαφωνεί με τους πολιτικούς χειρισμούς των μελών της βασιλικής οικογένειας, το *Σύνταγμα* διαφωνεί με την ύπαρξή της και τη χρησιμότητά της: «Η Ελληνική Δυναστεία είναι ξένη προς τα ήθη και τα ιδεώδη του Ελληνισμού»[43]. Είναι εναντίον της κυβέρνησης του Εθνικού Κόμματος που αναδείχτηκε από τις εκλογές του 1907 και συνακολούθως εναντίον της *Ίδης* του Ηρακλείου.

Ενώ το 1908 υπερασπίζεται το Βενιζέλο και τον *Κήρυκα*[44], δύο χρόνια αργότερα καταφέρεται εναντίον τους.[45] Διαφαίνεται ότι η εφημερίδα διαφωνεί με τους χειρισμούς του Βενιζέλου πάνω στο Κρητικό Ζήτημα, από τότε που ανέλαβε τη διακυβέρνηση της Κρήτης τον Μάιο του 1910. (Ο *Κήρυξ* ερμηνεύει αυτή τη μεταστροφή ως ένδειξη δυσφορίας, διότι η κυκλοφορία του *Κήρυκα* ζημίωσε την κυκλοφορία *του Συντάγματος*).[46] Πάντως εναντιώνεται σταθερά στο Στέμμα και την αγγλική πολιτική. Αναφέρεται συχνά και αναδημοσιεύει άρθρα του *Ριζοσπάστη* των Αθηνών. Διαφώνησε με την Αναθεωρητική Βουλή το 1910, διότι ήθελε ριζικές αλλαγές.

---

[40] *Το Σύνταγμα*, 7-3-1908.
[41] *Το Σύνταγμα*, 15-2-1908, σελ.1: «Και όμως ο ελεύθερος τύπος είνε η μόνη ουσιαστική δύναμις, διά της οποίας συγκρατείται η εκτελεστική εξουσία από των παρεκτροπών,...αλλά μετά το νέον Σύνταγμα ο τύπος εγένετο πράγματι ελεύθερος».
[42] *Το Σύνταγμα*, 2-5-1908, σελ.1.
[43] *Το Σύνταγμα*, 8-2-1908, σελ.1.
[44] *Το Σύνταγμα*, 2-5-1908.
[45] *Το Σύνταγμα*, 16-5-1910.
[46] *Κήρυξ*, 6-3-1912.

Ομοίως με τον *Κήρυκα*, δεν υπάρχει κανένα διαθέσιμο φύλλο του *Συντάγματος* από το έτος 1913, παρ' όλο που κυκλοφορούσε μέχρι το 1915[47].

ΕΤΟΣ Δ' ΧΑΝΙΑ Σάββατον 12 Ἰανουαρίου 1908 ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛ. 180

ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Διευθυντὴς καὶ Συντάκτης Ε. Δ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗΣ

Η εβδομαδιαία εφημερίδα ***Ελεύθερον Βήμα*** κυκλοφόρησε από το 1905 έως το 1915. Ήταν τετρασέλιδη και τετράστηλη. Υπεύθυνος Κ.Γ.Λαγουδάκης, ιατρός, διευθυντής και συντάκτης Ε.Δ.Φραντζεσκάκης. Δεν υπάρχουν περισσότερα στοιχεία για τους δύο εκδότες. Βρίσκεται σε έντυπη μορφή στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης στα Χανιά. Ασχολείται πολύ με τα οικονομικά του νησιού. Υποστήριζε το Εθνικόν Κόμμα, τον Αρμοστή Αλ.Ζαΐμη και εναντιωνόταν στον Ε.Βενιζέλο και τη φιλελεύθερη παράταξη. Έδωσε πολύ μεγάλη έκταση την άνοιξη του 1909 στο σκάνδαλο των γραμματοσήμων (πολλές συνέχειες). Σε γενικές γραμμές δεν ασχολείται πολύ με τα εσωτερικά του ελληνικού κράτους. Τάχθηκε κατά των Μεγάλων Δυνάμεων με αφορμή το θέμα του όρκου.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Κρήτης Δρ. Χρ. 10 | Ἐξωτερικοῦ Δρ. Χρ. 12

ΠΡΟ ΠΛΗΡΩΤΕΑ ΚΑΤΑ ΤΡΙΜΗΝΙΑΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ

Ὑπεύθυνος ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΑΓΚΥΣΟΥΛΑΚΗΣ

Διευθυντὴς-Συντάκτης ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΝΕΑ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΔΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ζ'. Ἐν Χανίοις τῇ 4 Ἰανουρίου 1908 ΑΡΙΘ. 420

Αποτελεί συνέχεια της *Έρευνας*, την οποία είχε εκδώσει ο Σ.Μαλατάκης στις 31 Ιουλίου 1899 στα Χανιά. Η ***Νέα Έρευνα*** κυκλοφόρησε από τις 14 Μαΐου 1901

[47] Παγκαλιάς Ξενοφών, «Οι εφημερίδες των Χανίων 1900-1950», περιοδικό Προμηθεύς ο Πυρφόρος, τεύχος 27, 1981, σελ.417.

έως πιθανότατα το 1924[48]. Βρίσκεται σε έντυπη μορφή στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης στα Χανιά. Ήταν τετρασέλιδη, τετράστηλη δισεβδομαδιαία εφημερίδα, ενώ από τις 17 Φεβρουαρίου 1913 έγινε καθημερινή. Υπεύθυνος ήταν ο δικηγόρος Σπυρίδων Αγκυσουλάκης και Διευθυντής-Συντάκτης ο Σπυρίδων Μαλατάκης, δικηγόρος και πολιτευτής του Εθνικού Κόμματος[49]. Εξελέγη πληρεξούσιος του νομού Χανίων στις εκλογές του Μαρτίου 1910[50] ενώ το Μάρτιο του 1912 διορίστηκε Επίτροπος επί των Οικονομικών. Υποστηρίζει φυσικά το Εθνικό Κόμμα. Τασσόταν υπέρ του θεσμού της βασιλείας στην Ελλάδα ενώ εναντιώνεται στο *Σύνταγμα*[51] και τον *Αγώνα* του Κριάρη, στο κίνημα του Θερίσσου και στην εφημερίδα *Ριζοσπάστης* των Αθηνών, διότι έχει κοινές ιδέες με το *Σύνταγμα*. Από την πρώτη μέρα της επανέκδοσης του *Κήρυκα* απαντούσε σε κάθε φύλλο στα άρθρα της αντίπαλης εφημερίδας και χρησιμοποιούσε ιδιαιτέρως σκληρή γλώσσα κατά του Βενιζέλου. Θεωρεί τις Δυνάμεις, κυρίως την Αγγλία, υπεύθυνες για τη μη επίλυση του Κρητικού. Σύμφωνα με το *Σύνταγμα* η *Νέα Έρευνα* εκπροσωπούσε τις ιδέες του Μανούσου Κούνδουρου[52].

ΤΙΜΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

ΤΙΜΑΙ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΩΝ

ΥΨΗΛΑ
ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ε'.—ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'. Διευθυντὴς καὶ ὑπεύθυνος Συντάκτης Ι. Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΑΡΙΘ. 111

Τα ***Υψηλά Λευκά Όρη*** κυκλοφόρησαν από το 1905 έως το 1912. Από τις 31 Ιανουαρίου 1909 ο τίτλος έγινε *Λευκά Όρη*. Ήταν εβδομαδιαία τετρασέλιδη και τετράστηλη εφημερίδα. Διευθυντής ήταν ο Ι.Γ.Παπαδάκης[53], ο οποίος ήταν και ο εκδότης των *Απτέρων*, της πρώτης εφημερίδας που κυκλοφόρησε στην Κρήτη. Βρίσκεται σε έντυπη μορφή στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης στα Χανιά. Είχε

[48] Παγκαλιάς Ξενοφών, «Οι εφημερίδες των Χανίων 1900-1950», περιοδικό Προμηθεύς ο Πυρφόρος, τεύχος 27, 1981, σελ.416.
[49] Παπαδάκη-Χριστουλάκη Ανθούλα, «Η κήρυξη της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα (24 Σεπτεμβρίου 1908)», περιοδικό Αμάλθεια, τευχ. 50-51, τόμ. ΙΓ΄ , Άγιος Νικόλαος, 1982, σελ.81.
[50] *Νέα Έρευνα*, 11-3-1910, σελ.1.
[51] *Νέα Έρευνα*, 11-3-1908, σελ.1: «Δηλητηριάζει την ψυχή του κρητικού λαού δια των αντιδυναστικών ιδεών τα οποίας κηρύττει».
[52] *Το Σύνταγμα*, 9-7-1910, σελ.2.
[53] Βιογραφικά στοιχεία για τον Ι.Γ.Παπαδάκη στο Παράρτημα, σελ.3.

φιλελεύθερο προσανατολισμό, έκρινε ότι ο Θεοτόκης ήταν ανεπαρκής διάδοχος του Τρικούπη[54], συντασσόταν με τη βενιζελική παράταξη και εναντιώνονταν στην κυβέρνηση του Εθνικού Κόμματος το 1908. Χαρακτηριστικό της γνώρισμα ήταν η πολύ ειρωνική και εκλεπτυσμένα λαϊκή γλώσσα που χρησιμοποιούσε. Πάντως ήταν εναντίον των μαλλιαρών, διότι θεωρούσε ότι είναι οι επιβλαβέστεροι εχθροί του έθνους, ειδικά εν όψει του σλαβικού-βουλγαρικού κινδύνου[55]. Ο Παπαδάκης ήταν υποψήφιος στις εκλογές του Μαρτίου 1910 (με το σύστημα της ενιαίας ψήφου) στο νομό Σφακίων, αλλά δεν εξελέγη. Διαφώνησε με το Βενιζέλο στο θέμα του όρκου των μουσουλμάνων βουλευτών. Το τελευταίο φύλλο των *Λευκών Ορέων* κυκλοφόρησε στις 17-2-1912, διότι απεβίωσε ο Παπαδάκης και διακόπηκε η έκδοσή τους. Το 1909 μερικά άρθρα υπέγραφε ο Ι.Γ.Ηλιάκης, ο οποίος αργότερα αρθρογραφούσε στον *Κήρυκα*.

Το μεγαλύτερο μέρος της ύλης των εφημερίδων της Κρήτης καταλάμβανε, όπως ήταν αναμενόμενο, το Κρητικό Ζήτημα. Παρακολουθούσαν στενά τις εξελίξεις τόσο σε εξωτερικό επίπεδο, δηλαδή τις κινήσεις των Δυνάμεων και της Τουρκίας, όσο και σε εσωτερικό, δηλαδή της ελληνικής και της κρητικής κυβέρνησης. Οι εξελίξεις στην Αθήνα συνήθως δεν απασχολούσαν τον κρητικό τύπο, εκτός αν είχαν σχέση με τη δική τους υπόθεση. Περισσότερο ο *Κήρυξ* ασχολήθηκε με τα εσωτερικά του ελληνικού κράτους, όμως είναι εντυπωσιακό ότι κάποιες εφημερίδες επί πολλούς μήνες δεν αναφέρουν καν το όνομα του πρωθυπουργού της Ελλάδος. Το ίδιο ισχύει και για τις εξελίξεις στην Ευρώπη και την Τουρκία. Αν συνέβαινε κάτι που αφορούσε άμεσα ή θεωρούσαν ότι μπορεί να σχετίζεται με το Κρητικό, τότε μόνο το ανέφεραν οι εφημερίδες. Χαρακτηριστικό επίσης είναι ότι όλες ανεξαιρέτως οι εφημερίδες ενσωματώνουν σε κάθε φύλλο τους αναδημοσιεύσεις άρθρων από έντυπα της Ελλάδος και του εξωτερικού (Ευρώπη, Τουρκία, Αίγυπτο, Η.Π.Α., μεταφρασμένα). Δεν σημαίνει ότι υιοθετούν τις απόψεις που εκφράζονται μέσα από αυτά τα άρθρα, εξάλλου σπανίως τα σχολιάζουν. Συνήθως περιλαμβάνουν οτιδήποτε έχει δημοσιευτεί σχετικά με το Κρητικό, είτε με θετικό είτε με αρνητικό περιεχόμενο.

[54] *Υψηλά Λευκά Όρη*, 24-7-1908, σελ.1.
[55] *Υψηλά Λευκά Όρη*, 29-9-1908, σελ.1.

Το υπόλοιπο μέρος της ύλης τους αναφέρεται σε τοπικά ζητήματα και τη διαμάχη των κομμάτων γύρω από αυτά. Συνήθως η τελευταία σελίδα κάθε φύλλου αποτελείται από πλειστηριασμούς, ειδοποιήσεις και διαφημίσεις.

Για τον κρητικό τύπο το Κρητικό Ζήτημα ουσιαστικά έληξε το φθινόπωρο του 1912 με την είσοδο των Κρητικών πληρεξουσίων στο ελληνικό κοινοβούλιο και την έναρξη του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου. Από το σημείο αυτό κι έπειτα παύει αυτόματα κάθε συζήτηση γύρω από την Ένωση, διότι θεωρείται τετελεσμένη, και οι κρητικές εφημερίδες ασχολούνται με την ελληνική κυβέρνηση και τις πολεμικές επιχειρήσεις, όπως οποιαδήποτε άλλη ελληνική εφημερίδα. Δηλαδή από τον Οκτώβριο του 1912 εκλείπουν όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά στοιχεία που διαφοροποιούσαν τον κρητικό τύπο από τον ελληνικό.

Οι ημερομηνίες των εφημερίδων ακολουθούν το παλαιό ημερολόγιο, ενώ οι ανακοινώσεις των Δυνάμεων έχουν διπλή χρονολόγηση. Στα αποσπάσματα των άρθρων, τα οποία βρίσκονται μέσα σε εισαγωγικά, έχει διατηρηθεί η μορφή του πρωτότυπου κειμένου, συμπεριλαμβανομένων όσων ορθογραφικών ή τυπογραφικών λαθών προϋπήρχαν.

5. Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Οι κρητικές εφημερίδες ήταν ως επί το πλείστον όργανα συγκεκριμένων πολιτικών προσώπων. Λόγω της μοναδικότητας του τύπου ως μέσου μαζικής ενημέρωσης την εποχή εκείνη, τα έντυπα αυτά προσέφεραν στους εκδότες τους την ευκαιρία όχι απλώς να εκφράσουν τις απόψεις τους για τα τρέχοντα ζητήματα, αλλά ακόμα και να αλλάξουν την επικαιρότητα, δηλαδή να ορίσουν το αντικείμενο του δημοσίου διαλόγου. Μερικές φορές δε, έφταναν στο σημείο να κατασκευάζουν θέματα εκ του μη όντος ή έστω αμφισβητούμενης υπόστασης. Το ενδιαφέρον είναι ότι άπαξ και μία εφημερίδα εισήγαγε ένα τέτοιο θέμα προς συζήτησιν, οι υπόλοιπες έπαιρναν τη σκυτάλη και επιδίδονταν σε μία ιδιαίτερη μορφή διαλόγου ανάμεσά τους με ανταπαντήσεις εκατέρωθεν, συνήθως χωρίς να τηρούν τους στοιχειώδεις κανόνες δημοσιογραφικής ευγενείας, καθώς η γλώσσα που χρησιμοποιούσαν κάποιες φορές ήταν ακραία. Ο διάλογος αυτός, ως προέκταση της προϋπάρχουσας διαμάχης ανάμεσά τους, τους επέτρεπε να δημιουργούν εντυπώσεις για συγκεκριμένα πρόσωπα ή παρατάξεις, να διατηρούν τη διαμάχη αυτή αναλλοίωτη και συνακολούθως τους

αναγνώστες τους σε εγρήγορση. Ακολουθούν τρία τέτοια σταχυολογημένα χαρακτηριστικά παραδείγματα θεμάτων ήσσονος σημασίας, όπως ήταν το υποτιθέμενο πραξικόπημα του Μανούσου Κούνδουρου, το θέμα του δανείου και οι κατηγορίες κατά του βασιλιά.

Την άνοιξη του 1908 το *Σύνταγμα,* εφορμούμενο από σχετικό άρθρο του *Ριζοσπάστη* των Αθηνών, αποκαλύπτει προετοιμαζόμενο πραξικόπημα του Μανούσου Κούνδουρου υπέρ της Αυλής, με την ανάμειξη του Μητροπολίτη Κρήτης, με το πρόσχημα ότι ανυπομονούν να φύγουν τα ξένα στρατεύματα: «Κατά τας διαδόσεις η πολιτική μερίς ης ηγείται ο κ.Μανούσος Κούνδουρος, είνε η αποκλειστικώς αναμεμιγμένη επί του παρόντος εις την επιχείρησιν ταύτην, πρόκειται δε να λάβη το κίνημα το εθνικόν πρόσχημα της προς την ανάκλησιν των Ευρωπαϊκών στρατευμάτων ανυπομονησίας, όπως προπαρασκευάση το έδαφος και προδιαθέση τα πνεύματα. Σχετικώς με το σχέδιον τούτο μετέβησαν τελευταίως εις Αθήνας ο γνωστός διά την υπέρ τού καταλυθέντος καθεστώτος σκανδαλώδη διαγωγήν του Μητροπολίτης Κρήτης και ο κ.Κούνδουρος, αμφότεροι δε μετά του κ.Μίνωος Ησυχάκη συνηντήθησαν αυτόθι μετά του Πρίγκηπος και εκανόνισαν τα της υποθέσεως. Η εν Αθήναις Αυλή συνεχίζουσα την τακτικήν της εις τα πράγματα της νήσου ενόμισεν ότι δεν έπρεπε να αναβάλη επί πλέον την εκτέλεσιν του σχεδίου τής ανατροπής του καθεστώτος»[56]. Το *Σύνταγμα* κατέστησε υπεύθυνη για την αποτροπή του κινήματος την κρητική κυβέρνηση (στην οποία εναντιωνόταν). Η *Νέα Έρευνα* και ο *Αγών* του Κριάρη απάντησαν με ύβρεις. Συγκεκριμένα η *Νέα Έρευνα* χαρακτήρισε τραγικά τα γραφόμενα του *Συντάγματος* και με πολύ εύγλωττο τρόπο απέδωσε το περιεχόμενο του άρθρου του *Συντάγματος* στην επήρεια ουσιών που προφανώς είχε καταναλώσει ο αρθρογράφος[57]. Το *Ελεύθερον Βήμα* θεωρεί την είδηση φανταστικό κατασκεύασμα του *Συντάγματος* και επιθυμεί να διαχωρίσει τις απόψεις του *Συντάγματος* από τις απόψεις του Ελ.Βενιζέλου[58]. Η *Ίδη* σ΄αυτό το θέμα κατηγορεί το *Σύνταγμα* ότι έχει οργανώσει προπαγάνδα με σκοπό τη δημιουργία ταραχών και πραξικοπήματος προς ανατροπήν του καθεστώτος[59]. Τα *Υψηλά Λευκά Όρη* αποφεύγουν να υιοθετήσουν τις κατηγορίες, αγανακτούν διότι το *Σύνταγμα* εμπλέκει

[56] *Το Σύνταγμα*, 21-3-1908, σελ.1.
[57] *Νέα Έρευνα*, 25-3-1908, σελ1: «Και δυστυχώς αυτά τα χασισοποτικά προϊόντα της παραπαιούσης φαντασίας του τυχόντος ανισορρόπου έχουσι τεθή υπό την εγγύησιν του συντάγματος, και δύναται ο καθείς να εξεμή ελευθέρως πάσαν αηδίαν και πάσαν ύβριν κατά ιερών και οσίων και πάσαν ανοησίαν...».
[58] *Ελεύθερον Βήμα*, 29-3-1908, σελ.3.
[59] *Η Ίδη*, 28-3-1908, σελ.3.

Κρητικούς στο υποτιθέμενο εγχείρημα και δεν παραλείπουν να επαναλάβουν την απέχθειά τους προς τον απελθόντα Ύπατο Αρμοστή πρίγκηπα Γεώργιο[60]. Ο *Κήρυξ* δεν είχε επανακυκλοφορήσει ακόμη. Λίγες ημέρες αργότερα το *Σύνταγμα* πανηγυρίζει για την αποτροπή του κινήματος που το ίδιο πέτυχε.[61] Οι κρητικές εφημερίδες δεν κατάφεραν ποτέ να επιβεβαιώσουν την υπόσταση της είδησης που δημοσίευσε η συνάδελφός τους, η δημοσίευση όμως αυτή ήταν αρκετή για να πυροδοτήσει εντάσεις ανάμεσα στις αντιμαχόμενες πλευρές, τις οποίες εξέφραζαν αυτές οι εφημερίδες, και να οδηγήσει σε βαρείς χαρακτηρισμούς εκατέρωθεν.

Σε μείζον εσωτερικό θέμα και πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης αναδείχτηκε η πρόθεση της κυβέρνησης να συνάψει δάνειο ύψους 11.300.000 δρχ. από το εξωτερικό για να εξασφαλιστούν πόροι για το Ταμείο Δημοσίων Έργων. Το θέμα είχε προεκτάσεις και στην εξωτερική πολιτική, διότι δανειστές θα ήταν κάποιες από τις Προστάτιδες Δυνάμεις, άρα προαπαιτούμενη ήταν η δική τους έγκριση. Η συζήτηση περί χρησιμότητας ή μη του δανείου είχε σημασία για την αντιπολίτευση, διότι η προσπάθειά της ήταν να αποδείξει αφ' ενός την ανικανότητα της κυβέρνησης να διαχειριστεί τα οικονομικά του νησιού και αφ' ετέρου την επάρκεια των ιδίων πόρων του Δημοσίου Ταμείου. Τα φιλοκυβερνητικά φύλλα (*Ίδη*[62], *Ελεύθερον Βήμα*[63] και *Νέα Έρευνα*) υπερασπίζονται την απόφαση της κυβερνήσεως, ενώ ο *Κήρυξ* την κρίνει ανέφικτη και θεωρεί λανθασμένους τους χειρισμούς εκ μέρους της κυβέρνησης στις οικονομικές συζητήσεις με τις Δυνάμεις[64]. Ο Βενιζέλος αντιπρότεινε την αύξηση κατά μία ή δύο ποσοστιαίες μονάδες ενός ήδη υπάρχοντος δασμού, σε συνδυασμό με το κατά την εκτίμησή του υπάρχον πλεόνασμα στα δημόσια ταμεία[65], ώστε να εξασφαλιστούν τα αναγκαία κεφάλαια. Τις απόψεις αυτές που εξέφρασε μέσω του *Κήρυκα* ο Βενιζέλος, αντέκρουσε ο φιλοκυβερνητικός τύπος. Το *Ελ.Βήμα*[66] με πολύ έντονο ύφος: «...ονειρεύεται έχων ανοικτούς τους οφθαλμούς ο κ.Βενιζέλος... Χαίρε ύψος αμέτρητον ανθρωπίνου εγωισμού» [67], ενώ η *Νέα Έρευνα* κατηγόρησε τον Βενιζέλο ότι αποβλέπει αποκλειστικά στο κομματικό του συμφέρον[68]. Το *Ελ.Βήμα* επίσης συντάσσεται με τους χειρισμούς της κυβέρνησης, η οποία ανήγαγε την

[60] *Υψηλά Λευκά Όρη*, 1-5-1908, σελ.1
[61] *Το Σύνταγμα*, 11-4-1908, σελ.1.
[62] *Η Ίδη* 21-6-1908, σελ.1.
[63] *Ελεύθερον Βήμα*, 16-2-1908, σελ.2 και 5-7-1908, σελ.1.
[64] *Κήρυξ*, 18-5-1908, σελ.1 και 11-6-1908, σελ.1: «Επικίνδυνη ψύχωσις η συνομολόγησή του».
[65] *Κήρυξ*, 21-9-1908, σελ.1.
[66] *Ελεύθερον Βήμα*, 7-6-1908, σελ.1, 14-6-1908, σελ.1, 21-6-1908, σελ.1-2 και 28-6-1908, σελ.1.
[67] *Ελεύθερον Βήμα*, 24-5-1908, σελ.1.
[68] *Νέα Έρευνα*, 20-6-1908, σελ.1.

ψηφοφορία στη Βουλή για δύο οικονομικά ζητήματα σε ζήτημα εμπιστοσύνης για την κυβέρνηση (τα οποία τελικά υπερψηφίστηκαν)[69], λίγες ημέρες πριν την ψηφοφορία για το δάνειο. Τις απόψεις Βενιζέλου και τη μη αναγκαιότητα του δανείου συμμερίζονται τα *Υψηλά Λευκά Όρη*, τα οποία θεωρούν τη σύναψή του, αθροιζόμενο με όσα ήδη χρωστά στις Δυνάμεις η Κρήτη, ως οικονομική αιχμαλωσία[70]. Όμως το θέμα τέθηκε σε εκκρεμότητα διότι αρχές Αυγούστου η Βουλή έκλεισε και αναβλήθηκε η ψήφιση του δανείου για την 1η Νοεμβρίου, όταν θα ξεκινούσε πάλι τις εργασίες της η Βουλή[71]. Δεύτερος σκόπελος αποδείχτηκε η κήρυξη της Ένωσης στις 24 Σεπτεμβρίου, διότι η διάλυση της Βουλής επ' αόριστον παρέπεμψε την ψηφοφορία στις καλένδες.

Ένα πρωτοσέλιδο άρθρο του *Συντάγματος* προκάλεσε αντιδράσεις. Το *Σύνταγμα,* επικαλούμενο έγκυρες πηγές, κατηγόρησε το βασιλιά ότι μεθόδευε μυστικά στην Ευρώπη, όπου είχε μεταβεί χωρίς τη συνοδεία του υπουργού Εξωτερικών, την απόσχιση της Κρήτης από την Ελλάδα[72]. Το *Ελ.Βήμα* απαίτησε από το *Σύνταγμα* να αποκαλύψει τις πηγές του, διαφορετικά, όσο αφήνει να αιωρούνται αυτές οι φήμες χωρίς αποδείξεις, προκαλεί ανυπολόγιστη βλάβη στο Κρητικό Ζήτημα. Μάλιστα διαβεβαιώνει ότι, παρά τα γνωστά φιλοβασιλικά του αισθήματα, αν αποδειχθούν αληθείς οι κατηγορίες κατά του βασιλιά, θα αλλάξει τη στάση του απέναντί του[73]. Όταν μετά από μία εβδομάδα το *Σύνταγμα* δεν είχε ακόμα αποδείξει ή διαψεύσει τις κατηγορίες, το *Ελ.Βήμα* χαρακτήρισε το συγκεκριμένο δημοσίευμα ως «συκοφαντίαν του αισχροτέρου είδους και σκόπιμον διαβολήν»[74]. Ανάλογη αντίδραση και φρασεολογία με το *Ελ.Βήμα* χρησιμοποίησε και η φιλοβασιλική *Ίδη*[75]. Επίσης το *Ελ.Βήμα* κατηγόρησε τον *Κήρυκα* του Βενιζέλου για σκόπιμη αποφυγή σχολιασμού του άρθρου του *Συντάγματος*. Στην πραγματικότητα ο *Κήρυξ* αναφέρθηκε στο θέμα, υπενθυμίζοντας τις παλαιότερες διαφωνίες του με τους χειρισμούς του βασιλιά στο Κρητικό, αλλά και στην παρούσα φάση, διαχώρισε όμως τη θέση του από το *Σύνταγμα*, αρνούμενος να δεχτεί την υπόσταση των κατηγοριών[76]. Η *Νέα Έρευνα* από την πλευρά της δυσανασχέτησε, όχι με τους ισχυρισμούς του

[69] *Ελεύθερον Βήμα*, 12-7-1908, σελ.1.
[70] *Υψηλά Λευκά Όρη*, 17-7-1908, σελ.1.
[71] *Ελεύθερον Βήμα* 2-8-1908, σελ.1.
[72] *Το Σύνταγμα*, 24-10-1908, σελ.1.
[73] *Ελεύθερον Βήμα*, 25-10-1908, σελ.1.
[74] *Ελεύθερον Βήμα*, 1-11-1908, σελ.1.
[75] *Η Ίδη*, 1-11-1908, σελ.1: «Συκοφάντες εσχάτου είδους».
[76] *Κήρυξ*, 3-11-1908, σελ.1.

Συντάγματος, αλλά με το γεγονός ότι το *Ελ.Βήμα* τους πήρε τοις μετρητοίς. Προχώρησε όμως με ειρωνική διάθεση την ιστορία λίγο ακόμα, αποκαλύπτοντας την πηγή του *Συντάγματος*, η οποία, σύμφωνα με τη σαρκαστική διάθεση της *Νέας Έρευνας* πάντοτε, ήταν ο αρχικαγκελάριος της Γερμανίας Μπύλωφ, άλλοτε συμμαθητής του συντάκτη του *Συντάγματος*[77]. Τα *Υψηλά Λευκά Όρη* ούτε υιοθέτησαν ούτε απέκρουσαν τις κατηγορίες, αρκέστηκαν μόνο να προειδοποιήσουν όσους εργάζονται για λύση αντίθετη με τη θέληση του κρητικού λαού, ότι «άγονται εις κατήφορον ορμητικόν, εις όν είναι αδύνατον να μη κατρακυλίσωσι όσον υψηλά και αν ίστανται και όσον ισχυροί και αν είναι».[78]

6. Η ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ – ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΣΗΜΑΙΑΣ

Το πρώτο σημαντικό γεγονός του 1908 το οποίο, μαζί με το κίνημα των Νεοτούρκων και τις εξελίξεις στη Βουλγαρία και τη Βοσνία, ώθησαν στην κήρυξη της Ένωσης του Σεπτεμβρίου, ήταν η απόσυρση του στρατού των Μεγάλων Δυνάμεων από το νησί. Όπως και ο *Κήρυξ*, το *Σύνταγμα* αποδίδει στον Βενιζέλο την επιτυχία της απομάκρυνσης των ξένων στρατευμάτων[79] (τέλος Απριλίου ανακοίνωσαν οι Δυνάμεις ότι αποφάσισαν τη σταδιακή αποχώρηση των στρατευμάτων τους από τον Ιούλιο του 1908 έως τον Ιούλιο του 1909). Η πρώτη σχετική υπόσχεση, χωρίς συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, αλλά με την προϋπόθεση της συγκρότησης Χωροφυλακής και Πολιτοφυλακής, είχε δοθεί από τις Δυνάμεις στις 10/23 Ιουλίου 1906, μετά τα γεγονότα του Θερίσσου. Γι' αυτό οι φιλοβενιζελικές εφημερίδες συνδέουν την απομάκρυνση με τη δράση του Βενιζέλου, σε αντίθεση με τις φιλοβασιλικές, οι οποίες την θεωρούν επιτυχία των διπλωματικών ενεργειών του Βασιλιά. Ο φιλοβασιλικός τύπος επίσης επαινεί τις ενέργειες του Αρμοστή Αλέξανδρου Ζαΐμη[80], διότι εκείνος οργάνωσε την Πολιτοφυλακή[81], τις ενέργειες του

[77] *Νέα Έρευνα*, 27-10-1908.
[78] *Υψηλά Λευκά Όρη*, 13-11-1908, σελ.1.
[79] *Το Σύνταγμα*, 9-5-1908, σελ.1.
[80] *Η Ίδη*, 2-5-1908, σελ.1.
[81] *Ελεύθερον Βήμα*, 3-5-1908, σελ.1.

πρίγκηπα Γεωργίου από το 1904[82] και την ικανότητα της κυβέρνησης Μιχελιδάκη να αποκαταστήσει την ομαλότητα μετά το κίνημα του Θερίσσου, παρά τις αντιδράσεις της αντιπολίτευσης [83]. Τα *Υψηλά Λευκά Όρη* δεν ασχολήθηκαν καθόλου με το θέμα. Σχεδόν όμως σύσσωμος ο κρητικός τύπος εκφράζει την ευγνωμοσύνη και τις ευχαριστίες του προς τις Δυνάμεις για την επωφελή παρουσία των στρατευμάτων τους τα προηγούμενα χρόνια στο νησί. Εκτός από την πολιτική διάσταση της παρουσίας τους, σημαντική για τους κατοίκους του νησιού ήταν και η κοινωνική διάσταση. Πέρα από το αίσθημα ασφάλειας, το οποίο παγιώθηκε επί των ημερών τους, αξιοσημείωτη ήταν η παροχή υψηλού επιπέδου ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και συσσιτίων, η κατασκευή έργων κοινής ωφελείας, καθώς επίσης και η συμβολή τους στην ανάπτυξη του τοπικού εμπορίου και της αστικής κοινωνικής ζωής[84].

Στο θέμα της απόσυρσης των ξένων στρατευμάτων, όπως και σε κάθε κίνηση επωφελή ή ζημιογόνα για το Κρητικό Ζήτημα, οι εφημερίδες διαγκωνίζονταν να δημιουργήσουν εντυπώσεις για τη συνεισφορά κάθε πολιτικής πλευράς ή προσώπου, καθώς τα πρόσωπα αυτά, ως διεκδικητές της εξουσίας στο παρόν και στο μέλλον, είχαν ανάγκη την υποστήριξη της κοινής γνώμης και σε τακτά χρονικά διαστήματα την ψήφο της.

Επίσης όλοι συμφωνούσαν ότι για να γίνει το επόμενο βήμα έπρεπε να τηρηθεί η τάξη στο νησί. Ήταν απολύτως κατανοητό απ' όλες τις πλευρές ότι η συμβολή των Δυνάμεων ήταν, και θα εξακολουθούσε να είναι, ίσως ο σημαντικότερος παράγων για την επίλυση του Ζητήματος. Η άφιξη των στρατευμάτων των Δυνάμεων το 1897 σηματοδότησε την αποχώρηση του τουρκικού στρατού, για πρώτη φορά στην ιστορία του Κρητικού Ζητήματος, και την διασφάλιση της τάξης. Δηλαδή η παρουσία τους απάλλαξε τον κρητικό λαό από την επαχθή γι' αυτούς τουρκική διακυβέρνηση. Ήταν επόμενο να ευγνωμονούν τις Δυνάμεις για το διάστημα της παρουσίας τους, ακόμα και οι εφημερίδες που κατά βάσιν αντίκεινταν στον ξένο παράγοντα. Η απόφαση των Δυνάμεων να εμπιστευτούν τη διοίκηση και την ασφάλεια του νησιού στους κατοίκους του, ήταν η εξέλιξη που προσέμεναν εκείνη τη στιγμή οι Κρητικοί. Το διάστημα που ακολούθησε μέχρι την πλήρη

[82] *Ελεύθερον Βήμα*, 17-5-1908, σελ.1-2.
[83] *Νέα Έρευνα*, 2-5-1908, σελ.1.
[84] *Το Κρητικό Ζήτημα κατά την περίοδο 1897-1898*, Φωτογραφικό - Ιστορικό Λεύκωμα με ανέκδοτες φωτογραφίες από το Αυστριακό Εθνικό Αρχείο, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων, Χανιά 1999, σελ.42-45.

εκκένωση της Κρήτης (Ιούλιος 1909) ήταν μακρύ και μεσολάβησαν πολύ σημαντικά γεγονότα.

Τον Ιανουάριο του 1909 αναχώρησε ο ρωσικός στρατός από το Ρέθυμνο. Ο *Κήρυξ* εξέφρασε την ευγνωμοσύνη του στους Ρώσους και συνάρτησε την περαιτέρω καλή διαγωγή των Ρεθεμνιωτών με την ταχύτερη εκκένωση του Ηρακλείου από τους Άγγλους[85]. Στις 13 Ιουλίου αναχώρησαν και τα τελευταία ξένα στρατεύματα από το νησί, «η Κρήτη απεδόθη εις εαυτήν»[86]. Σύσσωμος ο κρητικός τύπος επαναλαμβάνει την ευγνωμοσύνη του για τη βοήθεια που προσέφερε τα προηγούμενα χρόνια η παρουσία των ξένων στρατευμάτων στο νησί. Ο *Κήρυξ* και η *Ίδη*[87] εκτιμούν ότι αν τηρηθεί η τάξη, θα έρθει σύντομα η οριστική λύση στο Κρητικό. Ένα σοβαρό πρόβλημα που προέκυψε μετά την αποχώρηση των στρατευμάτων ήταν η απόφαση των Κρητικών να αναρτήσουν την ελληνική σημαία στο φρούριο του Φιρκά, στο λιμάνι των Χανίων. Τόσο η τουρκική κυβέρνηση όσο και οι Πρόξενοι διαμαρτυρήθηκαν για την ενέργεια. Αυτό προκάλεσε την υποχώρηση της Εκτελεστικής Επιτροπής έναντι των Δυνάμεων και την απόφασή της να μην υψώνεται η σημαία στα λιμάνια. Με εγκύκλιό της η Εκτελεστική Επιτροπή ζήτησε ψυχραιμία από τον κρητικό λαό, όμως οδηγήθηκε σε παραίτηση, διότι δεν κατάφερε να πείσει ότι το θέμα της σημαίας και η υποχώρηση δεν αποτελούν εγκατάλειψη της ενωτικής προσπάθειας[88]. Ο *Κήρυξ* δικαιολόγησε την απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής (στην οποία συμμετείχε ο Βενιζέλος)[89]. Για να εντείνουν τις πιέσεις τους οι Δυνάμεις απέστειλαν στη Σούδα 8 πολεμικά πλοία και αποβίβασαν στρατιώτες για να εμποδίσουν την ύψωση της σημαίας. Η *Ίδη*, πριν ανακύψουν οι διαμαρτυρίες των Τούρκων και των Προξένων, ανυπομονούσε να αποχωρήσουν και τα τελευταία στρατεύματα για να κυματίζει μόνη η ελληνική σημαία[90]. Την ίδια ευχή εξέφρασε και το *Ελ.Βήμα*[91] και είναι πολύ χαρακτηριστική η σημασία της ελληνικής σημαίας για την Κρήτη, όπως την περιγράφει σε επόμενο φύλλο: «Είνε το εξωτερικόν σύμβολον της Ενώσεως, είνε η εκπροσώπησις της θελήσεως του Κρητικού λαού, είνε το ιερόν εκείνο λάβαρον υπέρ του οποίου εχύθησαν ποταμοί αιμάτων και προσεφέρθησαν υπεράνθρωποι εκατόμβαι από μέρους όλων των γενεών της Κρήτης

[85] *Κήρυξ*, 20-1-1909, σελ.1.
[86] *Κήρυξ*, 16-7-1909, σελ.1.
[87] *Η Ίδη*, 18-7-1909, σελ.1.
[88] *Κήρυξ*, 4-8-1909, σελ.3.
[89] *Κήρυξ*, 4-8-1909, σελ.1.
[90] *Η Ίδη*, 18-7-1909, σελ.1.
[91] *Ελεύθερον Βήμα*, 11-7-1909, σελ.1.

μέχρι ου αναβιβασθή εκεί όπου ίσταται σήμερον. Τεσσαράκονται όλαι χιλιάδες σφριγώντων Κρητών μαχητών, αρίστων σκοπευτών, είνε έτοιμοι να υποστηρίξωσιν αυτήν εκεί όπου την ανύψωσεν η στρατιωτική τιμή και δύναμις της Κρήτης δια να μη καταβιβασθή ποτέ, μα ποτέ πλέον».[92] Η *Ν.Έρευνα* με τη σειρά της απάντησε στις απειλές της Τουρκίας: «Μολών Λαβέ»[93]. Λόγω της ελλείψεως φύλλων της *Ίδης* το επόμενο διάστημα, δεν έχουμε τη θέση της στις παραπάνω εξελίξεις. Το *Σύνταγμα* απέφυγε να πάρει θέση στο θέμα της σημαίας και πρότεινε, εξαιτίας των λεπτών ισορροπιών που πρέπει να τηρηθούν, να αποφασίσει γι' αυτό η Συνέλευση[94]. Το *Ελ.Βήμα* θεώρησε μέγα σφάλμα την απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής για υποστολή της σημαίας, διότι κατά τη γνώμη του η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να αντιληφθεί την ψυχολογική κατάσταση των Κρητικών και την πατριωτική έξαψη, την οποία τους προκάλεσε η υποστολή της.[95] Κατά περίεργο τρόπο το *Ελ.Βήμα* επικροτεί την παρέμβαση των Δυνάμεων λίγες ημέρες αργότερα, διότι την θεωρεί εκδήλωση προστασίας των δυνατών έναντι των αδυνάτων. Σε πλήρη αντίθεση με όσα έγραφε λίγες ημέρες νωρίτερα για τη σημασία της σημαίας και την αποφασιστικότητα των Κρητικών να μην επιτρέψουν «ποτέ, μα ποτέ» να καταβιβασθεί, γράφει δύο εβδομάδες αργότερα ότι το ζήτημα της σημαίας δεν ήταν για τους Κρητικούς αισθηματικό αλλά πολιτικό και αποτελεί θρίαμβο του λαού η υποστολή της σημαίας και η υποχώρηση έναντι των Δυνάμεων.[96] Το *Ελ.Βήμα* επίσης αντιδικεί με τον *Κήρυκα*, ο οποίος θεωρεί ότι δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην αποκοπή του ιστού της σημαίας από τις Δυνάμεις και την υποστολή της σημαίας από τους ίδιους τους Κρητικούς (όπως συνέβη στην προκειμένη περίπτωση), όμως το *Ελ.Βήμα* θριαμβολογεί διότι δεν ακούμπησε ξένο χέρι την ελληνική σημαία[97]. Τα *Λευκά Όρη* επικρίνουν τη στάση της Εκτελεστικής Επιτροπής και την καθιστούν υπεύθυνη για την προοδευτική όξυνση του ζητήματος[98], ενώ η *Νέα Έρευνα* με έμμεσο τρόπο (μέσω του άρθρου ενός φοιτητή του Δικαίου, του Δ.Στραπατσάκη) επιμένει στη μη υποστολή της σημαίας, διότι αυτή η κίνηση θα υποδήλωνε εγκατάλειψη του εθνικού αγώνα και διπλωματική νίκη της Τουρκίας[99].

[92] *Ελεύθερον Βήμα*, 18-7-1909, σελ.3.
[93] *Νέα Έρευνα*, 21-7-1909, σελ.2.
[94] *Το Σύνταγμα*, 31-7-1909, σελ.1.
[95] *Ελεύθερον Βήμα*, 25-7-1909, σελ.1.
[96] *Ελεύθερον Βήμα*, 8-8-1909, σελ.1.
[97] *Ελεύθερον Βήμα*, 14-8-1909, σελ.3.
[98] *Λευκά Όρη*, 1-8-1909, σελ.1.
[99] *Νέα Έρευνα*, 4-8-1909, σελ.3

Για τους Κρητικούς ήταν θέμα γοήτρου η διατήρηση της ελληνικής σημαίας στον ιστό του Φιρκά. Η προσμονή τους να εκκενωθεί το νησί από τα ξένα στρατεύματα μετά από 13 χρόνια παρουσίας ήταν ασυγκράτητη. Η ανάρτηση της ελληνικής σημαίας σηματοδότησε την απαλλαγή του νησιού από προστάτες και την υπαγωγή του στο ελληνικό κράτος. Μέσα στην έξαψη της στιγμής, μόνο ο Βενιζέλος διατήρησε την ψυχραιμία που απαιτούσαν οι περιστάσεις για να διευθετηθεί διπλωματικά το θέμα. Διότι οι αντιδράσεις των Δυνάμεων ήταν αναμενόμενες, ωστόσο οι θερμόαιμοι τις παρέβλεψαν και η κατάσταση οδηγήθηκε στα άκρα. Επειδή όμως η επίλυση του Κρητικού εξακολουθούσε να εξαρτάται από τις Δυνάμεις, δεν ήταν η καταλληλότερη στιγμή να αγνοηθούν οι υποδείξεις τους. Έτσι ο Προεδρεύων της Εκτελεστικής Επιτροπής βρέθηκε αντιμέτωπος με την μήνιν της κοινής γνώμης και οδηγήθηκε σε παραίτηση. Φυσικά επικράτησε η βούληση των Δυνάμεων, σε πλήρη αντίθεση με τα αισθήματα του Κρητικού λαού. Η προσπάθεια του *Κήρυκα* να υποβιβάσει το θέμα δεν ήταν αρκετή για να κατευνάσει τα πνεύματα και στη συνείδηση των περισσοτέρων Κρητικών, με λίγη βοήθεια από τον αντιβενιζελικό τύπο, έμεινε η αίσθηση της διπλωματικής ήττας και της αναβολής για ακόμα μία φορά της επιδίωξής τους.

Σταμάτησαν απότομα οι αναφορές στο θέμα της σημαίας, διότι ξέσπασε το κίνημα στο Γουδί, και όπως ήταν φυσικό μονοπώλησε το ενδιαφέρον του τύπου το επόμενο διάστημα. Όμως το ίδιο σκηνικό με τη σημαία θα επαναληφθεί ένα χρόνο αργότερα, στο θέμα του όρκου των μουσουλμάνων βουλευτών.

7. Η ΣΤΑΣΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΝΕΟΤΟΥΡΚΩΝ

Από τα πρώτα φύλλα της επανέκδοσής του ο *Κήρυξ* υπενθυμίζει στο αναγνωστικό κοινό την επιτυχία του κινήματος του Θερίσσου[100] και τις επικριτικές του απόψεις για την περίοδο της διακυβέρνησης του Γεωργίου[101]. Ο *Κήρυξ*, ως εκφραστής των απόψεων του Βενιζέλου, διαπνεόταν από φιλελεύθερες ιδέες, εξάλλου ήταν γνωστή η σύγκρουσή του με τον Αρμοστή Γεώργιο για τον δεσποτικό τρόπο

[100] *Κήρυξ*, 27-4-1908, σελ.1.
[101] *Κήρυξ*, 4-5-1908, σελ.2: «Κολοσσιαία αποτυχία του βασιλόπαιδος Γεωργίου».

διακυβέρνησής του. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η κατηγορία του *Κήρυκα* προς τη *Νέα Έρευνα* ότι τάσσεται κατά του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος και των ελευθέρων θεσμών[102]. Είναι αναμενόμενο λοιπόν να υποδέχεται ευνοϊκά την προσπάθεια συνταγματικής μεταρρύθμισης και φιλελευθεροποίησης στο Οθωμανικό Κράτος[103]. Τον ίδιο στόχο είχε και το κίνημα του Θερίσσου τρία χρόνια νωρίτερα στην Κρήτη. Για τον *Κήρυκα* ο Ελληνισμός πρέπει να έχει ηγετικό ρόλο στην ανάπλαση και τον εκπολιτισμό της ελληνικής Ανατολής με πλήρη σεβασμό στα δίκαια των άλλων συνοίκων λαών[104]. Την ιδέα αυτή την υποστήριξε ήδη από τον Απρίλιο του 1908, πριν επικρατήσει ακόμα το νεοτουρκικό κίνημα. Βέβαια η έννοια της πνευματικής υπεροχής του ελληνικού στοιχείου στο χώρο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και της ελληνοτουρκικής συνεργασίας εναντίον του κοινού σλαβικού εχθρού δεν εισήχθησαν από τον *Κήρυκα* και τον Βενιζέλο. Διατυπώθηκαν για πρώτη φορά από τον Επαμεινώνδα Δεληγιώργη και καλλιεργήθηκαν αργότερα από τον Ίωνα Δραγούμη και τον Αθανάσιο Σουλιώτη-Νικολαΐδη[105]. Επίσης η έννοια της ισοπολιτείας**,** δηλαδή της εγγύησης των δικαιωμάτων όλων των εθνοτήτων της Αυτοκρατορίας[106], την εφαρμογή της οποίας ευαγγελιζόταν η ηγεσία των Νεοτούρκων με το νέο Σύνταγμα[107], είχε φυσικά θετικό αντίκτυπο στην ελληνική πλευρά. Για τον *Κήρυκα* η ισοπολιτεία θα έπρεπε να είναι αμφίπλευρη, αυτό σήμαινε ότι και οι χριστιανοί της Κρήτης είχαν υποχρέωση να σέβονται τα δικαιώματα και τις θρησκευτικές πεποιθήσεις των μουσουλμάνων συμπολιτών τους[108]. Αυτό ούτως ή άλλως είχε τεθεί από τις Δυνάμεις ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη συνέχιση των διαπραγματεύσεων επί του Κρητικού Ζητήματος και την ευμενή στάση τους έναντι των ενωτικών διαθέσεων των Κρητικών. Σε γενικές γραμμές ο φιλοβενιζελικός τύπος τάχθηκε υπέρ της μεταρρύθμισης στην Τουρκία (*Υψηλά Λευκά Όρη*[109]*, Το*

---

[102] *Κήρυξ*, 11-6-1908, σελ.3: «Το πένθος της Νέας Ερεύνης δια την επιβολήν του φιλελευθέρου κοινοβουλευτικού πολιτεύματος είναι εξίσου ζωηρόν...» και 15-7-1908, σελ.1.

[103] *Κήρυξ*, 15-7-1908 σελ.1: «Καταλύεται το τελευταίο εν Ευρώπη δεσποτικό και τυραννικό καθεστώς», 22-7-1908 σελ.1, 29-7-1908 σελ.2, 11-8-1908 σελ.1.

[104] *Κήρυξ*, 27-4-1908, σελ.1.

[105] Αλεξανδρής Αλέξης, «Οι Έλληνες στην υπηρεσία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας 1850-1922», στο: *Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος*, τόμ. 23, Αθήνα 1980. σελ. 384-385.

[106] Βερέμης Θάνος, «Από το εθνικό κράτος στο έθνος δίχως κράτος. Το πείραμα της Οργάνωσης Κωνσταντινουπόλεως» στο: Συλλογικό, *Εθνική Ταυτότητα και Εθνικισμός στη Νεότερη Ελλάδα,* επιμ. Βερέμης Θ., Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 1997, σελ.34-39.

[107] Αναγνωστοπούλου Σία, *Μικρά Ασία 19ος αι. -1919, Οι Ελληνορθόδοξες Κοινότητες, Από το Μιλλέτ των Ρωμιών στο Ελληνικό Έθνος*, β΄έκδοση, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1998, σελ.455.

[108] *Κήρυξ*, 31-8-1908, σελ.1.

[109] *Υψηλά Λευκά Όρη*, 21-8-1908, σελ.1.

Σύνταγμα[110]). Οι λίγες επιφυλάξεις που εκφράστηκαν, προήλθαν από τον εκ φύσεως δύσπιστο στις αλλαγές συντηρητικό τύπο. Περιορισμένους ενδοιασμούς διατύπωσε το *Ελ.Βήμα* για τις πραγματικές προθέσεις των Νεοτούρκων[111]. Τις σοβαρότερες επιφυλάξεις εξέφρασε η *Νέα Έρευνα*, αργότερα όμως ανέκρουσε πρύμναν. Η *Νέα Έρευνα* αντιτίθεται σε αυτούς που πιστεύουν ότι ο νεοτουρκισμός συμφέρει τους Έλληνες και παρουσιάζει συνέντευξη του Παύλου Καρολίδη στο περιοδικό *Ελληνισμός*, όπου ο γνωστός καθηγητής αναπτύσσει την άποψη ότι οι σύγχρονοί του Τούρκοι, εμπνεόμενοι από εθνικιστικές και ισλαμικές ιδέες, σκοπό έχουν την εξολόθρευση του Ελληνισμού[112]. Επανέρχεται στο θέμα λίγες ημέρες αργότερα, εκφράζοντας αμφιβολίες για τις προθέσεις των Νεοτούρκων και επικαλείται τις επιφυλάξεις και την απαισιοδοξία που εξέφρασε το Οικουμενικό Πατριαρχείο και ο πρόεδρος της Εταιρείας του Ελληνισμού Νεοκλής Καζάζης[113]. Δεν παραλείπει όμως να εκφράσει το θαυμασμό της για την ταχύτητα και την αποτελεσματικότητα των κινήσεων του Νεοτουρκικού Κομιτάτου, οι οποίες φαίνεται ότι κατάφεραν τελικά να μεταστρέψουν τη γνώμη της εφημερίδας και μετά τις εγκυκλίους περί σεβασμού των αλλοθρήσκων, να την αναγκάσουν να παραδεχτεί τις ειλικρινείς τους προθέσεις[114].

Οι περισσότερες εφημερίδες (*Σύνταγμα*[115], *Ίδη*[116], *Ελ.Βήμα*[117]) έκριναν πολύ εύστροφη την κίνηση του Σουλτάνου να ηγηθεί της επανάστασης ώστε να προλάβει τους κινδύνους. Κάποια σημεία όμως που προκάλεσαν την ανησυχία τους ήταν η θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου υπό τις νέες συνθήκες (*Ίδη*[118], *Νέα Έρευνα*[119]) και η απαίτηση των νεοτουρκικών εφημερίδων να αποστείλει η Κρήτη αντιπροσώπους στο τουρκικό κοινοβούλιο, σαν να εξακολουθούσε να είναι τουρκική επαρχία[120]. Τις ίδιες απόψεις με τον *Κήρυκα* στο θέμα της ελληνοτουρκικής συνεργασίας, της ισοπολιτείας και της ελληνικής πνευματικής υπεροχής συμμερίζεται η *Ίδη*[121] και θα ασπαστεί αρκετούς μήνες αργότερα και το *Σύνταγμα*[122].

---

[110] *Το Σύνταγμα*, 18-7-1908, σελ.1.
[111] *Ελεύθερον Βήμα*, 16-8-1908, σελ.1.
[112] *Νέα Έρευνα*, 4-7-1908, σελ.1.
[113] *Νέα Έρευνα*, 1-8-1908, σελ.1.
[114] *Νέα Έρευνα*, 22-8-1908, σελ.1.
[115] *Το Σύνταγμα*, 18-7-1908, σελ.1.
[116] *Η Ίδη*, 26-7-1908, σελ.1.
[117] *Ελεύθερον Βήμα*, 26-7-1908, σελ.2. Χρησιμοποιεί την ίδια φρασεολογία με *το Σύνταγμα* και *την Ίδη*.
[118] *Η Ίδη*, 26-7-1908, σελ.1.
[119] *Νέα Έρευνα*, 25-8-1908, σελ.1.
[120] *Ελεύθερον Βήμα*, 9-8-1908, σελ.1.
[121] *Η Ίδη*, 26-7-1908, σελ.1 και 6-9-1908, σελ.2.
[122] *Το Σύνταγμα*, 28-11-1908, σελ.1.

Η φιλοβασιλική *Ίδη,* σε μία προμελετημένη απόπειρα σύγκρισης ανάμεσα στα καθεστώτα Ελλάδας-Τουρκίας, φοβούμενη το ενδεχόμενο επηρεασμού από την νεοτουρκική επανάσταση, θέλησε να παρουσιάσει όσο το δυνατόν πιό απολυταρχικό το καταλυθέν καθεστώς της Τουρκίας και όσο το δυνατόν πιό δημοκρατική την Ελληνική Δυναστεία, ώστε να αποκρούσει την προτροπή του *Συντάγματος* προς τους Έλληνες να ανατρέψουν το Βασιλιά, μιμούμενοι τους Νεότουρκους[123].

Στο τέλος του 1908 η γνώμη των κρητικών εφημερίδων απέναντι στο νεοτουρκικό καθεστώς έχει αλλάξει ελαφρώς. Εξακολουθούν να πιστεύουν ότι η συνταγματική μεταρρύθμιση στην Τουρκία αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου, όμως η αρνητική στάση της Τουρκίας απέναντι στο αίτημα της Ένωσης των Κρητικών το Σεπτέμβριο του 1908, όπως ήταν αναμενόμενο, προκάλεσε την έντονη δυσαρέσκειά τους. Η *Ίδη* εξέφρασε τη βαθιά της απογοήτευση[124], ενώ το *Σύνταγμα* και ο *Κήρυξ* εμμένουν στις απόψεις τους περί συναδέλφωσης των λαών με ισότητα και δικαιοσύνη, καθώς και περί υπεροχής του ελληνικού στοιχείου στα γράμματα και τις τέχνες και χρησιμότητας των Ελλήνων ως έρεισμα της ακεραιότητας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας[125]. Όμως από το σημείο αυτό ξεκινά ο εκφυλισμός των Νεοτούρκων στη συνείδηση των Κρητικών.

Μετά το κίνημα του Στρατιωτικού Συνδέσμου στο Γουδί και την αισιοδοξία που αυτό προξένησε για τη γρήγορη ανασύνταξη του ελληνικού στρατού, ο τύπος αποτόλμησε να προτείνει κάτι που υπέβοσκε από καιρό, αλλά οι Κρητικοί δίσταζαν να το εκφράσουν δημόσια μέχρι τότε. Αρχικά τα *Λευκά Όρη* εξέφρασαν την πεποίθηση ότι η Ελλάδα ανέχεται τους εξευτελισμούς και τις ύβρεις από τους Νεότουρκους «διότι είναι απαράσκευος»[126] και ακολούθως διατυπώθηκε από την *Ίδη* η λύση τής δια των όπλων επίτευξης της Ένωσης ως απάντηση στη συνεχιζόμενη αντίδραση της Τουρκίας και τις ασάφειες των Δυνάμεων[127]. Η ευνοϊκή λύση του Κρητικού, την οποία περίμεναν οι Κρητικοί μετά τη συνταγματική μεταρρύθμιση στην Τουρκία, έβλεπαν ότι είχε απομακρυνθεί πλέον. Γι' αυτό η κριτική τους έναντι του τουρκικού καθεστώτος ήταν ευθέως αρνητική. «Εγίναμεν γελοίοι πλέον» δήλωσε

[123] *Η Ίδη*, 30-8-1908, σελ.1.
[124] *Η Ίδη*, 31-12-1908, σελ.3: «Ο υπερσωβινισμός των Νεοτούρκων άρχισε να εκδηλώνεται, έχουν γίνει νευροπαθείς και ευέξαπτοι».
[125] *Το Σύνταγμα*, 28-11-1908, σελ.1. *Κήρυξ*, 25-11-1908, σελ.1, 8-12-1908, σελ.1 και 31-12-1908, σελ.1.
[126] *Λευκά Όρη*, 26-6-1909, σελ.1.
[127] *Η Ίδη*, 7-11-1909, σελ.1.

ο Χιλμή πασάς και η *Ίδη* έσπευσε να συμφωνήσει μαζί του[128]. Αντιλαμβανόμενη όμως τη δυσφορία των Δυνάμεων για την προηγούμενη πρότασή της περί ένοπλης λύσης, ανασκεύασε στο αμέσως επόμενο φύλλο, τονίζοντας ότι το Κρητικό θα λυθεί «αρκεί μόνον να μη διαπράξωμεν ανοησία τινά ώστε να στερηθώμεν της ευμενείας αυτών (των Δυνάμεων)»[129]. Η πολεμική προπαρασκευή της Ελλάδας όμως θα μπορούσε να χρησιμεύσει σε ενδεχόμενη σύγκρουση κατά της Νοτιοσλαβικής Ενώσεως της Βουλγαρίας και της Σερβίας, οι οποίες είχαν βλέψεις στη Μακεδονία, άρα στρέφονταν κατά του Ελληνισμού, όπως παρατηρεί η *Ίδη*[130]. Στο σημείο αυτό η *Ίδη* ανοίγει το θέμα της ελληνοτουρκικής συνεργασίας «προς απόκρουσιν του κοινού εχθρού» (το οποίο θα κλείσει πολύ σύντομα, διότι ο κοινός εχθρός θα αλλάξει), κάνει αναδρομή στις θέσεις που αρχικώς εκφράστηκαν από τον Επαμ.Δεληγιώργη και καταλήγει στη διαπίστωση ότι η συνεργασία μπορεί να επιτευχθεί στην παρούσα φάση, υπό δύο όρους: να δεχτεί η Τουρκία την Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα και να εφαρμοστεί ουσιαστικά η ισοπολιτεία στην Οθωμανική Αυτοκρατορία[131]. Για τους Κρητικούς ήταν ανούσια κάθε συζήτηση περί συνεργασίας, αν δεν λυνόταν πρώτα το δικό τους ζήτημα. Εξίσου επιφυλακτικό όσον αφορά στις πραγματικές προθέσεις των Τούρκων εμφανίζεται το *Σύνταγμα*[132], ευνοϊκά διακείμενο όμως στο ενδεχόμενο ελληνοτουρκικής συνεργασίας, πάντα υπό την προϋπόθεση της λύσης του Κρητικού[133].

Για πολεμικές προετοιμασίες κατά των Τούρκων και αδυναμία επίτευξης της ελληνοτουρκικής συνεργασίας, σε περίπτωση μη επίλυσης του Κρητικού, κάνει λόγο και το *Ελ.Βήμα*: «η τόσον παράλογος όσο και επίμονος στάσις της επισήμου Τουρκίας και των Νεοτουρκικών Κομητάτων εις το Κρητικόν ζήτημα, επιβάλλουσι πλέον εις ημάς τους Κρήτας πρωτίστως και εις τους απανταχού Έλληνας, να παύσωμεν του λοιπού, εφ' όσον τουλάχιστον δεν μεταβληθή η Τουρκική αύτη πολιτική, να θεωρώμεν δυνατήν την σύμπραξιν και εθνικήν ημών συμφιλίωσιν προς τους κατακτητάς των Ελληνικών χωρών και των επαρχιών. Το Σύνταγμα και η νέα πολιτική μεταβολή εν Τουρκία, χρησιμεύη ως προσωπείον εις τους Τούρκους προς εξαπάτησιν του πεπολιτισμένου κόσμου. Και η ελαχίστη μερική ματαίωσις **της πλήρους Ενώσεώς μας, θα δώση το γενικόν σύνθημα πανελληνίου εξεγέρσεως**

[128] *Η Ίδη*, 14-11-1909, σελ.1.
[129] *Η Ίδη*, ο.π.
[130] *Η Ίδη*, 21-11-1909, σελ.1.
[131] *Η Ίδη*, 5-12-1909, σελ.1.
[132] *Το Σύνταγμα*, 1-5-1909, σελ.1.
[133] *Το Σύνταγμα*, 13-11-1909, σελ.1.

κατά του τουρκισμού»[134]. Το ενδεχόμενο πολέμου με την Τουρκία δεν εξετάζεται μόνο στην περίπτωση ματαίωσης της Ένωσης, αλλά και ως απάντηση στην απειλή της Τουρκίας ότι θα εισβάλλει στο ελληνικό έδαφος, αν η Ελλάδα προσαρτήσει την Κρήτη: «μία τοιαύτη απονενοημένη κίνησις εκ μέρους της Τουρκίας κατά της Ελλάδος, θα είχε ως άμεσον αποτέλεσμα να δοθή το σύνθημα **πολέμου ακηρύκτου** εις όλον το ελληνικόν έθνος»[135]. Εκείνες τις ημέρες το *Ελ.Βήμα* κυκλοφορούσε με την εξής επιγραφή κάτω από τον τίτλο: «ΚΡΗΤΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΑΤΕ ΠΑΝΤΕΣ ΤΟΝ ΟΠΛΙΣΜΟΝ ΣΑΣ, ΟΙ ΝΕΟΤΟΥΡΚΟΙ ΑΠΕΙΛΟΥΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΚΡΗΤΗ»[136].

Το θέμα της σημαίας το καλοκαίρι του 1909 έστρεψε σύσσωμο τον κρητικό τύπο εναντίον των Νεοτούρκων. Ο *Κήρυξ* όμως όλο το 1909 κράτησε χαμηλούς τόνους έναντι των Νεοτούρκων και αρκέστηκε στην επανάληψη των θέσεων περί ισοπολιτείας στην Αυτοκρατορία. Όλες πάντως οι εφημερίδες παρακολουθούσαν στενά τις εξελίξεις και τις κυβερνητικές μεταβολές στη γείτονα.

Στο τέλος του 1909 είχε παγιωθεί πλέον η πεποίθηση των Κρητικών ότι είχε ματαιωθεί οριστικά το ενδεχόμενο συνεργασίας με την Τουρκία. Ακόμα και ο *Κήρυξ*, η εφημερίδα που είχε δει πιό θερμά απ' όλες αυτό το ενδεχόμενο, εγκατέλειψε την ιδέα, διότι η πολιτική των Νεοτούρκων στο Κρητικό δυσχέραινε τη συμφιλίωση[137]. Στο επόμενο διάστημα μέχρι τους Βαλκανικούς Πολέμους όλες ανεξαιρέτως οι κρητικές εφημερίδες θα στρέφονται κατά καιρούς εναντίον των Νεοτούρκων με αφορμή διάφορα γεγονότα που αφορούσαν στο Κρητικό Ζήτημα. Ένα από αυτά τα γεγονότα ήταν η απόφαση της τουρκικής βουλής την άνοιξη του 1911 για το διορισμό Καδήδων (ιεροδικαστών) στην Κρήτη. Η απόφαση προκάλεσε την έντονη δυσαρέσκεια των Κρητικών, η οποία εκφράστηκε με πάνδημο συλλαλητήριο στα Χανιά[138]. «Το ζήτημα των Καδήδων εδημιούργησαν οι εν Κων/πόλει σωβινισταί, μόνον και μόνον διά να γεννήσουν ζήτημα ελπίζοντες, ότι θα καταγάγουν νίκην και εις αυτό»[139]. (Την εποχή αυτή τα περισσότερα κύρια άρθρα του *Κήρυκα* υπογράφει ο βουλευτής της φιλελεύθερης παράταξης και συνεργάτης του Βενιζέλου Ι.Γ. Ηλιάκης). Το *Ελ.Βήμα* είχε την πιό φορτισμένη αντίδραση απ' όλους: «Η ώρα πλησιάζει, ο κώδων του υπερτάτου των Εθνικών κινδύνων θα ηχήση κατά πάσαν πιθανότητα μετά

[134] *Ελεύθερον Βήμα*, 24-1-1909, σελ.1.
[135] *Ελεύθερον Βήμα*, 16-5-1909, σελ.1.
[136] *Ελεύθερον Βήμα*, από 23-5-1909 έως 27-6-1909, σελ.1.
[137] *Κήρυξ*, 19-2-1910 σελ.1.
[138] *Κήρυξ*, 4-5-1911, σελ.1-2.
[139] *Κήρυξ*, 10-5-1911

μικρόν και έκαστος Κρης ας ετοιμάζεται να αποθάνη ενδόξως, πωλών όσον ήθελε δυνηθή ακριβώτερον το αίμα του. Η αντίστασις κατά πάντων είναι επιβεβλημένη εις την υστάτην αυτήν περιπέτειαν του ζητήματός μας, η δε καταστροφή μας θα είνε και ο τάφος της Τουρκίας. Τούτο αρκεί ημίν ως έπαθλον, αφού θα ελευθερώσωμεν τους λοιπούς λαούς της Ανατολής και θα απαλλάξωμεν την Δύσιν από τον μέγαν αυτόν εφιάλτην, όστις επικάθηται εις το στήθος όλης της ανθρωπότητος και είνε μέγα πρόσκομμα του πολιτισμού και της ανθρωπίνης προόδου.»[140]

Παράλληλα ο τύπος προετοιμάζει σταδιακά το έδαφος για την επερχόμενη βαλκανική συνεργασία των χριστιανικών λαών εναντίον της Τουρκίας. Αφού αμφιταλαντεύτηκε λοιπόν για λίγο ως προς το ποιός είναι ο εχθρός, κατέληξε ότι αυτός είναι η Τουρκία και όχι η Βουλγαρία, όπως συζητήθηκε για κάποιο διάστημα. Έχει προηγηθεί ο συνεχιζόμενος εμπορικός αποκλεισμός των Ελλήνων της Αυτοκρατορίας, γεγονός που επιτείνει τη δυσφορία των Κρητικών έναντι των Τούρκων, αλλά και το θέμα του όρκου των μουσουλμάνων βουλευτών. Η εικόνα της Πύλης είναι η πλέον εχθρική εικόνα για τους Έλληνες. Έχει πάρει τη μορφή του απόλυτου τύραννου, ο οποίος απειλεί την ύπαρξη του Ελληνισμού και της ορθοδοξίας, άρα πρέπει να αντιμετωπιστεί από κοινού από τους απειλούμενους γειτονικούς λαούς. Ο *Κήρυξ* προτείνει «την ειλικρινή και επί λογικού εδάφους συνεννοήσειν των Χριστιανικών Κρατών του Αίμου, ... όπως ταύτα από κοινού ειλικρινώς και άνευ υστεροβουλίας τινός κανονίσωσι τους λογαριασμούς των μετά τού εξ Ασίας επιδρομέως...»[141]. Ανάλογες θέσεις εκφράζονται από το *Σύνταγμα* [142], ενώ το *Ελ.Βήμα* επισημαίνει: «Αι μετ' ανενδότου επιμονής από δύο ετών εφαρμοζόμεναι σωβινιστικαί και στρατοκρατικαί ιδέαι των Νεοτούρκων, έχουσι εξεγείρει εις βαθμόν επικίνδυνον πάσας τας λοιπάς συνοίκους φυλάς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κατά του Νεοτουρκικού καθεστώτος»[143]. Η ίδια φρασεολογία θα συνεχιστεί, μονότονα σχεδόν, για τα επόμενα δύο χρόνια μέχρι την έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων. «Ο αγών των τεσσάρων χριστιανικών λαών (της Βαλκανικής) είναι αγών υπέρ της δικαιοσύνης και της αλήθειας υπέρ της ηθικής του Ευαγγελίου κατά της βαρβαρότητος, υπέρ του φωτός κατά του σκότους. Είνε αγών δίκαιος και άγιος και ηθικός... Σκοπός του αγώνος είνε ακόμη η τιμωρία, η εξασθένησις, η

[140] *Ελεύθερον Βήμα*, 19-5-1911, σελ.1.
[141] *Κήρυξ*, 15-3-1911, σελ.1.
[142] *Το Σύνταγμα*, 21-5-1910, σελ.1, 9-7-1910, σελ.1, 10-9-1910, σελ.1, 23-12-1911, σελ.1 και 12-10-1912, σελ.1.
[143] *Ελεύθερον Βήμα*, 24-7-1910 σελ.1

εκμηδένησις μιάς ωμής και τυραννικής φυλής...»[144]. «Ήτο πλέον καιρός να πραγματοποιηθή η τοιαύτη συνεννόησις και σύμπραξις. Ήτο καιρός να αντιταχθή φραγμός προς τους εμπαιγμούς και τους κολάφους»[145].

Συμπερασματικά η ευνοϊκή στάση των Κρητικών έναντι των Νεοτούρκων διήρκησε λιγότερο από ένα έτος (καλοκαίρι 1908-καλοκαίρι 1909). Ήταν ένα μικρό διάλειμμα μετά από αιώνες δυσαρέσκειας και αντιπάθειας, το οποίο σύντομα εξέπνευσε, με αποτέλεσμα να επανέλθουν τα πρότερα αισθήματα των Κρητικών. Η στάση αυτή των Κρητικών δεν διαφέρει από των υπολοίπων Ελλήνων, παρά μόνο στο γεγονός ότι πίστευσαν προς στιγμήν ότι η τουρκική μεταβολή θα έλυνε το δικό τους ζήτημα, το οποίο αφορούσε περισσότερο εκείνους απ' ότι τους υπολοίπους Έλληνες.

8. Η ΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1908

Τον Σεπτέμβριο του 1908, με αφορμή την προσάρτηση της Βοσνίας και της Ερζεγοβίνης από την Αυστρία και την ανακήρυξη της Βουλγαρίας σε βασίλειο με την ταυτόχρονη προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας[146], οι Κρητικοί διακήρυξαν μονομερώς την Ένωση του νησιού με την Ελλάδα και ζήτησαν από το βασιλιά των Ελλήνων να αναλάβει τη διακυβέρνηση. Οι εφημερίδες που κυκλοφόρησαν μέχρι τις 24 Σεπτεμβρίου δεν έχουν απολύτως καμία αναφορά στην επικείμενη ενέργεια, προφανώς διότι δεν υπήρχε ανάλογη προετοιμασία. Παρουσιάζεται μέσα από τον τύπο ότι η κήρυξη της Ένωσης ήταν μία αυθόρμητη αντίδραση των Κρητικών στην ανοχή της Τουρκίας απέναντι στις ενέργειες της Αυστρίας και της Βουλγαρίας. Σύσσωμος ο πολιτικός κόσμος και ο λαός του νησιού θεώρησαν ότι και η δική τους αντίστοιχη κίνηση δεν θα έβρισκε αντίσταση από το τουρκικό κράτος, καθώς οι αλλαγές που συντελέστηκαν το προηγούμενο διάστημα είχαν δώσει δείγματα ενδεχόμενης θετικής αντιμετώπισης της ενωτικής κίνησης. Υπάρχει όμως και η άποψη ότι η κήρυξη της Ένωσης έγινε με βάση προμελετημένο σχέδιο της ελληνικής κυβέρνησης του Γ.Θεοτόκη, η οποία όμως στη συνέχεια δεν κατάφερε να

[144] *Το Σύνταγμα*, 12-10-1912 σελ.1.
[145] *Η Ίδη*, 29-9-1912, σελ.1.
[146] Δετοράκης Θεοχάρης, *Ιστορία της Κρήτης*, Β΄έκδοση, Ηράκλειο 1990, σελ. 451-452.

υποστηρίξει επαρκώς την κίνηση αυτή[147]. Στις κρητικές εφημερίδες πάντως δεν υπάρχουν υπαινιγμοί για παρέμβαση της ελληνικής κυβέρνησης. Αντιθέτως χαρακτηριστικό (έως και απολογητικό) είναι το απόσπασμα από τη *Νέα Έρευνα*: «Η όλως αυθόρμητος και εις ιδίαν εντελώς πρωτοβουλίαν οφειλομένη ενέργεια της Κρήτης υπήρχε κίνδυνος, αν όχι να διαταράξει τας μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας ομαλάς σχέσεις, αλλά να χαλαρώση την εγκαρδιότητα, ήν κατά τους τελευταίους μήνας αύται προσέλαβον εκ της αναγνωρίσεως των κοινών συμφερόντων, άτινα συνδέουσι τα δύο κράτη και επιβάλουσι στενόν σύνδεσμον και σύμπραξιν μεταξύ αυτών, και να κλονίση την αμοιβαίαν εμπιστοσύνην, ήτις είναι απαραίτητος διά την αποτελεσματικήν εξυπηρέτησιν των κοινών συμφερόντων. Ευτυχώς αι ειλικρινείς εξηγήσεις, εις άς η Ελληνική Κυβέρνησις έσπευσεν να προβή παρά τη Υ.Πύλη, και η άψογος στάσις ήν ετήρησεν απέναντι της ενεργείας του κρητικού λαού απεμάκρυνε τον κίνδυνον τούτον»[148]. Η «άψογος στάσις» ήταν ο όρος που χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον την εποχή εκείνη από τον ελληνικό και τον κρητικό τύπο για να υποδηλώσει την διάθεση της ελληνικής κυβέρνησης να μην διαταράξει τις σχέσεις της με την Τουρκία και τις Δυνάμεις. Οι εφημερίδες που κυκλοφόρησαν μετά τις 24 του μήνα δημοσίευσαν όλες τις σχετικές επίσημες ανακοινώσεις και θριαμβευτικά σχόλια για την ιστορική ημέρα[149]. Μονάχα το *Σύνταγμα* ήταν συγκρατημένο στα σχόλιά του και υποδέχτηκε μάλλον χλιαρά την είδηση. Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί αρχικά η κάλυψη του θέματος από τα *Υψηλά Λευκά Όρη*. Ενώ κυκλοφορούν στις 29 Σεπτεμβρίου, δηλαδή έχουν αρκετές ημέρες στη διάθεσή τους για να συλλέξουν πληροφορίες και να προετοιμάσουν το φύλλο τους, εντούτοις στο πρωτοσέλιδό τους έχουν θέματα ήσσονος σημασίας (π.χ. το γλωσσικό) και στην κήρυξη της Ένωσης αφιερώνουν τις δύο τελευταίες στήλες της 3ης σελίδας, χωρίς ιδιαίτερο σχολιασμό[150]. Στο επόμενο όμως φύλλο, στις 2 Οκτωβρίου, αποδίδουν την πρέπουσα σημασία στο θέμα και δικαιολογούνται για την παράλειψή τους, καθώς είχαν ήδη στοιχειοθετήσει το φύλλο και για τεχνικούς λόγους δεν μπόρεσαν να το αντικαταστήσουν έγκαιρα στο τυπογραφείο[151].

---

[147] Γαρδίκα-Κατσιαδάκη Ελένη, «Η πολιτική διάσταση του Κρητικού Ζητήματος» στο: Συλλογικό, *90 χρόνια από την Ένωση της Κρήτης με την ελεύθερη Ελλάδα*, πρακτικά συμποσίου Δεκ. 2003, επιμ. Μιχάλης Τρούλης, Ιστορική και Λαογρφική Εταιρεία Ρεθύμνου – Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών Ελ.Βενιζέλος, υπό την αιγίδα της Βουλής των Ελλήνων, Ρέθυμνο 2007, σελ.31-35.
[148] *Νέα Έρευνα*, 29-9-1908, σελ.1.
[149] Τα πρωτοσέλιδα στο Παράρτημα σελ.8-12.
[150] *Υψηλά Λευκά Όρη*, 29-9-1908. Στο Παράρτημα σελ.13.
[151] *Υψηλά Λευκά Όρη*, 2-10-1908, σελ.1. Στο Παράρτημα σελ.14.

Όσον αφορά στον Ύπατο Αρμοστή Κρήτης Αλέξανδρο Ζαΐμη, λίγες μέρες νωρίτερα είχε αναχωρήσει από την Κρήτη (είχαν ξεκινήσει τα συλλαλητήρια) για να μην αναγκαστεί να πάρει θέση. Το *Ελ.Βήμα* έγραψε στις 9 Αυγούστου ότι σύμφωνα με ελληνικές εφημερίδες ο Ζαΐμης προγραμματίζει ταξίδι στην Αθήνα τον Οκτώβριο[152]. Ο Ζαΐμης έφυγε στις 20-9-1908 με ρωσικό πλοίο για τον Πειραιά και από εκεί για την Λευκάδα, όπου θα έμενε έναν μήνα, όμως λόγω των εξελίξεων επέστρεψε εσπευσμένα στην Αθήνα[153]. Σύμφωνα όμως με κάποιες πηγές, ο Ζαΐμης είχε ειδοποιηθεί από τον πρωθυπουργό Γ.Θεοτόκη να εγκαταλείψει έγκαιρα το νησί, γι' αυτό σκόπιμα προγραμμάτισε το ταξίδι του[154]. Η θητεία του Ζαΐμη θα έληγε επισήμως το 1911.

Ένα σημείο στο οποίο συμφωνούσαν όλες οι εφημερίδες και το οποίο αποτελούσε απαραίτητη προϋπόθεση για να διαπραγματευτούν με τις Δυνάμεις, ήταν η διατήρηση της τάξης στο νησί και ο σεβασμός του μουσουλμανικού στοιχείου. Επίσης όλες οι εφημερίδες περίμεναν επίσημη δήλωση αποδοχής της Ένωσης από το ελληνικό κράτος. Αυτομάτως διαλύθηκε η Βουλή και σχηματίστηκε διακομματική Προσωρινή Εκτελεστική Επιτροπή[155]. Το *Ελ.Βήμα* διαφώνησε με την απόφαση της Βουλής να διαλυθεί και να αφήσει μόνη την Εκτελεστική Επιτροπή να αποφασίζει[156]. Το σημείο που ενόχλησε ιδιαιτέρως την εφημερίδα ήταν η συμμετοχή του Βενιζέλου στην Επιτροπή[157]. Ο *Κήρυξ* απάντησε ότι χωρίς το διορισμό της Επιτροπής ο τόπος θα έμενε ακέφαλος, θα επερχόταν αναρχία και θα επενέβαιναν οι Δυνάμεις: «Η επαναφορά του στρατιωτικού νόμου φαίνεται ότι δεν απασχολεί (το Ελεύθερον Βήμα)»[158]. Όμως ακόμα και η *Ίδη*, γνωστή για την αντιπαλότητά της με τον Βενιζέλο, ακολουθώντας το πνεύμα ομοφωνίας και ομοψυχίας που δημιούργησε η κήρυξη της Ένωσης, αναφέρει για το σχηματισμό της Επιτροπής: «περιελήφθησαν οι κράτιστοι των παρ' ημίν πολιτικών ανδρών» για να εκλείψουν τα αίτια που διαιρούν το λαό[159]. Η *Νέα Έρευνα* διαφώνησε με το σχηματισμό νέας κυβέρνησης, διότι θα έπρεπε

---

[152] *Ελεύθερον Βήμα*, 9-8-1908, σελ.2.
[153] *Ελεύθερον Βήμα*, 27-9-1908, σελ.1. Στο Παράρτημα σελ.10.
[154] Μανωλικάκης σελ.246.
[155] Πρόεδρος Αντώνιος Μιχελιδάκης και μέλη Χαράλαμπος Πωλογεώργης, Ελευθέριος Βενιζέλος, Εμμανουήλ Λογιάδης και Μίνως Πετυχάκης.
[156] *Ελεύθερον Βήμα*, 4-10-1908, σελ.1.
[157] *Ελεύθερον Βήμα*, 11-10-1908, σελ.1: «...προσεκρούσαμεν ζωηρώς εις την φιλοδοξίαν και το αναμάρτητον ενός των κ.κ. Επιτρόπων, όστις .... από των στηλών του *Κήρυκος* ... εζήτησε να πτοήση ημάς και πάντα άλλον δημοσιογράφον μέλλοντα να ασκήση παρόμοιον έλεγχον επί των πράξεων της Επιτροπής....».
[158] *Κήρυξ*, 7-10-1908, σελ.1.
[159] *Η Ίδη*, 4-10-1908, σελ.3.

αυτόματα να θεωρηθεί ότι την Κρήτη κυβερνά η ελληνική κυβέρνηση Θεοτόκη. Από τη στιγμή όμως που αυτή δεν δέχτηκε ακόμα αυτό το ρόλο, η δημιουργηθείσα κρητική κυβέρνηση θα έπρεπε να έχει καθαρά διεκπεραιωτικό χαρακτήρα μέχρι την οριστική υπαγωγή της Κρήτης στο Ελληνικό Βασίλειο[160]. Διαφωνεί όμως και με τη σύνθεση της νέας κυβέρνησης[161], προφανώς διότι δυσκολεύεται να αποδεχτεί, όπως και το *Ελ.Βήμα*, τη συμμετοχή του Βενιζέλου σε αυτήν, τον οποίο τόσο σφοδρά πολέμησε μέσα από τις σελίδες της καθημερινά, ιδιαίτερα τους τελευταίους 5 μήνες.

Τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι εφημερίδες για να διεκδικήσουν την ευνοϊκή μεταχείριση των Δυνάμεων, πέρα από την εκπλήρωση των όρων της ίδρυσης Πολιτοφυλακής και της διατήρησης της τάξης, είναι καθαρά θεωρητικού χαρακτήρα και περιορίζονται στο αίσθημα δικαίου, το οποίο περιβάλλει τα κρητικά αιτήματα καθώς και στην ευόδωση των αγώνων και των θυσιών του κρητικού λαού.

Μία ρηξικέλευθη πρόταση εκφράζει η *Ίδη* στην περίπτωση απαίτησης καταβολής χρηματικής αποζημιώσεως από την Ελλάδα στην Τουρκία για την Ένωση της Κρήτης. Η εφημερίδα, αφού πρώτα διατυμπανίζει ότι «η ελευθερία των λαών δεν εξαγοράζεται με χρήματα», θεωρεί λογικό να καταβληθεί ένα χρηματικό ποσό στην Τουρκία, ώστε να λήξει οριστικά το ζήτημα[162]. Την περίπτωση χρηματικής αποζημιώσεως, με την βοήθεια της Αγγλίας ως μεσίτριας, αντιμετώπισε ευνοϊκά και η *Νέα Έρευνα*[163], ενώ ο *Κήρυξ* απέκρουσε αυτή την πρόταση, εξηγώντας ότι σύμφωνα με τη Συνθήκη του Βερολίνου η Κρήτη ήταν αυτόνομη και απαλλαγμένη της πληρωμής φόρου υποτέλειας στην Τουρκία, σε αντίθεση με τη Βουλγαρία, η οποία θα ήταν λογικό να πληρώσει αποζημίωση[164].

Η απάντηση των Δυνάμεων στην κήρυξη της Ένωσης δεν ήταν αυτή που θα ήθελαν οι Κρητικοί. Στη διακοίνωσή τους στις 15/28 Οκτωβρίου 1908 οι Πρόξενοι ανέφεραν ότι θα εξετάσουν «μετ' ευμενείας» το θέμα, αφού πρώτα το συζητήσουν με την Τουρκία[165]. Η απάντηση αυτή προκάλεσε αμηχανία στον κρητικό τύπο, διότι τις προηγούμενες ημέρες είχε εμφανιστεί τόσο βέβαιος για το ευνοϊκό αποτέλεσμα, ώστε βρέθηκε απροετοίμαστος ενώπιον της εξέλιξης. Είχε ωθήσει την κοινή γνώμη σε ασυγκράτητες εκδηλώσεις και κατόπιν δυσκολεύτηκε να αναδιπλωθεί. Λίγες ημέρες νωρίτερα ο *Κήρυξ* είχε γράψει ότι σε περίπτωση απόρριψης της Ένωσης από τις

[160] *Νέα Έρευνα*, 29-9-1908, σελ.1.
[161] *Νέα Έρευνα*, 2-10-1908, σελ.1.
[162] *Η Ίδη*, 11-10-1908, σελ.1.
[163] *Νέα Έρευνα*, 6-10-1908, σελ.1.
[164] *Κήρυξ*, 7-10-1908, σελ.1.
[165] Το κείμενο της διακοίνωσης στο Παράρτημα σελ.16.

Δυνάμεις, οι Κρητικοί θα επιδείξουν «ακατανίκητη παθητική αντίδραση» και θα σηκώσουν όπλο μόνο αν δεχθούν επίθεση[166]. Το *Σύνταγμα* διαμαρτυρήθηκε για την πρόθεση των Δυνάμεων να εμπλέξουν την Τουρκία και αποφαίνεται ότι οι Δυνάμεις ψάχνουν δικαιολογίες για να αναβάλλουν την Ένωση[167]. Τα *Υψηλά Λευκά Όρη* εξέφρασαν αγανάκτηση για τις επαναλαμβανόμενες επί πολλά χρόνια διπλωματικές ανακοινώσεις των Δυνάμεων με αόριστο και διφορούμενο περιεχόμενο[168]. Στην απαισιοδοξία που εκφράστηκε από ορισμένες πλευρές ο *Κήρυξ* απάντησε ότι θα πρέπει να εισηγηθούν δημόσια άλλη πολιτική, διαφορετικά θα θεωρηθεί ότι πρόκειται για πολιτική αντιπράξεως[169]. Το *Ελ.Βήμα* χαρακτηρίζει αριστοτεχνικά και διπλωματικά διατυπωμένη την ανακοίνωση, αναμένοντας εμπράκτως την ευμένεια των Δυνάμεων[170], ενώ η *Νέα Έρευνα* ήταν η μόνη εφημερίδα, η οποία ερμήνευσε θετικά το κείμενο της Διακοίνωσης, θεωρώντας την ως την αρχή του τέλους για το Κρητικό Ζήτημα[171].

9. ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ - ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ 1910 - Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

Ο *Κήρυξ* εισάγει την έννοια του Συγκρητισμού, «την τόσον οικείαν ημίν από αρχαιοτάτων χρόνων, και την οποίαν επιτυχώς εφηρμώσαμεν και από της αρχής της παρούσης κρίσεως». Αφορμή για την αναφορά αυτή αποτέλεσε η εκκένωση του νησιού από τα ξένα στρατεύματα στις 14 Ιουλίου 1909. Ο *Κήρυξ* υποστηρίζει ότι, σε περίπτωση που δεν θα έχει λυθεί μέχρι τότε το Κρητικό, θα πρέπει να συγκροτηθεί διευρυμένη Συνέλευση, η οποία να περιλαμβάνει εκπροσώπους όλων των πολιτικών απόψεων[172]. Η έννοια του Συγκρητισμού, δηλαδή της συνεργασίας όλων των πλευρών σε θεσμικό επίπεδο (κυβέρνηση και Συνέλευση) για την επιδίωξη του κοινού στόχου, θα χρησιμοποιηθεί συχνά το επόμενο διάστημα από τον κρητικό τύπο,

[166] *Κήρυξ*, 7-10-1908, σελ.1.
[167] *Το Σύνταγμα*, 17-10-1908, σελ.1.
[168] *Υψηλά Λευκά Όρη*, 24-10-1908, σελ.1.
[169] *Κήρυξ*, 22-10-1908, σελ.1.
[170] *Ελεύθερον Βήμα*, 18-10-1908, σελ.1.
[171] *Νέα Έρευνα*, 16-10-1908, σελ.1: «Αποτελεί κέρδος πολύτιμον».
[172] *Κήρυξ*, 2-6-1909, σελ.1.

καθώς θα είναι αμέτρητες οι αναφορές στο θέμα της χρησιμότητας και του τρόπου σύγκλησης της Συνέλευσης. Επίσης σε αρκετές περιπτώσεις, κατά τις οποίες οι πολιτικές πλευρές διαφωνούσαν στον τρόπο χειρισμού της ενωτικής υπόθεσης, εμφανιζόταν κάποιο άρθρο ανησυχίας για απομάκρυνση από την εν λόγω έννοια, η οποία επιδιώχθηκε να λειτουργήσει ως παράγων συνοχής και προσήλωσης για τους Κρητικούς.

Όμως η συνεργασία των πολιτικών σε κυβερνητικό επίπεδο αποδείχτηκε στην πράξη πολύ δυσκολότερη απ' ότι αναμενόταν. Τα μέλη των πρώην αντίπαλων πλευρών, μέσω των εφημερίδων τους ασκούσαν δριμεία κριτική στους (συνεργαζόμενους) Επιτρόπους της αντίθετης πλευράς. Για να προκαλέσουν κυβερνητική μεταβολή ανέσυραν κάθε τόσο το θέμα της σύγκλησης της Βουλής, η οποία κατά πολλούς έπρεπε να θεωρείται διαλυμένη μετά την κήρυξη της Ένωσης το Σεπτέμβριο του 1908. Με αυτή τη θέση τάχθηκαν το *Σύνταγμα*[173], τα *Λευκά Όρη*[174] και το *Ελ.Βήμα*[175], ενώ η *Νέα Έρευνα* θεώρησε επαρκή την υπάρχουσα Βουλή για τον έλεγχο της κυβέρνησης. Τα *Λευκά Όρη* προφασίστηκαν σπατάλες της Εκτελεστικής Επιτροπής, το *Ελ.Βήμα* την ανάγκη καλύτερης οργάνωσης των εξωτερικών υποθέσεων και ζήτησαν τη σύγκληση της Συνέλευσης. Όμως τόσο η *Ίδη* του Α.Μιχελιδάκη όσο και ο *Κήρυξ* του Ε.Βενιζέλου (και οι δύο μέλη της Επιτροπής) την άνοιξη του 1909 θεώρησαν ότι, εκείνη τη χρονική στιγμή τουλάχιστον, δεν υπάρχει λόγος σύγκλησης της Συνέλευσης. Όμως η κυβερνητική κρίση που δημιούργησε τον Ιούλιο του 1909 το θέμα της σημαίας, πυροδότησε νέες διαμάχες. Επιπροσθέτως οι εξελίξεις μετά το κίνημα στο Γουδί ώθησαν μερικές εφημερίδες να ζητήσουν τη διεξαγωγή εκλογών και την αποστολή Κρητικών αντιπροσώπων στο Ελληνικό Κοινοβούλιο. Ενώ ο *Κήρυξ* επέμενε μέχρι τον Οκτώβριο ότι οι εκλογές θα έπρεπε να γίνουν το Μάρτιο του 1910, ταυτόχρονα με την υπόλοιπη Ελλάδα[176], λίγο αργότερα συνηγόρησε με την απόφαση του Μιχελιδάκη, ως αρχηγού της πλειοψηφίας, να συγκληθεί η Βουλή για να αντικατασταθεί η κυβέρνηση και να διεξαχθούν νέες εκλογές με σύστημα ενιαίας ψήφου[177]. Στην *Ίδη* του Μιχελιδάκη όμως αποτυπώνεται παλινωδία στο θέμα: τη μία στιγμή είναι υπέρ της σύντομης σύγκλησης της

[173] *Το Σύνταγμα*, 20-3-1909, σελ.1.
[174] *Λευκά Όρη*, 18-9-1909, σελ.1-2.
[175] *Ελεύθερον Βήμα*, 31-10-1909, σελ.1
[176] *Κήρυξ*, 14-10-1909, σελ.1.
[177] *Κήρυξ*, 24-11-1909, σελ.1.

Βουλής[178] και λίγο αργότερα υπέρ των εκλογών το Μάρτιο[179]. Το *Σύνταγμα*, σταθερό στη θέση του ότι δεν υφίσταται Βουλή από το Σεπτέμβριο του 1908, συμφωνεί με την πρόταση που είχε εκφραστεί, να συγκεντρωθούν όλοι όσοι είχαν διατελέσει μέλη της Συνέλευσης από το 1897, ως τη μόνη εναπομείνασα λύση[180]. Όμως το φθινόπωρο του 1909 συνηγορεί στη σύγκληση της Συνέλευσης για να διορίσει νέα κυβέρνηση, πολιτική ή υπηρεσιακή (κατά προτίμηση υπηρεσιακή για να διεξαχθούν εκλογές, ενώ η πολιτική θα εξέγειρε φιλοδοξίες). Το *Σύνταγμα* είχε βάλει από καιρό στο στόχαστρο τον Επίτροπο επί των Οικονομικών και Προεδρεύοντα της Εκτελεστικής Επιτροπής Ν.Ζουρίδη (τον κατηγόρησε για το σκάνδαλο με το φόρο ιχθυαλιείας και την πώληση ενός δημοσίου οικοπέδου σε ιδιώτη στη Σούδα)[181] για να δημιουργήσει αρνητικές εντυπώσεις για την εικόνα της Επιτροπής και να δικαιολογήσει την ανάγκη αντικατάστασής της. Όντως τον Δεκέμβριο του 1909 η Βουλή διόρισε νέα πενταμελή μικτή πολιτική κυβέρνηση, με τη συμμετοχή του Κων.Φούμη, πρώην συνεργάτη του *Συντάγματος* και παλαιού συνεργάτη του Βενιζέλου. Ήταν αναμενόμενο, εξαιτίας της συμμετοχής αυτού του προσώπου, το *Σύνταγμα*[182] και ο *Κήρυξ*[183] να επικροτήσουν την κυβερνητική αλλαγή. Η πολιτική αστάθεια που επικρατούσε όμως, οι διαφωνίες για τον τρόπο και τον χρόνο εκλογής νέων αντιπροσώπων και οι διαγκωνισμοί για τη συμμετοχή στην κυβέρνηση, οδήγησαν στην προκήρυξη νέων εκλογών. Υπό αυτές τις συνθήκες προσήλθαν οι Κρητικοί στις κάλπες τον Μάρτιο του 1910.

Στις 7 Μαρτίου 1910 διεξήχθησαν οι εκλογές στην Κρήτη με το σύστημα της ενιαίας ψήφου[184], δηλαδή δεν υπήρχαν ξεχωριστά ψηφοδέλτια για κάθε κόμμα. Από τη συμφωνία των μελών της Συνέλευσης, τα οποία θα εκλέγονταν, θα έπρεπε να σχηματιστεί η νέα κυβέρνηση. Εκτός από τις δυσχέρειες που παρουσίαζε αυτό το εγχείρημα, ανέκυψε άλλο ένα εξίσου σημαντικό πρόβλημα. Από το Σεπτέμβριο του 1908 η Συνέλευση ορκιζόταν στο όνομα του βασιλιά των Ελλήνων, όμως στο κρητικό κοινοβούλιο εξακολουθούσαν να εκλέγονται Μουσουλμάνοι πληρεξούσιοι, οι οποίοι αρνούνταν να δώσουν τον συγκεκριμένο όρκο, διότι δεν αναγνώριζαν την Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα. Το θέμα είχε λυθεί από την προηγούμενη Συνέλευση με την απόφαση να τους μισθοδοτεί η Βουλή, χωρίς να έχουν δώσει όρκο.

[178] *Η Ίδη*, 21-11-1909, σελ.3.
[179] *Η Ίδη*, 5-12-1909, σελ.3.
[180] *Το Σύνταγμα*, 10-7-1909, σελ.1 και 24-7-1909, σελ.1.
[181] *Το Σύνταγμα*, 6-11-1909, σελ.1.
[182] *Το Σύνταγμα*, 18-12-1909, σελ.1.
[183] *Κήρυξ*, 22-12-1909, σελ.1.
[184] Τα αποτελέσματα των εκλογών στο Παράρτημα σελ.23.

Στη νέα Συνέλευση όμως απαιτήθηκε από πολλούς να δώσουν οι Μουσουλμάνοι τον ελληνικό όρκο. Το θέμα λοιπόν του σχηματισμού της κυβέρνησης και του όρκου των Μουσουλμάνων θα απασχολήσει την πολιτική ζωή του τόπου για τους επόμενους μήνες.

Ο *Κήρυξ* είχε συμφωνήσει ήδη από το Νοέμβριο του 1909 με την απόφαση Μιχελιδάκη για εκλογές με ενιαία ψήφο[185], όμως το επόμενο διάστημα επιχείρησε να πείσει ότι θα ήταν άκαιρη η αποστολή Κρητών στο Ελληνικό Κοινοβούλιο[186]. Το διάστημα πριν τις εκλογές, άγνωστο για ποιό λόγο, η κυκλοφορία του *Κήρυκα* δεν ήταν σταθερή. Ανακοινώνοντας τα αποτελέσματα των εκλογών της 7ης Μαρτίου, οι οποίες ανέδειξαν σχεδόν ισόπαλες τις δύο παρατάξεις, ο *Κήρυξ* διαχωρίζει τα δύο ρεύματα που θα αντιπαρατεθούν στη Συνέλευση. Από τη μία πλευρά βρίσκονταν όσοι εκπροσωπούσαν την προσοχή και τη λεπτότητα, ενώ στην αντίθετη πλευρά βρίσκονταν οι «εξημμένοι πατριώται», οι οποίοι χρησιμοποιούσαν απαρχαιωμένες μεθόδους διεκδίκησης και οδηγούσαν στην εθνική καταστροφή. Ο *Κήρυξ* ήταν πεπεισμένος ότι οι εκλογείς αποφάσισαν υπέρ της πρώτης[187]. Επικεφαλής της πλευράς που εννοεί ο *Κήρυξ* ήταν βέβαια ο Βενιζέλος. Προφανώς ο Βενιζέλος είχε προαποφασίσει ότι σε περίπτωση που εκλεγόταν Πρόεδρος της Εκτελεστικής Επιτροπής, θα ακολουθούσε πολιτική μη διατάραξης των σχέσεων με τις Δυνάμεις και υπακοής στις υποδείξεις τους. Διαισθανόταν τα προβλήματα που θα προέκυπταν από την επιμονή στο θέμα του όρκου και προκαταλάμβανε μέσω του *Κήρυκα* τον κρητικό λαό ώστε να υποστηρίξει μία βενιζελική κυβέρνηση. Με τον όρο «εξημμένοι πατριώται» εννοεί όσους θα επέμεναν μέχρι τέλους στη μη αποδοχή των Μουσουλμάνων, παρά τις αναμενόμενες υποδείξεις των Δυνάμεων. Τα γεγονότα τον επιβεβαίωσαν το επόμενο διάστημα. Η θέση του *Κήρυκα*, ειδικά μετά τις προειδοποιήσεις των Δυνάμεων, ήταν να γίνουν δεκτοί οι Μουσουλμάνοι άνευ όρκου για να μην προκληθούν διαμαρτυρίες από την Τουρκία, οι οποίες θα ανάγκαζαν τις Δυνάμεις να επέμβουν.[188] Η απόφαση όμως της Συνέλευσης να αποκλείσει τους Μουσουλμάνους οδήγησε στις Διακοινώσεις και το τελεσίγραφο των Δυνάμεων[189]. Τελικώς η Συνέλευση υποχώρησε στις πιέσεις τους.

[185] *Κήρυξ*, 24-11-1909, σελ.1.
[186] *Κήρυξ*, 27-1-1910, σελ.1 και 3-2-1910, σελ.1.
[187] *Κήρυξ*, 13-3-1910, σελ.1.
[188] *Κήρυξ*, 23-3-1910, σελ.1.
[189] Οι Διακοινώσεις και το τελεσίγραφο των Δυνάμεων στο Παράρτημα σελ.24-26.

Σε πλήρη αντίθεση με τον *Κήρυκα* βρίσκεται η *Ίδη*. Είναι ιδιαιτέρως δυσαρεστημένη με την πλειοψηφία της βενιζελικής παράταξης στη Συνέλευση. Παρ' όλο που απέφυγε να δημοσιεύσει τα αποτελέσματα των εκλογών, επέμεινε ότι πλειοψήφισε το Εθνικό Κόμμα και κατηγόρησε τον Βενιζέλο ότι το διέσπασε για να σχηματίσει τεχνητή πλειοψηφία[190]. Δύο μέλη του Εθνικού Κόμματος (Λυδάκης και Περδικογιάννης από το νομό Ηρακλείου), αφού εξελέγησαν στη νέα Συνέλευση, προσχώρησαν στη βενιζελική παράταξη και προκάλεσαν την οργή των συντηρητικών: «αληθής πώλησις των εκλογέων»[191] και «πολιτική ανηθικότης»[192] ήταν οι χαρακτηρισμοί που χρησιμοποίησε η *Ίδη*. Επειδή λοιπόν η διαμορφωθείσα πλειοψηφία στη Βουλή δεν ικανοποιούσε το Εθνικό Κόμμα, ο συντηρητικός τύπος (*Ίδη*[193], *Νέα Έρευνα*[194]) ζήτησε τον σχηματισμό μικτής και όχι κομματικής κυβέρνησης. Ήταν η πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια που το Εθνικό Κόμμα έχανε τις εκλογές (ακόμα και μετά το κίνημα του Θερίσσου, ο Μιχελιδάκης είχε διατηρήσει την πλειοψηφία). Η απώλεια της εξουσίας δεν έγινε εύκολα αποδεκτή από την *Ίδη*, όπως και από καμία από τις συντηρητικές εφημερίδες. Κατηγόρησε τον Βενιζέλο για πραξικόπημα, διότι κράτησε τα σπουδαιότερα χαρτοφυλάκια για τον εαυτό του και θέλησε να είναι ταυτόχρονα πρόεδρος της Συνέλευσης και της Κυβέρνησης[195]. Όσον αφορά στο θέμα των Μουσουλμάνων, επιμένει στη μη αποδοχή τους από τη Συνέλευση: «ΟΥΔΕΙΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΣ ΕΙΝΑΙ ΔΕΚΤΟΣ ΑΝΕΥ ΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΗΜΩΝ ΟΡΚΟΥ», και μάλιστα όχι μόνο «επί του παρόντος», όπως είπε ο Βενιζέλος[196]. «Ο Κρητικός λαός, όσον εξαρτάται απ' αυτού δεν εννοεί να παράσχη τίτλους εις τους εχθρούς της εθνικής του αποκαταστάσεως, διότι *τίτλον δικαιωμάτων αποτελεί η ανωμοτί είσοδος των Μουσουλμάνων πληρεξουσίων εις το Κρητικόν Βουλευτήριον*. Θα ήτο αληθής απεμπόλησις των δικαίων ημών...», «(ο Κρητικός λαός) εν τη υποχωρήσει εμβλέπει σκληράν αυτοκτονίαν του *εθνικού προγράμματος*»[197]. Στο ίδιο μήκος κύματος και το *Ελ.Βήμα*: «Οφείλουν πάντες οι πληρεξούσιοι εφ' όσον θέλουν να αναγνωρίζωνται νομίμως τοιούτοι, να ορκισθώσιν εν ονόματι του Βασιλέως των Ελλήνων ως απαιτεί το

[190] *Η Ίδη*, 8-5-1910, σελ.1.
[191] *Η Ίδη*, 8-5-1910, σελ.1.
[192] *Η Ίδη*, 5-6-1910, σελ.3.
[193] *Η Ίδη*, 3-4-1910, σελ.1.
[194] *Νέα Έρευνα*, 16-3-1910, σελ.1.
[195] *Η Ίδη*, 15-5-1910, σελ.1.
[196] *Η Ίδη*, 8-5-1910, σελ.2.
[197] *Η Ίδη*, 26-6-1910, σελ.1 & 3.

εγκαθιδρυμένον εν τη Νήσω ενωτικόν καθεστώς»[198], «μέση λύσις ουδέ συζήτησις δεν χωρεί. Το δίκαιον το έχει πλήρες υπέρ εαυτού ο Κρητικός λαός»[199].

Το θέμα του όρκου ήταν η πρώτη σκληρή αντιπαράθεση των δύο πλευρών μετά την αντιστροφή των ρόλων τους. Η περίσταση ευνόησε το Εθνικό Κόμμα, καθώς στο θέμα αυτό είχε την κοινή γνώμη με το μέρος του κι έτσι έφτασε στα άκρα την αντιπαράθεση με τη νέα κυβέρνηση Βενιζέλου. Διότι ακόμα και αν ήξερε εξ αρχής η πλευρά Μιχελιδάκη (που προφανώς το ήξερε) ότι δεν θα ήταν δυνατόν η κρητική κυβέρνηση να αγνοήσει τις υποδείξεις των Δυνάμεων, ο σκοπός της ήταν να αφήσει εκτεθειμένη στην κοινή γνώμη τη νέα κυβέρνηση και να παρουσιάσει ως εθνική αποτυχία την υποχώρησή της. Έτσι εξίσωσε το θέμα του όρκου με απεμπόληση των δικαίων της Κρήτης. Σύσσωμος ο συντηρητικός τύπος ενθάρρυνε την αποφασιστικότητα του κρητικού λαού να μην αποδεχτεί μέχρι τέλους τους Μουσουλμάνους άνευ όρκου και κυρίως να μην υποκύψει στις απειλές των Δυνάμεων. Η *Νέα Έρευνα* για παράδειγμα, έγραψε χαρακτηριστικά: «η απειλή της επαναφοράς του Ζαϊμικού καθεστώτος δεν θα πτοήση τον Κρητικόν λαόν, ουδέ θα κλονίση την απόφασιν αυτού όπως μη επιτρέψη εις τους μουσουλμάνους πληρεξουσίους να εισέλθωσιν ανομωτεί εις την Συνέλευσιν»[200]. «Εθνική αυτοκτονία» χαρακτηρίζει το *Ελ.Βήμα* την περίπτωση να υποκύψουν οι Κρητικοί στην Τουρκία και τις Δυνάμεις[201]. Μπορεί τελικά τα γεγονότα να δικαίωσαν την επιμονή του Βενιζέλου στην αποδοχή των βουλευτών άνευ όρκου, διότι σε αυτό το αποτέλεσμα οδήγησαν οι πιέσεις των Δυνάμεων, όμως ο κρητικός ηγέτης δέχτηκε το πρώτο ισχυρό πλήγμα από αντιπάλους και φίλους. Από τους αντιπάλους ήταν βέβαια απόλυτα αναμενόμενο. Το *Ελ.Βήμα* έγραψε για τον Βενιζέλο: «είνε πολύ εύκολον να εννοήση έκαστος και να επαναλάβη ότι δεν χρειάζονται εχθροί , όταν έχη η Πατρίς τέθοιους πολιτικούς κωμωδούς εν τη υπηρεσία της»[202].

Όμως το πλήγμα από τους φίλους και πρώην συνεργάτες ήταν ακόμα ισχυρότερο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η στάση των μέχρι τότε φιλοβενιζελικών εφημερίδων *Σύνταγμα* και *Λευκά Όρη*.

Το *Σύνταγμα* ήταν η μοναδική εφημερίδα που αντιμετώπισε θετικά το σχηματισμό κυβέρνησης από τον Βενιζέλο. Είχε ήδη ταχθεί εναντίον του

[198] *Ελεύθερον Βήμα*, 27-3-1910, σελ.1.
[199] *Ελεύθερον Βήμα*, 24-4-1910, σελ.1.
[200] *Νέα Έρευνα*, 18-5-1910, σελ.1.
[201] *Ελεύθερον Βήμα*, 19-6-1910, σελ.1-2.
[202] *Ελεύθερον Βήμα*, 3-7-1910, σελ.1.

σχηματισμού μικτής κυβέρνησης και ευελπιστούσε ότι θα επικρατήσει η αριστερή πτέρυγα της Βουλής στις εκλογές[203]. Τα πρώτα αποτελέσματα από την καταμέτρηση έδιναν 61 βουλευτές στην πλευρά Μιχελιδάκη και 53 στην πλευρά Βενιζέλου. Κάνοντας δειλά τους υπολογισμούς του το *Σύνταγμα*, διαπιστώνει ότι μάλλον ο Μιχελιδάκης δεν θα καταφέρει να σχηματίσει κυβέρνηση, εξαιτίας των πολλών μικρών ομάδων που έπρεπε να συμφωνήσουν, άρα υπάρχει ελπίδα να σχηματίσει ο Βενιζέλος: «Αλλ' εάν την συνεργασίαν ταύτην των υπό τον κ.Μιχελιδάκην ομάδων καταστήση αδύνατον η αντίθεσις, ήτις χωρίζη αυτάς, εν τη αποτυχία αυτής ενυπάρχει η ελπίς τής μετά του κ.Βενιζέλου συμμαχίας μιάς εκ των ομάδων τούτων... αι μικταί και ψευδοϋπηρεσιακαί κυβερνήσεις απεδείχθησαν μη δυνάμεναι να εξυπηρετήσωσι τας ανάγκας του λαού, αλλ' ουδέ να διατηρήσωσι επί πολύ την Αρχήν...»[204]. Το *Σύνταγμα* συνηγορούσε στην άποψη να ορκιστούν οι Μουσουλμάνοι στο όνομα του βασιλέως των Ελλήνων[205]. Χαίρεται για το σχηματισμό αμιγούς κυβέρνησης από τον Βενιζέλο, αν και εκφράζει τις επιφυλάξεις του για τη βιωσιμότητά της, διότι είναι μικρή δύναμη, αλλά ευτυχώς έχει συνοχή και πειθαρχία. Επίσης τονίζει την ανιδιοτέλεια και αυτοθυσία του Βενιζέλου, ο οποίος «μετά δεκαετήν καρτερικόν αγώνα»[206] ανέλαβε την εξουσία. Είναι η τελευταία φορά που το *Σύνταγμα* συμφωνεί με τις κινήσεις του Βενιζέλου. Από αυτό το σημείο και μετά αρχίζει η διαφωνία και η κριτική της εφημερίδας προς το πρόσωπο που τόσο είχε υποστηρίξει τα προηγούμενα χρόνια. Οι χειρισμοί του Βενιζέλου το αμέσως επόμενο διάστημα στην Κρήτη, για όσον καιρό ακόμη έμεινε στην εξουσία, αλλά κυρίως οι χειρισμοί του στο Κρητικό όταν ανέλαβε τη διακυβέρνηση του ελληνικού κράτους, προκάλεσαν τη δυσαρέσκεια και την απογοήτευση του *Συντάγματος* και οδήγησαν στην αλλαγή της στάσης του απέναντι στο Βενιζέλο. Η πρώτη διαφωνία μεταξύ των δύο εμφανίστηκε στο θέμα του όρκου. Η εφημερίδα ήταν αντίθετη με την αποδοχή των Μουσουλμάνων άνευ όρκου γι' αυτό ενοχλήθηκε από το Διάβημα των Δυνάμεων[207] και πρότεινε να εφαρμοστεί η παθητική στάση που είχε προτείνει παλιότερα ο Βενιζέλος[208] (την οποία όμως τώρα δεν εφάρμοζε ούτε ο ίδιος). Θεωρεί τεχνητή την κρίση που προκάλεσαν οι Τούρκοι στο θέμα του όρκου. Για όλες τις εφημερίδες, πλην του *Κήρυκα*, η αποδοχή τους θα σήμαινε ανατροπή του ενωτικού καθεστώτος.

[203] *Το Σύνταγμα*,5-3-1910, σελ.1.
[204] *Το Σύνταγμα*, 12-3-1910, σελ.1.
[205] *Το Σύνταγμα*, 16-4-1910, σελ.1.
[206] *Το Σύνταγμα*, 7-5-1910, σελ.1.
[207] *Το Σύνταγμα*,14-5-1910, σελ.1.
[208] *Το Σύνταγμα*, 18-6-1910, σελ.1.

Συντάχθηκε λοιπόν το *Σύνταγμα* με όλες τις εφημερίδες τις αντιπολίτευσης στο θέμα του όρκου και διαφώνησε ανοικτά με την κυβέρνηση Βενιζέλου: «πρέπει να ομολογηθή πλέον υπό πάντων, ότι η αποδοχή των Μουσουλμάνων πληρεξουσίων εις την Συνέλευσιν άνευ όρκου αποτελεί όχι μόνον ελλάττωσιν του ενωτικού καθεστώτος, κατά την μέσην γνώμην, αλλ' ανατροπήν αυτού» [209]. Άλλος ένας λόγος που οδήγησε το γνωστό για τις αντιδυναστικές του θέσεις *Σύνταγμα* σε αντίθεση με τον Βενιζέλο, ίσως είναι το γεγονός ότι για πρώτη φορά παρατηρεί τον Βενιζέλο να συμφωνεί με το Στέμμα. Η εφημερίδα κατατάσσει στην ίδια κατηγορία το βασιλιά, την ελληνική κυβέρνηση και τον Βενιζέλο, διότι όλοι τους συμφωνούν στην αποδοχή των Μουσουλμάνων άνευ όρκου. Έχει προηγηθεί η απογοήτευση του *Συντάγματος* από το κίνημα του Στρατιωτικού Συνδέσμου και τώρα διακρίνει τον πολιτικό, με τον οποίο έδωσε κοινούς αγώνες κατά του παλαιοκομματισμού, να συνεργάζεται με τους πρώην αντιπάλους, δηλαδή με το Στέμμα και τους πολιτικούς αρχηγούς της Αθήνας. Και όλα αυτά πριν ακόμα γίνει γνωστή η υποψηφιότητα Βενιζέλου στις εκλογές του Αυγούστου για το Ελληνικό Κοινοβούλιο.

Ιδιαιτερότητα παρουσιάζει επίσης η στάση των *Λευκών Ορέων*. Ο εκδότης τους Ι.Παπαδάκης κατήλθε υποψήφιος στις εκλογές του Μαρτίου στο νομό Σφακίων[210]. Ήταν γνωστές οι θέσεις του συγκεκριμένου προσώπου υπέρ της φιλελεύθερης παράταξης και του Βενιζέλου. Ήδη πριν τις εκλογές ανέλυσε τη σημασία τους και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η νέα Συνέλευση θα έπρεπε να αποκαταστήσει τις σχέσεις με τις Δυνάμεις[211]. Επίσης είχε ταχθεί από τον προηγούμενο Σεπτέμβριο υπέρ του συστήματος της ενιαίας ψήφου, διότι με αυτόν τον τρόπο αποκλείονται οι κομματικοί συνδυασμοί[212]. Όμως αμέσως μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων αλλάζει άρδην η στάση της εφημερίδας. Αιτία ίσως να είναι η προσωπική πικρία του Παπαδάκη για τη μη εκλογή του. Χαρακτήρισε ολέθριο το εκλογικό σύστημα της ενιαίας ψήφου και κατήγγειλε δημόσια χρηματισμό των ψηφοφόρων: «η εξώνησις των συνειδήσεων των εκλογέων ωργίασε κυριολεκτικώς τας δύο τελευταίας ημέρας και ο περίβολος των εκλογικών τμημάτων μετεβλήθη εις αίθουσαν Χρηματιστηρίου, εν ή επαίζετο η αξία της ψήφου, ανελθούσα και μέχρι των δύο εικοσαφράγκων»[213]. Ήταν τόση η δυσαρέσκειά του,

[209] *Το Σύνταγμα*, 4-6-1910, σελ.1.
[210] *Λευκά Όρη*, 19-2-1910, σελ.1.
[211] *Λευκά Όρη*, 26-2-1910, σελ.3.
[212] *Λευκά Όρη*, 18-9-1909 σελ.1-2.
[213] *Λευκά Όρη*, 19-3-1910, σελ.1.

ώστε η εφημερίδα δεν δημοσίευσε ποτέ τα αποτελέσματα των εκλογών. Στράφηκε εναντίον του Βενιζέλου, όχι για το εκλογικό σύστημα και την εκλογική διαδικασία, αλλά για το γεγονός ότι σχημάτισε ανίσχυρη κομματική κυβέρνηση και όχι ισχυρή κυβέρνηση συνεργασίας: «Σφάλμα δε δεινόν ο κ.Βενιζέλος διέπραξεν, αναλαβών την ευθύνην της διακυβερνήσεως του τόπου εν τόσω δυσχερέσι περιστάσεσιν, ... εις χώραν εν ή τόση πυρίτις υπάρχει ετοίμη ν' αναφλεγή υπό του πρώτου εναύσματος, έρχεται ο κ.Βενιζέλος διά μιάς ψήφου να κυβερνήση τον τόπον. Την κυβέρνησιν του κόμματος του κ.Βενιζέλου δεν θεωρούμεν φυσικώς ούτε βιώσιμον ούτε σοβαράν»[214]. Στο θέμα το όρκου συντάχθηκε με τις εφημερίδες της αντιπολίτευσης και επέμεινε να δώσουν οι Μουσουλμάνοι τον ελληνικό όρκο[215]. Όταν τέλη Απριλίου, μετά από κάποιο επεισόδιο αποχώρησαν οι Μουσουλμάνοι βουλευτές από τη συνεδρίαση, τα *Λευκά Όρη* κατηγόρησαν τον Βενιζέλο ότι δημιουργεί θέμα άνευ λόγου με τα δήθεν αντίποινα που θα προέλθουν από τις Δυνάμεις[216]. Ακόμα όμως και μετά τις πραγματικές προειδοποιήσεις των Δυνάμεων, τα *Λευκά Όρη* επέμειναν στο θέμα του όρκου. Έτσι η βενιζελική κυβέρνηση, μετά το *Σύνταγμα*, έχασε την υποστήριξη και των *Λευκών Ορέων*.

10. ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ – ΓΟΥΔΙ

Λίγο πριν ξεσπάσει το κίνημα του Στρατιωτικού Συνδέσμου, τα σημάδια της ελληνικής κυβερνητικής κρίσης προκάλεσαν ανησυχία στον *Κήρυκα*, όσον αφορά στην εξέλιξη του Κρητικού. Η πάγια θέση του *Κήρυκα*, δηλαδή του Βενιζέλου, ήταν να μην γίνουν εκλογές στην Κρήτη. Όμως το ενδεχόμενο διενέργειας εκλογών στην Ελλάδα θα ανάγκαζε την Κρήτη να αποστείλει τους δικούς της αντιπροσώπους στο Ελληνικό Κοινοβούλιο (επιβεβαιώνοντας στην πράξη τις εξαγγελίες τους μετά το κήρυγμα της Ένωσης τον Σεπτέμβριο του 1908). Μ' αυτόν τον τρόπο όμως, σύμφωνα με την εκτίμηση του *Κήρυκα*, ο κίνδυνος πολέμου με την Τουρκία θα ήταν αναπόφευκτος. Γι' αυτό η πρόταση της εφημερίδας ήταν να υποστηρικτεί ο Ράλλης όσο το δυνατόν περισσότερο, για να σχηματίσει σταθερή κυβέρνηση. Επίσης ο *Κήρυξ* επισημαίνει την έλλειψη στρατιωτικής προετοιμασίας του ελληνικού κράτους και

[214] *Λευκά Όρη*, 6-5-1910, σελ.1.
[215] *Λευκά Όρη*, 9-4-1910, σελ.1-2.
[216] *Λευκά Όρη*, 30-4-1901, σελ.1.

επιρρίπτει τις ευθύνες σε όσους κυβέρνησαν τα τελευταία 12 χρόνια: «Αλλ' άραγε η Κρήτη πταίει, διότι η Ελλάς 12 έτη μετά τον ατυχή πόλεμον τού 1897 ευρίσκεται ασθενεστέρα στρατιωτικώς από τότε; Ή πλανώμεθα φρονούντες, ότι την ευθύνην φέρουν κυρίως οι κυβερνήσαντες την Ελλάδα κατά το 12Ετές αυτό χρονικόν διάστημα;»[217] Για τους Κρητικούς δεν είχε τόση σημασία η πολιτική κρίση στο ελληνικό κράτος, όσο το αποτέλεσμά της, το οποίο έβλαπτε το δικό τους Ζήτημα. Πίστευαν ότι μία από τις σημαντικότερες αιτίες για την καθυστέρηση της επίλυσης του Κρητικού, ήταν η αδυναμία της Αθήνας να υποστηρίξει στρατιωτικά τις προσπάθειες του νησιού για Ένωση. Σ' αυτό το σημείο επικεντρώνεται η συζήτηση που θα ανοίξει το επόμενο διάστημα στις σελίδες του κρητικού τύπου. Παράλληλα οι εφημερίδες δράττονται της ευκαιρίας να διασταυρώσουν τα ξίφη τους υπερασπιζόμενες τις θέσεις τους υπέρ ή κατά της Ελληνικής Δυναστείας και των πολιτικών ανδρών που βρέθηκαν στα ηνία των ελληνικών κυβερνήσεων.

Ο *Κήρυξ* συγκαταλέγεται στις εφημερίδες που υποδέχτηκαν ευνοϊκά και αισιόδοξα το κίνημα στο Γουδί, εξάλλου είναι γνωστές οι θέσεις του Βενιζέλου για το θέμα: «Η έκρηξις του στρατιωτικού κινήματος εν Ελλάδι, και διά την σοβαρότητα, μεθ' ής αποδεικνύεται ότι είχεν οργανωθή, και διά την αποφασιστικότητα μεθ' ής εξετελέσθη, και την αδιατάρακτον τήρησιν και επιβολήν της τάξεως, μεθ' ής διεξήχθη, και την σεμνότητα του διατυπωθέντος υπ' αυτού προγράμματος, κατέκτησεν από της πρώτης στιγμής τας συμπαθείας και την εμπιστοσύνην και εκείνων, οίτινες δυσπίστως ή ανησύχως ήκουον τας περί κυοφορίας της επικειμένης εκρήξεως αυτού ειδήσεις.... Όπου δε, ως εν Ελλάδι, η παρέκβασις της Πολιτείας κατέληξεν εις οργάνωσιν πολιτικού συστήματος, το οποίον αδιαφορούν περί των γενικών συμφερόντων απέβλεπε μόνον εις την εξυπηρέτησιν των συμφερόντων ότε μεν του στέμματος, ότε δε μιας πλουτοκρατικής ολιγαρχίας, ότε δε της εκάστοτε κρατούσης φατρίας, ουδέποτε όμως εις την εξυπηρέτησιν του κοινού συμφέροντος, έπλασε δε δίκτυον πολλαπλών αθεμίτων συμφερόντων, καταστησάντων αδύνατον την ανόθευτον λειτουργία του πολιτεύματος, εκεί η επανάστασις δεν είναι απλώς δικαίωμα, αλλ' αποβαίνει καθήκον των λαών, όσοι διατηρούσιν ακόμη την αναγκαίαν ζωτικότητα, όπως αντιδράσουν κατά τοιαύτης καταστάσεως....(Ο Βασιλεύς) δεν έχει μεν την διάθεσιν να ηγηθή αυτός του έργου της ανορθώσεως, αλλ' ουδέ προτίθεται ν' αντιτάξη αντίστασιν....Και προφανώς τίποτε καλλήτερον δεν δύναται να πράξη ο

[217] *Κήρυξ*, 7-7-1909, σελ.1.

Βασιλεύς εις την παρούσαν περίστασιν, παρά να εκχωρήση τον Θρόνον εις τον Διάδοχον αυτού.... Περισσότερον παρά την αντίδρασιν εκ μέρους του Βασιλέως πρέπει ίσως να φοβούμεθα την απροθυμίαν των κομμάτων, όπως μετ' ευθύτητος επιληφθούν του έργου της ανορθώσεως»[218]. Πρόκειται για ένα μανιφέστο του *Κήρυκα* κατά του παλαιοκομματισμού, της διαφθοράς του πολιτικού κόσμου και της ανεπάρκειας του Στέμματος. Σε αυτό το άρθρο αλλά και σε πλήθος άλλων, στο ίδιο μήκος κύματος, που δημοσίευσε η εφημερίδα το επόμενο διάστημα, αποτυπώνεται η απογοήτευση των Ελλήνων (σε Ελλάδα και Κρήτη) για τη δεινή θέση της χώρας εξωτερικά, ειδικά μετά την ήττα του 1897 και την απομάκρυνση από τη Μεγάλη Ιδέα, τα οικονομικά προβλήματα, την εσωτερική αποδιοργάνωση και την καθυστέρηση στρατιωτικής προπαρασκευής. Ο *Κήρυξ* επισημαίνει τις δυσκολίες του εγχειρήματος, αλλά στηρίζει και εμπιστεύεται τόσο τους αξιωματικούς που πρωτοστάτησαν στο κίνημα, όσο και τη νέα κυβέρνηση του Κυριακούλη Μαυρομιχάλη, η οποία ανέλαβε το δύσκολο έργο της ανόρθωσης. Επίσης ευελπιστεί στη συνεργασία των υπολοίπων πολιτικών αρχηγών στην Αθήνα, ώστε να αποφευχθούν στην παρούσα φάση οι εκλογές και τα προβλήματα που αυτές θα επέφεραν. Επειδή στο πρόσωπο του νυν βασιλιά αντικατοπρίζονται όλες οι προαναφερόμενες αδυναμίες του τόπου και το μεγαλύτερο μέρος της κοινής γνώμης τον θεωρούσε συνένοχο, το πρέπον θα ήταν για τον *Κήρυκα,* να παραιτηθεί ο Γεώργιος υπέρ του Διαδόχου.

Η αρθρογραφία του *Κήρυκα* αυτό το διάστημα σχετικά με το κίνημα τού Συνδέσμου, η οποία ήταν ανυπόγραφη, αλλά αποδιδόταν στον ίδιο τον Βενιζέλο, κίνησε την προσοχή των ιθυνόντων της επανάστασης. Η προηγούμενη δράση του Βενιζέλου την εποχή της σύγκρουσής του με τον Αρμοστή πρίγκηπα Γεώργιο και κατά το κίνημα του Θερίσσου, οδήγησαν τον Στρατιωτικό Σύνδεσμο στην απόφαση να επιλέξει τον Βενιζέλο ως το καταλληλότερο πρόσωπο να ηγηθεί της προσπάθειας του ανορθωτικού αγώνα και να συγκεράσει, όπως είχε κάνει με επιτυχία και στο παρελθόν, την προσήλωση στην εθνική ιδέα και τους δημοκρατικούς θεσμούς με την υιοθέτηση αντιλήψεων και μεθόδων αποδεκτών από τους επαναστάτες.[219]

Λείπουν όλα τα φύλλα της *Ίδης* του Αυγούστου, αλλά τον Σεπτέμβριο εκφράζει τις επιφυλάξεις της για την αποτελεσματικότητα των αξιωματικών του

[218] *Κήρυξ*, 18-8-1909, σελ.1. Το πρωτοσέλιδο στο Παράρτημα σελ.18.
[219] Σβολόπουλος Κωνσταντίνος, «Η είσοδος του Ελευθερίου Βενιζέλου στηνν πολιτική ζωή της Ελλάδος και οι εσωτερικές εξελίξεις από το τέλος του 1909 ως το 1912», στο: Συλλογικό, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τομ. ΙΔ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σελ.266-267.

Συνδέσμου. Εκείνη όμως τη στιγμή ο βασιλιάς είχε ήδη τεθεί επικεφαλής του ανορθωτικού αγώνα, άρα δεν υπήρχαν περιθώρια για την εφημερίδα να αντιταχθεί στην επανάσταση. Όπως αναμενόταν, η φιλοβασιλική *Ίδη* επαινεί το βασιλιά: «Χωρίς δε να θίξωμεν την υπέρ του κράτους μέριμναν της Α.Μεγαλειότητος δεν δυνάμεθα ή να εξάρωμεν την υγιά Αυτού αντίληψιν, αναφορικώς εις την εσωτερικήν και εξωτερικήν θέσιν της Ελλάδος. Κατείδεν Ούτος τας συνεπείας της επαιτικής και ικετευτικής πολιτικής, η οποία εξέθηκε το πρόσωπόν Του, ενώ συνάμα διακύβευσε τα συμφέροντα του Έθνους, διό και συνεμερίσθη τους πόθους και τας προσπαθείας του λαού Του. Οι λόγοι ούτοι έπεισαν Αυτόν να τεθή επί κεφαλής τού μεταρρυθμιστικού αγώνος»[220]. Η *Ίδη* ανησυχεί για την τύχη της Δυναστείας. Υπερασπίζεται μεν τον Στρατιωτικό Σύνδεσμο, μέχρι του σημείου όμως που δεν θα θιγεί η θέση του Στέμματος: «μακράν όμως πάσης ριζοσπαστικής τάσεως»[221]. Γι' αυτό το λόγο αντιτίθεται στην αναθεώρηση του ελληνικού Συντάγματος: «Μία τοιαύτη κίνησις θίγουσα αυτάς τας βάσεις του πολιτεύματος δεν θα ήτο δυνατόν να ονομασθή άλλως υπό τας σημερινάς περιστάσεις ή πολιτική τού Ελληνισμού αυτοχειρία, χαρακτηρισμός, ίσως, ουχί πολύ βαρύς». Δύο από τα επιχείρημα που προβάλλει είναι ότι το κίνημα των αξιωματικών δεν έθιξε το θέμα του Συντάγματος[222] και ότι η ανατροπή της Δυναστείας θα ήταν έγκλημα εσχάτης προδοσίας, διότι θα στερούσε από την Ελλάδα τις συμπάθειες ανάμεσα στα κράτη της Ευρώπης, οι οποίες ήταν στην παρούσα φάση το μόνο της εφόδιο[223].

Το *Σύνταγμα* από την αρχή της έκδοσής του εξέφραζε σε κάθε ευκαιρία την αντιδυναστική του τοποθέτηση. Αρκετό καιρό πριν εκραγεί το στρατιωτικό κίνημα, η εφημερίδα είχε εκθέσει τις ανησυχίες και τα αιτήματα που παρουσιάσθηκαν μισό χρόνο αργότερα από τον Στρατιωτικό Σύνδεσμο: «Όχι δε μόνον ουδεμία κατορθώθη πρόοδος, αλλά κατά τους τελευταίους μάλιστα χρόνους το κράτος περιήλθεν εις κατάστασιν χειροτέραν πάσης άλλης. Η διοίκησής του εξεφαυλίσθη. Η δικαιοσύνη του δεν ευρίσκεται εις την περιωπήν της. Οι πολιτικοί αγώνες τέλεον εξηχρειώθησαν. Ο στρατός παρέλυσεν. Ο στόλος απέβη άχρηστος. Το σύστημα υπό το οποίον διοικείται ο ελληνικός λαός, συμβολίζει πλέον ουχί την πρόοδον, την ελευθερίαν και τον πολιτισμόν, αλλά την ηθικήν κατάπτωσιν, ήτις μας απεστέρησεν παντός φίλου και μας κατέστησεν το εξουθένωμα των λαών.... Η παραλυσία αύτη επροξένησε

[220] *Η Ίδη*, 5-9-1909, σελ.1
[221] *Η Ίδη*, 9-1-1910, σελ.1.
[222] *Η Ίδη*, 16-1-1910, σελ.1. Το πρωτοσέλιδο στο Παράρτημα σελ.21.
[223] *Η Ίδη*, 20-2-1910, σελ.1.

ανυπολογίστους ζημίας εις τον Ελληνισμόν.... Η Τουρκία διά της ανακηρύξεως τού Συντάγματος εισήλθεν εις νέον στάδιον, υποσχόμενον πρόοδον και ανάπτυξιν.... Μόνη η Ελλάς δεσμευομένη εκ της καταστάσεώς της ουδέν ελπίζει, αυτό δε το Κρητικόν ζήτημα εφοβήθη εξ αρχής να υιοθετήση, διότι δεν δύναται ν' αντιμετωπίση πολεμικήν τινα περιπέτειαν.... Το οικοδόμημα τούτο πρέπει εκ θεμελίων να κατεδαφισθή»[224]. Το *Σύνταγμα* εναντιώνεται στην πολιτική του Θεοτόκη, και υπερασπίζεται τη δήλωση τού Ράλλη, ότι ο Θεοτόκης είναι υπεύθυνος για την καθυστέρηση της Ένωσης[225]. Τον Απρίλιο επιμένει στην άποψή του για ανατροπή του καθεστώτος[226]. Φυσικά επικροτεί το κίνημα στο Γουδί: «Ευγενείς στρατιώται ανέλαβον το έργον της ανορθώσεως»[227]. Όμως το *Σύνταγμα* δεν αρκείται στην αλλαγή προσώπων ή νοοτροπίας, ζητά την κατάλυση της εξουσίας. Θεωρεί τη Δυναστεία υπεύθυνη για όλα τα δεινά της χώρας τα τελευταία 45 χρόνια: «μακρά περίοδος απαραδειγματίστου φαυλοκρατίας»[228]. Θεωρεί ότι η Βασιλεία είναι όργανο ξένων επιρροών[229], ότι ο βασιλιάς είναι υποκριτής όταν ζητά να τεθή επκεφαλής της επανάστασης, διότι αυτός είναι ο κύριος υπαίτιος για τη σημερινή κατάσταση[230], όπως είναι υπαίτιος και για την ήττα του 1897[231] και δεν χαίρεται πραγματικά για την επιτυχία της επανάστασης «διότι αν εταυτίζοντο τα συμφέροντα της Δυναστείας προς τα του Έθνους εν τη συνειδήσει της Α.Μεγαλειότητος, δεν θα ειργάζετο επί οκταετίαν ο Βασιλεύς όπως ιδρύση εν Κρήτη κληρονομικήν ηγεμονίαν και καταστήση αυτήν τσιφλίκι του υιού του»[232]. Επειδή η διενέργεια εκλογών στην Ελλάδα θα σήμαινε αυτόματα και την αποστολή Κρητικών πληρεξουσίων στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, με την αναμενόμενη αντίδραση της Τουρκίας, το *Σύνταγμα* προτείνει την αναβολή των εκλογών «μέχρι του ακροτάτου συνταγματικού ορίου», ώστε να προετοιμαστεί εν τω μεταξύ στρατιωτικά η Ελλάδα «όπως δυνηθή ν' αντιμετωπίση ισχυρά τας περιστάσεις, τας οποίας η Κρήτη είνε αποφασισμένη να δημιουργήση, όπως εκβιάση την εθνική λύσιν του ζητήματος»[233],

[224] *Το Σύνταγμα*, 13-2-1909, σελ.1.
[225] *Το Σύνταγμα*, 17-7-1909, σελ.3.
[226] *Το Σύνταγμα*, 17-4-1909, σελ.1.
[227] *Το Σύνταγμα*, 21-8-1909, σελ.1.
[228] *Το Σύνταγμα*, 4-9-1909, σελ.1.
[229] *Το Σύνταγμα*, 4-9-1909, σελ.1.
[230] *Το Σύνταγμα*, 28-8-1909, σελ.1.
[231] *Το Σύνταγμα*, 11-9-1909, σελ.1.
[232] *Το Σύνταγμα*, 2-10-1909, σελ.1.
[233] *Το Σύνταγμα*, 15-1-1910, σελ.1.

Το *Ελ.Βήμα* αρχικά δεν σχολιάζει το θέμα, στις 5 Σεπτεμβρίου όμως αναγνωρίζει την ανάγκη διοικητικών μεταρρυθμίσεων στο ελληνικό κράτος, αλλά δικαιολογεί τη βασιλική οικογένεια ως ανεύθυνη. Για την κατάσταση υπαίτια είναι τα κόμματα: «Εάν επρόκειτο να αναζητηθή εις την παρούσαν περίστασιν ο αληθής υπαίτος, είνε αναμφισβήτητον, ότι τα πολιτικά κόμματα, όντα εις εξακολουθητικάς διαμάχας εν τη Βουλή θα παρίσταντο φέροντα ίσην ευθύνην της Κυβερνήσεως και της Γενικής Διοικήσεως»[234]. Δεν ασχολείται άλλο με το θέμα. Τον Δεκέμβριο, όταν αναχώρησε ο Βενιζέλος για την Αθήνα και κυκλοφόρησαν διάφορες φήμες περί συμμετοχής του σε δικτατορική κυβέρνηση ή υποχηφιότητάς του με το κόμμα του Ράλλη, το *Ελ.Βήμα* τον κατηγόρησε ότι μεταχειρίζεται το Κρητικό ως ζήτημα προσωπικών φιλοδοξιών[235].

Τα *Λευκά Όρη* είχαν επισημάνει ήδη πριν τα γεγονότα του Αυγούστου τις ευθύνες του Θεοτόκη και του Στέμματος για την κακή κατάσταση του στρατού[236]. Όταν ξέσπασε το κίνημα η αντιμετώπιση από τα *Λευκά Όρη* ήταν πολύ θετική: «Ο Ελλ.λαός και μετ' αυτού ο στρατός αφυπνισθείς εκ του ληθάργου, εις όν επί πολλά έτη ύπνωσεν και ιδών το βάραθρον εις ό τον ήγαγεν η φαυλεπίφαυλος συναλλαγή των Κυβερνητών και διοικούντων αυτόν, η Λερνέα Ύδρα και Σφιγξ, η κατρακυλίσασα το έθνος εις τον εξευτελισμόν και την εξουδένωσιν, έγνω επί τέλους να καταρρίψη το βορβορώδες καθεστώς αναστηλών παν ό,τι τούτο είχε καταρρίψει. Το έργον βεβαίως είναι δυσχερές, αλλ' ουχί και αδύνατον»[237]. Ήταν φανερή η απογοήτευση της εφημερίδας από την προηγηθείσα πολιτική κατάσταση στο ελληνικό κράτος και ζωντανή η ελπίδα της για αλλαγή.

Η *Νέα Έρευνα* υποδέχτηκε επίσης ευνοϊκά το κίνημα του Συνδέσμου (διότι το επιδοκιμάζει ο λαός)[238], όμως εκφράζει ανησυχία για την τύχη των πριγκήπων[239].

Σε γενικές γραμμές οι φιλελεύθερες εφημερίδες (*Κήρυξ, Σύνταγμα, Λευκά Όρη*) υποστήριξαν σθεναρά το κίνημα στο Γουδί. Η ιδεολογική τους τοποθέτηση ούτως ή άλλως δεν ήταν πολύ κοντά στη δυναστική νοοτροπία. Αναγνωρίζοντας λοιπόν στο πρόσωπο του βασιλιά (αλλά και των ελληνικών κυβερνήσεων που υποστηρίχτηκαν απ' αυτόν) τη μεγαλύτερη ευθύνη για την έλλειψη στρατιωτικής προετοιμασίας του κράτους, η οποία συνεπαγόταν ευθέως την καθυστέρηση της

[234] *Ελεύθερον Βήμα*, 5-9-1909, σελ.2.
[235] *Ελεύθερον Βήμα*, 31-12-1909, σελ.2.
[236] *Λευκά Όρη*, 26-6-1909, σελ.1
[237] *Λευκά Όρη*, 21-8-1909, σελ.2.
[238] *Νέα Έρευνα*, 21-8-1909, σελ.1.
[239] *Νέα Έρευνα*, 19-1909, σελ.1.

λύσης του Κρητικού, θεώρησαν ότι η συγκεκριμένη μεταρρυθμιστική προσπάθεια ήταν επιβεβλημένη και άξια υποστήριξης. Από την άλλη πλευρά, οι συντηρητικές εφημερίδες αποδείχθησαν πολύ επιφυλακτικές με τις επερχόμενες αλλαγές. Δεν είχαν περιθώριο να μην παραδεχτούν τη δυσμενή κατάσταση της χώρας, όμως η προσπάθειά τους επικεντρώθηκε στη μετάθεση των ευθυνών από το Στέμμα στους αρχηγούς των κομμάτων. Με αυτόν τον τρόπο επιχείρησαν να διαφυλάξουν τη θέση της βασιλικής οικογένειας, διότι έβλεπαν ότι ενδεχομένως να απειλείται από σαρωτικές αλλαγές ο συνταγματικός χάρτης της χώρας. Αυτός ήταν και ο λόγος που ο συντηρητικός τύπος τάχθηκε εναντίον της Συντακτικής Βουλής. Αναθάρρησε μόνο όταν ο βασιλιάς δήλωσε ότι τίθεται επικεφαλής του ανορθωτικού αγώνα. Με την πάροδο του χρόνου όμως ο τύπος και από τις δύο πλευρές εξέφρασε σταδιακά την απογοήτευσή του, διότι οι πολυαναμενόμενες αλλαγές δεν φαίνονταν στον ορίζοντα.

Το *Σύνταγμα* στο τέλος του 1909 έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου και προειδοποίησε για εκφυλισμό της επανάστασης και συσσώρευση ερειπίων εξαιτίας της υποχωρητικότητάς της[240]. Ο *Κήρυξ* από την πλευρά του παραδέχτηκε ότι «η επανάστασις ..... δεν ετόλμησε τίποτε να κατεδαφίση, ουδ' ηδυνήθη επομένως τίποτε το στερεόν ν' ανεγείρη», « .... ούτως ώστε το Κράτος να παρίσταται στρατιωτικώς εις χειροτέραν θέσιν, παρ' εκείνην, εις την οποίαν ευρίσκετο κατά την 14 Αυγούστου»[241]. Το παράδοξο είναι ότι ο *Κήρυξ* βρίσκει μία θετική εξέλιξη στο θέμα. Η συνεχιζόμενη αστάθεια στην Ελλάδα και η καθυστέρηση των εκλογών δεν ευνοούν τη λύση του Κρητικού, άρα στην παρούσα φάση η Κρήτη δεν θα αποστείλει πληρεξουσίους στο ελληνικό κοινοβούλιο. Συνεπώς απομακρύνονται οι κίνδυνοι που θα προκαλούσε αυτή η κίνηση και ιδιαίτερα η αντίδραση των Δυνάμεων. Ο *Κήρυξ* δηλαδή παραμένει προσηλωμένος στο δόγμα Βενιζέλου περί μη διατάραξης των σχέσεων με τις Δυνάμεις.

Η φιλοβασιλική *Ίδη* εμφανίστηκε με πιό ειρωνική διάθεση έναντι της αποτυχίας του Συνδέσμου, τον οποίον εξάλλου δεν είχε υποστηρίξει και πολύ θερμά εξ αρχής: «Οι αναστηλωταί λοιπόν του Εθνικού γοήτρου δεν σκέπτονται να προβούν εις πολεμικάς παρασκευάς, όπως μη εκτεθώσιν απέναντι της Τουρκίας και της Ευρώπης. Η στάσις αυτών δεν θα παύση ούσα άψογος!», «Αληθώς ειπείν, ευρισκόμεθα εν παραζάλη»[242]. Η ειρωνεία απευθύνεται φυσικά προς την πολιτική

[240] *Το Σύνταγμα*, 18-12-1909, σελ.1.
[241] *Κήρυξ*, 27-1-1910, σελ.1.
[242] *Η Ίδη*, 20-2-1910, σελ.1.

κυβέρνηση της χώρας και όχι προς το βασιλιά, διότι ο συντηρητικός τύπος αισθάνεται δικαιωμένος από την αποτυχία του Συνδέσμου.

Στην Κρήτη θα σταματήσει αυτή η συζήτηση την άνοιξη του 1910, εξαιτίας των εκλογών και του όρκου των μουσουλμάνων, και θα επανέλθει στο προσκήνιο με την προκήρυξη των ελληνικών εκλογών του Αυγούστου και την υποψηφιότητα Βενιζέλου σε αυτές. Οι αντίπαλοί του, δηλαδή σχεδόν όλες οι εφημερίδες τη στιγμή εκείνη, διαφώνησαν με τη συμμετοχή όχι μόνο του Βενιζέλου αλλά και των υπολοίπων Κρητικών υποψηφίων (Μιχελιδάκη, Πωλογεώργη). Η συμμετοχή του Μιχελιδάκη θα ήταν αναμενόμενο να αντιμετωπιστεί θετικά από τον συντηρητικό τύπο, όμως ο ίδιος παραιτήθηκε από την υποψηφιότητά του, με το πρόσχημα ότι μένει συνεπής στις αρχές του, ώστε να μην δημιουργηθούν προβλήματα με την Τουρκία και τις Δυνάμεις. Γι' αυτό η *Ίδη* εναντιώθηκε στη συμμετοχή όλων των Κρητικών στις εκλογές[243]. Η στάση αυτή όμως του Μιχελιδάκη ήταν ανακόλουθη με τις θέσεις που υποστήριξε λίγες εβδομάδες νωρίτερα, καθώς στο θέμα του όρκου ο ίδιος και η εφημερίδα του είχαν επιμείνει μέχρι τέλους στη μη αποδοχή των μουσουλμάνων, παρά τις πιέσεις των Δυνάμεων. Προφανώς η πρόσκληση του Συνδέσμου προς τον Βενιζέλο ενόχλησε τους συντηρητικούς της Κρήτης: «Η πρωτοβουλία της ιδέας της μετακλήσεως του κ.Βενιζέλου εις Ελλάδα, ίνα ως διά μαγικής αναβιώση η Ελλάς εις τον πολιτικόν και κοινωνικόν βίον, οφείλεται εις τον στρατιωτικόν σύνδεσμον. Ούτος μη δυνάμενος να ανταποκριθή εν τοις πράγμασι προς τας θεωρίας του, και κατώτερος πολύ και της επιβολής του και των πραγμάτων δειχθείς, και θέλων να σώση τουλάχιστον τα προσχήματα ευσχήμου και εντίμου αποχωρήσεως προσέφυγεν εις την μεγαλοφυΐαν και μεγαλοπολιτικήν του κ.Βενιζέλου»[244].

Το *Σύνταγμα*, το οποίο είχε διαφωνήσει με τον Βενιζέλο στο θέμα του όρκου, αρχικά χάρηκε με την εκλογή του, διότι θεώρησε ότι αυτό ήταν το επιστέγασμα του κινήματος του Συνδέσμου[245], όμως σύντομα επανήλθε στην αντίθεσή του με τον Βενιζέλο, όταν ναυάγησαν οι ελπίδες του για σύγκληση Συντακτικής Βουλής[246].

Συμπερασματικά ο τύπος στην Κρήτη συνέδεσε την κατάληξη του κινήματος του Στρατιωτικού Συνδέσμου με την απομάκρυνση του Βενιζέλου από την κρητική κυβέρνηση. Όσες εφημερίδες (δηλαδή μόνο ο *Κήρυξ* και προς στιγμήν το *Σύνταγμα*)

[243] *Η Ίδη*, 24-7-1910, σελ.1 & 3.
[244] *Η Ίδη*, 21-8-1910, σελ.1.
[245] *Το Σύνταγμα*, 13-8-1910, σελ.1.
[246] *Το Σύνταγμα*, 1-10-1910, σελ.1

είχαν παραμείνει στο πλευρό του Βενιζέλου μετά το θέμα του όρκου των μουσουλμάνων στην Κρήτη, υποστήριξαν την υποψηφιότητά του και την θεώρησαν επιτυχία του Συνδέσμου. Όλες οι υπόλοιπες όμως (*Ιδη, Νέα Έρευνα, Λευκά Όρη, Ελεύθερον Βήμα*), οι οποίες είτε είχαν εναντιωθεί εξ αρχής στο κίνημα, είτε είχαν διαφωνήσει με τον Βενιζέλο στο θέμα του όρκου, αντιτάχθηκαν στην υποψηφιότητά του και την θεώρησαν αποτυχία του Συνδέσμου.

11. Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Ήδη από το 1908 ακούγονταν δειλά φωνές για αποστολή πληρεξουσίων της Κρήτης στο ελληνικό κοινοβούλιο, όμως οι Δυνάμεις είχαν καταστήσει σαφές ότι δεν θα δεχτούν τη συμμετοχή των Κρητικών στις ελληνικές εκλογές και συνεπακόλουθα τη συμμετοχή τους στο κοινοβούλιο. Διάχυτη ήταν η δυσαρέσκεια των Κρητικών από την αδράνεια της ελληνικής κυβέρνησης πάνω στο θέμα: «Με άλλους λόγους, **δεν μας θέλουσιν!**»[247] Από τις εκλογές του Μαρτίου του 1910 όμως οι φωνές αυτές ισχυροποιήθηκαν και έθεσαν το θέμα επί τάπητος. Ο κύβος ερρίφθη όταν ανακοινώθηκαν οι εκλογές της 8ης Αυγούστου 1910 στο ελληνικό κράτος. Στις εκλογές αυτές ήταν υποψήφιος βουλευτής Αττικοβοιωτίας, μεταξύ άλλων Κρητικών, ο Ελ.Βενιζέλος. Τα προβλήματα που προέκυψαν από την εκλογή του ήταν αφ' ενός η στάση που θα τηρούσε απέναντι στο Κρητικό Ζήτημα από τη θέση του προέδρου της ελληνικής κυβερνήσεως και αφ' ετέρου η διαδικασία της διαδοχής του στην κρητική κυβέρνηση και το κόμμα του. Η παραίτησή του από το κρητικό κοινοβούλιο πυροδότησε τόσο έντονες ζυμώσεις, ώστε το πολιτικό σύστημα στην Κρήτη δεν ξαναβρήκε την ισορροπία του από τον Αύγουστο του 1910 μέχρι την άφιξη του Στέφανου Δραγούμη ως Γενικού Διοικητή Κρήτης τον Οκτώβριο του 1912. Οι διαφωνίες, οι αντιπαλότητες, οι παραιτήσεις και οι εναλλαγές κυβερνήσεων δύσκολα απαριθμούνται. Οι παρατάξεις στην Κρήτη έδωσαν τον ύστατο αγώνα επικράτησης η μία εις βάρος της άλλης και κάθε έντυπο προωθούσε τον εκλεκτό του (π.χ. το *Σύνταγμα* τον Πέτρο Μαρή, ο οποίος είχε αντικαταστήσει στην κυβέρνηση τον Ελ.Βενιζέλο, η *Νέα Έρευνα* τον Μανούσο Κούνδουρο κ.ο.κ.). Ήδη μετά το θέμα του

[247] *Λευκά Όρη*, 5-2-1910, σελ.1.

όρκου, η βενιζελική παράταξη είχε χάσει τους υποστηρικτές της ανάμεσα στους εκπροσώπους του τύπου (πλην *Κήρυκα* φυσικά). Οι αντίπαλοι της βενιζελικής παράταξης έσπευσαν να προδικάσουν τη διάλυσή της, ανάμεσά τους και το *Σύνταγμα*[248]. Μόνος ο *Κήρυξ* είχε μείνει να υπερασπίζεται το κόμμα αρχών, και όχι προσώπων όπως υποστήριζε, του Βενιζέλου[249]. Όλες οι άλλες εφημερίδες ζητούσαν το σχηματισμό μικτής κυβέρνησης, ώστε να διασπαστεί η εξουσία των φιλελευθέρων. Η αντιπολίτευση επεδίωξε τη συμμετοχή του Μανούσου Κούνδουρου στην κυβέρνηση, ο οποίος όμως ήταν ανεπιθύμητος από τη βενιζελική παράταξη. Αργότερα ξέσπασε κίνημα της συντηρητικής παράταξης με αίτημα τη διάλυση της Συνέλευσης και αποστολή πληρεξουσίων στην Αθήνα. Όντως το Νοέμβριο του 1911 εξελέγη Επαναστατική Συνέλευση. Η βενιζελική παράταξη δεν κατάφερε να διατηρήσει τη συνοχή της, καθώς κάποια μέλη της προσχώρησαν στο κίνημα. Ακολούθησαν τρεις απόπειρες μετάβασης των πληρεξουσίων στην Αθήνα, παρά την εναντίωση της ελληνικής κυβέρνησης Βενιζέλου (τον Δεκέμβριο του 1911, τον Απρίλιο του 1912 και το Σεπτέμβριο του 1912). Το Μάρτιο του 1912 έγιναν στην Κρήτη εκλογές ταυτόχρονα με το ελληνικό κράτος για να αναδειχθούν οι πληρεξούσιοι για το ελληνικό κοινοβούλιο[250]. Το θέμα έληξε με την τρίτη απόπειρα τον Σεπτέμβριο του 1912.

Εντύπωση προκαλεί ο τρόπος με τον οποίο ο *Κήρυξ* χειρίστηκε το θέμα των εκλογών του Αυγούστου του 1910. Λίγο καιρό νωρίτερα διαβεβαίωνε ότι η μετάβαση του Βενιζέλου στην Αθήνα δεν σχετιζόταν με τις εκλογές, αλλά με λόγους υγείας και αναψυχής, «είμεθα επίσης εις θέσιν να βεβαιώσωμεν ότι ο κ.Ελ.Βενιζέλος εδήλωσεν, ότι δεν αποδέχεται υποψηφιότητα εν Ελλάδι δια την Αναθεωρητικήν Βουλήν, και ότι μετά 1 μήνα θα επανέλθη εις Χανία»[251]. Η εφημερίδα του Βενιζέλου δεν αναφέρθηκε σχεδόν καθόλου στις επικείμενες ελληνικές εκλογές, ούτε στα αποτελέσματά τους μέχρι τις 17 Αυγούστου, οπότε δημοσίευσε ασχολίαστα τα αριθμητικά αποτελέσματα. Η σημαντική παρέμβαση του *Κήρυκα* έρχεται στις 24 Αυγούστου[252], όταν η εφημερίδα επιχειρεί να πείσει τους αναγνώστες της ότι ο Βενιζέλος δεν έχει την πρόθεση να αναλάβει τη διακυβέρνηση του ελληνικού κράτους, αλλά θα το πράξει επειδή θα εξαναγκαστεί από τα κόμματα: «οι Αρχηγοί των Ηνωμένων ... θα

[248] *Το Σύνταγμα*, 20-8-1910, σελ.1.
[249] *Κήρυξ*, 8-9-1910, σελ.2.
[250] Τα αποτελέσματα των εκλογών στο Παράρτημα σελ.33.
[251] *Κήρυξ*, 20-7-1910, σελ.2.
[252] Το πρωτοσέλιδο στο Παράρτημα σελ.27.

υποδείξωσιν εις τον Άνακτα τον κ.Βενιζέλον... Αλλ' είναι επίσης βέβαιον ότι ο κ.Βενιζέλος ... δεν θα αποδεχθή τοιαύτην εντολήν.... Εν περιπτώσει όμως, καθ' ήν ο κ.Βενιζέλος ήθελεν εξαναγκασθή διά μέσων τα οποία εισί γνωστά και λίαν πρόσφορα εις τα κόμματα, είτε διά τεχνητών οχλαγωγιών, είτε δι' ωθήσεως των εσωτερικών πραγμάτων μέχρι του σημείου ώστε η ανάληψις της Κυβερνήσεως υπό του κ.Βενιζέλου να καθίσταται ανάγκη, ο επιφανής εκ Κρήτης πολίτης δεν θα διστάση τότε να ηγεθή ισχυράς κυβερνήσεως, θέτων όμως εκ των προτέρων περιορισμούς εις τας αχαλινώτους των κομμάτων επιθυμίας, και ζητών εγγυήσεις παρά των αρχηγών αυτών ...»[253]. Ο *Κήρυξ* εκείνη τη στιγμή δεν απευθυνόταν μόνο στο κρητικό αναγνωστικό κοινό για να το προετοιμάσει για τις επερχόμενες εξελίξεις και να ενισχύσει το προφίλ του Βενιζέλου, αλλά απευθυνόταν κυρίως στο αθηναϊκό κοινό, στο οποίο ήθελε να καταστήσει σαφή τη θέση που σκόπευε να καταλάβει στο ελληνικό πολιτικό σκηνικό.

Όσον αφορά στην ανάληψη της εξουσίας στην Ελλάδα από τον Βενιζέλο, δημιούργησε πολλές προσδοκίες για την επίλυση του Κρητικού, οι οποίες όμως γρήγορα διαψεύστηκαν και έστρεψαν την κοινή γνώμη της Κρήτης εναντίον του. Αιτία ήταν κυρίως τα προσκόμματα που προκάλεσε η ελληνική κυβέρνηση στις προθέσεις μετάβασης των Κρητικών πληρεξουσίων στην Αθήνα. Αρχικά ο τύπος εναπέθεσε τις ελπίδες του στη συμμετοχή του Βενιζέλου στην ελληνική πολιτική σκηνή, με πιό αισιόδοξες τις πρώην φιλοβενιζελικές εφημερίδες *Σύνταγμα* και *Λευκά Όρη*: «Η εις τα δημόσια πράγματα του Βασιλείου ανάμιξις του κ.Βενιζέλου προορίζεται να ασκήση σπουδαίαν επίδρασιν και εν τη τελική λύσει του Κρητικού ζητήματος και εν ταις επί των πέραν των ελληνικών συνόρων βλέψεσι του Ελληνισμού...»[254]. «Διά της εισαγωγής δε του κ.Βενιζέλου εις την Διπλήν Αναθεωρητικήν Βουλήν, πληρούται όνειρον πάντων των εν Ελλάδι φίλων του εν τω προσώπω του οποίου διαβλέπουσι τον Μεσσίαν του Ελληνισμού. ... Ο κ.Βενιζέλος παίζει το τελευταίον ατού της καλής του τύχης... Εάν ποτέ η Κρήτη ενωθή μετά της Ελλάδος η Ένωσις αύτη θ' αρχίση από της Κρήτης και ουχί από της Ελλάδος»[255]. Ο αντιβενιζελικός τύπος όμως, προφανώς ενοχλημένος από την εμπιστοσύνη με την οποία περιέβαλλε ο ελληνικός λαός τον Κρητικό πολιτικό, εκφράστηκε με επιφύλαξη και ειρωνική διάθεση. «Αλλά θα δυνηθή ο κ.Βενιζέλος να πραγματοποιήση τας

[253] *Κήρυξ*, 24-8-1910, σελ.1.
[254] *Το Σύνταγμα*, 27-8-1910, σελ.1.
[255] *Λευκά Όρη*, 26-8-1910, σελ.1.

κολοσιαίας ελπίδας τας οποίας αφήκε να καλλιεργήση δια λογαριασμόν του εν τη ψυχή του ελληνικού λαού μια μερίς του Αθηναϊκού τύπου; Επί τούτου ημείς εξακολουθούμεν να ήμεθα παραπολύ επιφυλακτικοί και δύσπιστοι»[256]. «Αν δε νομίζουν τινές των εν Ελλάδι ότι τα προσόντα ταύτα τα απέκτησε προώρως ο κ.Βενιζέλος, ας του αναθέσουν το έργον. Ας αναλογισθούν μόνον αν η εν Κρήτη πολιτική δράσις του και ως αντιπολιτευομένου και εσχάτως ως συμπολιτευομένου και κυβερνώντος την χώραν είνε ανταξία των τοσούτων ελπίδων»[257]. Η αποχώρηση του Βενιζέλου από την Κρήτη άφηνε το πεδίο ελεύθερο στους αντιπάλους του να διεκδικήσουν και πάλι την εξουσία, όμως η προοπτική της διακυβέρνησης του ελληνικού κράτους από τον αντίπαλο δύσκολα μπορούσε να γίνει αποδεκτή από τη συντηρητική μερίδα στην Κρήτη. Διότι κάθε Κρητικός εκείνη η στιγμή ορθολογικά σκεπτόμενος θα ευχόταν να επιτύχει η νέα κυβέρνηση προς όφελος της Ένωσης, όμως το πρόσωπο του Βενιζέλου ήταν αυτό που προκαλούσε τη δυσαρέσκεια της συγκεκριμένης μερίδας. Οι αφορμές για να στραφούν εναντίον του θα δοθούν από τον ίδιο κάθε φορά που εμπόδιζε τους Κρητικούς πληρεξουσίους να παρακαθίσουν στο ελληνικό κοινοβούλιο. Αναπόφευκτα ανασύρθηκαν παλιότερες δηλώσεις του Βενιζέλου, σύμφωνα με τις οποίες καμία δύναμη δεν θα εμπόδιζε τη μετάβαση των Κρητικών στην Αθήνα. «Διατί τόσαι ανακολουθίαι και αντιφάσεις;» διερωτάται το *Σύνταγμα*[258]. «Ανεξαρτήτως του αν η πολιτική της Ελλάδος σήμερον είναι σοφωτέρα ή εις το παρελθόν, διέπραξεν αύτη το σφάλμα να αντιτίθεται προς πάσαν εκδήλωσιν ανυπομονησίας εν Κρήτη και πάσαν ζωηράν ενέργειαν, ούτω δε αφήκε να διαφύγη εκ των χειρών της η διαχείρισις του ζητήματος»[259].

Την πρώτη φορά που επιχείρησαν οι 25 πληρεξούσιοι να ταξιδέψουν με πλοίο για τον Πειραιά, εμποδίστηκαν από το στόλο των Δυνάμεων και κρατήθηκαν αιχμάλωτοι (από τις 2 έως τις 18 Δεκεμβρίου 1911) μέχρι τη λήξη των εργασιών της ελληνικής βουλής. Ήταν πολύ αποδυναμωμένη η φωνή του *Κήρυκα* όταν προειδοποιούσε για την αποτυχία του εγχειρήματος[260]. Μετά την παρέμβαση των Δυνάμεων όμως επέρριψε τις ευθύνες της διατάραξης των σχέσεων με τις Δυνάμεις στην επιπόλαιη απόφαση της επαναστατικής κυβέρνησης να στείλει στην Αθήνα

[256] *Νέα Έρευνα*, 17-8-1910, σελ.1.
[257] *Η Ίδη*, 21-8-1910, σελ.1.
[258] *Το Σύνταγμα*, 21-10-1911, σελ.3.
[259] *Το Σύνταγμα*, 4-11-1911, σελ.1.
[260] *Κήρυξ*, 15-11-1911, σελ.1, 22-11-1911, σελ.1 και 29-11-1911, σελ.1

«τους 25 προσκόπους»[261]. Ο αντιβενιζελικός τύπος άδραξε την ευκαιρία να κατηγορήσει τον πρώην πρόεδρο της κρητικής κυβέρνησης για κωλυσιεργία στην επίλυση του Κρητικού: «Ήλθεν εντούτοις ο κ.Βενιζέλος εις την εξουσίαν εν Ελλάδι με ισχύν πρωτοφανή διά πολιτικόν άνδρα, όχι μόνον όμως δεν εδυνήθη να πραγματοποιήση την Ένωσιν, αλλ' οφθαλμοφανώς παρατηρείται επί των ημερών του οπισθοδρόμησις του κρητικού ζητήματος και τάσις παρά τη επισήμω Ελλάδι, όπως εγκαταλείψη την πατροπαράδοτον κρητικήν πολιτικήν, ήτις συνίστατο εις την επιδίωξιν της απλής και καθαράς προσαρτήσεως της Κρήτης εις το Ελλ.Βασίλειον και προσαρμοσθή εις τας ιδέας και τα σχέδια της πολιτικής εκείνης, ήτις από της ιδρύσεως του Ελλ.Βασιλείου ανενδότως επέμεινε να κρατή την Κρήτην κεχωρισμένην από της Ελλάδος»[262]. Το ίδιο σκηνικό θα επαναληφθεί τον Απρίλιο, όταν για δεύτερη φορά θα συλληφθούν στα Χανιά (και θα κρατηθούν για 1 μήνα) κάποιοι από τους πληρεξουσίους στην προσπάθειά τους να ταξιδέψουν στην Αθήνα[263]. Όσοι κατάφεραν να φθάσουν έξω από το κτήριο της Ελληνικής Βουλής απωθήθηκαν διά της βίας από την αστυνομία. Μετά από αυτά τα επεισόδια η Βουλή διέκοψε τις εργασίες της για τον Οκτώβριο. Ο κρητικός τύπος εξέφρασε για άλλη μία φορά την απογοήτευσή του: «Αλλ' ολίγον έλειψεν η ευγενής και πατριωτική εμμονή των Κρητών εις το εθνικόν ιδεώδες να αμειφθή διά φόνων και ακρωτηριασμών, και το αδελφικόν αίμα να αντικαταστήση τον προσδοκώμενον επί τη αισία εκβάσει του εγχειρήματος αδελφικόν ασπασμόν»[264]. «Εκείνο το οποίον χαρακτηρίζει σήμερον την ψυχολογικήν κατάστασιν της ελληνικής κοινωνίας είναι **ο φόβος του πολέμου**. Την διάθεσιν ταύτην διέγνωσεν οξέως ο κ. Πρωθυπουργός, εφρόντισε δε να την καλλιεργήση ακόμη περισσότερον, και επί ταύτης εθεμελίωσεν όλον το πολιτικόν οικοδόμημα του και εστήριξε την κρητικήν πολιτικήν του, τον φόβον δε τού πολέμου προέταξεν όπως δικαιολογήση την εναντίον των ενωτικών προσπαθειών του κρητικού λαού άκαμπτον στάσιν του»[265]. Οι αντιβενιζελικές εφημερίδες θα συνεχίσουν να κατηγορούν τον Βενιζέλο σταθερά μέχρι τον Οκτώβριο του 1912. Μόνος ο *Κήρυξ* είχε μείνει να υπερασπίζεται τις αποφάσεις του Βενιζέλου: «Τα συμφέροντα του Κράτους, τα οποία μόνον η Κυβέρνησις του Έθνους είναι εις θέσιν να γνωρίζη κατά πόσον θα διεκυβεύοντο, εδημιούργησεν την σκληράν αληθώς

[261] *Κήρυξ*, 6-12-1911, σελ.1.
[262] *Νέα Έρευνα*, 13-12-1911, σελ.1.
[263] Η διαμαρτυρία της Επαναστατικής Επιτροπής για την κράτηση των βουλευτών στο Παράρτημα σελ.35.
[264] *Η Ίδη*, 26-5-1912, σελ.1.
[265] *Νέα Έρευνα*, 25-5-1912, σελ.1.

ανάγκην, εις ήν ευρέθημεν κατά την 10ην πρωϊνήν ώραν του παρελθόντος Σαββάτου»[266] (ενν. την ημέρα των επεισοδίων τον Απρίλιο του 1912). Όμως όσο κι αν προσπαθούσε η εφημερίδα του Βενιζέλου να πείσει την κοινή γνώμη της Κρήτης ότι οι ενέργειες του πρωθυπουργού ήταν επιβεβλημένες από το συμφέρον του κράτους, ακλόνητη ήταν η πεποίθηση των Κρητικών, όπως εκφραζόταν από όλες τις άλλες εφημερίδες, ότι αυτός ήταν ο υπαίτιος της καθυστέρησης και ο ανακόλουθος στο θέμα αυτό. Την πεποίθηση αυτή δεν θα την εγκαταλείψουν οι Κρητικοί μέχρι τέλους. Γι' αυτό όταν θα επιτευχθεί η Ένωση και θα πραγματοποιηθεί η επίσημη τελετή την 1η Δεκεμβρίου 1913 στα Χανιά, οι συμπατριώτες τού Βενιζέλου θα εκφράσουν την ευγνωμοσύνη τους σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό στο βασιλιά Κωνσταντίνο και πολύ λιγότερο στο πρόσωπο τού δικού τους τέκνου.

12. Η ΣΤΑΣΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Βασική αρχή την οποία παραδέχονται όλες ανεξαιρέτως οι κρητικές εφημερίδες, ήταν ότι η τελική επίλυση του Κρητικού Ζητήματος εξαρτάται από τις αποφάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων. Τις αντιμετωπίζουν μεν διαφορετικά η κάθε μία, όμως όλες συνηγορούν στο ίδιο συμπέρασμα: το θέμα θα λυθεί όταν το αποφασίσουν εκείνες. Ήταν κατανοητό ότι ούτε η ελληνική κυβέρνηση και ο βασιλιάς είχαν τη δυνατότητα να ανατρέψουν την κατάσταση υπέρ της Κρήτης, αλλά ούτε και η οθωμανική κυβέρνηση μπορούσε πλέον να καθορίσει την τύχη του νησιού. Έτσι τα βλέμματα των Κρητικών ήταν αναπόφευκτα στραμμένα προς τις Δυνάμεις. Το μοναδικό σημείο στο οποίο υπήρξε ομοφωνία ήταν η ευγνωμοσύνη την οποία εξέφρασαν για την παρουσία των Δυνάμεων από το 1897 μέχρι την αποχώρησή τους από το νησί το καλοκαίρι του 1909. Όση επιφύλαξη κι αν υπήρχε εκ μέρους του κοινού και του τύπου για το ρόλο των Δυνάμεων, το γεγονός ότι η απομάκρυνση της τουρκικής εξουσίας οφειλόταν σ' αυτές, ήταν αρκετό για να προκαλέσει σε όλους αισθήματα ευαρέσκειας. «Οι ευεργέται μας ας έχουσι κατευόδιον»[267] ήταν ο τίτλος των *Λευκών Ορέων*, αλλά θα μπορούσε να είχε χρησιμοποιηθεί από οποιαδήποτε άλλη εφημερίδα.

[266] *Κήρυξ*, 22-5-1912, σελ.1.
[267] *Λευκά Όρη*, 17-7-1909, σελ.1.

Οι περισσότερες επίσης συμφωνούν ότι το σπουδαιότερο ρόλο ανάμεσα στις Δυνάμεις απέναντι στο ζήτημα κατέχει η Αγγλία.

Πέρα όμως από αυτό, επικράτησαν διαφορετικές τάσεις εκ μέρους του τύπου όσον αφορά στη στάση του έναντι των Δυνάμεων. Οι δύο εφημερίδες (*Κήρυξ* και *Ίδη*) με τη μεγαλύτερη επιρροή, αν και αντίπαλες μεταξύ τους, είναι αυτές που ηγούνται της προσπάθειας να πείσουν την κοινή γνώμη της Κρήτης ότι το συμφέρον της εκείνο το διάστημα ήταν να μην διαταραχθούν επ' ουδενί τρόπω οι σχέσεις του νησιού με τις Προστάτιδες, ώστε εκείνες να συνεχίσουν να εξετάζουν «μετ' ευμενείας» το αίτημα για Ένωση. Απαραίτητη προϋπόθεση, η οποία είχε απαιτηθεί από τις Δυνάμεις, ήταν η διατήρηση της τάξης και η προστασία του μουσουλμανικού πληθυσμού. Γι' αυτό το λόγο ήταν συνεχείς οι εκκλήσεις του τύπου προς τον κρητικό λαό να τηρηθούν «με θρησκευτική ευλάβεια οι όροι των Δυνάμεων»[268], ειδικά σε κρίσιμες για την εξέλιξη του ζητήματος στιγμές. Ο *Κήρυξ* είχε αναλάβει πιό ένθερμα το ρόλο του συνηγόρου των Δυνάμεων. Έσπευδε σε κάθε ευκαιρία (στο θέμα της κατάργησης των διομολογήσεων, στο θέμα του όρκου των μουσουλμάνων βουλευτών, στο θέμα της αποστολής Κρητικών πληρεξουσίων κ.α.) να υπενθυμίσει τις αρνητικές συνέπειες, οι οποίες θα απέρρεαν από κάθε κίνηση αντίθετη προς τις υποδείξεις των Δυνάμεων. Επιχείρησε μάλιστα να νουθετήσει όσες εφημερίδες καταφέρονταν εναντίον των Προστάτιδων, υπενθυμίζοντάς τους πόσα χρωστά η Κρήτη σε αυτές και κατέληξε «... όπως όχι μόνον μη ελαττώσωμεν αλλ' αυξήσωμεν, εί δυνατόν, το πολύτιμον κεφάλαιον της προς τον τόπον συμπαθείας και εκτιμήσεως των Δυνάμεων. Το κεφάλαιον τούτο είναι ο κυριώτατος παράγων της τελικής επιτυχίας του εθνικού αγώνος μας»[269]. Ο *Κήρυξ* εξέφραζε με απόλυτη συνέπεια τις θέσεις του Ελ.Βενιζέλου περί μη διατάραξης των σχέσεων με τις Δυνάμεις. Όταν αργότερα η κυβερνητική κατάσταση στην Κρήτη θα εκτραχυνθεί από τις συνεχιζόμενες διαφωνίες των παρατάξεων, ο *Κήρυξ* θα επιχειρηματολογήσει με τον εξής γλαφυρό τρόπο: «Και την στιγμήν, κατά την οποίαν αξιούμεν ημείς από τας Προστάτιδας Δυνάμεις να θυσιάσουν τα κολοσσιαία αυτών συμφέροντα χάριν του ιδικού μας συμφέροντος, θα ήτο πολύ να αξιώμεν από αυτάς θυσίας χάριν της πατρίδος μας, αφού ημείς δεν είμεθα διατεθειμένοι να προσηλωθώμεν εις το συμφέρον αυτής διά να κατορθώσωμεν να ομονοήσωμεν...»[270]. Η *Ίδη* ήταν λίγο πιό ανυπόμονη από τον *Κήρυκα* στο θέμα της

[268] *Η Ίδη*, 2-1-1910, σελ.1 και 6-11-1910, σελ.1.
[269] *Κήρυξ*, 6-4-1910, σελ.1.
[270] *Κήρυξ*, 7-12-1910, σελ.1, Ι.Γ. Ηλιάκης.

τήρησης των όρων των Δυνάμεων: «να υπενθμίζωμεν εις αυτάς ότι είνε καιρός πλέον να εκτελέσωσι την υποχρέωσίν Των, αφ' ού ημείς εκτελούμεν την ημετέραν». Πάντως και η *Ίδη* προσμένει σταθερά τη βοήθεια των Δυνάμεων και εκφράζει συμπυκνωμένα την άποψή της λίγο πριν την έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων: «Ίσως η μεγάλη ψυχή των Προστατών μας περιλάβει και ημάς εις τας σκέψεις της, εις τας αποφάσεις της. Ο Κρητικός Λαός δεν απέβαλε την επ' αυτούς πεποίθησιν. Εγκαρτερεί και ελπίζει»[271].

Διάχυτη ήταν η εντύπωση στις περισσότερες εφημερίδες (*Νέα Έρευνα*, *Σύνταγμα*, *Λευκά Όρη*), ανεξαρτήτως της πολιτικής τους τοποθέτησης, ότι η αγγλική πολιτική υπερείχε των υπολοίπων Δυνάμεων και ήταν εκείνη, η οποία εμπόδιζε τη λύση του Κρητικού. Μία εξ αυτών μάλιστα κατηγόρησε το Βενιζέλο ότι εξυπηρετεί τα αγγλικά συμφέροντα από τη θέση του προέδρου της ελληνικής κυβερνήσεως στο Κρητικό[272]. Πρόκειται για τη *Νέα Έρευνα*, η οποία θεωρείται όργανο του Μανούσου Κούνδουρου, ο οποίος εκείνη την εποχή είχε συνεργαστεί με κάποιους από τους βουλευτές της βενιζελικής παράταξης και είχε συμβάλλει στη διάσπασή της. Το προηγούμενο διάστημα η θέση της εφημερίδα; ήταν ότι η Κρήτη θα έπρεπε να εκμεταλλευτεί τον ανταγωνισμό των συμφερόντων μεταξύ των Δυνάμεων: «Εκείνο επί του οποίου δύναται να υπολογίζη ο Ελληνισμός, εφ' όσον δεν δύναται δια του ξίφους του να προασπίση τα εθνικά του δίκαια επί της Κρήτης είναι ο ανταγωνισμός των Μεγ.Δυνάμεων και η αντίθεσις των πολιτικών συμφερόντων αυτών επί της Κρήτης»[273]. Όμως και το *Σύνταγμα* είναι κατηγορηματικό για την ευθύνη της αγγλικής διπλωματίας: «Ο πραγματικός αντίπαλος του Ελληνισμού εν τω Κρητικώ ζητήματι είναι η Αγγλία, εις ήν οφείλεται η μέχρι τούδε αποτυχία του Κρητικού Αγώνος»[274].

Στο θέμα του όρκου των μουσουλμάνων βουλευτών η δυσφορία κάποιων εφημερίδων έναντι των Δυνάμεων εκφράστηκε πιό έντονα, όπως στην περίπτωση του *Ελευθέρου Βήματος*: «Εάν οι Προστάτιδες Δυνάμεις θέλουσι να δημιουργήσωσι νέον λαβύρινθον και νέον αδιέξοδον εν Κρήτη, ας επιβάλλουσιν τούτον βία, αλλά τότε θα φέρωσι και την ευθύνην των συμβησομένων μόναι των, απέναντι Θεού και ανθρώπων»[275]. Το επόμενο απόσπασμα άρθρου του Ερρίκου Ρωσεφόρ από την

[271] *Η Ίδη*, 7-7-1912, σελ.1.
[272] *Νέα Έρευνα*, 9-12-1911, σελ.1.
[273] *Νέα Έρευνα*, 31-12-1909, σελ.2.
[274] *Το Σύνταγμα*, 27-4-1912, σελ.1.
[275] *Ελεύθερον Βήμα*, 29-5-1910, σελ.1.

Πατρίδα των Παρισίων, το οποίο επέλεξε να δημοσιεύσει η εφημερίδα είναι ακόμα εντονότερο: «Αι Μεγάλαι Δυνάμεις, αίτινες είναι προ πάντων μεγάλαι κακούργοι, καταγίνονται να επαναφέρουν την δουλείαν, την οποίαν έδειξαν ότι καταργούν. Κατά τί, ερωτώ, το Κρητικόν ζήτημα δύναται να αφορά αυτάς;»[276]

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η γενικότερη στάση του *Συντάγματος*. Η εφημερίδα αυτή βλέπει τις Δυνάμεις πίσω από κάθε καθυστέρηση και παρεμπόδιση της Ένωσης. Το θέμα της σημαίας, το θέμα του όρκου των μουσουλμάνων, το θέμα του διορισμού των Καδήδων, το θέμα της επιστροφής των εγγράφων από τους Προξένους[277] ήταν, κατά το *Σύνταγμα*, παγίδες των Δυνάμεων για να δυσχεράνουν τη θέση των Κρητικών. «Την ευρωπαϊκήν Διπλωματίαν δεν ρυθμίζει η δικαιοσύνη, και αι αποφάσεις αυτής δεν διακρίνονται επί ειλικρινεία. Οι ισχυροί έχουσι δύο μέτρα, ών το μεν δι' εαυτούς, το δε διά τους ασθενείς λαούς. Η Κρήτη και η Ελλάς δεν πρέπει πλέον να απατηθώσιν εκ των συμβουλών και των υποσχέσεων των Δυνάμεων.... αλλά να εκβιάσωσι την λύσιν αυτού (του ζητήματος)»[278]. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του *Συντάγματος* σε όλη τη διαδρομή του ήταν η υιοθέτηση ριζοσπαστικών και αριστερών αντιλήψεων. Σύμφωνα με αυτές ο ξένος παράγων είναι πάντα ανεπιθύμητος. Δεν αποτελεί επομένως πρωτοτυπία το γεγονός ότι η συγκεκριμένη εφημερίδα ερμηνεύει κάθε κίνηση των Δυνάμεων ως απόρροια των συμφερόντων τους εις βάρος των Κρητικών. Μία εκδήλωση απογοήτευσης, αγανάκτησης και υπερηφάνειας ήταν για το *Σύνταγμα* το ακόλουθο ποίημα, όταν για άλλη μία φορά οι Δυνάμεις εκφράστηκαν αρνητικά στο ζήτημα της Ένωσης:

Φευγάτε δεν την θέλομεν μια τέθοια προστασία
Φτάνει μην ταπεινώνετε τα ένδοξα παιδιά
Αφήστε να μας έρθουνε ξανά απ' την Ασία
Ορδές. Δεν την εχάσαμε την πρώτη μας καρδιά.[279]

[276] *Ελεύθερον Βήμα*, 19-6-1910, σελ.2.
[277] Τα επίσημα έγγραφα της κρητικής κυβέρνησης είχαν το έμβλημα του Ελληνικού Βασιλείου και γι' αυτό το λόγο επιστρέφονταν από τους Προξένους ως μη αποδεκτά.
[278] *Το Σύνταγμα*, 23-9-1911, σελ.1.
[279] «Το παράπονο» Δημόκριτος, *Το Σύνταγμα* 2-9-1911, σελ.1.

13. Η ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Για τον κρητικό τύπο το Κρητικό Ζήτημα έληξε με το διορισμό του Στέφανου Δραγούμη στη θέση του Γενικού Διοικητή Κρήτης στις 12 Οκτωβρίου 1913. Το αίτημα των Κρητικών για Ένωση είχε γίνει αποδεκτό από την ελληνική κυβέρνηση. Αυτό σηματοδότησε την κατάργηση της κρητικής κυβέρνησης κι έτσι εξέλιπε το σημαντικότερο σημείο τριβής ανάμεσα στις πολιτικές παρατάξεις, οι οποίες ουσιαστικά δεν είχαν πλέον λόγο ύπαρξης. Η Κρήτη είχε υπαχθεί διοικητικά στο ελληνικό κράτος. Ο κρητικός τύπος συστρατεύτηκε με τον υπόλοιπο ελληνικό και ασχολήθηκε από το σημείο αυτό με την έκβαση των Βαλκανικών Πολέμων. Για ένα ολόκληρο έτος δεν γίνεται η παραμικρή αναφορά στο Κρητικό Ζήτημα, με εξαίρεση την υποστολή της σημαίας από τη Σούδα. Ακόμα και όταν οι εφημερίδες αναφέρονται στις διπλωματικές εξελίξεις κατά την πάροδο των εχθροπραξιών, οι όροι που χρησιμοποιούν είναι «Ελλάς» και «Ελληνισμός», χωρίς την ελάχιστη διάθεση να διαχωρίσουν την Κρήτη από τα υπόλοιπα εδάφη του ελληνικού κράτους. Η επίσημη αποδοχή της Ένωσης από τις άλλες Δυνάμεις ήταν εντελώς τυπική διαδικασία, με την οποία δεν θεώρησε απαραίτητο να ασχοληθεί ο τύπος. Γι' αυτό τόσο η Συνθήκη του Λονδίνου (30 Μαΐου 1913) όσο και η Συνθήκη του Βουκουρεστίου (1 Νοεμβρίου 1913) πέρασαν στα ψιλά γράμματα του τύπου, σαν να μην είχαν ιδιαίτερη αξία ξεχωριστά για την Κρήτη.

Την 1η Φεβρουαρίου 1913 ένα αγγλικό πλοίο, χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση, σταμάτησε στη νησίδα του κόλπου της Σούδας και το πλήρωμά του καταβίβασε τις σημαίες των Προστάτιδων Δυνάμεων και της Τουρκίας, οι οποίες είχαν μείνει να κυματίζουν στο νησί. Η οριστική απομάκρυνση ιδιαίτερα της τουρκικής σημαίας , «ήτις κατά τρόπον πολύ κωμικόν εσυμβόλιζεν επί σειρά ετών έν ανύπαρκτον δικαίωμα της Πύλης και μίαν της διπλωματίας επίνοιαν»[280], έδωσε την αφορμή στον τύπο να ξαναθυμηθεί όψιμα την προτεραία κατάσταση της Κρήτης. «Το σύμβολον της σκιάς εξηφανίσθη και εις την θέσιν αυτού ανυψώθη η Κυανόλευκος η εκπροσωπούσα τα επί της Κρήτης αναλλοίωτα δικαιώματα της Ελληνικής φυλής»[281]. Όλο αυτό το διάστημα οι εφημερίδες ασχολούνταν, εκτός από τις πολεμικές επιχειρήσεις, με τοπικά ζητήματα όπως ήταν η ιατρική περίθαλψη στο νησί, τα συγκοινωνιακά προβλήματα και άλλα οικονομικά θέματα. Επίσης ιδιαίτερη

[280] *Η Ίδη*, 6-2-1913, σελ.1.
[281] *Η Ίδη*, 6-2-1913, σελ.1.

μνεία γινόταν στους Κρητικούς στρατιώτες, οι οποίοι έχαναν τη ζωή τους στα πεδία των μαχών.

Την 1η Δεκεμβρίου 1913 πραγματοποιήθηκε η επίσημη τελετή της προσάρτησης της Κρήτης στο ελληνικό κράτος. Στο λιμάνι των Χανίων στο φρούριο του Φιρκά, εκεί όπου τον Ιούλιο του 1909 οι Κρητικοί ύψωσαν για λίγες μόνο ημέρες την ελληνική σημαία πριν τους υποχρεώσουν οι Δυνάμεις να την υποστείλουν, ο βασιλιάς Κωνσταντίνος και ο πρωθυπουργός Ελ.Βενιζέλος ύψωσαν οριστικά την ελληνική σημαία. Ήταν ημέρα πανηγυρική για το λαό του νησιού, «εορτών εορτή»[282], όπως χαρακτηρίστηκε. Ο φιλοβασιλικός τύπος υποδέχτηκε τον Κωνσταντίνο ως λυτρωτή[283]: «Έρχεσαι, Βασιλεύ, και το χώμα της Κρήτης δονείται υπό το πέλμα των βασιλικών σου ποδών»[284], «Ο μέγας βασιλεύς ... έθεσε τον στιβαρόν του πόδα επί του εδάφους της ηρωϊκής μεγαλονήσου, η οποία απ' άκρου εις άκρον εσκίρτησεν από ευφροσύνην και συγκίνησιν»[285] είναι μερικά παραδείγματα της φρασεολογίας των φιλοβασιλικών εφημερίδων, οι οποίες σχεδόν αγνόησαν την παρουσία του πρωθυπουργού. Οι Κρητικοί προφανώς δεν είχαν ξεχάσει την απογοήτευση που τους επεφύλαξε ο Βενιζέλος όταν ανέλαβε την πρωθυπουργία στην Ελλάδα και τους εμπόδισε να εισέλθουν στο κοινοβούλιο. Δεδομένου επίσης ότι εκείνη την εποχή οι φιλελεύθερες εφημερίδες της Κρήτης υστερούσαν αριθμητικά των φιλοβασιλικών, παρουσιάστηκε μέσα από τον κρητικό τύπο η Ένωση ως προσωπικό επίτευγμα του βασιλιά.[286]

[282] *Ελεύθερον Βήμα*, 30-11-1913, σελ.1.
[283] *Ελεύθερον Βήμα*, 7-12-1913, σελ.1.
[284] *Νέα Έρευνα*, 1-12-1913, σελ.1.
[285] *Η Ίδη*, 4-12-1913, σελ.1.
[286] Τα πρωτοσέλιδα απ' όλες τις διαθέσιμες εφημερίδες στο Παράρτημα σελ.38-41.

Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος και ο πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος κατά την τελετή της έπαρσης της ελληνικής σημαίας στο φρούριο του Φιρκά, στο λιμάνι των Χανίων την 1η Δεκεμβρίου 1913. Φωτογραφία από το αρχείο του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και Μελετών Ελευθέριος Κ.Βενιζέλος.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

1. *Ελεύθερον Βήμα* 1908-1913, Ιστορικό Αρχείο Κρήτης.
2. *Η Ίδη* 1908-1913, Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου - Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών Ελευθέριος Κ.Βενιζέλος - Ιστορικό Αρχείο Κρήτης.
3. *Κήρυξ* 1908-1912, Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων.
4. *Νέα Έρευνα* 1908-1913, Ιστορικό Αρχείο Κρήτης.
5. *Το Σύνταγμα* 1908-1912, Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων.
6. *Υψηλά Λευκά Όρη* 1908-1912, Ιστορικό Αρχείο Κρήτης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αλεξανδρής Αλέξης, «Οι Έλληνες στην υπηρεσία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας 1850-1922», στο: *Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος*, τόμ. 23, Αθήνα 1980.
2. Αναγνωστοπούλου Σία, *Μικρά Ασία 19ος αι. -1919, Οι Ελληνορθόδοξες Κοινότητες, Από το Μιλλέτ των Ρωμιών στο Ελληνικό Έθνος*, β΄έκδοση, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1998.
3. Βεντήρης Γ., *Η Ελλάς του 1910-1920,* τ. Α΄ , Αθήναι 1931.
4. Βερέμης Θάνος, «Από το εθνικό κράτος στο έθνος δίχως κράτος. Το πείραμα της Οργάνωσης Κωνσταντινουπόλεως» στο: Συλλογικό, *Εθνική Ταυτότητα και Εθνικισμός στη Νεότερη Ελλάδα,* επιμ. Βερέμης Θ., Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 1997, σελ.27-52.
5. Γαρδίκα-Κατσιαδάκη Ελένη, «Η πολιτική διάσταση του Κρητικού Ζητήματος» στο: Συλλογικό*, 90 χρόνια από την Ένωση της Κρήτης με την ελεύθερη Ελλάδα*, πρακτικά συμποσίου Δεκ. 2003, επιμ. Μιχάλης Τρούλης, Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ρεθύμνου – Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών Ελ.Βενιζέλος, υπό την αιγίδα της Βουλής των Ελλήνων, Ρέθυμνο 2007, σελ.31-35.
6. Γιανουλόπουλος Γιάννης, *Η ευγενής μας τύφλωσις*, 3η έκδοση, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2001.

7. Γρηγοράκης Μιχάλης, *Χανιώτικος Τύπος*, Χανιώτικα Νέα, Χανιά 2004.
8. Δετοράκης Θεοχάρης, *Ιστορία της Κρήτης*, Β΄ έκδοση, Ηράκλειο 1990.
9. Δετοράκης Θεοχάρης, «Τα ελευθέρια της Κρήτης – Οι μεγάλοι σταθμοί του Κρητικού Ζητήματος», στο: Συλλογικό, *Η τελευταία φάση του Κρητικού Ζητήματος,* επιμ. Δετοράκης Θεοχάρης – Καλοκαιρινός Αλέξης, Εταιρεία Κρητικών Ιστορικών Μελετών, Ηράκλειο 2001, σελ.15-28.
10. *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1974,* επιμ. Λουκία Δρούλια – Γιούλα Κουτσοπανάγου, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2008, τομ. 1-4.
11. *Επίσημος Εφημερίς της Κρητικής Πολιτείας*, φ.71/22-8-1899.
12. *Η Ένωση της Κρήτης 1 Δεκεμβρίου 1913*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών Ελευθέριος Κ.Βενιζέλος, Χανιά 2003.
13. *Ιδιόγραφον ημερολόγιον Ελευθερίου Βενιζέλου*, Ιστορική Λαογραφική και Αρχαιολογική Εταιρεία Κρήτης, Χανιά 1979.
14. *Ιστορικό Λεύκωμα Ελευθερίου Βενιζέλου*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών Ελευθέριος Βενιζέλος, Χανιά 2003.
15. Καλλιβρετάκης Λεωνίδας, «Κρήτη 1871-1913, το τέλος της Οθωμανικής κυριαρχίας», στο: Συλλογικό, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000,* τομ. 5ος, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σελ. 327-342.
16. Καρέλλης Μανόλης, *Ιστορικά Σημειώματα για την Κρήτη, Από την Επανάσταση του 1866 ως την Κατοχή*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2005.
17. *Κρήτη 90 χρόνια από την Ένωση με την Ελλάδα*, οδηγός της Έκθεσης της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2003.
18. «Κρητική Πολιτεία (1899-1909)», στο: Συλλογικό, *Ιστορία των Ελλήνων*, β΄ έκδοση, Δομή, τόμ. 14ος.
19. Λοβέρδος Ανδρέας, *Πολιτική Ιστορία της Ελλάδας [1828-1975]*, β' έκδοση, Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2000.
20. Μακράκη Λιλή, *Ελ.Βενιζέλος 1864-1910: η διάπλαση ενός εθνικού ηγέτη*, Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 1992.
21. Μανωλικάκης Γιάννης, *Ελευθέριος Βενιζέλος: Η άγνωστη ζωή του*, Γνώση, Αθήνα 1985.
22. Μεταξά Νικολάου, *Νέα Φυσική και Πολιτική Γεωγραφία,* 4η έκδοσις, Ι.Κολλάρος, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 1912.

23. Μυλωνογιάννης Γεώργιος, *Η Επανάσταση του 1878 στην Κρήτη και η Σύμβαση της Χαλέπας*, Χανιά 2007.
24. Ξανθουδίδης Στέφανος, *Επίτομος Ιστορία της Κρήτης*, Ελεύθερη Σκέψις, Αθήνα 1994.
25. *Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η εποχή του*, επιμ. Βερέμης Θάνος-Νικολακόπουλος Ηλίας, Τα Νέα-Ιστορική Βιβλιοθήκη, Ελληνικά Γράμματα.
26. Παγκαλιάς Ξενοφών, «Οι εφημερίδες του Ηρακλείου 1881-1983», περιοδικό Προμηθεύς ο Πυρφόρος, τεύχος 36, 1983.
27. Παγκαλιάς Ξενοφών, «Οι εφημερίδες των Χανίων 1900-1950», περιοδικό Προμηθεύς ο Πυρφόρος, τεύχος 27, 1981.
28. Παγκαλιάς Ξενοφών, «Οι κρητικές εφημερίδες του περασμένου αιώνα», περιοδικό Κρητική Εστία, τεύχος 260/261, 1982.
29. Παδουβάς Κώστας, *Κρήτη 1897-1913, Πολυεθνικές Ένοπλες Δυνάμεις-Κατοχή-Αυτονομία-Ένωση με την Ελλάδα*, Αθήνα 1997.
30. Παναγιωτάκης Γεώργιος, *Ο Βενιζέλος στην επανάσταση και την πολιτική*, Ηράκλειο 1993.
31. Παπαδάκη-Χριστουλάκη Ανθούλα, «Η κήρυξη της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα (24 Σεπτεμβρίου 1908)», περιοδικό Αμάλθεια, τευχ. 48-55, τόμ. ΙΒ΄ - ΙΓ΄ - ΙΔ΄, Άγιος Νικόλαος, 1981-1982-1983.
32. Παρλαμάς Μενέλαος, «Το χρονικόν της Ενώσεως», περιοδικό Παλίμψηστον, τεύχος 13, Ηράκλειο Δεκ.1993.
33. Πετρίδης Παύλος, «Η αποδοχή της κρητικής αυτονομίας», στο: Συλλογικό, *Ελευθέριος Βενιζέλος 1864-1936*, Ελευθεροτυπία-Εψιλον-Ιστορικά, Αθήνα.
34. Σημανδηράκη Ζαχαρένια, προϊσταμένη του Ιστορικού Αρχείου Κρήτης, «Ο Κρητικός Τύπος κατά την περίοδο της Αυτονομίας», περιοδικό Κρητική Πολιτεία, τεύχος 7^{ο}, Χανιώτικα Νέα-Κοινωφελές Ίδρυμα «Αγία Σοφία», 25 Απριλίου 2000.
35. Σβολόπουλος Κωνσταντίνος, «Η είσοδος του Ελευθερίου Βενιζέλου στην πολιτική ζωή της Ελλάδος και οι εσωτερικές εξελίξεις από το τέλος του 1909 ως το 1912», στο: Συλλογικό, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τομ. ΙΔ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σελ.266-279.
36. Σβολόπουλος Κωνσταντίνος, «Η Κρητική Πολιτεία από το 1899», στο: Συλλογικό, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τομ. ΙΔ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σελ. 197-215.

37. *Τα Συντάγματα της Ελλάδος*, επιμ. Ηλ.Γ.Κυριακόπουλος, Εθνικόν Τυπογραφείον, Αθήναι 1960.
38. *Το Κρητικό Ζήτημα κατά την περίοδο 1897-1898*, Φωτογραφικό Ιστορικό Λεύκωμα με ανέκδοτες φωτογραφίες από το Αυστριακό Εθνικό Αρχείο, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων, Χανιά 1999.
39. Χριστόπουλος Παναγιώτης, *Εφημερίδες αποκείμενες στη Βιβλιοθήκη της Βουλής (1789-1970)*, Αθήνα 1993.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ο χάρτης της Κρήτης, από το βιβλίο *Νέα Φυσική και Πολιτική Γεωγραφία,* υπό Νικολάου Μεταξά, 4η έκδοσις, Ι.Κολλάρος, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 1912. Ιδιωτική συλλογή Ελένης Τρουλλινού.

Η ΙΔΗ

ΕΤΟΣ	αρ. φύλλου	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ				
1908	53-101	όλο το έτος	Ιστορικό Αρχείο Κρήτης	εκτός	φ.77	12/7/1908	Ίδρυμα Βενιζέλου
					φ.86	13/9/1908	Ίδρυμα Βενιζέλου
					φ.87	20/9/1908	Ίδρυμα Βενιζέλου

1909		3/1/1909	δεν κυκλοφόρησε φύλλο
	102	10/1/1909	Ιστορικό Αρχείο Κρήτης
	103	17/1/1909	Ιστορικό Αρχείο Κρήτης
	104	24/1/1909	Ιστορικό Αρχείο Κρήτης
	105	31/1/1909	Ιστορικό Αρχείο Κρήτης
	106-110		ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ
	111	13/3/1909	Ίδρυμα Βενιζέλου
	112-119		ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ
	120	16/5/1909	Ίδρυμα Βενιζέλου
	121	23/5/1909	Ίδρυμα Βενιζέλου
	122	30/5/1909	ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ
	123	6/6/1909	Ίδρυμα Βενιζέλου
	124-128		ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ
	129	18/7/1909	Ίδρυμα Βενιζέλου
	130-135		ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ
	136	5/9/1909	Ίδρυμα Βενιζέλου
	137		ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ
	138	19/9/1909	Ίδρυμα Βενιζέλου
	139		ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ
	140	3/10/1909	Ίδρυμα Βενιζέλου
	141-143		ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ
	144	31/10/1909	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
	145	7/11/1909	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
	146	14/11/1909	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
	147	21/11/1909	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
	148	28/11/1909	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
	149	5/12/1909	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
	150	12/12/1909	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
	151	19/12/1909	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
	152	24/12/1909	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου

Η ΙΔΗ

ΕΤΟΣ	αρ. φύλλου	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
1910	153-205	όλο το έτος	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
1911		7/1/1911	δεν κυκλοφόρησε φύλλο
	206-226	15/1/1911 - 4/6/1911	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
	227-254	11/6/1911 - 17/12/1911	Ιστορικό Αρχείο Κρήτης
	255	24/12/1911	Ίδρυμα Βενιζέλου
1912	256-301	όλο το έτος	Ιστορικό Αρχείο Κρήτης
1913	306-356	όλο το έτος	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου

εκτός

φ.258	21/1/1912	Ίδρυμα Βενιζέλου
φ.274	12/5/1912	Ίδρυμα Βενιζέλου
φ.275	19/5/1912	Ίδρυμα Βενιζέλου
φ.280	23/6/1912	Ίδρυμα Βενιζέλου
φ.285	28/7/1912	Ίδρυμα Βενιζέλου
φ.287	11/8/1912	Ίδρυμα Βενιζέλου
φ.292	15/9/1912	Ίδρυμα Βενιζέλου
	21/11/1912	δεν κυκλοφόρησε φύλλο
φ.302	28/11/1912	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
φ.303	5/12/1912	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
φ.304	12/12/1912	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
φ.305	19/12/1912	Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
	26/12/1912	δεν κυκλοφόρησε φύλλο

σημ. λείπει η πρώτη σελίδα από φ.305

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Ι.Γ.ΠΑΠΑΔΑΚΗ[1]

Ο Ιωάννης Γ.Παπαδάκης γεννήθηκε και μεγάλωσε στον Κεφαλά Αποκορώνου Χανίων. Φοίτησε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και διορίστηκε Σχολάρχης στα Χανιά, θέση την οποία κράτησε μέχρι το 1878 ή το 1882. Διαρκούντος του ρωσοτουρκικού πολέμου διοργάνωσε μαζί με τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη, τον Αντώνιο Μενεγίδη, τον Θεόδωρο Σταυριδάκη και τον ιερομόναχο Παρθένιο την Επανάσταση του 1878, η οποία ξεκίνησε από την επαρχία Αποκορώνου, εξαπλώθηκε σε όλο το νησί και οδήγησε στην υπογραφή της Σύμβασης της Χαλέπας. Ίδρυσε μαζί με τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη τη φιλελεύθερη παράταξη.

Το 1883 κατηγορήθηκε ως στασιαστής και καταδικάστηκε σε θάνατο. Απελευθερώθηκε όμως κατόπιν δημοψηφίσματος στην επαρχία Αποκορώνου, η οποία απείλησε με επανάσταση. Το 1885 εστάλη στην Κωνσταντινούπολη ως εκπρόσωπος της Κρήτης για να διαπραγματευτεί με την Πύλη τη διευθέτηση του Βακουφικού Ζητήματος και την αποφυλάκιση Κρητικών καθηγητών, οι οποίοι είχαν καταδικαστεί σε θάνατο στη Μακεδονία. Εκλεγόταν πληρεξούσιος της επαρχίας Αποκορώνου μέχρι το 1905. Συμμετείχε στο κίνημα του Θερίσσου. Στις εκλογές της 7ης Μαρτίου 1910, οι οποίες διεξήχθησαν με το σύστημα της ενιαίας ψήφου, ήταν υποψήφιος στο νομό Σφακίων, αλλά δεν εξελέγη.

Ήταν ο πρώτος εκδότης στην Κρήτη. Εξέδωσε διαδοχικά τις εφημερίδες *Τα Άπτερα* (1880), *Αλήθεια, Λευκά Όρη, Μεσόγειος, Ένωσις, Ελλάς, Μικρά Εφημερίς, Υψηλά Λευκά Όρη, Θέρισσον* και τέλος τα *Λευκά Όρη*.

Απεβίωσε στις 24 Φεβρουαρίου 1912 μετά από ολιγοήμερη νοσηλεία στο Δημοτικό Νοσοκομείο Χανίων «Άγιος Γεώργιος» σε ηλικία 70 ετών. Κηδεύτηκε δημοσία δαπάνη.

---

[1] Τα στοιχεία προέρχονται από τις νεκρολογίες στις εφημερίδες:
Νέα Έρευνα, 28-2-1912, σελ.3,
Κήρυξ, 28-2-1912 σελ.4,
Το Σύνταγμα, 2-3-1912, σελ.2,
Ελεύθερον Βήμα, 3-3-1912, σελ.3.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ *ΚΗΡΥΚΑ*[2]

Α' περίοδος:

Παρασκευή 7 Δεκεμβρίου 1901 (φ.1) έως Παρασκευή 14 Μαρτίου 1903 (φ.55). Η έκδοση ήταν εβδομιαδιαία τετρασέλιδη. Υπεύθυνος Παρ.Κοτζαμπασάκης και διευθυντής Ι.Γ.Ηλιάκης. Διαστάσεις 52 Χ 34 εκ. Ετήσια συνδρομή εσωτερικού δρχ.5 και εξωτερικού δρχ.7,5. Μέσα από αυτό το έντυπο εξέθετε τις απόψεις του ο Ελ.Βενιζέλος.

Από τις 4 Απριλίου 1902 έως τις 31 Μαΐου 1902 η εφημερίδα υποχρεώθηκε σε δίμηνη παύση και από τις 31 Ιανουαρίου 1903 έως τις αρχές Μαρτίου 1903 σε παύση ενός μηνός. Υποχρεώθηκε σε οριστική παύση στις 14 Μαρτίου 1903 με την καταδίκη του Βενιζέλου «επί δημοσιογραφική εξυβρίσει» σε φυλάκιση 15 ημερών.

Β' περίοδος:

Ο Κήρυξ επανεκδόθηκε στις 27 Απριλίου 1908. Η έκδοση εξακολουθεί να είναι εβδομαδιαία (κάθε Κυριακή) τετρασέλιδη, ίδιου σχήματος και η αρίθμηση συνεχίζεται από το τελευταίο φύλλο πριν τη διακοπή της κυκλοφορίας της (φ.56). Διευθυντής και Συντάκτης Κυριάκος Κων.Μητσοτάκης (γιος της Αικατερίνης Μητσοτάκη, αδελφής του Ελ.Βενιζέλου). Ετήσια συνδρομή εσωτερικού δρχ.6 και εξωτερικού δρχ.8.

Στις 11 Οκτωβρίου 1912 δημοσιεύτηκε ενδεικτική «Δήλωσις: διαρκούντος του πολέμου θα εκδίδεται κατά δεκαπενθήμερον και μετά την λήξιν αυτού θα αναπληρωθούν δι' εκτάκτων φύλλων ή παράλειψις αύτη,

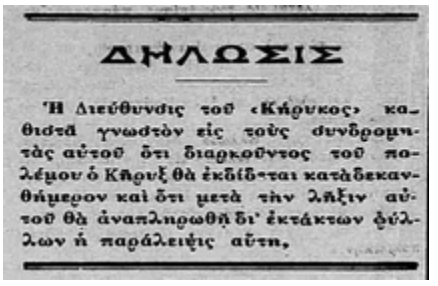
ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ «Κήρυκος» καθιστᾶ γνωστὸν εἰς τοὺς συνδρομητὰς αὐτοῦ ὅτι διαρκοῦντος τοῦ πολέμου ὁ Κῆρυξ θὰ ἐκδίδεται κατὰ δεκαπενθήμερον καὶ ὅτι μετὰ τὴν λῆξιν αὐτοῦ θὰ ἀναπληρωθῇ δι' ἐκτάκτων φύλλων ἡ παράλειψις αὕτη.

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης ηγήθηκε εθελοντικής ομάδας στη Μακεδονία κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους του 1912-13. Το 1912 η εφημερίδα διέθετε γενικό αντιπρόσωπο στο Ιρκούτσκ της Σιβηρίας και την Απωτάτην Ανατολήν τον Γεράσιμο Αθ.Σφαέλλο, έμπορο.

Η β' περίοδος του Κήρυκα έληξε στις 29 Μαΐου 1914 (φ.347).

[2] Οι πληροφορίες προέρχονται από την ιστοσελίδα της εφημερίδας *Κήρυξ*: www.kirikas.net/news/content/view/1590/51/lang,/

Συνεχίστηκε η έκδοση καθ' εκάστην πλην Δευτέρας. Από τις 16 Ιουνίου 1921 (φ.1750) και για κάποιο διάστημα Διευθυντής και Συντάκτης ήταν ο Αριστομένης Κων.Μητσοτάκης, δικηγόρος, αδελφός του Κυριάκου. Μειώθηκε το μέγεθος της εφημερίδας σε 42 Χ 28 εκ. Τιμή φύλλου 20 λεπτά.

Ο Κήρυξ συνέχισε την έκδοσή του με Διευθυντή και Ιδιοκτήτη τον Κυριάκο Κ.Μητσοτάκη μέχρι τις 17 Μαρτίου 1935 (φ.5088). Τιμή φύλλου δρχ. 1, ετήσια συνδρομή εσωτερικού δρχ.6, εξωτερικού δρχ.8.

Η Γ' περίοδος της εφημερίδας διήρκησε από τις 17 Νοεμβρίου 1945 έως τις 20 Απριλίου 1967 με Διευθυντή και Ιδιοκτήτη τον Κωνσταντίνο Κυρ.Μητσοτάκη. Η έκδοση διεκόπη μετά το πραξικόπημα του 1967 και συνεχίστηκε, μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας, στις 17 Σεπτεμβρίου 1974 έως σήμερα (Δ' περίοδος).

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ[3]

Γεννήθηκε το 1884 στα Χανιά, απόγονος της μεγάλης κρητικής οικογένειας Ανδρεαδάκη, η οποία άλλαξε το όνομά της εξαιτίας της καταδιώξεως από τους Τούρκους γύρω στα 1821. Πατέρας του ήταν ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, ιδρυτής του κόμματος των φιλελευθέρων και της εφημερίδος *Λευκά Όρη* (1881), ενώ η μητέρα του Αικατερίνη ήταν αδελφή του Ελευθερίου Βενιζέλου. Ο αδερφός του Αριστομένης Μητσοτάκης, ήταν γνωστός δικηγόρος και πολιτικός. Σπούδασε νομικά και πολιτικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και επέστρεψε στην Κρήτη, όπου εργάστηκε ως δικηγόρος. Εξελέγη κατ' επανάληψιν πληρεξούσιος Χανίων στο Κρητικό Κοινοβούλιο. Ανέλαβε τη διεύθυνση της εφημερίδας *Κήρυξ* κατά την επανέκδοσή της στις 27 Απριλίου 1908. Στις 31 Μαΐου 1915 εξελέγη βουλευτής Χανίων στην Ελληνική Βουλή. Πέθανε το 1944 στα Χανιά.

[3] *Κρήτη –το αφιέρωμα*, επιμ. Βαρλάς Γιάννης, μέρος β', Βιογραφίες, τόμος 10ος, εκδόσεις Αρσινόη, Αθήνα 1990, β'έκδοση.

ΕΤΟΣ Α'. Ἐν Χανίοις τῇ 22 Αὐγούστου 1899 ΑΡΙΘ. 71

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΤΗΣ
ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Ἀριθ. Νόμου 62.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περὶ κυρώσεως καὶ δημοσιεύσεως τοῦ περὶ Πταισμάτων βιβλίου τοῦ Ποινικοῦ Νόμου.

ΗΜΕΙΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΑΤΟΣ ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 111 καὶ 113 τοῦ Συντάγματος καὶ 3 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 28 Νόμου, προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Συμβούλου καὶ τῇ ὁμοφώνῳ γνώμῃ τοῦ Συμβουλίου Ἡμῶν,

Ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν,

Ἄρθρ. 1. Τὸ ἐν παραρτήματι τοῦ φύλλου τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος, τοῦ περιέχοντος τὸ παρὸν Διάταγμα, δημοσιευομένων Τρίτων Βιβλίων τοῦ Ποινικοῦ Νόμου, περιλαμβάνον τὰ ἄρθρα 500-705, περιέχοντα τὰς πταισματικὰς παραβάσεις καὶ τρεῖς Μεταβατικὰς Διατάξεις, θέλει ἰσχύει καὶ ἐκτελεῖται ὡς νόμος τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, μετὰ παρέλευσιν πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἄρθρ. 2. Ἀντίτυπον τοῦ μέρους τοῦ Βιβλίου τούτου τοῦ Ποινικοῦ Νόμου, τοῦ ἐν παραρτήματι τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος, ὡς εἴρηται, δημοσιευομένου, φέρον τὴν Ἡμετέραν ὑπογραφὴν καὶ προσυπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν μελῶν τοῦ Ἡμετέρου Συμβουλίου, θέλει χρησιμεύσει ὡς πρωτότυπον καὶ θέλει κατατεθῆ καὶ φυλαχθῆ ἐν τῷ Ἀρχείῳ τῶν πρωτοτύπων τῶν νόμων τῆς Κρητικῆς Πολιτείας.

Εἰς τὸν Ἡμέτερον ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Σύμβουλον ἀνατίθεται ἡ δημοσίευσις καὶ ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος νόμου.

Ἐν Χαλέπᾳ τῇ 18 Αὐγούστου 1899.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΦΟΥΜΗΣ
ΜΑΝΟΥΣΟΣ ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΙΑΜΑΛΑΚΗΣ
ΧΟΥΣΕΙΝ ΓΕΝΙΤΣΑΓΑΚΗΣ

Ἀριθ. Νόμου 63.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περὶ Τύπου.

ΗΜΕΙΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΑΤΟΣ ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 23, 109, 111 καὶ 113 τοῦ Συντάγματος, προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Συμβούλου καὶ τῇ ὁμοφώνῳ γνώμῃ τοῦ Συμβουλίου Ἡμῶν,

Ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν:

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ ἀδειῶν πρὸς ἔκδοσιν Ἐφημερίδων ἢ Περιοδικῶν.

Ἄρθρ. 1. Πρὸς ἔκδοσιν ἐφημερίδος ἢ περιοδικοῦ ἀπαιτεῖται ἄδεια τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας.

Ἄρθρ. 2. Τὴν ἄδειαν δύναται νὰ λάβῃ ὅστις α'.) εἶνε Κρὴς τὴν ἰθαγένειαν, β'.) συνεπλήρωσε τὸ 25ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, γ'.) κέκτηται διπλωμα Πανεπιστημίου ἢ ἄλλης ὁμοιοβάθμου Σχολῆς καὶ δ'.) προτιμένης ἐκδόσεως ἐφημερίδος ἢ περιοδικοῦ, περιεχόντων πολιτικὴν ὕλην ἔδωκεν τὴν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 23 τοῦ Συντάγματος ἀπαιτουμένην ἐγγύησιν.

Τὸ δίπλωμα τοῦ Πανεπιστημίου δὲν ἀπαιτεῖται ὅταν ζητεῖται ἄδειν πρὸς ἔκδοσιν ἐφημερίδος, δημοσιευούσης ἁπλῶς ἀγγελίας, εἰδοποιήσεις ἢ δικαστικὰς κατακυρώσεις.

Ἄρθρ. 3. Ἀνίκανοι νὰ λάβωσι τὴν ἄδειαν τούτων εἶνε α'.) οἱ καταδικασθέντες ἐπὶ κακουργήματι ἢ τινι τῶν πλημμελημάτων τοῦ ἄρθρου 22 τοῦ Ποιν. Νόμου ἢ κατ' ὑποτροπὴν ἐπὶ πλημμελήματι τοῦ τύπου, β'.) οἱ μὴ ἔχοντες ἐλευθέραν τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας των καὶ γ'.) οἱ ἔμμισθοι δημόσιοι, δημοτικοί, ἐκκλησιαστικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ὑπάλληλοι.

Ἄρθρ. 4. Ἡ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 23 ἐδάφ. β'. τοῦ Συντάγματος ἀπαιτουμένη ἐγγύησις δίδεται διὰ παροχῆς ὑπὸ τοῦ αἰτοῦντος ἢ οἱουδήποτε τρίτου ὑπὲρ αὐτοῦ πρώτης ὑποθήκης ἐπὶ κτημάτων ἀξίας 3.000 τοὐλάχιστον δραχμῶν, εἴτε διὰ καταθέσεως παρὰ τῷ Δημοσίῳ Ταμείῳ ἢ παρ' ἀνεγνωρισμένῳ τινὶ πιστωτικῷ καταστήματι δισχιλίων δραχμῶν ἢ χρεωγράφων ἀξίας τριακοσίων τοὐλάχιστον δραχμῶν, ἢ τέλος διὰ τῆς παροχῆς ἀξιοχρέου ἐγγυητοῦ.

Ἡ τε πραγματικὴ καὶ ἡ προσωπικὴ ἐγγύησις δίδονται διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν χρηματικῶν ποινῶν, τῶν προστίμων καὶ τῶν ἀποζημιώσεων εἰς ἃς δύνηται τυχὸν νὰ καταδικασθῇ ὁ αἰτῶν τὴν ἄδειαν τῆς ἐκδόσεως.

Ἄρθρ. 5. Ἐν περιπτώσει καταδίκης διὰ τελεσιδίκου ἀποφάσεως ἐκδότου τινὸς εἰς χρηματικὴν ποινήν, πρόστιμον ἢ ἀποζημίωσιν, ἡ ἔκδοσις τῆς ἐφημερίδος ἢ τοῦ περιοδικοῦ ἀναστέλλεται, μέχρι καταβολῆς τῆς χρηματικῆς ποινῆς ἢ τῆς ἀποζημιώσεως.

Ἄρθρ. 6. Ἡ ἄδεια πρὸς ἔκδοσιν ἐφημερίδος ἢ περιοδικοῦ δίδεται δι' Ἡγεμ. Διατάγματος, ἐκδιδομένου ἐπὶ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Συμβούλου. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ ζητῶν ἄδειαν ὑποβάλλει εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Σύμβουλον αἴτησιν περὶ τούτου, ἐν ᾗ ἐπισυνάπτει τὰ περὶ τῶν προσόντων καὶ τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ πιστοποιητικά, συνάμα δὲ ἀνφέρει καὶ τὴν προτεινομένην ὑπ' αὐτοῦ ἐγγύησιν, ἂν πρόκειται περὶ ἐφημερίδος ἢ περιοδικοῦ, περιεχόντων πολιτικὴν ὕλην.

Ἄρθρ. 7. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα διαβιβάζει ὁ Σύμβουλος εἰς ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ τοῦ Προέδρου τῶν Ἐφετῶν τοῦ Γεν. Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ Νομάρχου Χανίων. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐξετάζουσα τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἀποφαίνεται διὰ πράξεώς της, ὑποβαλλομένης τῷ Συμβούλῳ, περὶ τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ τῶν προσόντων καὶ τῆς ἱκανότητος τοῦ αἰτοῦντος καὶ περὶ τοῦ ἀξιοχρέου τῆς προτεινομένης ἐγγυήσεως.

Ἄρθρ. 8. Ἡ ἄδεια χορηγεῖται ὑποχρεωτικῶς εἰς τὸν αἰτοῦντα, ἐὰν ἔχῃ τὰ ἐν τῷ νόμῳ ἀναγεγραμμένα προσόντα καὶ ἂν παρέχῃ τὴν ἀνωτέρω ἐγγύησιν.

Ἄρθρον 9. Ἡ εἰς ἄλλον μεταβίβασις τῆς ἀδείας ὑπὸ τοῦ κατηγμένου αὐτὴν, δύναται νὰ γείνῃ μόνον ἂν ὁ εἰς ὃν ἡ μεταβίβασις ἔχῃ τὰ κατὰ τὸν νόμον προσόντα καὶ τὴν ἱκανότητα καὶ ἂν

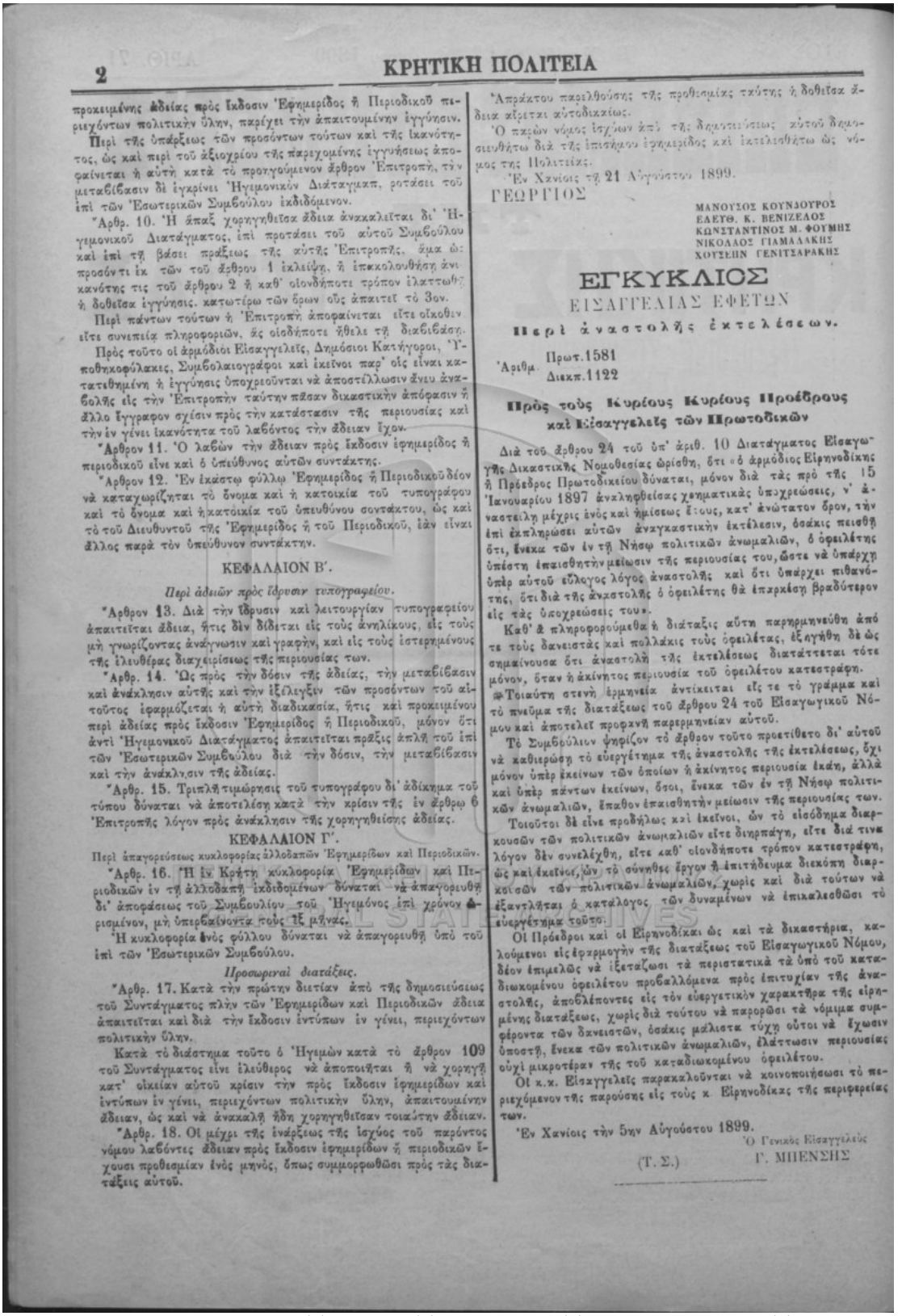

2 ΚΡΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

προκειμένης ἀδείας πρὸς ἔκδοσιν Ἐφημερίδος ἢ Περιοδικοῦ περιεχόντων πολιτικὴν ὕλην, παρίχει τὴν ἀπαιτουμένην ἐγγύησιν.

Περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν προσόντων τούτων καὶ τῆς ἱκανότητος, ὡς καὶ περὶ τοῦ ἀξιοχρέου τῆς παρεχομένης ἐγγυήσεως ἀποφαίνεται ἡ αὐτὴ κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον Ἐπιτροπὴ, τὴν μεταβίβασιν δὲ ἐγκρίνει Ἡγεμονικὸν Διάταγμα, ροτάσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Συμβούλου ἐκδιδόμενον.

Ἄρθρ. 10. Ἡ ἅπαξ χορηγηθεῖσα ἄδεια ἀνακαλεῖται δι' Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος, ἐπὶ προτάσει τοῦ αὐτοῦ Συμβούλου καὶ ἐπὶ τῇ βάσει πράξεως τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς, ἅμα ὡς προσόντι ἐκ τῶν τοῦ ἄρθρου 1 ἐκλείψῃ, ἢ ἐπακολουθήσῃ ἀνικανότης τις τοῦ ἄρθρου 2 ἢ καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἐλαττωθῇ ἡ δοθεῖσα ἐγγύησις. κατωτέρω τῶν ὁρων οὓς ἀπαιτεῖ τὸ 3ον.

Περὶ πάντων τούτων ἡ Ἐπιτροπὴ ἀποφαίνεται εἴτε οἰκοθεν εἴτε συνεπείᾳ πληροφοριῶν, ἃς οἱασδήποτε ἤθελε τῇ διαβιβάσῃ.

Πρὸς τοῦτο οἱ ἁρμόδιοι Εἰσαγγελεῖς, Δημόσιοι Κατήγοροι, Ὑποθηκοφύλακες, Συμβολαιογράφοι καὶ ἐκεῖνοι παρ' οἷς εἶναι κατατεθημένη ἡ ἐγγύησις ὑποχρεοῦνται νὰ ἀποστέλλωσιν ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ταύτην πᾶσαν δικαστικὴν ἀπόφασιν ἢ ἄλλο ἔγγραφον σχέσιν πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς περιουσίας καὶ τὴν ἐν γένει ἱκανότητα τοῦ λαβόντος τὴν ἄδειαν ἔχον.

Ἄρθρον 11. Ὁ λαβὼν τὴν ἄδειαν πρὸς ἔκδοσιν ἐφημερίδος ἢ περιοδικοῦ εἶνε καὶ ὁ ὑπεύθυνος αὐτῶν συντάκτης.

Ἄρθρον 12. Ἐν ἑκάστῳ φύλλῳ Ἐφημερίδος ἢ Περιοδικοῦ δέον νὰ καταχωρίζηται τὸ ὄνομα καὶ ἡ κατοικία τοῦ τυπογράφου καὶ τὸ ὄνομα καὶ ἡκατοικία τοῦ ὑπευθύνου σοντάκτου, ὡς καὶ τὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἐφημερίδος ἢ τοῦ Περιοδικοῦ, ἐὰν εἶναι ἄλλος παρὰ τὸν ὑπεύθυνον συντάκτην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ ἀδειῶν πρὸς ἵδρυσιν τυπογραφείου.

Ἄρθρον 13. Διὰ τὴν ἵδρυσιν καὶ λειτουργίαν τυπογραφείου ἀπαιτεῖται ἄδεια, ἥτις δὲν δίδεται εἰς τοὺς ἀνηλίκους, εἰς τοὺς μὴ γνωρίζοντας ἀναγνῶναι καὶ γραφὴν, καὶ εἰς τοὺς ἱστερημένους τῆς ἐλευθέρας διαχειρίσεως τῆς περιουσίας των.

Ἄρθρ. 14. Ὡς πρὸς τὴν δόσιν τῆς ἀδείας, τὴν μεταβίβασιν καὶ ἀνάκλησιν αὐτῆς καὶ τὴν ἐξέλιγξιν τῶν προσόντων τοῦ αἰτοῦντος ἐφαρμόζεται ἡ αὐτὴ διαδικασία, ἥτις καὶ προκειμένου περὶ ἀδείας πρὸς ἔκδοσιν Ἐφημερίδος ἢ Περιοδικοῦ, μόνον ὅτι ἀντὶ Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος ἀπαιτεῖται πρᾶξις ἁπλῆ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Συμβούλου διὰ τὴν δόσιν, τὴν μεταβίβασιν καὶ τὴν ἀνάκλησιν τῆς ἀδείας.

Ἄρθρ. 15. Τριπλῆ τιμώρησις τοῦ τυπογράφου δι' ἀδίκημα τοῦ τύπου δύναται νὰ ἀποτελέσῃ κατὰ τὴν κρίσιν τῆς ἐν ἄρθρῳ 6 Ἐπιτροπῆς λόγον πρὸς ἀνάκλησιν τῆς χορηγηθείσης ἀδείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ ἀπαγορεύσεως κυκλοφορίας ἀλλοδαπῶν Ἐφημερίδων καὶ Περιοδικῶν.

Ἄρθρ. 16. Ἡ ἐν Κρήτῃ κυκλοφορία Ἐφημερίδων καὶ Περιοδικῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐκδιδομένων δύναται νὰ ἀπαγορευθῇ δι' ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἡγεμόνος ἐπὶ χρόνον ὁρισμένον, μὴ ὑπερβαίνοντα τοὺς ἓξ μῆνας.

Ἡ κυκλοφορία ἑνὸς φύλλου δύναται νὰ ἀπαγορευθῇ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Συμβούλου.

Προσωρινὰι διατάξεις.

Ἄρθρ. 17. Κατὰ τὴν πρώτην διετίαν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Συντάγματος πλὴν τῶν Ἐφημερίδων καὶ Περιοδικῶν ἄδεια ἀπαιτεῖται καὶ διὰ τὴν ἔκδοσιν ἐντύπων ἐν γένει, περιεχόντων πολιτικὴν ὕλην.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ Ἡγεμὼν κατὰ τὸ ἄρθρον 109 τοῦ Συντάγματος εἶνε ἐλεύθερος νὰ ἀποποιῆται ἢ νὰ χορηγῇ κατ' οἰκείαν αὐτοῦ κρίσιν τὴν πρὸς ἔκδοσιν ἐφημερίδων καὶ ἐντύπων ἐν γένει, περιεχόντων πολιτικὴν ὕλην, ἀπαιτουμένην ἄδειαν, ὡς καὶ νὰ ἀνακαλῇ ἤδη χορηγηθεῖσαν τοιαύτην ἄδειαν.

Ἄρθρ. 18. Οἱ μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος νόμου λαβόντες ἄδειαν πρὸς ἔκδοσιν ἐφημερίδων ἢ περιοδικῶν ἔχουσι προθεσμίαν ἑνὸς μηνὸς, ὅπως συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς διατάξεις αὐτοῦ.

Ἀπράκτου παρελθούσης τῆς προθεσμίας ταύτης ἡ δοθεῖσα ἄδεια ἀίρεται αὐτοδικαίως.

Ὁ παὼν νόμος ἰσχύει ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ δημοσιευθήτω διὰ τῆς ἐπισήμου ἐφημερίδος καὶ ἐκτελεσθήτω ὡς νόμος τῆς Πολιτείας.

Ἐν Χανίοις τῇ 21 Αὐγούστου 1899.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΜΑΝΟΥΣΟΣ ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ
ΕΛΕΥΘ. Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μ. ΦΟΥΜΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΙΑΜΑΛΑΚΗΣ
ΧΟΥΣΕΙΝ ΓΕΝΙΤΣΑΡΑΚΗΣ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΑΣ ΕΦΕΤΩΝ

Περὶ ἀναστολῆς ἐκτελέσεων.

Ἀριθμ. Πρωτ.1581
Διεκπ.1122

Πρὸς τοὺς Κυρίους Κυρίους Προέδρους καὶ Εἰσαγγελεῖς τῶν Πρωτοδικῶν

Διὰ τοῦ ἄρθρου 24 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 Διατάγματος Εἰσαγωγῆς Δικαστικῆς Νομοθεσίας ὡρίσθη, ὅτι «ὁ ἁρμόδιος Εἰρηνοδίκης ἢ Πρόεδρος Πρωτοδικείου δύναται, μόνον διὰ τὰς πρὸ τῆς 15 Ἰανουαρίου 1897 ἀνακληθείσας χρηματικὰς ὑποχρεώσεις, ν' ἀναστείλῃ μέχρις ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἔτους, κατ' ἀνώτατον ὅρον, τὴν ἐπὶ ἐκπλήρωσει αὐτῶν ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν, ὁσάκις πεισθῇ ὅτι, ἕνεκα τῶν ἐν τῇ Νήσῳ πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν, ὁ ὀφειλέτης ὑπέστη ἐπαισθητὴν μείωσιν τῆς περιουσίας του, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ ὑπὲρ αὐτοῦ εὔλογος λόγος ἀναστολῆς καὶ ὅτι ὑπάρχει πιθανότης, ὅτι διὰ τῆς ἀναστολῆς ὁ ὀφειλέτης θὰ ἐπαρκέσῃ βραδύτερον εἰς τὰς ὑποχρεώσεις του».

Καθ' ἃ πληροφορούμεθα ἡ διάταξις αὕτη παρημηνεύθη ἀπό τε τοὺς δανειστὰς καὶ πολλάκις τοὺς ὀφειλέτας, ἐξηγήθη δὲ ὡς σημαίνουσα ὅτι ἀναστολὴ τῆς ἐκτελέσεως διατάττεται τότε μόνον, ὅταν ἡ ἀκίνητος περιουσία τοῦ ὀφειλέτου κατεστράφη.

Τοιαύτη στενὴ ἑρμηνεία ἀντίκειται εἰς τε τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 24 τοῦ Εἰσαγωγικοῦ Νόμου καὶ ἀποτελεῖ προφανῆ παρερμηνείαν αὐτοῦ.

Τὸ Συμβούλιον ψηφίζον τὸ ἄρθρον τοῦτο προετίθετο δι' αὐτοῦ νὰ καθιερώσῃ τὸ εὐεργέτημα τῆς ἀναστολῆς τῆς ἐκτελέσεως, ὄχι μόνον ὑπὲρ ἐκείνων τῶν ὁποίων ἡ ἀκίνητος περιουσία ἐκάη, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πάντων ἐκείνων, ὅσοι, ἕνεκα τῶν ἐν τῇ Νήσῳ πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν, ἔπαθον ἐπαισθητὴν μείωσιν τῆς περιουσίας των.

Τοιοῦτοι δὲ εἶνε προδήλως καὶ ἐκεῖνοι, ὧν τὸ εἰσόδημα διαρκούσων τῶν πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν εἴτε διηρπάγη, εἴτε διά τινα λόγον δὲν συνελέχθη, εἴτε καθ' οἱονδήποτε τρόπον κατεστράφη, ὡς καὶ ἐκεῖνοι, ὧν τὸ σύνηθες ἔργον ἢ ἐπιτήδευμα διεκόπη διαρκούσων τῶν πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν, χωρὶς καὶ διὰ τούτων νὰ ἐξαντλῆται ὁ κατάλογος τῶν δυναμένων νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὸ εὐεργέτημα τοῦτο.

Οἱ Πρόεδροι καὶ οἱ Εἰρηνοδίκαι ὡς καὶ τὰ δικαστήρια, καλούμενοι εἰς ἐφαρμογὴν τῆς διατάξεως τοῦ Εἰσαγωγικοῦ Νόμου, δέον ἐπιμελῶς νὰ ἐξετάζωσι τὰ περιστατικὰ τὰ ὑπὸ τοῦ καταδιωκομένου ὀφειλέτου προβαλλόμενα πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἀναστολῆς, ἀποβλέποντες εἰς τὸν εὐεργετικὸν χαρακτῆρα τῆς εἰρημένης διατάξεως, χωρὶς διὰ τούτου νὰ παραρῶσι τὰ νόμιμα συμφέροντα τῶν δανειστῶν, ὁσάκις μάλιστα τύχῃ οὗτοι νὰ ἔχωσιν ὑποστῇ, ἕνεκα τῶν πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν, ἐλάττωσιν περιουσίας οὐχὶ μικροτέραν τῆς τοῦ καταδιωκομένου ὀφειλέτου.

Οἱ κ.κ. Εἰσαγγελεῖς παρακαλοῦνται νὰ κοινοποιήσωσι τὸ περιεχόμενον τῆς παρούσης εἰς τοὺς κ. Εἰρηνοδίκας τῆς περιφερείας των.

Ἐν Χανίοις τὴν 5ην Αὐγούστου 1899.

Ὁ Γενικὸς Εἰσαγγελεὺς

(Τ. Σ.) Γ. ΜΠΕΝΣΗΣ

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ, 22 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1899.

Διάταγμα περί Τύπου. Γενικά Αρχεία του Κράτους. Ψηφιακή Συλλογή Αρχειομνήμων.

Ιστοσελίδα:

http://srv-gak.att.sch.gr/gsa/browse/resource.html?page=12&tab=tab02&id=164976

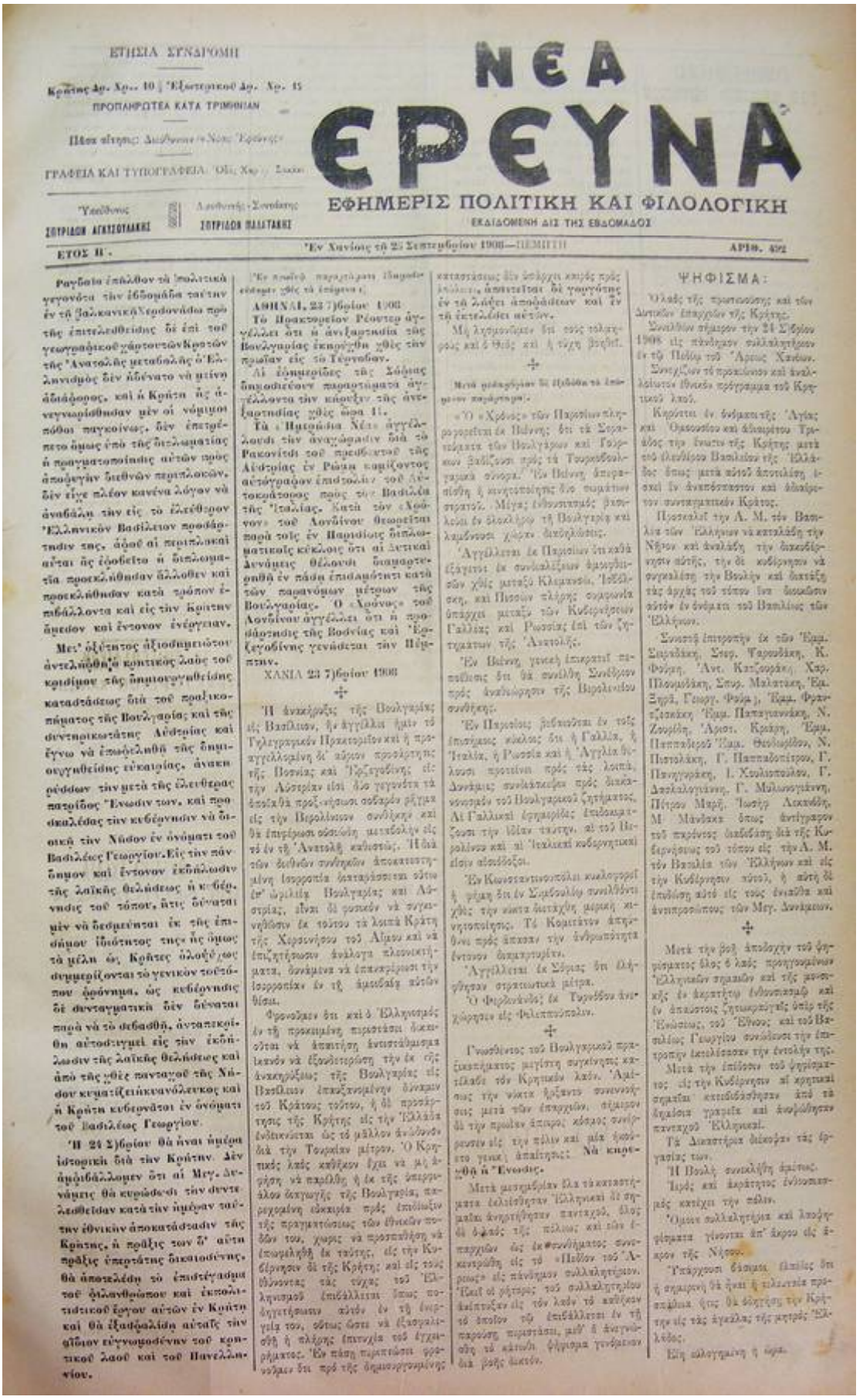

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Κρήτης Δρ. Χρ. 10 | Εξωτερικού Δρ. Χρ. 15

ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ ΚΑΤΑ ΤΡΙΜΗΝΙΑΝ

Πάσα αίτησις Διεύθυνσιν «Νέας Έρεύνης»

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ Οδός Χαρ. Σκουζε

Υπεύθυνος ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΑΓΚΥΖΟΥΛΑΚΗΣ

Διευθυντής-Συντάκτης ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΛΛΑΚΗΣ

ΝΕΑ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΔΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Β΄. Έν Χανίοις τῇ 25 Σεπτεμβρίου 1908—ΠΕΜΠΤΗ ΑΡΙΘ. 492

Ραγδαία ἐπῆλθον τὰ πολιτικὰ γεγονότα τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἐν τῇ βαλκανικῇ χερσονήσῳ πρὸ τῆς ἐπιτελεσθείσης δι' ἐπὶ τοῦ γεωργαφίσεως γάρτου τῶν Κρητῶν τῆς Ἀνατολῆς μεταβολῆς ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἀδιάφορος, καὶ ἡ Κρήτη ἂς ἀναγνωρισθῇ μὲν οἱ νόμιμοι πόθοι παγκοίνως, δὲν ἐπιτρέπετο ὅμως ὑπὸ τῆς διπλωματίας ἡ πραγματοποίησις αὐτῶν πρὸς ἀποφυγὴν διεθνῶν περιπλοκῶν. δὲν εἶχε πλέον κανένα λόγον νὰ ἀναβάλῃ τὴν εἰς τὸ ἑλεύθερον Ἑλληνικὸν Βασίλειον προσφύρησιν της, ἀφοῦ αἱ περιπλοκαὶ αὗται ἂς ἐφοβεῖτο ἡ διπλωματία προεκλήθησαν ἄλλοθεν καὶ προεκλήθησαν κατὰ τρόπον ἐπιβάλλοντα καὶ εἰς τὴν Κρήτην ἄμεσον καὶ ἔντονον ἐνέργειαν.

Μετ' ὀλίγιστος ἀξιοσημειώτου ἀνεκλήθη ὁ κρητικὸς λαὸς τοῦ κριδίμου τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως διὰ τοῦ προλικοπάματος τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς συντηρικωτάτης Αὐστρίας καὶ ἔγνω νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς δημιουργηθείσης εὐκαιρίας, ἀνακαρύξῃ ἐκ νέου τὴν μετὰ τῆς ἐλευθέρας πατρίδος Ἕνωσιν του. καὶ προσκαλέσας τὴν ἐθνέρνησιν νὰ διακηρύξῃ τὴν Ἕνωσιν ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως Γεωργίου. Εἰς τὴν πάνδημον καὶ ἔντονον ἐκδήλωσιν τῆς λαϊκῆς θελήσεως ἡ κυβέρνησις τοῦ τόπου, ἅτις δύναται μὲν νὰ διευκολύνῃ ἐκ τῆς ἐπιφάνου ἰδιότητος της, ἣς ὅμως τὰ μέλη ὡς Κρῆτες ὁλοψύχως συμμερίζονται τὸ γενικὸν τοῦτο τόπου ὁρόσημα, ὡς κυβέρνησις δὲ συνταγματικὰ δὲν δύναται παρὰ νὰ τὸ σεβασθῇ, ἀνταποκριθῇ αὐτοδυνάμει εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς λαϊκῆς θελήσεως καὶ ἀπὸ τῆς ὑψίς πανταχοῦ τῆς Νήσου κυματίζεται κανόνελλενικος καὶ ἡ Κρήτη κυβερνᾶται ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως Γεωργίου.

Ἡ 24 Σ)βρίου θὰ ἀναμένῃ ἡμέρα ἱστορικὴ διὰ τὴν Κρήτην. Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι αἱ Μεγ. Δυνάμεις θὰ ἐγκρίνωσι τὴν συντελεσθεῖσαν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Κρήτης, ἡ πρᾶξις των δ' αὕτη πρᾶξις ὑπερτάτης δικαιοσύνης, θὰ ἀποκλείσῃ τὸ ἐπιστέγασμα τοῦ ὁλαυθρώπου καὶ ἐκπολιτιστικοῦ ἔργου αὐτῶν ἐν Κρήτῃ καὶ θὰ ἐξασφαλίσῃ αὐταῖς τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ κρητικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Πανελληνίου.

Ἐκ κυπριακῆς παραγράφου ἔλαβον ἐπόμενα χθὲς τὰ ἑξῆς νέα:

ΑΘΗΝΑΙ, 23 7)βρίου 1908

Τὸ Πρακτορεῖον Ρέυτερ ἀγγέλλει ὅτι ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Βουλγαρίας ἐκηρύχθη χθὲς τὴν πρωΐαν εἰς τὸ Τερνόβον.

Αἱ ἐφημερίδες τῆς Σόφιας δημοσιεύουν παραστήματα ἀγγέλλοντα τὴν κήρυξιν τῆς ἀνεξαρτησίας χθὲς ὥραν 11.

Τὰ «Ἡμερήσια Νέα» ἀγγέλλουσι τὴν ἀναχώρησιν διὰ τὸ Ραικονίτσι τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Αὐστρίας ἐν Ρώμῃ κομίζοντος αὐτόγραφον ἐπιστολὴν τοῦ Αὐτοκράτορος πρὸς τὸν Βασιλέα τῆς Ἰταλίας. Κατὰ τὸν «Χρόνον» τοῦ Λονδίνου ὑπογράφεται παρὰ τοῖς ἐν Παρισίοις διπλωματικοῖς κύκλοις ὅτι αἱ Δυτικαὶ Δυνάμεις θέλουσι διαμαρτυρηθῇ ἐν πάσῃ περιπτώσει κατὰ τῶν παρανόμων μέτρων τῆς Βουλγαρίας. Ὁ «Χρόνος» τοῦ Λονδίνου ἀγγέλλει ὅτι ἡ προσάρτησις τῆς Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης γενήσεται τὴν Πέμπτην.

ΧΑΝΙΑ 23 7)βρίου 1908

✠

Ἡ ἀνακήρυξις τῆς Βουλγαρίας εἰς Βασιλέων, ἡ ἀγγέλλει ἤμιν τὸ Τηλεγραφικὸν Πρακτορεῖον καὶ ἡ προαγγελλομένη δι' αὔριον προσάρτησις Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης εἰς τὴν Αὐστρίαν εἶσι δύο γεγονότα τὰ ὁποῖα θὰ προξενήσωσι σοβαρὰ ρήγματα εἰς τὴν Βερολίνειον συνθήκην καὶ θὰ ἐπιφέρωσι οὐσιώδη μεταβολὴν εἰς τὸ ἐν τῇ Ἀνατολῇ καθεστὼς. Ἤδη τῶν διεθνῶν συνθηκῶν ἀποκατεστημένη ἰσορροπία ἀνατρέπεται οὕτω ἐπ' ὠφελείᾳ Βουλγαρίας καὶ Αὐστρίας, εἶναι δὲ φυσικὸν νὰ συγκινηθῶσιν ἐκ τούτου τὰ λοιπὰ Κράτη τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἵμου καὶ νὰ ἐπιζητήσωσιν ἀνάλογα πλεονεκτήματα, ὁπόταν νὰ ἐπικαιρίωσι τὴν ἰσορροπίαν ἐν τῇ ἁμεσότητι αὐτῶν θέσει.

Φρονοῦμεν ὅτι καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει ἐκκαλεῖται νὰ ἐπαυτήσῃ ἀνατάθμισμα ἱκανὸν νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν ἐκ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Βουλγαρίας εἰς Βασιλέων ἐπελθησομένην ὄγκωσιν τοῦ Κράτους τούτου, ἡ δὲ προσάρτησις τῆς Κρήτης εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐνδείκνυται ὡς τὸ μᾶλλον ἀνάλογον διὰ τὴν Τουρκίαν μέτρον. Ὁ Κρητικὸς λαὸς καθ' ὅλον ἔχει νὰ μὴ ἐκφράσῃ νὰ παραλλήσῃ ἡ ἐκ τῆς ὑπερμάλου ὀκγωγῆς τῆς Βουλγαρίας, παρεχομένης εὐκαιρίας πρὸς ἐπιδίωξιν τῆς πραγματώσεως τῶν ἐθνικῶν του πόθων του, χωρὶς νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἐκμεταλλευθῇ ἐκ ταύτης, εἰς τὴν Κυβέρνησιν δὲ τῆς Κρήτης καὶ εἰς τοὺς βλέποντας τὰς τύχας τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπιβάλλεται ὅπως ποδηγετήσωσι αὐτὸν ἐν τῇ ἐνεργείᾳ του, οὕτως ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ πλήρης ἐπιτυχία τοῦ ἐγχειρήματος. Ἐν πάσῃ περιπτώσει φρονοῦμεν ὅτι πρὸ τῆς δημιουργουμένης καταστάσεως δὲν ἐσκέφθη κανεὶς πρὸς λύσιν, ἀπαντᾶται δὲ γοργότης ἐν τῇ λήψει ἀποφάσεων καὶ ἐν τῇ ἐκτελέσει αὐτῶν.

Μὴ λησμονῶμεν ὅτι ὁ τόλμη καὶ ἡ τύχη βοηθεῖ.

✠

Μετὰ μεσημβρίαν δὲ ἤρχισε τὰ ἐπόμενα παράγραφον:

«Ὁ «Χρόνος» τῶν Παρισίων πληροφορεῖται ἐκ Βιέννης ὅτι τὰ Συμπόσια τῶν Βουλγάρων καὶ Γερμανῶν βασίζουσι πρὸς τὰ Τουρκοβουλγαρικὰ σύνορα. Ἐν Βιέννῃ ἐπικρατεῖ ἡ ἀνησυχία ὅτι συμπάντων στρατοῦ. Μέγας ἐνθουσιασμὸς βασιλεύει ἐν Σλοβλίνῃ τῇ Βουλγαρικῇ καὶ λαμβάνουσι χώραν διαδηλώσεις.

Ἀγγέλλεται ἐκ Παρισίων ὅτι καθὸ ἐξάγεται ἐκ συνελεύσεων ἀμφηβολιῶν χθὲς μεταξὺ Κλεμανσὸ, Ἰσβόλσκη, καὶ Πισσὸν πλήρης συμφωνία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν Κυβερνήσεων Γαλλίας καὶ Ρωσσίας ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς Ἀνατολῆς.

Ἐν Βιέννῃ γενικὴ ἐπικρατεῖ πεποίθησις ὅτι θὰ συνέλθῃ Συνέδριον πρὸς ἀναθεώρησιν τῆς Βερολινείου συνθήκης.

Ἐν Παρισίοις βεβαιοῦται ἐν τοῖς ἐπισήμοις κύκλοις ὅτι ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία, ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Ἀγγλία θὰ λάβουσι πρωτοβουλίαν πρὸς τὰς λοιπὰς Δυνάμεις συνδιαλεχθῶσι πρὸς διακανονισμὸν τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος. Αἱ Γαλλικαὶ ἐφημερίδες ἐπιδοκιμάζουσι τὴν ἰδέαν ταύτην. αἱ τοῦ Βερολίνου καὶ αἱ Ἰταλικαὶ κυβερνητικαὶ εἶσιν αἰσιόδοξοι.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει κυκλοφορεῖ ἡ φήμη ὅτι ἐν Σαμψούντι συνελήφθησαν χθὲς τὴν νύκτα διάτρητοι μερικὴ κινητοποίησις. Τὰ Κομιτάτα ἀπηλθον πρὸς ἄπρακτον τὴν ἀνθρωπότητα ἔντονον ἀκαταστασίαν.

Ἀγγέλλεται ἐκ Σόφιας ὅτι ὀλόθρησαν στρατιωτικὰ μέτρα.

Ὁ Φερδινάνδος ἐκ Τυρνόβου ἀναχωρήσει εἰς Φιλιππουπόλεως.

✠

Γνωσθέντος τοῦ Βουλγαρικοῦ πραξικοπήματος μεγίστη συγκίνησις κατέλαβε τὸν Κρητικὸν λαὸν. Ἀμέσως τὴν νύκτα ἤρξαντο συνεννοήσεις μεταξὺ τῶν ἐπαρχιῶν. σήμερον δὲ τὴν πρωΐαν ἄπαντες κάτοικοι συνέρρευσαν εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ μὲν ἑνὸς στόματος ἀπήντησαν: **Νὰ κηρυχθῇ ἡ Ἕνωσις.**

Μετὰ μεσημβρίαν ἔλαβε τὰ κατασκήνωμα ἐκλεκτὸν Ἑλληνικὸν δι' σημαίας ἀνεγερθέντων παντοῦ, ἄλλος δὲ ὄμιλος τῆς πόλεως καὶ εἰσ ἐπαρχιῶν ἐσυγκεντρώθη εἰς τὸ «Πεδίον τοῦ Ἄρεως» εἰς πάνδημον συλλαλητήριον. Ἐπὶ τοῦ ῥήτορος τοῦ συλλαλητηρίου ἐκρεμάσθησαν εἰς τὸν λαὸν τὰ κάτωθεν τὸ ἀπόλον τῷ ἐπιβάλλεται ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει, μεθ' ἃ ἀνεγνώσθη τὸ κάτωθι ψήφισμα γενόμενον διὰ βοῆς ἀκούσῃ.

ΨΗΦΙΣΜΑ:

Ὅλαι τῆς τριακοσίας καὶ τῶν Δυτικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Κρήτης.

Συνελθόν σήμερον τὴν 24 Σ)βρίου 1908 εἰς πάνδημον συλλαλητήριον ἐν τῷ Πεδίῳ τοῦ Ἄρεως Χανίων.

Συνεχίζον τὸ προκείμενον καὶ ἀναλλοίωτον ἐθνικὸν πρόγραμμα τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ.

Κηρύττει ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος τὴν ἕνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τοῦ ἑλευθέρου Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ὅπως μετὰ αὐτοῦ ἀποτελέσῃ ἐφεξῆς ἓν ἀνεπόσπαστον καὶ ἀδιαίρετον συνταγματικὸν Κράτος.

Προσκαλεῖ τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων νὰ καταλάβῃ τὴν Νῆσον καὶ ἀναλάβῃ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς, τὴν δὲ κυβέρνησιν νὰ συγκαλέσῃ τὴν Βουλὴν καὶ ἀκτείνῃ τὰς ἀρχὰς τοῦ τόπου ἵνα δικαίωσιν αὐτὸν ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.

Συνιστᾷ ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν Ἐμμ. Σαριδάκη, Στεφ. Ψαρουδάκη, Κ. Φούμη, Ἀντ. Καζαντζάκη, Χαρ. Πλουμιδάκη, Σπυρ. Μαλατάκη, Ἐμ. Ξηρῆ, Γεωργ. Φούμη, Ἐμμ. Φυτρακτσάκη, Ἐμμ. Παπαγιαννάκη, Ν. Ζουμπᾶ, Ἀριστ. Κριάρη, Ἐμμ. Παπαδερὸ Ἰωαν. Θεοδωρίδου, Ν. Πιστολάκη, Γ. Παπαδοπέτρου, Γ. Παναγιωράκη, Ι. Χουλιαρουλάκη, Γ. Δασκαλογιάννη, Γ. Μιλωνογιάννη, Πέτρου Μαρῆ, Ἰωαν. Λεκκάκη, Μ. Μανδάκη ὅπως ἀντίγραφον τοῦ παρόντος ἐκδοθῇ διὰ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ τόπου εἰς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν αὐτοῦ, ἡ αὐτὴ δὲ ἐπιδώσῃ αὐτὸ εἰς τοὺς ἐνταῦθα καὶ ἀνεπιτροσώπους τῶν Μεγ. Δυνάμεων.

✠

Μετὰ τὴν βοὴ ἀπολογὴν τοῦ ψηφίσματος ὅλος ὁ λαὸς προηγουμένων Ἑλληνικῶν σημαιῶν καὶ τῆς μουσικῆς ἐκ παρατάξεως ἐνθουσιωδῶς καὶ ἐν ἀπείστοις ζητωκραυγαῖς ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως, τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Βασιλέως Γεωργίου συνέλουσε τὴν ἐπιτροπὴν ἐκτελέσασαν τὴν ἐντολήν της.

Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ψηφίσματος εἰς τὴν Κυβέρνησιν αἱ κρητικαὶ σημαῖαι ἐκυματίσθησαν ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα γραφεῖα καὶ ἀναβλήθησαν παντοῦ Ἑλληνικαί.

Τὰ Διαστήματα διέκοψαν τὰς ἐργασίας των.

Ἡ Βουλὴ συνελήφθη ἀμέσως.

Ἀμὲ καὶ ἀκράτητος ἐνθουσιασμὸς κατέχει τὴν πόλιν.

Ὅμοιοι συλλαλητήρια καὶ λαοθρέμματα γίνονται ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Νήσου.

Ὑπάρχουσι ἔσχατα εἰδήσεις ὅτι ἡ σημαιοφόρος θὰ ἦναι ἡ ἐλευσεία πρεσβεία ἥτις θὰ δόσῃ τὴν Κρήτην εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Εἰς ἐπόμενον ἡ συνέχεια.

ΝΕΑ ΕΡΕΥΝΑ **25 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1908, ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ**

Η ΑΝΑΚΗΡΥΞΙΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ

Η ΠΡΟΣΑΡΤΗΣΙΣ ΒΟΣΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗΣ

Η ΕΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Η είδησις της ανακηρύξεως της Βουλγαρίας εις Βασίλειον και ή επικειμένη προσάρτησις Βοσνίας και Ερζεγοβίνης γενομένων έντυπον εν πρώτοις της παρελθούσης Τετάρτης παρήγαγον βαθυτάτην αίσθησιν και εύθυς έξαρχης μεταξύ του λαού ή ανταλλαγή σκέψεων παρά της στιγμής, ήτις ούδεν ή λίθος ή Κρήτη έπρεπεν ν' αντιδράσωσιν εις τα γεγονότα τούτου, πάντες δε εφρόντιζον σύμφωνοι, ότι ο λαός έφειλε συναχθώσιν να κηρύξη την ένωσιν και προκαλέση την Ελληνικήν Κυβέρνησιν να καταλάβη την νήσον, διατί δε την κυβέρνησιν του τόπου να παραγγείλη εις τας αρχάς, όπως έκτελέσι τα καθήκοντα των εν ενόψει του Βασιλείου της Ελλάδος.

Συχνοί κύκλοι εις τα επαρχεία

Αι αίθουσαι αύται γνωστόν και εις τας πλησιεστέρας επαρχίας παρήγαγον την αύτην αίσθησιν παρ' ην παρετηρήθη δι' έχρισεν αργόρευσι εκ των επαρχιών πλείστοι πολίται, ών τινες ήσαν ένοπλοι.

Η εν τη πόλει κίνησις και ή συγκέντρωσις των επαρχιωτών μετά σημείων προσοδικών εις της πόλιν ζωηροτέρην όψιν και απειρούσθη όπως ο λαός συνέλθη την 2 άφρ π. μ. εν τω πεδίω του Άρεως, ένα προβή εις το κήρυγμα της ένώσεως. Ούτω λίαν ένωρίς οι πολίται έρχονται εκκινούσης εκ της πόλεως μετά σημείων και ίσοι τους κρότους των πυροβολισμών εν εξάλλω ενθουσιασμώ, κατά την άφρ ήμέραν δε άφαν είχον συγκεντρωθή χιλιάδες λαού φρενητιωδώς ζητωκραυγάζοντες έσω της ένώσεως και του Θρόνου.

Εν τω πεδίω του Άρεως ένώπιον του απείρου τούτου πλήθους ο διαγγίνος και πολιτευτής κ. Νικόλαος Ζορμπάς εφώνησε μετ' ενθουσιασμού προς τον λαόν εξηγήσας τας περιστάσεις, και μετά τούτο ανεγνώσθη το κατωτέρω ψήφισμα, όπερ έγένετο δράσος δεκτόν έσω του λαού μετά παρατεταμένων και ζητωκραυγών επαναληφθεισών έσω της ένώσεως και του Θρόνου.

ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Ο λαός της Πρωτευούσης και των λοιπών Επαρχιών.

Συνελθών σήμερον εις πάνδημον συλλαλητήριον εν τω πεδίω του Άρεως Χανίων

Συνεχίζων τα προαιώνιον εθνικόν και αναλλοίωτον πρόγραμμα του Κρητικού λαού.

Κηρύττει εν όνόματι της αρρούσιου και άδιαιρέτου Αγίας Τριάδος την ένωσιν της Κρήτης μετά του Ελευθέρου Βασιλείου της «Ελλάδος όπως μετ' αύτού αποτελέση έσαει εν αναπόσπαστον και άδιαίρετον συνταγματικόν κράτος.

Παρακαλεί την Α. Μ. τον Βασιλέα των Ελλήνων να καταλάβη την Νήσον και αναλάβη την διοίκησιν αύτης, την δε Κυβέρνησιν της Κρήτης να συγκαλέση την Βουλήν και να διατάξη τας αρχάς του τόπου να διοικώσιν αύτον εν όνόματι του Βασιλέως των Ελλήνων.

Συνοδεί ίστορικόν εκ τοσ Στεφάνου Ψαρουδάκη, Άντ. Καλογεράκη, Εμμ. Ξυδά, Αρκτ. Κριάρη, Χαραλ. Πλουμπιδάκη, Εμμ. Παπαγιαννάκη, Σπυρ. Μαλατάκη, Εμμ. Παπαδερού, Γ. Φούμη, Πέτρου Μαρή, Εμμ. Φραντζεσκάκη, Γ. Παπαδοπούλου, Γ. Παπαγιωργάκη, Εμμ. Θεοδωρίδου, Ν. Ζουρίδη, Ν. Μπιτσολάκη και Ιωσήφ Αταναζίου, όπως διά της Κυβερνήσεως του τόπου διαβιβάση το παρόν ψήφισμα εις την Α. Μ. τον Βασιλέα των Ελλήνων και την Κυβέρνησίν του, ή αύτη δ' επιτροπή επιβάση αύτο προς τους κ. κ. Αντιπροσώπους των Μ. Δυνάμεων.

Εν Χανίοις τη 24 Σεπτεμβρίου 1908.

Η ανθρωπιστικωτέρα αύτη εν ενθουσιασμώ αναλόγω προς το μέγα γεγονός της ανακηρύξεως της ένώσεως και της εκπληρώσεως του προαιωνίου πόθου του Κρητικού λαού εξελίχθη προς την Χαλέπαν, ής ή εδώ σχεδόν ελληνίζουσα κατοίκησις της ροκαϊάς του «Χριστοπόρου».

Η επίδοσις του ψηφίσματος προς τους κ. κ. Προξένους

Εν Χαλέπα διατρέψαντος ο κόσμος προ του Προξενείου της Γαλλίας, όπου είρίσκοντο πάντες οι κ. κ. Πρόξενοι, ή δε έπιτροπή του λαού ανελθούσα ένέβαινε προς κύτους ανάγκασα του ψηφίσματος, όπερ ούτοι εδέχθησαν δηλόσαντες, ότι θα διαβιβάσουν αύτό εις τας κυβερνήσεις των.

Εις το μέγαρον των δημοσίων γραφείων

Μετά ταύτα άφ' ού επανελθρήσως ο λαός έζητωκραύγασεν έσω της ένώσεως, διεβιβάσθη δια της οδού Χαλέπας—Δικαστηρίων προς το Μέγαρον των Δημοσίων γραφείων, όπου ή Επιτροπή θα έπέδιδε το ψήφισμα προς την κυβέρνησιν.

Πράγματι τα μέλη της κυβερνήσεως εφίσταντο έκει, ή δε επιτροπή ανελήφθη ένδοθεν εις αύτην το ψήφισμα μετά των αναγκαίων συστάσεων.

Ο πρόεδρος της κυβερνήσεως κ. Γαβριήλ Παπαμιχαηλάκης έδέχθη το ψήφισμα δηλόσας, ότι ή κυβέρνησις συμφωνεί με αισθήματα του λαού και συντίθεται να ένεργήση εις αύτόν, ότι όφείλει να ασφαλή την δημοσίαν τάξιν, ής ή τήρησις συνδέεται μ' ήν άπαντησίν των έθνικών πόθων και μ' ή τα συμφέροντα του τόπου.

Και έπεί δε ο λαός ένθουσιωδώς εζητωκραύγαζεν έσω του Έθνους και της ένώσεως.

Κατελύθησαν της επιτροπής, ή πολυπληθής διαβάσεως εκκενώσεως εν απολύτω τάξει έπερίσθη την εις την πλείν άγουσαν έσω διαφαίς πλουπλοκής και ζητωκραυγής, ή δε εις την πλείν εξοδος έσήφθε κανηγυρικωτάτη και ένθουσιωδεστάτη, προκαλέσασα τα δάκρυα.

Οι διαβήκαται επιχειρήσεις εις την πλείν κατέλιπον έλως της κεντρικής οδού και ή κίνησις άπεδόθη ανεχαρακτήσεως, ή δε κεφαλή αύτης εσθς εξ άρχης διφιλούσης προς την παραλίαν και μετ' άλλην οι διαβήκαται εξανεχωρησαν εις τα φρούρια, όπου αναφέρονται αι σημαίαι των Προστατίδων Δυνάμεων και ή της Κρητικής κίνησεως.

Η δύσις της Ελληνικής σημαίας επί του φρουρίου.

Ήτο δε τόσος ο ενθουσιασμός του λαού ώστε εσκαλόν εις τα φρούρια όρους επί του δια την σημαίαν της αύτονομίας προσφιλούσου ίστού την Ελληνικήν σημαίαν, την όφων δε αύτης έχαιρέτησαν ο λαός διά χιλιάδων πυροβολισμών και ολονυκτίων ζητωκραυγών.

Η ύποστολή της Ελληνικής σημαίας

Τούτο έγένετο εν μιά στιγμή, χωρίς ή γαλλική φρουρά να διανήθη να έπέμβη. Αλλά μετ' ολίγον ή φρουρά αύτη παρά την άντίστασιν και της διαμαρτυρίας του λαού έσκαλε την „Ελληνικήν σημαίαν και όφων την της αύτονομίας, έπί δε την Αίλιον ίστόν της των προστατίδων Δυνάμεων. Επί τόσον έσπασαν πολλοί έκ των έξηγέτων, ένα προλάβουσιν ένδεχόμενα επακόλουθα, έπιδείχθησαν δε οι διαβήκαται να άποσύρθωσι και επανελθόντες εις τα πλοία των πλοίων διεχώρησαν εις τους όλους έν ένθουσιασμώ και ζωηρότητι αναμιγράφης.

Συγκεντρωθέντος του κόσμου εις την πλατείαν ή επιτροπή μετέβη παρά τω Αρχηγώ της Αυτοπολιτείας κ. Ελευθερίω Βενιζέλω και ανεκοίνωσεν αύτώ το ψήφισμα του λαού και τας πέντε αύτης ένεργείας, τη συστάσει δε αύτης ό κ. Βενιζέλος έσε τού έξόσου της Δημοκρίας άφίσης όλων συγκεκριμένος προς τον λαόν, συμβουλεύων τάξιν και ήσυχίαν και άπέλυσεν ούδαμόθεν προς τους Εθνοπατέας και τους Μουσουλμάνους.

Κατόπιν ό λαός διεχύθη εις τα διάφορα μέρη της πόλεως διακαλέζων ήσύχως μέχρι βαθείας νυκτός, χωρίς το παράπαν να διαταραχθή ή τάξις εν τη πόλει.

Η Ελληνική σημαία επί των δημοσίων καταστημάτων

Εάν εν τω φρουρίω δεν καταβιβάθη να μείνη ύφωμένη Ελληνική σημαία έκτος της έπιφανείας της κεφαλαιακής φρουράς, αύτη όμως είχεν ύφωθή εις πάντα τα δημόσια καταστήματα κεφαλίζουσα μέχρι της έσπέρας.

Τα παραγράφατα της Κυβερνήσεως

Συγχρόνως δενέφοντο εις την λαόν τα άκόλουθα δύο παραγγέλματα της έπιτόμου έντεχείρου δν ο τίτλος «Κρητική Πολιτεία» είχεν άντικατασταθή δια του τίτλου «Βασίλειον της Ελλάδος».

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΦΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Εν Χανίοις τη 24 Σεπτεμβρίου 1908

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Διερμηνεύουσα το ανελλείποντον φρόνημα του Κρητικού Λαού.

Κηρύσσει την ανεξαρτησίαν της Κρήτης και την Ένωσιν αύτής μετά της Ελλάδος όπως μετ' αύτης αποτελέση αδιαίρετον και αδιάσπαστον Συνταγματικόν Βασίλειον.

Παρακαλεί την Α.Μ. τον Βασιλέα των Ελλήνων να αναλάβη την διακυβέρνησιν της Νήσου.

Δηλοί ότι μέχρι τούτου θέλει συνεχίση να κυβερνά την Νήσον εν όνόματι της Α. Μ. του Βασιλέως των Ελλήνων κατά τους Νόμους του Ελληνικού Βασιλείου.

Εντέλλεται εις τας άρχας της Νήσου όπως συμφώνως τω ψηφίσματι τούτω εξακολουθήσωσι ν άσκώσι τα καθήκοντα της υπηρεσίας των.

Έγένετο εν Χανίοις τη 24 Σεπτεμβρίου 1908

Ο Πρόεδρος
Γ. ΠΑΠΑΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ

Τα μέλη
Χ. ΨΑΛΟΓΕΩΡΓΗΣ
Ε. ΜΟΔΑΤΣΟΣ

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Έχουσα όψ' όψιν τα άρθρα 119 του Συντάγματος.

Συγκαλεί την Βουλήν εις έκτακτον Σύνοδον την 28 Σεπτεμβρίου ε. έ. ήμέραν Κυριακήν.

Ο επί των Εσωτερικών Υφυπουργός θέλει δημοσίευσει και εκτελέσει το διάταγμα τούτο.

Εν Χανίοις τη 24 Σεπτεμβρίου 1908

Ο Πρόεδρος
Γ. ΠΑΠΑΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ

Τα μέλη
Χ. ΨΑΛΟΓΕΩΡΓΗΣ
Ε. ΜΟΔΑΤΣΟΣ

ΤΑ ΝΕΩΤΕΡΑ

Η ΟΡΚΙΣΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

Χθες την 4ην άφαν μ. μ. τα μέλη της Κυβερνήσεως κ. κ. Γαβρ. Παπαμιχαηλάκης, Χαράλαμπος Πλουμπιδάκης, Εμμ. Μοδάτσος ένώπιον του Θεοφιλεστάτου Επισκόπου Κυδωνίας και Αποκορώνου και επί παρουσία πλείστων πολιτών άφισαν την νενομισμένην όρκου πίστεως προς τα Ελληνικόν Σύνταγμα.

Ο υίος επί της Παιδείας Σεβασμίου κ. Νικομής Φαρμακάκης δεν προσήλθεν, άγένως δε γνωστόν, ότι μέχρι της σήμερον είσε θα όμόσης και ούτος τον νενομισμένον όρκον είτα θα άναλάβη καθήκοντα. Οι παρόντες προσκλήθησαν εις τας πληροφορίας ταύτας της Κυβερνήσεως ζητωκραυγάσαντες ένθουσιωδώς ζωής της ή άπους.

Μετά την όρκισιν της κυβερνήσεως άκολούθη έπίσης ένώπιον αύτών ο Εισαγγελεύς των Εφετών κ. Πλουμίδης, σήμερον δε (ά όρκισθώσι και οι λοιποί υπάλληλοι.

Περί άφαν δε δην ένώ εις λόγος της χωροφυλακής και της πολυτροφυλακής εν τω πεδίω του Άρεως ένώπιον άπείρου κόσμου και επί παρουσία της κυβερνήσεως, του Αρχηγού της Αυτονομίας κ. Ελευθερίου Βενιζέλου, του Αρχηγού των δύο στρατών κ. Δ. Μοσχοβάτου και των εν Χανίοις εκπροσωπούντων Ελληνικών Αξιωματικών, άμφοτεροι τον νενομισμένον όρκον εις τα Ελληνικόν Σύνταγμα, διεκηρύχθησαν, αύτων του αρχηγού λεγόντος κ. Εμμ. Μαυρομάτεως. Μετά ταύτα ή μουσική της χωροφυλακής άπέκρουσε τον Ελληνικόν όμνον, όν έκάλεσαν οι εξοπλοφόρικες όπλα της Ένώσεως Ζητωκραυγών.

Η ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Ε. ΤΟΥ ΥΠ. ΑΡΜΟΣΤΟΥ

Το παρελθόν Σάββατον άνεχώρησε διά την Ελλάδα επιβαίνων του Ρωσσικού ή Α. Ε. ο Υπατος Αρμοστής κ. Αλέξ. Ζαΐρης.

ΑΠΟΔΟΣΙΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Κατόπιν εξαιρέτους, δι τα Σεφελίνων της Δικαιοσύνης συνελθόν άπαντήσεως, όπως μελετήση την εις αύτό ένεχθείσαν αίτησιν των εν τας φυλακαίς κρατουμένων κακούργων Αναστασίας και Άννης Στρατάκη έκ του χωρίου Μουσάκειου του Σελίνου, περί ών έν τη προηγουμένω φύλλω έγράφομεν έν άκόμη, έδέχθησαν την αίτησιν και άπέστειλαν έσω αύτών χάρι. Αποφασίσθησε δε τού Σεφελίνου της Δικαιοσύνης, άφίκεται να ένεχθήσι άμέσως προς έκτέλεσιν εις την Α. Ε. τον Υπατον Αρμοστήν ο άναγκαίος διάταγμα και αι άδειαι θέλουσι να άπολυθώσι κατ' αύτάς.

Η ΣΤΑΦΙΣ ΕΝ ΤΩ ΝΟΜΩ ΧΑΝΙΩΝ

Η παρεχθείσα έν τη νομώ Χανίων κατά την παρούσαν άκόλουθον σπορίς άνθαρρύνει την σχετικάς καλλιέργειαν λόγω της εξαιρετικής αύτης ποιότητος είναι άνωτέρα πάσης άλλης, χάρις εις την εύκολότητα και τον ζήλον του έκ Βρυσίλων της Σφακίων μετακληθέντος αδικού καλλιεργητού κ. Κωστή Μανουσάκη, όστις δεν άφείσθη κόπου, ένα διδάξη τελείως εις τους άπόδοτους εις την σπαρτοκαλλιέργειαν κτηματίας του νομού την πίστιν και προσωπικός να άρχισθή όσος εξαιρετικής ή έπιτυχία του σπαρίσεως.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΜΕΓ. ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Η Κρητική Κυβέρνησις διεβίβασε χθες προ μεσημβρίας εις τους επί των εξωτερικών Υπουργούς των Ε. Μ. Δυνάμεων το έξης τηλεγράφημα:

Αναβέβαιώνει την τιμήν να ανακοινώσωμεν εις την Υμετέραν Εξοχότητα, ότι σωτοί διεμηνύθη των προσωπινών και άναλλοιώτων αισθημάτων του Κρητικού λαού, όπως και εκ νέου ζωηρώς εξεδηλώθησαν εν Εκκλησία προσκληθέντων εν Χανίοις της Κρήτης και την ένωσιν αύτής μετά της μητρός Ελλάδος.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Αγαπητοί Συμπατριώται!

Ίδού καθήκων άναβάλλει εις τον Λαόν και την Κυβέρνησιν να λύσωσι και τον τελευταίον δεσμόν τον κωλύοντα την πλήρη άνεξαρτησίαν της άγαπητής μας πατρίδος και να κηρύξωμεν την Ένωσιν της Κρήτης μετά της μητρός Ελλάδος. Τα καλλίστα όπλα παρενεβλήθησαν μέχρι τώδε εις την άγαθήν θέλησιν των Μεγάλων Προστατίδων Δυνάμεων, όπως θέσωσι τέρμα εις τα δεινά της Πατρίδος άπολαύσωσι έργον των, επιστέρουσι οίον τό γενόμενον δεκτόν της άπελευθερώσεως των έργων τοσ κρητικού λαού, διά της ένώσεως του μετά της μητρός Ελλάδος, ήσθημεν άνάλυσις. Δεν άπο χρεώς ο τηλεγραφικός άνήγγειλεν, ότι ο μέν Βασιλεύς άνεκηρύχθη εις άναξίρετον, Βασίλειον ή δε Βουλή και Εξοχότης ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως εν τη Λίσσαβώνι. Η άφιστική λύσις του Κρητικού ζητήματος δεν πρόκειται πλέον ν' άνακινήση ζητήματα έν τη Χαριεσσήνη του Αίμου, δίδει ήδη άνακηρύχθησαν δυό άδελφοι, ή δε λύσις τούτου άπολαύσουν άρχον δρίστης δικαιούνης και τερψέσεως της ίσορροπίας μεταξύ Ελλήνων και Βουλγάρων, έχουσι συμφέρον της πατρίδος άν θά σίχη της πλήρους έπικρατήσεως του κατελειμμένου κόσμου και ειρηνεύσεως των Μεγάλων Προστατίδων Δυνάμεων, αίτινες έπανελαμβάνουν παράλληλον την παρείδε μας διά της μετά πολλών σημασιών προσοχής των.

Έπαισθάνεται ήδη εις πάντας ήμάς να δείξωμεν δι ήμεθα άντάξιοι του μεγάλου έπιτελεσθέντος βήματος, τερμίνας μετά ζήλου την δημοσίαν τάξιν και περιφρουρούσες μετά πατρικής μερίμνης τα περιφρονητικά των περιπατούντων μας Μουσουλμάνων.

Έχομεν άκράδαντον πεποίθησιν ότι ο Κρητικός λαός ή δούλος εις τας ιερόσημα παραινέσεις άνεμένω πάντοτε πιστός άκολουθος του καθήκοντος του θα θεσπίση άπαρασάλευτον τάξιν έντός βαρβάρων τα κρησπαστήρια και όφελούμενον των καρτεράνων, άλλ' ότι και πάλιν θά τό άκολούθη μετά θρησκευτικής εύλαβείας άντεπεφέρους εις την φωνήν της Πατρίδος.

Ο Πρόεδρος
Γ. ΠΑΠΑΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ

Τα μέλη
Χ. ΨΑΛΟΓΕΩΡΓΗΣ
Ε. ΜΟΔΑΤΣΟΣ

ΤΑΜΕΙΑΚΟΝ ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Κατά τον δεκαοκτάνθεον Ισολογισμόν της γ' νομής λογοδοσίας του Λογιστού ταμείου τη 31 Δεκεμβρίου 1908. Τούτου ταμειακόν περίσσευμα έκ δραχμών 2,543,859.39. Τόν αύτόν δε ήμέραν το έπίσχον εν τω ταμείω του προϋπολογισμού φόρου 3 ο/ο τοσόν ανήγγειλε εις δρχ. 1,100,000.

ΕΤΟΣ Δ ΧΑΝΙΑ Σάββατον 27 Σεπτεμβρίου 1908 Αριθ. φύλ. 187

ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Διευθυντής Κ. Γ. ΛΑΓΟΥΔΑΚΗΣ. Διευθυντής και Συντάκτης Ε. Δ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗΣ

ΤΟ ΜΕΓΑ ΓΕΓΟΝΟΣ

Το μέγα γεγονός της ὑπὸ συντόμων τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ κηρύξεως τῆς ἑνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀμέσως τὴν ἐκρυξίν της ἐπαναστάσεως τοῦ πολιτικοῦ ἡρωϊσμοῦ ἐν τῷ Αἵματι, εἶναι ἐπιστέγασμα ὑπερανθρώπων ἀγώνων καὶ προσωπικῶν πόθων, ὅπερ ὁ γέρας ἐν ὁρισμῷ καὶ ἔθνικῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐπιθέκαν εὐθὺς ὡς ἀντελήφθη ὅτι ἐξέλιπε καὶ τὸ τελευταῖον διπλωματικὸν πρόσχημα, τὸ ὁποῖον ἀντέκρυπτε κατὰ τῆς πραγματικότητος τῶν πραγμάτων καὶ δικαίων αὐτοῦ πάθων ἡ Εὐρώπη.

Ἡ δ' ἐπακολουθήσασα πάραυτα ἐπίσημος ὅτι τῆς Κυβερνήσεως διακήρυξις, πρὸς τοὺς Προστάτας ἡμῶν, ὅτι συμφωνεῖται πλήρως τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς λαϊκῆς ἐξεγέρσεως καὶ ὅτι ἀποδέχεται τὴν βαρεῖαν ἐντολὴν τοῦ νὰ ἐξακολουθήσῃ διακυβερνῶσα τὴν χώραν ἐν ὀνόματι τοῦ κληθέντος νὰ κατελάβῃ τὴν νέαν Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ πρὸς Αὐτὸν καὶ τοὺς θεσμοὺς τοῦ Ἑλλην. Βασιλείου ὁμοιος αὐτῆς τε καὶ τῆς Δημοσίας δυνάμεως τῆς Κρήτης καὶ πάντων τῶν Κρητῶν ὑπαλλήλων, ἐντὸς ὀλιγίστου χρονικοῦ διαστήματος, ἀποδεικνύει τὴν ὁμόθυμον, τὴν στερρὰν καὶ ἀκλόνητον ἀπόφασιν, ἣν ἔκαδεν ἐ τόσος νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν λύσιν ταύτην, μέχρις οὗ καὶ διεθνῶς ἀναγωρισθῇ ἡ δημιουργηθεῖσα νέα πολιτικὴ κατάστασις.

Καὶ εἶνε τόσον δικαία καὶ εὔλογος ἡ διὰ τοῦ πραξικοπήματος τῆς 24 Σεπτεμβρίου ἀνακηρυχθεῖσα ἀνεξαρτησία καὶ ἕνωσις τῆς Κρήτης, μετὰ τῆς Ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ὥστε ἀπὸ τοῦδε εἶμαι πεπεισμένος ὅτι τόσον ἡ Τουρκία, ὅσον καὶ αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις οὐδ' ἐν' ἐλάχιστον θὰ διστάσωσι νὰ ἀποδεχθῶσι αὐτήν, ὡς ἴδιον δίκαιον καὶ τελεῖον ὡρίμου πρὸς πραγματοποίησιν, οὐ μόνον παρὰ τοῖς Κρητὶ Ἕλλησι καὶ Τούρκοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ συνειδήσει σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου.

Ἔκαλλο τὸ ὁποῖον ὑπολείπεται ἔτι νὰ πράξῃ ὁ Κρητικὸς λαός, εἶνε, ἵνα οὗτος μὲν μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας συμμορφωθῇ πρὸς τὰς ὑποδείξεις καὶ ὁδηγίας τῶν κυβερνητῶν καὶ πολιτικῶν ἡγετῶν του, οἱ δὲ ἡγέται, ἵνα ἀσκήσωσι πᾶσης πράξεως ἢ φιλοδοξίας δυναμένης καὶ πέρυσιν καὶ ἐπ' ὀλίγιστον ἔστω, νὰ μειώσῃ τὸ κῦρος καὶ τὸ γόητρον τῶν μέχρι τοῦδε ἐν τοσαύτῃ ζηλωτῇ ὁμοφωνίᾳ καὶ ὁμονοίᾳ διαγραφέντων, ὅπως μὴ παρίληθῃ εἰς δυσχερείας ἡ προσδοκωμένη αἰσία λύσις τοῦ ζητήματος.

Καὶ ἡ ὁλιγίστη ἀφορμὴ διδομένη παρ' οἱουδήποτε καὶ ὑφ' οἱανδήποτε πρόφασιν, εἶναι ἱκανὴ τὰ πάντα νὰ ἀνατρέψῃ καὶ ἀστραπιαίως νὰ μεταβάλῃ τὰς συντρίμματα καὶ σποδὸν τὰ μέγα Ἔθνικὸν οἰκοδόμημα ὑπὲρ οὗ ἐχύθησαν ποταμοὶ αἱμάτων καὶ προσφέρθησαν τοσοῦτοι ἐκατόμβαι ἀπὸ αἰώνων, κλέπτουσα τὴν δόξαν καὶ τὰς μεγάλας ἱστορικὰς σελίδας τῆς Κρήτης.

Τοὺς Μουσουλμάνους Κρῆτας ἐνθαῤῥύνοντες ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ φρόνημα μοναδικὸν καὶ πρακτικὸν σκέψιν στάσεων, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ἐξ ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης εἰλικρινοῦς νὰ θεωρῶμεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ὡς ἀδελφοὺς διότι εἶμεθα τέκνα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς Πατρίδος, διὸ τέλμεν μόνον ὡς πρὸς τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις, ὅπερ εἶνε ζήτημα συνειδήσεως, μὴ ἐχυτιζόμενον παντάπασι μὲ πολιτικὰ ζητήματα εἰς χώρας πεπολιτισμένας.

Ἡ ἀμέσως, ἡ εἰλικρινὴς προσήλωσις εἰς τὸ συμφέρον καὶ μέλον τῆς Πατρίδος, καὶ ὁ ἄκρως εὐθυμὸς πρὸς τὸ νέον καθεστὼς Μουσουλμανικὸν στοιχεῖον, θὰ φέρωσιν εἰς ἀσφαλῆ καὶ εἰσέτι πέρας τὴν Κρητικὴν ὑποθέσιν ἀνεξαρτήτως, τολμῶμεν νὰ εἴπωμεν, τῆς τροπῆς ἣν θὰ λάβωσι καὶ αὐτὰ τὰ ἐν τῷ Αἵματι ἐξελισσόμενα γεγονότα.

Τοῦτο εἶνε τὸ πολιτικὸν δόγμα ὅπερ πρέπει πάντες οἱ Κρῆτες νὰ ἐγκολπωθῶμεν καὶ εἰς ὃ πρέπει νὰμμετέχωμεν, μέχρις οὗ συντελεσθῇ ἡ ἐπίσημος ἀναγώρισις τοῦ τελεσθέντος πολιτικοῦ γεγονότος, ὅπερ προκαλέσαν αἱ περιστάσεις καὶ ἐδημιουργήσεν ἡ ἄγνωτος καὶ μεγάλη φιλοπατρία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης.

ΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΒΗΜΑΤΟΣ,,

Τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην λίαν πρωΐ ἀγγέλωνα διὰ χιλιάδων παραρτημάτων ἡ ἐφημερὶς ἡμῶν τὰ τηλεγραφήματα τοῦ Πρακτορείου Ρώυτερ τῆς 23 Σεπτεμβρίου συνοδευόμενα αὐτὰ διὰ τῆς κατωτέρω ἐπιλήψεως πρὸς τὸν Κρητικὸν λαόν:

ΛΑΕ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ!

Κατόπιν τῶν βαρυσημάντων γεγονότων, τὰ ὁποῖα ἤγγειλε τὴν νύκτα ὁ τηλέγραφος, ὅτι ἡ Βουλγαρία ἀνακηρυχθῇ εἰς Βασίλειον, καὶ ἡ Αὐστρία θὰ προσαρτήσῃ εἰς ἑαυτὴν τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Ἐρζεγοβίνην, ἐν καθέρᾳ ἐπικτικὸν ἔχοις νὰ συνέλθῃ αὐτοστιγμεὶ εἰς τὸν ὅπλα συλλαλητήρια, νὰ κηρύξῃ διὰ λαοψηφισμάτων τὴν Ἕνωσιν σου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, ἐπικαλούμενος τὴν εἰρηνικὴν ἀντίληψιν τῶν Προστατίδων Δυνάμεων ὑπὲρ τῆς ἀποφάσεώς σου ταύτης, ἤτις ὑπῆρξε προαιώνιος πόθος σου καὶ ὑπὲρ ἧς τοσοῦτος ἐκατόμβας προσφέρεις.

Ἄλλως τε καὶ αἱ καλοῦσαι, κατὰ τὰς διακοινώσεις καὶ τὰς ὁδηγίας τῶν Προστατίδων Δυνάμεων, περιστάσεις εἰς τὸ νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν πραγματοποίησιν τῶν προαιωνίων πόθων σου, ἤρχησαν παγκοσμίως κατόπιν τῶν τηλεγραφουμένων γεγονότων ἐν τῇ Βαλκανικῇ.

Εἶμεθα βέβαιοι ὅτι οἱ συμπατριῶται μας Μουσουλμάνοι σταθμίζοντες, μετὰ τοῦ διακρίνοντος αὐτοὺς πρακτικοῦ πνεύματος, τὰς δημιουργηθείσας περιστάσεις καὶ τὴν σοβαρότητα τῶν ἐξελισσομένων γεγονότων, οὐδὲν θὰ ἀντείποιεν, ἐὰν ὅλοι θελήσωμεν νὰ συνυπογράψωμεν μετ' ἡμῶν εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην. Ἕλλας καὶ Τουρκία συνδεδεμένοι διὰ κοινῶν συμφερόντων ἀπέναντι τρίτων, θὰ ἐπενόησαν εἰς τὴν λύσιν ταύτην, αἴροντες ἐκ τοῦ μέσου μίαν ἀφορμὴν, ἥτις ἐν τῷ μέλλοντι θὰ ἠμποδίζε τὴν σύσφιγξιν τῆς μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων διαρκοῦς συμμαχίας καὶ φιλίας.

Ἡ ἐκρηξις τοῦ ἡφαιστείου τοῦ Αἵματος, δίδει πλέρες τὸ δικαίωμα εἰς τὴν Κρήτην, ἀπέναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν Ἕνωσίν της ἀποκατάστασιν ὁριστικῆς, ἀφοῦ ὁ Λαὸς ἐκείνος δοτις ἀναπνεύσεται σήμερον παρὰ τὰς διαδικὰς συνθήκας διαιτέρησεως, στέρων τὸν ἡγεμόνα του εἰς βασιλέα, δὲν ἐγκαρίζει εἰσέτι εἰς ποίαν ἐθνότητα ἀνήκει, ὅτε ἡ Κρήτη διέθηγε τας μεγάλας γιγαντομαχίας τοῦ 1821 καὶ 1866 ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας της.

ΛΑΕ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ!

Ἔχεις ἀναγωρισμένα ἀπαρέγκλητα δικαιώματα ὑπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ τὴν συμπάθειαν σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ὑπὲρ Σοῦ, ὥστε σταθερὸν καὶ ἐπιτέλεστε τὸ ὑπέρτατον καθῆκον ὅπερ σοὶ ἐπιβάλλουσιν αἱ παροῦσαι στιγμαί, ἔχων ὑπ' ὄψει σου ὅτι τοὺς «τολμηροὺς βοηθεῖ ἡ τύχη».

Ζήτω ἡ Ἕνωσις!
Ζήτω ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν Γεώργιος!
Ζήτω τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος!

ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΑΝΕΥ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

Η.Α. Ἐξ ὁ Ὕπατος Ἀρμοστὴς Κρήτης ἐπιβὰς τὴν πρωΐαν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἀπὸ τοῦ εἰς Σοῦδαν ἀρμοῦντος Ρωσικοῦ πολεμικοῦ κατευθύνεως Πειραιᾶ καὶ ἐκεῖθεν εἰς Λευκάδα, ὅπου θὰ ἔμεινε χάριν ἀναψυχῆς ἐπὶ ἕνα μῆνα. Ἡ ἀπρόοπτος τροπὴ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, συνεπείᾳ τῶν ἐν τῷ Αἵματι συμβάντων ἀνάγκασε τὸν κ. Ζαΐμην, ὃς μανθάνομεν παρὰ τῶν Ἀθηναϊκῶν συναδέλφων, νὰ ἐπαναπλεύσῃ εἰς Ἀθήνας τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην. Ἡ θέσις τοῦ πρὸς Ἀρμοστοῦ Κρήτης εἶνε σαφὴς καὶ καθορισμένη ὑπὸ τῶν ἐκτυλιχθέντων ἐνταῦθα γεγονότων, εἰμεθα δὲ βέβαιοι ὅτι καὶ οὗτος πρῶτος, θέλει καταγνώσει καὶ ἐκτιμήσει αὐτὴν καὶ θὰ ἐργασθῇ μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν εὐθύτητος καὶ πολιτικῆς περινοίας πρὸς ἀναγώρισιν τοῦ νέου δημιουργηθέντος ἐν Κρήτῃ καθεστῶτος, ὅπερ κατὰ φυσικὴν συνέπειαν μετεστόμισεν αὐτὸν ὡριστικῶς ἀπὸ τὰν Χαλέπαν εἰς Ἀθήνας καὶ ἀπροόπτως διέκοψε τὴν γαλήνην καὶ ἀνεσιν ἣν προσωρινῶς ἐπαθέλκυσεν εἰς τὰς ἁρμαίας ἐζοχὰς καὶ τὰς ἰχθυοτρόφους ἀκτὰς τῆς Λευκάδος.

Βεβαιούμεν ὅ αὐτὸν ἐκ μέρους τῆς Κοινῆς γνώμης τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, ὅτι ἡ πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνη καὶ ἐκτίμησις θὰ εἶνε πολλαπλασία καὶ ἀμέριστος ἂν καὶ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, ἧς δὲν ἀμφιβάλλομεν, ἐπιδείξῃ τὴν πρὸς τὴν πάτραν ἀγάπην καὶ ἐνδιαφέρον του τὴν νέαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων παρὰ τοῖς Πρεσβευταῖς τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ὅπως γίνῃ ἐκτὸς ταχυτέρου ἡ ὁριστικὴ λύσις, ἣν ἔθναν ἐν ἐνεργείᾳ ἡ λαϊκὴ θέλησις τῆς Νήσου ἀπὸ τῆς παρελθούσης Τετάρτης μετὰ μεσημβρίαν.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΟΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἀγαπητοὶ Συμπατριῶται!

Ἰδὼν καθήκον ἐπιβαλὸν εἰς τὸν Λαὸν καὶ τὴν Κυβέρνησιν νὰ λύσωσι καὶ τὸν τελευταῖον δεσμὸν τὸν κωλύοντα τὴν πλήρη ἀνεξαρτησίαν τῆς ἀγαπητῆς μας πατρίδος καὶ νὰ κηρύξωμεν τὴν Ἕνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Τὰ κωλύματα ἄτινα παρεμβάλλοντο μέχρι τοῦδε εἰς τὴν ἀγαθὴν θέλησιν τῶν Μεγάλων Προστατίδων Δυνάμεων, ὅπως θέσωσι τέρμα εἰς τὸ ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἐκπολιτιστικὸν ἔργον των, ἐπιστρέφουσι οὐτω τὸ γνώστικον ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ἔργων τοῦ κρητικοῦ λαοῦ, ὅπερ τῆς ἐνώσεως του μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, ἤρθησαν ἐντελῶς, διότι ἀπὸ προχθὲς ὁ τηλέγραφος μᾶς ἀνέγγειλεν ὅτι ἡ μὲν Βουλγαρία ἀνακηρύχθη εἰς ἀνεξάρτητον Βασίλειον, ἡ δὲ Βοσνία καὶ Ἐρζεγοβίνη προσαρτᾶται εἰς τὴν Αὐστρίαν. Ἡ ἀριστικὴ λύσις τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος δὲν πρόκειται πλέον νὰ ἀνακύψῃ ζητήματα ἐν τῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἵματος, διότι ἤδη ἀνακινήθησαν ὑπὸ ἄλλων, ἡ δὲ λύσις τούτου ἀποτελοῦσα ἔργον ὁρίστης δικαιοσύνης καὶ τερψέτους τῆς εὐρωπαϊκῆς μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων, ἐχώμεν στερρὰν τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ τύχῃ τῆς πλήρους ἐπικυρώσεως τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καὶ πρωτίστως τῶν Μεγάλων Προστατίδων Δυνάμεων, αἵτινες ἀνωτέρω ἐμπνεόμενοι περιβόλου τὴν πατρίδα μας διὰ τῆς μετὰ πολλῶν συμπαθῶν προστασίας των.

Ἐναπόκειται ἤδη εἰς πάντας ἡμᾶς νὰ δείξωμεν ὅτι εἴμεθα ἄντάξιοι τοῦ μεγάλου ἐπιτελεσθέντος βήματος, τηρεῖντες μετὰ ζήλου τὴν ὁμοφωνίαν ταύτην καὶ περιβρυόντες μετὰ πατρικῆς μερίμνης τὰ συμφέροντα τῶν συμπατριωτῶν μας Μουσουλμάνων.

Ἔχομεν ἀκράδαντον πεποίθησιν ὅτι ὁ Κρητικὸς λαὸς ὁ ἀποδείξας εἰς τὰς κρισίμους περιστάσεις ἀνάρμη πάντοτε πλατὸς ἐπιτελεστὴς τοῦ καθήκοντός του δὲν θὰ ἀστοχήσῃ σήμερον τούτου ὅπότε διέρχεται τὴν κρισιμωτέραν καὶ ὀξυλογέραν τῶν περιστάσεων, ἀλλ' ἔτι καὶ πλέον θὰ τὸ ἐκτιλίξῃ μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας ὑποταττόμενος εἰς τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος.

Ἐν Χανίοις τῇ 25 Σεπτεμβρίου 1908.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ὁ Πρόεδρος — Τὰ Μέλη
Γ. Παπαμαστοράκης — Σ. Βαλσαμάκης, Χ. Μαδιανός

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΟΘΩΜΑΝΟΙ

Ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ «Ταύρου Χουσεΐν Πασᾶ» ἐπιβὰς ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ λιμένι ἀγκυροβολοῦντος Ἀτμόπλοιου, εἶ οὗ ἀπεσπάσθη τὸ εἴδος;

.....Ἐκ τῆς συγκινήσεως τῶν ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου συμπεριφόντων ἐν τῇ Βαλκανικῇ Χερσονήσῳ πρόσωπον ἀξιόλογος. Ἡμεῖς κατατρέφομεν αὐτοὶ ἀπὸ τὸν κακοδικήσεως, ἐγκατελείφαμεν τὰ ἀπὸ τοὺς ἄρμοις καὶ προσκυνήσαμεν πάντοτε ἐθνικὰ καὶ κατατρέφομεν τὸν τουρκισμόν.

Ἡ μανιπλίτσους τῆς 11 Τουλίου ἐπέρεμεν ἄρδην τὴν κατάστασιν ταύτην καὶ ἀπαλλάγην ἔθνος ὑψηλῶν αἰσθημάτων. Ἡ ὁρμὴ γνώμη, ἥτις πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἐξέφρα τὰς ὁρμητέρας καὶ ἀγίας κρίσεις, ἔξεστε ὁ ἀπὸ δέξουσα ἡμᾶς συγχαρητήρια τὰς καὶ θαυμάσε ἡμᾶς ὡς στοιχεῖον ὑπομονῆς καὶ συνετάξεως ὡς τὸν πολιτισμόν. Σύνδρα ἔξοχοι ὁ κάλλιστος καὶ ἐκριβέστερος τρόπος τῆς λύσεως τοῦ γνωστοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος. Προσπαθήσαμεν καὶ τώρα καὶ ἀπὸ ἡμᾶς φίλους ὡς ἐκ τῆς συμπαιτυχίας ὡς τὰ μεγάλα ὀφέλη. Ἐκ τῶν ζώων λοιπὸν οἱ γνήσιοι ἡμῶν Ἕλληνες ἤθελον ἐκφράσωσιν τρὶς κατὰ τρίτον ἐλληνικὴ τὰ φιλικὰ των αἰσθήματα.

Πρόσφατα ἡ Ἑλλὰς κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἔθεσεν τὸ ἐλεύθερον πολίτευμα, ἐκάπτυξε μέγαν πολιτισμὸν καὶ ἀγάπησε ἡ αὐτὴ τὰς παιδείας καὶ μορφώσεως. Ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων καὶ ταχυτῶν ἐρεύθεται ἡ κύριαλλος πολιτισμός. Καὶ σήμερον ὅτι θεωρεῖται ἀνάγκαία ἡ σπουδὴ τῶν πρὸς βελτίωσιν τῶν ἤθων, φωτισμὸν τῆς διανοίας καὶ μόρφωσιν τοῦ θυμικοῦ. Δὲν ἔτι δυνατὸν σήμερον ἡ ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ ζῶν καὶ κληρονόμος τοῦ μεγάλου τούτου πολιτισμοῦ λαὸς νὰ μὴ δείξῃ τὴν πρέπουσαν συμπάθειαν καὶ φιλίαν τοῦ ἐκ τῆς ἡμιλικὴς καὶ παλαιᾶς αὐτοκρατορίας ἀνέρος, αὐτὸς αἰσθητὸν παρ' αὐτῆς τὴν ἐλευθερίαν. Ἔπρεπε τοῦτον ἔλθει παρ' ἡμῶν οἱ Ἕλληνες ζένοι.

Ὁ λόγος οἱ ἀντελλάγησαν κατὰ τὸ πρόχθες τὴν ἀπόφασιν ὑπὸ τοῦ Κρητικοῦ κ. Συντούκου καὶ Πρεσβέων παραπλεύσαν ἐπὶ τοῦ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ **27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1908, ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ**

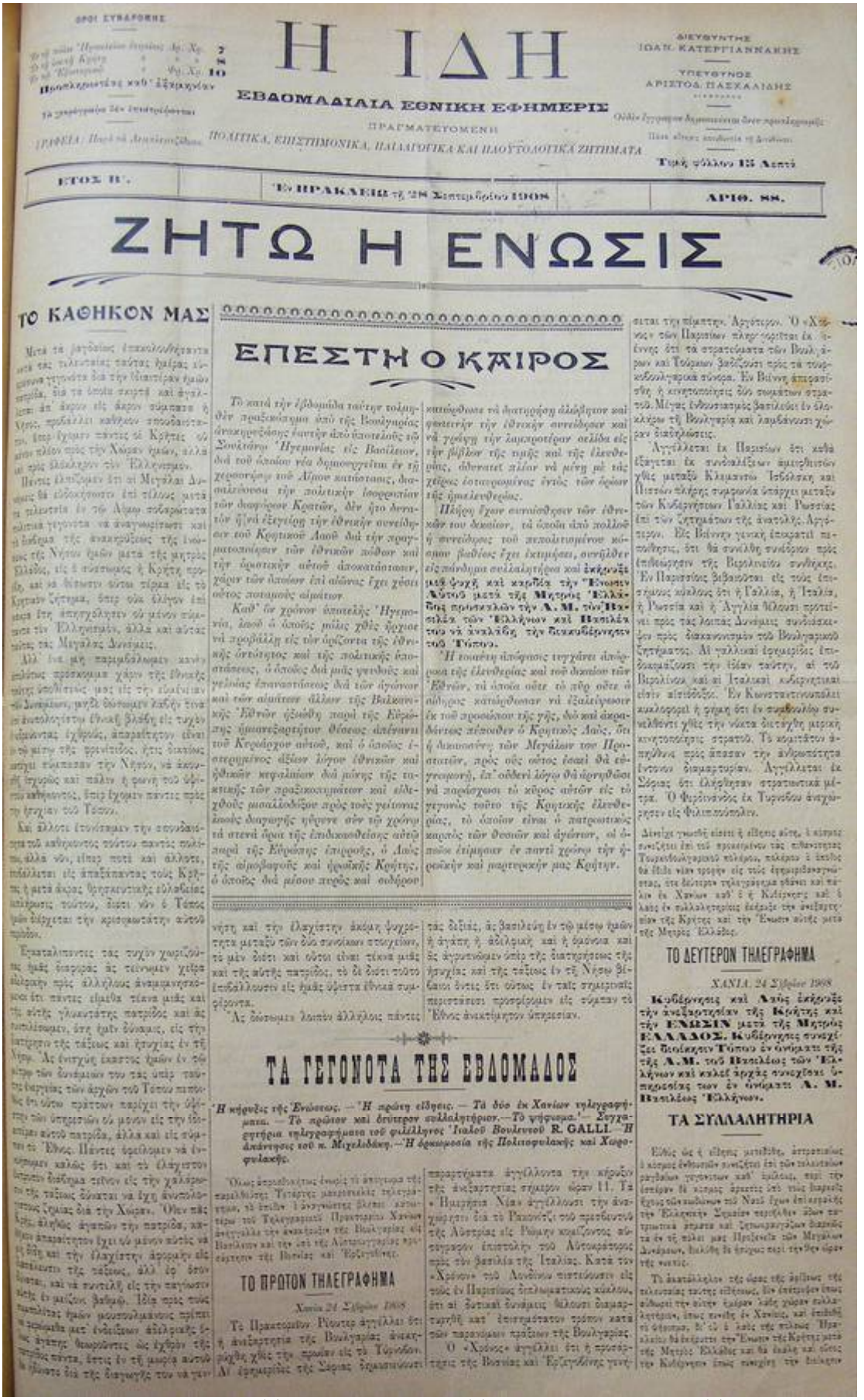

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Η ΙΔΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΟΜΕΝΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΑ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝ. ΚΑΤΕΡΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΔ. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ

Τιμή φύλλου 15 Λεπτά

ΕΤΟΣ Β'. | Ἐν ΗΡΑΚΛΕΙΩ τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1908 | ΑΡΙΘ. 88.

ΖΗΤΩ Η ΕΝΩΣΙΣ

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΜΑΣ

ΕΠΕΣΤΗ Ο ΚΑΙΡΟΣ

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Η κήρυξις της Ενώσεως. — Η πρώτη είδησις. — Τα δύο εν Χανίοις τηλεγραφήματα. — Το πρώτον και δεύτερον συλλαλητήριον.—Το ψήφισμα.' — Συγχαρητήρια τηλεγραφήματα τοῦ φιλέλληνος Ἰταλοῦ Βουλευτοῦ R. GALLI.—Η ἀπάντησις τοῦ κ. Μιχελιδάκη.—Η ὁμωμοσία της Πολιτοφυλακῆς και Χωροφυλακῆς.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Χανιά 24 Σεπτεμβρίου 1908

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

ΧΑΝΙΑ. 24 Σεπτεμβρίου 1908

Κυβέρνησις και Λαὸς ἐκφράζει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Κρήτης καὶ τὴν ΕΝΩΣΙΝ μετὰ τῆς Μητρὸς ΕΛΛΑΔΟΣ. Κυβέρνησις συνεχίζει διπλωματικὸν Τύπου ἐν ὀνόματι τῆς τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καὶ καλεῖ ἀρχὰς συνεχίσει ὑπηρεσίας των ἐν ὀνόματι Α. Μ. Βασιλέως Ἑλλήνων.

ΤΑ ΣΥΛΛΑΛΗΤΗΡΙΑ

ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ

Η ΕΝΩΣΙΣ

Η ΙΔΗ

28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1908, ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
Ἐτησία . . . Δρ. 8
Ἑξάμηνος . . » 4

ΚΗΡΥΞ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΙΣ
τιμώνται κατ' ἀπαίτησιν.
Πάσαι καταχωρίσεις ἀπαραδέκτως πληρώνονται
Τὰ χειρόγραφα δημοσιευόμενα ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται

ΕΤΟΣ Β'. Διευθυντὴς καὶ Συντάκτης Κ. Κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ ΑΡΙΘ. 78

ΧΑΝΙΑ δευτέρα 29 Σεπτεμβρίου 1908

Οὐδεὶς βεβαίως παραγνωρίζει τὴν κρισιμότητα τῆς καταστάσεως, ἣτις ἐδημιουργήθη διὰ τῆς πρὸ τῆς ὥρας τῆς Διεθνοῦς καὶ σχεδὸν παγκοίτους τῆς Ἑνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἣτις ἐπῆλθε μετὰ τοσαύτης κατηφοσύνης ταχύτητος, ὡς ἀντίκτυπος τῆς ἀναταραχῆς τῆς Βουλγαρίας εἰς Βασίλειον.

Ἀλλ' ἐσον καὶ ἂν ἀναγνωρίζωμεν πάντες, ὅτι πρωτιστάτης εἶναι ἡ φάσις εἰς τὴν ὁποίαν εὑρέθη τὸ ζήτημά μας διὰ τῆς ἀκροθινίου ἑνώσεως ἐκφράσεως τοῦ λαϊκοῦ φρονήματος, ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ ἀναγνωρίσωμεν πάντες εἰλικρινῶς, ὅτι τὸ πραγματικὸν πρᾶξόπραγμα ἐπέρχεται φυσικὴ καὶ λογικὴ συνέπεια τοῦ πραξικοπήματος ἐν Βοσνίᾳ καὶ Ἐρζεγοβίνῃ, καὶ πρὸ πάντων τοῦ Βουλγαρικοῦ πραξικοπήματος.

Ἀπὸ μιᾶς δεκαετίας μετὰ ἐπίσης ἀντιλόγων ἐκδήλωσαν τῶν ἐθνικῶν πόθων τοῦ πρωτικοῦ λαοῦ, συμφέροντος σχεδὸν ὁλόκληρα εἰς αὐτὸν ἢ ἐπάνω, δὲν εἰ μὲν πόθος τον εἶναι νόμιμος, ἀλλ' αἱ ἀνάγκες δὲν δύνανται νὰ κορέσωσιν αὐτοὺς εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις, διότι τοῦτο θὰ προσκάλει ἀναπόφευκτον ἐκ μέρους τῶν ἄλλων Βαλκανικῶν κρατῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς Βουλγαρίας. Εἶχεν οὖτω συναισθάνεται ὁ πρωτικὸς λαὸς νὰ συνδέῃ ἀναπόσπαστος ἐν τῇ διανοίᾳ τον τὴν ἰδέαν τοῦ ζητήματός του πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Βουλγαρίας, καὶ τὴν ὁριστικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ φθόνου τοῦ ζητήματος τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας.

Εἶναι ἄλλως τε νόσον ἀδιαπίστωτον τὸ δείγμα τῆς πρὸς τὸν τόπον εὐμενείας τῶν Προστάτιδων Δυνάμεων, δοτε βασίμως νὰ προσδοκῶμεν, ὅτι αὗται, παραβλέπουσαι τὴν παροῦσαν ἐπιτροπὴν τοῦ πρωτικοῦ λαοῦ, θὰ κρίνουν ἐκπεσὼς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐγκαθιδρυμένην τῆς ὑβολῆς ἧν οὖσας, ὑπ' αὐτῶν τούτων χειραγωγούμενος ἔχειν ἀσύλληψ, ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι αὐτὴ ἦτον ὁμαλὸς εἰς τὸ τέρμα τῶν ἰδικῶν τον σχεδίων.

Εἰμεθα βέβαιοι ἐπὶ πλέον, ὅτι αἱ Μ. Δυνάμεις περὶ· ἡ ἐκφώνων τὴν ἐνσυγκρίσιν των ἐπὶ τοῦ πρωτικοῦ πραξικοπήματος, θὰ ἐκτιμήσουν ἅπας τὰς ἀνωχυρώσεις, τὰς ὁποίας θὰ ἐδημιούργει ἡ ἄρνησις αὐτῶν νὰ ἐγκρίνουν τὰ γενόμενα.

Κατὰς βεβαίως Κρὴς δὲν ἐφαντάσθη ποτέ, ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ σφάψωμεν τὰ ὅπλα κατὰ τῶν προστατῶν μας. Ἀλλ' ἡ παθητικὴ ἀντίστασις τὴν ὁποίαν εἶναι ἀμεταλλεύτως ἀποφασισμένος ὁ πρωτικὸς λαὸς ν' ἀντιπέξῃ κατὰ πάσης ἀπειλῆς λιποτογνίας ἐκ νέου τοῦ Ἀφεντικοῦ παθεσθέως, εἶναι ἱκανὴν, ὅπως ἀφαίρεσιν αὐτὸν τὰ ὅπλα ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι ἐστηριγμένα ἡ ἰσχὺς τῶν ἰδίων αὐτῶν λαῶν τὴν ἐβδομὴν ἑβδόμην τῆς ἐφαρμογῆς τοιούτου καθεστῶτος.

Ἡ βία ἐφαρμογὴ τοῦ Ἀρμοστικοῦ καθεστῶτος κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Θερίσου, δὲν δύναται νὰ δίδῃ οὔτε ἀφορὴν πλείστα τῶν διαφερόντων, καθ' ἂν θὰ προσερρόφη νὰ ἀπλώσῃ ἐπιβολὴν αὐτοῦ σήμερον. Τότε δὲν ἐπρόκειτο περὶ ἐξεγέρσεως ὅλου, ἀλλὰ μέρους μόνον τοῦ πρωτικοῦ λαοῦ. Αἱ Δυνάμεις ἐπομένως κυρίως τοῦ τὸν στρατιωτικὸν νόμον, ἠδύναντο νὰ ἐπιβάλλουν τὴν παράτασιν καθεστῶτος, τὸ ὁποῖον τὸ ἦμυνε μόνον τοῦ πρωτικοῦ λαοῦ εἶχεν ἀποκηρύξει, ἀφοῦ εἰς χεῖρας των εἶχον ὅλον τὸν ὀργανισμὸν τῆς Ἀρμοστείας.

Ἀλλὰ σήμερον ἡ ὁμογνωμοσύνη μὲ τὸν ὁποῖον ὁ πρωτικὸς λαὸς ὁρίσησεν εἰς τὰς τελευταίας αὐτοῦ ἀποφάσεις εἶναι ἱκανὴν, ὥστε εἶναι ἀπολύτως βεβαίου, ὅτι αἱ Δυνάμεις, ἐὰν ἀποφάσιζον νὰ ἐπιβάλλουν καὶ πάλιν εἰς τὸν πρωτικὸν λαὸν τὴν παράτασιν τοῦ πρώην καθεστῶτος, οὔτε Ἕλλην Ἀρμοστὴν θὰ εὕρισκον δεχόμενον ν' ἀναλάβῃ τὰς εὐθύνας τοῦ ἐξωφύλλου τούτου, οὔτε Κρῆας, δεχομένους νὰ χρησιμεύσουν ὡς Σάμβουλοι ἢ ὡς Δικασταὶ ἢ ὡς Χωροφύλακες, ἢ ὡς ἐπαλλήλους ἐν γένει, θὰ ἔκρισε δέ, ὅπως ἀποπεραθοῦσι τὴν ἐπωφέλειαν ἐφαρμογὴν τοῦ καθεστῶτος τούτου, νὰ προσέρχωνται πρὸς διορισμὸν Εὐρωπαίων εἰς ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς διοικητικῆς καὶ δικαστικῆς ἱεραρχίας.

Διὰ τοῦτο πεπεισθέντων ἀκριβέστατον ἔχομεν, ὅτι ἐν ὁ πρωτικὸς λαὸς ἔβραβῇ καὶ πάλιν εἰς τὸ ὅρος τῶν παρουσάσεων, ἐὰν ἐγκαθ' ἡμέρας οἱ Κρῆες μέχρι τοῦ τελευταίου στοιχεῖου ἀποφασίζουν βαθέως, ὅτι ὅρος ἀπαραίτητος τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἀγῶνός μας εἶναι· ἡ ἀπόλυτος ἐπίδειξις πρὸς τὰ Διεθνῆ σαρκάσματα καὶ τὰς Διεθνεῖς ἀπειλὰς ἐν γένει ἀρχῆς, καὶ ἡ ἀποκλειστικὴ προσοχὴ τῶν Μουσουλμάνων συμπολιτῶν μας, εἰσων ἔσται τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνός μας, ἀ' οὗ μέλλον νὰ ἐπικυρωθοῦν τόσον αἱ ὑπέρτατα ἀνάγκαι καὶ Θυσίαι.

Η ΚΗΡΥΞΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1908

ΤΑ ΕΚΤΟΤΕ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς Τρίτης, 23 τρ. μηνός, ἤγειρε διαδόσεως, ἐκ τηλεβολιστικοῦ τὸ πρῶτον τηλεγράφημα, ἡ ἐξόρμησις τῆς Βουλγαρίας εἰς Βασίλειον, ὥστε δὲ κατελάβοντο συγχύσεως τοὺς πάντας.

Περὶ τὰ μεσάνυκτα ἡ αἴθρης ἤρξε ἐντελῶς βιβλιομανίας, ἐκ τηλεγραφημάτων τοῦ Πρακτορείου Χανίων.

Παρὰ τὰ προκεχωρημένον τῆς ὥρας ἡ αἴθρης ἀστραπώσεις μετεδόθη εἰς τοὺς πληκτροπτέρους πρὸς τὴν πόλιν δήμους, ἀπὸ πρωΐας δὲ ἐχόντος καταβληθοῦσαι πυκνοὶ ὁμάδες ἐπαργυιῶν, ὑπὸ συγχύσεως διάφορον πολυτονομένου εἰς ἀφορτίσεων τῶν πολιτικῶν μερίδων ἐνέλαβον τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συγκροτήσεως συλλαλητηρίου. Ἐξ ἴσου ἡ ἡμέρα προεχώρει, πυκνώνει κατερρέουν ὁμάδες τῶν ἐπαργυιῶν καὶ ἐκ χωρίων ἀπεχόντων 4 καὶ 5 ὥρας τῆς ἐβδομ., ἡ δὲ πόλις ἀναρτηθεῖσῶν πανταχοῦ Ἑλληνικῶν σημαιῶν καὶ χρυσομένων τῶν κυδώνων τῶν ἐκκλησιῶν αἴγην ὅλην πανηγυρικὴν. Ὅτε δὲ περὶ τὴν 2 μ. μ. ὥραν κλυσθέντων ὅλων τῶν καταστημάτων ἤρξανο συρρίνεις εἰς τὰ ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὰ πεδίον τοῦ Ἄρεως, εἰς 12 χιλιάδες κατὰ μὲ τὴν ὁλοχρησιμῶν ἀνέρχετο τὸ συγκεντρωθὲν πλῆθος, ἓν μεγαλεῖον ἐνθουσιασμοῦ ζητωκραυγῶν ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως. Ἀπαστατοπαθεῖσες ἡμέρας ὁ Χωρὶς τῆς ὀνόματος τῆς διοργανωτικῆς τοῦ συλλαλητηρίου ἐπιτροπῆς, εἶπε πρὸς τὸ πλῆθος τὰ ἑξῆς:

Ἀγαπητοὶ Συμπατριῶται

Ὁ αἰθέριος αὐτὸς ἐνθουσιασμὸς, ὁ ὁποῖος μᾶς κατέχει τὴν σήμερον ταύτην, εἶναι ἡ ἐκ θεοῦ ἐπιφοίτησις τῶν μεγάλων καὶ ὑψηλῶν ἰδεωδῶν, τοὺς ὁποίους μετὰ θάρρος καὶ τιμῆς διεξάγουν ὁ Κρητικὸς λαὸς ἐπὶ τῆς ἑπταετίας καὶ τῆς ἑνώσεως μετὰ τῆς προαρχαίας αὐτοῦ μητρὸς Ἑλλάδος. Ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐτυχία, ἡ ὁποία δοκῇ σήμερον τὴν Κρητικὴν λαὸν, εἶναι ὁ ἔγκυος ἐπιβολὴ τῆς τὸ ὑπόθεν ὁ Κρητικὸς λαὸς ἔμελχε πάντοτε ἀπὸ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ θυσίας. Καὶ τώρα φυσικὸν, ὡς κατακτητὴ μιᾶς ἱερᾶς αἰσθανόμεθα τοὺς μεγάλους παλμοὺς, τοὺς ὁποίους μὲ ἔμελχε μᾶς φέρει ὁ Πόντος ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Εὐξείνου πατρίδος.

Συμπατριῶται

Συνιδόντες ἐνταῦθα τὴν σημερὶν ταύτην ἅπας ἐν ρίζωσεν ἡμῶν καὶ ἀδιαφόρου ἔλου, μίαν ὑψηλὴν ἐπιφοίτησιν, ὅμως βέβαιος, ὅτι ἐμφορεῖσθε τὴν γνώμην ἐλευθέρου τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, διακρίνουσα καὶ ἐξαιρετικὸν τὸ γεγονὸς, ὅτι ἡ ἐπανάστασις αὐτὴ οὔτε ἀποτέλεσμα τῶν προσδοκίας ἔρους, ἤτοι τὴν ἐργάσασαν τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ τὴν ἐρυθρόσημον τῆς θρησκείας τάξιν. Αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις μετ' εὐλογίας ἐβράβευσαν συναλλαγὴν τὰ στρατεύματα τῆς κατοχῆς, ὑπὸ τὰς ὁποίας γραμμὰς χαρακτηρὶς τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ. Ὑφ' ὅλον τὸν ἀπὸ συναλλαγὴν πρὸς τὰς Προστάτιδας Δυνάμεις, ἀλλὰ ὅσον τὰ μεγάλα γεγονότα τῆς χρονογραφίας τοῦ Αἵματος, καὶ πρὸ πάντας ἡ ἀναλαμψὶς τῆς Βουλγαρίας εἰς ἀνεξαρτησίαν βασιλικὸν, ἀνοίξαν τὴν ὁποίας Βουλγαρίας διὰ ἀναλόγους διθεσὶς συνθήκας μὲ τὴν Κρήτην ὑπῆρχεν καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία. Τὰ γεγονότα αὐτὰ μᾶς ἔδειξαν, ὅτως καὶ ἐμεῖς σήμερον κερδίζομεν ἐπιόντος Ἡπεί καὶ ἐνθέσεων τὴν ἐποχὴν τῆς Κρήτης μας μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, μὲ τὴν βεβαιότερα ἐπιτυχίαν, ὅτι αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις μετ' εὐμενείας θὰ κρίνουν τὴν σήμερον ταύτην τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ.

Ἐλπίζω ἀκόμη ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ νῶτα τῆς Τουρκίας, πρὸς τὰ ὁποῖα μετὰ εὐμενείας ἀτενίζει ὁ Ἑλληνισμὸς, θὰ ἀποδεχθῇ τὴν λύσιν ταύτην, διότι ἐν τῷ συμφέροντι ἀμφοτέρων τῶν λαῶν θὰ κατασταθῇ ἐγκαθιστάσις τῆς σχέσεως τῶν δύο Κρατῶν.

Ἐκάστη περίοδος τοῦ λόγου τοῦ κ. Χωρὶ ἠκολουθήθη ὑπὸ παρατεταμένων ζητωκραυγῶν· μετὰ τὸ τέλος δὲ αὐτοῦ ὁ κ. Χωρὶς ἀπέγνωσεν εἰς τὸ πλῆθος τὸ ἐπόμενον ψήφισμα, οὗτινος ἐκάστη παρίδος ἐνκαρύπτο ὁμοίως ὑπὸ παρατεταμένων ζητωκραυγῶν.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Ὁ Λαὸς τῆς Πρωτευούσης καὶ τῶν Ἀστικῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Κρήτης

«Συνελθὸν σήμερον τὴν 24 Σ]βρίου 1908 εἰς πάνδημον συλλαλητήριον ἐν τῷ «Πεδίῳ τοῦ Ἄρεως» Χανίων.

Ἐγκρίζων τὸ προσφάτως καὶ ἀναλλοίωτον ἐθνικὸν πρόγραμμα τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ.

Κηρύττει, ἐν ὀνόματι τῆς ἀφοσιούσης καὶ ἀδιαιρέτου Ἁγίας Τριάδος, τὴν ἕνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τοῦ Ἑλευθέρου Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ὅπως μετ' αὐτοῦ ἀποτελέσῃ ἓσαι ἐν ἀδιαιρέτοις καὶ ἀναπόσπαστον Συνταγματικὸν Κράτος.

Προσκαλεῖ τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων νὰ κατελάβῃ τὴν Νῆσον καὶ ἀναλάβῃ τὴν διοικοδέσποιναν αὐτῆς, τὴν δι' Κυβέρνησιν τῆς Κρήτης· νὰ συγκαλέσῃ τὴν Βουλὴν, καὶ νὰ δώσῃ τὰς Ἀρχὰς τοῦ τόπου νὰ ὁρκισθοῦν αὐτὸν ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.

Στηρικτὴ Ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν Στιμ. Ψαρουδάκη, Ἀριστ. Κριάρη, Γεωργ. Δασκαλογιάννη, Ν. Ζωγράφη, Ἐμμ. Ν. Σγουρὰ, Ἐμμ. Παπαδάκη, Χαμὴλ. Μουσελίμη, Ἐμμ. Παπαγιαννάκη, Στεφ. Μαλεττάκη, Γεωργ. Παπαδοπέτρου, Γ. Φούκη, Νικ. Μπιστολάκη, Ἀντ. Καζουρίδη, Ἐμμ. Φραντζεσκάκη, Ἐμμ. Σηφάκη, Ἰωσὴφ Λιακουδάκη, Ἐμμ. Θεοδωρίδη, Γεωργ. Παντηρώκη, Κωνστ. Φούκη, Γεωργ. Μελισσουργιανοῦ, Μιχ. Μινώκκα, Πέτρου Μαρῆ, Χαρ. Παπαδάκη, Γεωργ. Γαλάνη, Ἰω. Παπαδογιάννη, Σπυρ. Ἀγγουσταλάκη, ὅπως δὲ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ τόπου διαβιβάσῃ τὸ παρὸν ψήφισμα πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν Κυβέρνησίν Του, ἡ αὐτὴ δὲ ἐπιτροπὴ ἐπιδώσῃ αὐτὸ πρὸς τοὺς ἐνταῦθα κ. κ. Ἀντιπροσώπους τῶν Μεγάλων Δυνάμεων.

Ἐν Χανίοις τῇ 24 Σεπτεμβρίου 1908»

Μετὰ τὴν ἐν ἐξάλλῳ ἐνθουσιασμῷ ἀποδοχὴν τοῦ ψηφίσματος ἡ Ἐπιτροπὴ, προσγειωμένου ἐλληνικὸν σημαιοστολὴ τῆς μουσικῆς, ἀκολουθουμένου ὑπὸ ὅλου τοῦ πλήθους, ἐκφωνημένου εἰς ἀκατάπαυστους ζητωκραυγὰς ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως, ἐπορεύθησαν εἰς Χαλέπαν πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ ψηφίσματος εἰς τὰ Προξενεῖα. Εἰς τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Χαλέπα Προξενείου, τὸ Αὐστριακὸν, τὸ ψήφισμα ἐπιδώθη διὰ τοῦ γραμματέως τοῦ Προξενείου κ. Μητσοτάκη.

Εἰς τὰ Γαλλικὸν Προξενεῖον εὑρίσκοντο συγκεντρωμένοι ὁ Γ. Πρόξενος Ρωσσίας, ὁ Δανοῦσσος τὸ Ἀγγλικὸν Προξενεῖον καὶ ὁ Γ. Πρόξενος τῆς Γαλλίας, ὅστις ἀναπληροῖ καὶ τὸν ἀπουσιάζοντα Ἰταλὸν συνάδελφον του. Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ὁ Γάλλος Πρόξενος ὡς πρύτανις τοῦ Προξενικοῦ σώματος, εἶπεν, ὅτι μὴ ὑπαρχούσης καμμιᾶς ἐπισήμου πληροφορίας περὶ τῆς ἀναχρίσεως τῆς Βουλγαρίας εἰς Βασίλειον, ἐνόμιζε ὡς ἐν προκρίσῃ ἡ χρησιμὸς λαὸς εἶναι ταλαιπωρίαν πρόωρος, ἐσκοπὸ μᾶλλον, ὅπου δύναται νὰ πρακλίσῃ διαταραχὴν τῆς τάξεως. Πρωτοθέκτη, ὅτι τὸ χρειωδὲς ζήτημα θὰ λυθῇ ὄχι ἐν Κρήτῃ, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Δυνάμεων, καὶ ὅτι μὴ ἔχουσι δόγμας δὲν δύνανται νὰ δεχθοῦν τὸ ψήφισμα, εἰμὴ ὡς ἐκφρασιν εὐχῆς ἐκ μέρους τοῦ χριστιανοῦ λαοῦ.

Μετὰ ταῦτα ἔλων τὸ πλῆθος διὰ διαφόρων δενδρύλλων ἐτράπη πρὸς τὰ Δημόσια Γραφεῖα, ἡ πρὸ τῶν ὁποίων πλατεῖα ἐπλημμύρησε μετ' ὀλίγον ἀφορτιστικῶς. Ἡ Ἐπιτροπὴ, ἀναβᾶσσα ἐπίσκεπτα τὸ ψήφισμα εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ὅστις ἀπὸ τοῦ κυτηρικοῦ ἐξώστου εἶπε πρὸς τὸν λαὸν τὰ ἑξῆς:

Ἀδελφοί

«Αἱ κερδίαι ἡμῶν ἐπάλλουσιν ὡς αἱ ἰδικαί σας. Ἔχομεν τὰς αὐτὰς παραδόσεις, αὐτὰ τὰ αἰσθήματα, αὐτοὺς τοὺς πόθους καὶ αὐτὰς τὰς ὀλοθείας, καὶ ἡ εἰς ταῦτα κοινότης ἦτο εἰς συνέκτησιν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς ἐφαρμογῆς πρὸς πλήρωσιν αὐτῶν. Πιστεύομεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸ δίκαιόν μας, καὶ ὄντες ἀντάξιοι τε ἐκ διαταραγμένης ζηλωτὴς συμπολίτες ὑμῶν ἐν τῇ ἐκδηλώσει τῶν ὑψίστων καὶ ἱερῶν πόθων σας, θέλομεν τὴν δικαιοδόσιαν, ὅτι θέλομεν καταβάλλει πάσαν προσπάθειαν ὅπως διεχθῶμεν ἄξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης σας, καὶ ἀναπαυθῶμεν εἰς τὰς προσδοκίας σας. Ἐν τῷ παρόντι μίαν σύστασιν ν' ἀπευθύνωμεν εἰς ὑμᾶς, σύστασιν παρεπτὴν δυναμένην νὰ θωρηχθῇ, ὅσῃ ἔχομεν τὴν πεποίθησιν, ὅτι διακλείσει ἐν πλήρει συναισθήσει τὸν παρομαρτοῦντων ἐνεργούμενον εἰς τὸ ἔργον εἰς ὃ ἀνθρωπίνως ἐπεδόθητε, ἀλλ' ὄχι καὶ ἄκαιρον. Λόγῳ εἶναι. Συνέχεται τὴν σύστασιν καὶ σύνεσιν τὴν ὁποίαν εἰς τώρα ἐπεδείξατε. Ἡ σύνεσις εἶναι δύναμις, καὶ ἡ δύναμις ἐσὸν τῆς συνέσεως καθοδηγουμένη, ἄγει ἀκριβῶς εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Ἡ σύνεσις ἰδίᾳ θέλει κατευθυνθῇ καὶ δύσνους ἐκτιμηθῇ ἐν τῷ ἀπολύτῳ συδεσμῷ πρὸς τὰ δικαιώματα τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν Μουσουλμάνων καὶ ἐν τῇ προστασίᾳ αὐτῶν. Δὲν μετέχουσιν οὗτοι τῆς δικαιοπραξίας σας.

Ἀλλὰ δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι αὐτὴ ὑπὸ ἐπιτυχίας σταφανίζ, θέλει ἀποβῇ εἷς ἔσω καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐπωφελὴς, καὶ πρόξενος τοῦ τελεσφορεῖ τῆς πρόθεσιν καὶ τῆς εὐημερίας αὐτῶν. Ἐπειδὴ τοιοῦτος καὶ εἷς ἀμέτρου τῆς ὁμοιομορφίας τῶν σύστασιν ἐκτὸς καὶ εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως.

Ὁ κ. Βρυζάκις, εὐθυμηθεὶς ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀνέβαινε αὐτὴν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Δημαρχείου, μετὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ ψηφίσματος, ἐξέθεσε τοῦ ἔξωστου τῆς Δημαρχίας ὑπὸ τὰ ἑξῆς:

Ἀγαπητοὶ συμπατριῶται.

Δὶν θὰ σᾶς ἀποκρύψω καθόλου, ὅτι ἡ ρίσις εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται σὶ ζήτημά μας ὁπὸ τῆς ἀπροόπτου ταύτης ἐκρήξεως τοῦ λαϊκοῦ φρονήματος εἶναι κρισιμωτάτη. Ἀλλ' ἐκ ἡ ὁδὸς τὴν ὁποίαν τράπεται σήμερον ὁ λαὸς τῶν αὐθορμήτως καὶ τῶν ἀπροπαιτικῶν, ἐκ λόγου, ἡ ὁδὸς αὐτὴ ὑκάρχῃ ἐλπὶς νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐθνικῶν μας πόθων, εἶναι ἀνάγκη, ὅπως ἅπαντος τῶν πολιτῶν μεταβληθῇ κατὰ τὸ στάδιον τῆς κρίσεως εἰς ἕνα ἀκαμπτον γρανίτη τῆς τάξεως καὶ τῆς ἡσυχίας. Εἶναι ἀνάγκη, νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι τὰ διεθνῆ στρατεύματα εἶναι προστάται καὶ ὄχι ἐχθροί, ὅτι ἀπὸ τὴν κλείσιμον τῆς Εὐρώπης ἐξαρτᾶται ἡ τελικὴ ἐπιτυχία τοῦ ἀγῶνός μας, καὶ ὅτι ἡ ὀλιγίστη ἀπόπειρα αὐτῶν παρεμπόδιν θέλει ἐπιφορὰ τὸ κακόν τοῦ ἀγῶνος τοῦτου. Εἶναι ἀνάγκη, νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι ἡ ἀδελφικὴ, ἡ πλήρης, ἡ ἀπολύτως φιλικὴ προστασία τῶν Μουσουλμάνων συμπολιτῶν μας, εἶναι ἀπαραίτητος ἐπίσης προϋπόθεσις τῆς ἐπιτυχίας μας.

Ἐλπίζω, ὅτι πάντες συναισθάνονται βεβαίως τὰς ἀληθεῖς ταύτας, καὶ ὅτι ὅλα τῆς παραδεχθοῦν ἐπιτυχῶς διαγωγὴν τὴν ὁποίαν θὰ ἐπιδείξῃ ὁ Κρητικὸς λαὸς, ἐπιφυλάσσης τῆς ἀργυμένης κρίσεως, θὰ ἐπιτελέσῃ τοὺς καθ' ἡμᾶς πόθους, ὅπως συναπεκομισθοῦσιν πάντων ἡμῶν φέρουσι εἰς αἰῶνα πάρα τὸ μέγα ἔργον.

Ζήτω ἡ Ἕνωσις.
Ζήτωσαν αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις.
Ζήτω ὁ Κρητικὸς Λαός.

Μεθ' ὃ ὁ κύριος διατάξῃ ἵνα τὴν πόλιν, ἐορταζῶν μέχρι βαθυτάτης νυκτὸς, ἐνῷ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἐπιδᾷς ἀμέσως ἐκπεσὼν εἰς συνάντησιν τῆς Κυβερνήσεως, μεθ' ἧς συνελάβησαν ἐπὶ μακρὸν.

Μετ' ὀλίγον, ὡραν 5 μ. μ. ἐδημοσιεύετο καὶ ἐπικολλᾶτο εἰς τὴν πλὴν φύλλον τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος, ἐχὸν ὡς ἑξῆς:

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΕΝ ΚΡΗΤΗ

Ἐν Χανίοις τῇ 24 Σ]βρίου 1908.—Ἀριθ. 1

ΤΙΜΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
Δραχ. ΔΡΧ 8
Τρίμηνος 4
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
Χρυσ. ΔΡΧ 12
Τρίμ. 6

ΥΨΗΛΑ ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΤΙΜΑΙ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ Ε'. — ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'. | Διευθυντὴς καὶ ὑπεύθυνος Συντάκτης Ι. Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ | ΑΡΙΘ. 140

ΧΑΝΙΑ Παρασκευὴ 29η Σεπτεμβρίου 1908

ΡΩΣΣΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ ΕΝ ΚΡΗΤΗ.

Η ΝΕΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ κ. ΓΙΑΝΝΑΡΗ

Γ'.

ΟΙ ΔΙΑΣΤΡΟΦΕΣ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΤΑ ΕΝ ΣΑΜΩ ΟΡΓΙΑ

ΥΨΗΛΑ ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ **29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1908, ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ**

ΤΙΜΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΥΨΗΛΑ ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΤΙΜΑΙ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΩΝ

ΤΟΣ Ε'. — ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'. | Διευθυντὴς καὶ ὑπεύθυνος Συντάκτης Ι. Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ | ΑΡΙΘ. 141

ΧΑΝΙΑ Πέμπτη 2 Οκτωβρίου 1908

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΔΕΙΝΩΝ ΜΑΣ

Η ΤΑΞΙΣ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΕΝΩΣΙΣ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

Η ΟΡΚΟΜΩΣΙΑ ΤΩΝ ΕΝ ΤΕΛΕΙ

Η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ ΑΠ' ΑΚΡΟΥ ΕΙΣ ΑΚΡΟΝ

ΟΛΑ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Η ΝΕΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ

«Ορκίζομαι να φυλάττω πίστιν εἰς τὴν Πατρίδα καὶ τὸν συνταγματικὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων, ὑπακοὴν εἰς τὸ Σύνταγμα, τοὺς Νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ Κράτους. Νὰ ὑπερασπίζω μὲ πίστιν καὶ αφοσίωσιν τὰς σημαίας μέχρι τελευταίας ρανίδος τοῦ αἵματός μου, νὰ μὴ τὰς ἐγκαταλείπω μηδὲ ν' ἀποχωρίζωμαι ποτὲ αὐτῶν. Νὰ ἐκτελῶ προθύμως καὶ ἄνευ ἀντιλογίας τὰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων μου, νὰ διάγω δὲ ἐνγένει ὡς πιστὸς καὶ φιλότιμος στρατιώτης.»

— Η Βουλή.

ΧΑΝΙΑ, Πέμπτη 2 Οκτωβρίου 1908

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ
ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

(Ἅμα τῷ καταρτισμῷ αὐτῆς ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπηύθυνε πρὸς τὸν λαὸν τῆς Κρήτης τὴν ἑξῆς προκήρυξιν:)

Συμπολῖται

Ἡ ἐκδηλωθεῖσα ὁμόθυμος καὶ αὐθόρμητος ἀπόφασις ὑμῶν πρὸς πλήρωσιν τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν πόθων, ἀρξαμένη ἀπὸ τῶν πόλεων καὶ κατελήξασα εἰς τὸν ἔσχατον Δῆμον καὶ συνοικισμὸν τῆς Νήσου, ἐπέβαλε καὶ εἰς τὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ τόπου τὴν ὑποχρέωσιν νὰ διερμηνεύσῃ τὰ ἐθνικὰ ταῦτα τοῦ λαοῦ αἰσθήματα.

Συνελθοῦσα δὲ αὕτη τῇ 29 παρελθόντος ἐπετέλεσε τὸ ἑαυτῆς καθῆκον, κηρύξασα τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Νήσου καὶ τὴν Ἕνωσιν αὐτῆς μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, προσκαλέσασα καὶ τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Γεώργιον ἵνα ἀναλάβῃ τὴν διακυβέρνησιν τῆς Νήσου.

Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ χάσμα εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ τόπου, ἡ ἰδία Βουλὴ ἐξέλεξε πενταμελῆ Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ὑφ' ἡμῶν, ἵνα συμφώνως πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψηφισθέντα διοικήσωμεν προσωρινῶς τὴν Νῆσον.

Ἀδελφοί, ἡ πλήρης σύμπνοια καὶ ὁμοφωνία, ἡ ὁποία ἐπεκράτησε κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας ἐν τῇ ἐκδηλώσει καὶ ἀνακηρύξει τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν προγράμματος, καὶ ἡ πεποίθησις καὶ βεβαιότης, ἡ ὁποία ἐνισχύει ἡμᾶς ὡς πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἀπαραγράπτων ἡμῶν δικαίων, ἐπιβάλλουσιν εἰς πάντας ἡμᾶς τὴν Ἐθνικὴν ὑποχρέωσιν, ἵνα ἑπόμενοι εἰς τὰ ἀξιομίμητα ἐκ τοῦ παρελθόντος τῶν ἡμετέρων πατριωτικῶν ἀγώνων παραδείγματα, καὶ εἰς τὰς εὐγενεῖς εἰς παρομοίας περιπτώσεις παραδόσεις τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ συνεχίσωμεν καὶ κατὰ τὸν προσωρινὸν τοῦτον σταθμὸν τὴν τήρησιν τῆς ἡσυχίας καὶ τάξεως, τοῦ ἀσαλεύτου τούτου θεμελίου τῆς Ἐλευθερίας, καὶ τοῦ μόνου ἀληθοῦς γνωρίσματος τῆς πρὸς ἀνεξαρτησίαν εἰλικρινοῦς ἐπιθυμίας τῶν Λαῶν.

Ἀδελφοί, ἡμεῖς οἱ κληθέντες ὑπὸ τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ τόπου ἵνα σᾶς διοικήσωμεν, ἐδώκαμεν πρῶτοι τὸ παράδειγμα τῆς εἰλικρινοῦς συνεννοήσεως καὶ ἀδελφικῆς συνεργασίας, ἐγκαταλιπόντες τὰς εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον διαιρούσας ἡμᾶς πολιτικὰς διαμάχας. Θὰ ἀκολουθήσετε τὸ ἡμέτερον παράδειγμα, καὶ ὄχι μόνον θὰ ἀπέχετε πάσης ἀφορμῆς, ἡ ὁποία θὰ συντελῇ εἰς τὴν διατάραξιν τῶν πρὸς τοὺς ὁμοθρήσκους σας ἀδελφικῶν σχέσεων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἑτεροθρήσκους συμπολίτας σας θὰ διάγετε ἐν ἄκρῳ σεβασμῷ πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς, τιμῆς καὶ περιουσίας αὐτῶν.

Ἐν γένει δὲ διὰ τῆς νομοταγοῦς καὶ εἰς ἐλευθέρους πολίτας ἁρμοζούσης διαγωγῆς σας, θὰ ἐπιδείξετε τὰς ἀρετὰς, διὰ τὰς ὁποίας ὁ Κρητικὸς λαὸς πάντοτε ἐφημίσθη.

Ἐλπίζομεν, ὅτι δὲν θὰ λάβωμεν διόλου ἀνάγκην ἵνα κάμωμεν χρῆσιν τῆς πρὸς τήρησιν τῆς ἡσυχίας καὶ τάξεως πρὸχείρου ἡμῖν δημοσίας δυνάμεως. Πεποιθότες δὲ εἰς τὰ ἰσχυρὰ ἡμῶν δίκαια καὶ εἰς τὴν ἐκ μέρους τῶν Μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων ἀναγνώρισιν αὐτῶν.

Διατελοῦμεν μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ἐν Χανίοις τῇ 1ῃ Ὀκτωβρίου 1908.

Η ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ὁ Πρόεδρος
Α. Μιχελιδάκης

Τὰ μέλη
Ελ. Βενιζέλος
Εμ. Λογιάδης
Χ. Παλογεώργης
Μ. Πετυχάκης

***ΚΗΡΥΞ* 7 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1908, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

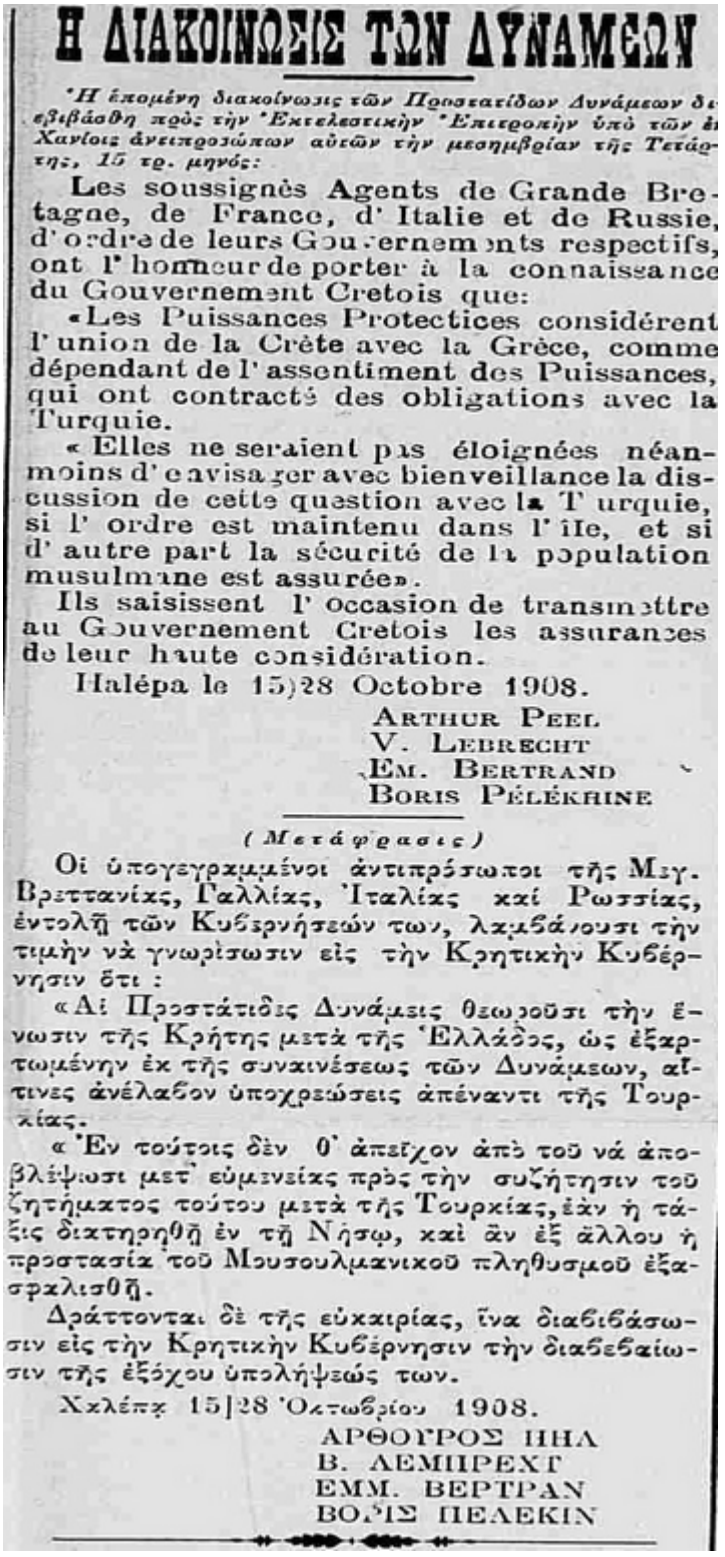

Η ΔΙΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Η ἑπομένη διακοίνωσις τῶν Προστατίδων Δυνάμεων δι εβιβάσθη πρὸς τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν ὑπὸ τῶν ἐ Χανίοις ἀντιπροσώπων αὐτῶν τὴν μεσημβρίαν τῆς Τετάρ της, 15 τρ. μηνός:

Les soussignés Agents de Grande Bretagne, de France, d' Italie et de Russie, d' ordre de leurs Gouvernements respectifs, ont l' honneur de porter à la connaissance du Gouvernement Cretois que:

«Les Puissances Protectices considérent l' union de la Crète avec la Grèce, comme dépendant de l' assentiment des Puissances, qui ont contracté des obligations avec la Turquie.

« Elles ne seraient pas éloignées néanmoins d' envisager avec bienveillance la discussion de cette question avec la Turquie, si l' ordre est maintenu dans l' île, et si d' autre part la sécurité de la population musulmane est assurée».

Ils saisissent l' occasion de transmettre au Gouvernement Cretois les assurances de leur haute considération.

Halépa le 15|28 Octobre 1908.

ARTHUR PEEL
V. LEBRECHT
EM. BERTRAND
BORIS PÉLÉKHINE

(Μετάφρασις)

Οἱ ὑπογεγραμμένοι ἀντιπρόσωποι τῆς Μεγ. Βρεττανίας, Γαλλίας, Ἰταλίας καὶ Ρωσσίας, ἐντολῇ τῶν Κυβερνήσεών των, λαμβάνουσι τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωσιν εἰς τὴν Κρητικὴν Κυβέρνησιν ὅτι :

«Αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις θεωροῦσι τὴν ἕνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐξαρτωμένην ἐκ τῆς συναινέσεως τῶν Δυνάμεων, αἵτινες ἀνέλαβον ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τῆς Τουρκίας.

« Ἐν τούτοις δὲν θ' ἀπεῖχον ἀπὸ τοῦ νά ἀποβλέψωσι μετ' εὐμενείας πρὸς τὴν συζήτησιν τοῦ ζητήματος τούτου μετὰ τῆς Τουρκίας, ἐὰν ἡ τάξις διατηρηθῇ ἐν τῇ Νήσῳ, καὶ ἂν ἐξ ἄλλου ἡ προστασία τοῦ Μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ ἐξασφαλισθῇ.

Δράττονται δὲ τῆς εὐκαιρίας, ἵνα διαβιβάσωσιν εἰς τὴν Κρητικὴν Κυβέρνησιν τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου ὑπολήψεώς των.

Χαλέπᾳ 15|28 Ὀκτωβρίου 1908.

ΑΡΘΟΥΡΟΣ ΠΗΛ
Β. ΛΕΜΠΡΕΧΤ
ΕΜΜ. ΒΕΡΤΡΑΝ
ΒΟΡΙΣ ΠΕΛΕΚΙΝ

***ΚΗΡΥΞ* 22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1908, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ
ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΠΡΟΞΕΝΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΙΔΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Τὴν 10 π. μ. τῆς σήμερον, κατόπιν προηγουμένης προειδοποιήσεως, ὁ κ. Peel, Γεν. Πρόξενος τῆς Μεγ. Βρεττανίας καὶ Πρύτανις τοῦ Προξενικοῦ σώματος μεταβὰς εἰς τὸ Κυβερνητικὸν μέγαρον ἐπέδωκεν εἰς τὴν Ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν τὴν ἑπομένην διακήρυξιν.

Les Consuls Généraux de France, de Grande Bretagne, d' Italie et de Russie au nom de leurs Gouvernements déclarent:

Que poursuivant l' execution des mesures arrêtées en principe par la Note Collective des Puissances Protectrices du 10)23 Juillet 1906 et précisées par celle adressée à Monsieur Zaimis le 28 Avril=11 Mai 1908, les Puissances Protectrices opéreront le 13)26 de ce mois de Juillet le retrait complet de leurs troupes,confiantes à la sagesse du peuple Cretois, et qu' Elles comptent sur l' energie et la loyauté des Autorités Constituées pour le maintien de l' ordre public et la sécurité de la population Mnsulmane; qu' Elles continueront à s' occuper avec bienveillance de la question Cretoise; mais qu' Elles croient indispensable de ne pas laisser ignorer qu' Elles ont le devoir de veiller au maintien de l' ordre et à la sécurité des Musulmans en Crète, et qu' à cet effet Elles se réservent la faculté de prendre telles dispositions qu' Elles jugeront utiles pour le rétablissement de la tranquillité dans le cas où viendraiet à se produire des troubles que les Autorités localer seraient impuissantes à réprimer.

Halépa le 30 Juin / 13 Juillet 1909

ARTUR PEEL
V. LEBRECHT
EM. BERTRAND
A. SCHEBOUNINE

Οἱ Γενικοὶ Πρόξενοι τῆς Γαλλίας, τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ρωσσίας ἐν ὀνόματι τῶν Κυβερνήσεών των διακηρύττουσιν:

Ὅτι αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις ἐπιδιώκουσαι τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μέτρων, ἅτινα ἀπεφάσισαν μὲν κατ' ἀρχὴν διὰ τῆς κοινῆς Διακοινώσεώς των τῆς 10/23 Ἰουλίου 1906, καθώρισαν δὲ διὰ τῆς πρὸς τὸν κ. Ζαΐμην ἀνακοινώσεώς τῆς 28 Ἀπριλίου=11 Μαΐου 1908 νεωτέρας τοιαύτης, θέλουσι προβῆ τὴν 13/26 Ἰουλίου εἰς τὴν πλήρη ἀνάκλησιν τῶν στρατευμάτων των, πεποιθυῖαι ἐπὶ τὴν σύνεσιν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, καὶ ὅτι στηρίζονται ἐπὶ τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς εὐθύτητος τῶν Καθεστηκυιῶν Ἀρχῶν διὰ τὴν διατήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ· ὅτι θὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀσχολούμεναι μετ' εὐμενείας περὶ τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος· ἀλλ' ὅτι θεωροῦσιν ἀναπόφευκτον νὰ μὴ ἀποκρύψωσιν, ὅτι ἔχουσι καθῆκον νὰ ἀγρυπνῶσι περὶ τῆς τηρήσεως τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν Μουσουλμάνων ἐν Κρήτῃ, καὶ ὅτι πρὸς τοῦτο ἐπιφυλάσσουσιν εἰς ἑαυτὰς τὸ δικαίωμα νὰ λάβωσι τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἤθελον κρίνῃ χρήσιμα διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς ἡσυχίας, καθ' ἣν περίπτωσιν ἤθελον λάβῃ χώραν ταραχαί, τὰς ὁποίας αἱ ἐγχώριοι ἀρχαὶ δὲν θὰ κατώρθουν νὰ καταστείλωσι.

Χαλέπα 30 Ἰουνίου=13 Ἰουλίου 1909.

ΑΡΘΡΟΥΡΟΣ ΠΗΑ
Β. ΛΕΜΠΡΕΧΤ
ΕΜ. ΜΠΕΡΤΡΑΝ
Α. ΣΕΜΠΟΥΝΙΝ

***ΚΗΡΥΞ* 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 1909, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ | ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Έτησία . . δραχ. 6 | Έτησία . . δραχ. 8
Εξάμηνος . » 3 | Εξάμηνος . » 4

ΚΗΡΥΞ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΙΣ

ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ ΚΑΤ' ΑΠΟΚΟΠΗΝ

Πάσα καταγγελία ανωφελώς προπληρώνεται

Τὰ χειρόγραφα δημοσιευόμενα ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται

ΈΤΟΣ Γ'. | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΩΝΣΤ. ΜΙΤΣΙΟΤΑΚΗΣ | ΑΡΙΘ. 122

ΧΑΝΙΑ Τρίτη 18 Αὐγούστου 1909

Η ἐκρηξὶς τοῦ στρατιωτικοῦ κινήματος ἐν Ἑλλάδι, καὶ διὰ τὴν ἐσοβαρότητα, μεθ' ἧς ἀπεδεικνύετο ὅτι εἶχεν ὀργανωθῆ, καὶ διὰ τὴν ἀποφασιστικότητα, μεθ' ἧς ἐξετελέσθη, καὶ τὴν ἀβλαβέστατον τήρησιν καὶ ἐπιβολὴν τῆς τάξεως, μεθ' ἧς διεξήχθη, καὶ τὴν σημαντητα τοῦ διατυπώσαντος ὅτι αὐτοῦ προγράμματος, κατέκτησεν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τὰς συμπαθείας καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ ἐκείνων, οἵτινες διωρίσθησαν ὑπὸ ἀνωτέρας ἤσσονος τὰς περὶ κυριαρχίας τῆς ἐπικειμένης ἐκρήξεως αὐτοῦ αἰσθήσεις.

Τὸ κίνημα φέρει προφανῆς τὸν χαρακτῆρα ἐπαναστάσεως, ἠθέλησε τὴν δ' αὐθόρμητον ἀνάγκην, διότι τοῦτο φαίνεται προηγούμενον ἐκ τοῦ στρατιώτου. Ἀλλὰ θὰ παραγνωρίζῃ τις τὸν χαρακτῆρα τοῦ κινήματος τούτου καὶ τὸ ἐλατήριον καὶ τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ, ἐὰν τὸ ἐξυμνῶν ὡς στρατιωτικόν, καὶ ἐὰν δὲν ἀναγνώρισεν, ὅτι τὴν ἐπανάστασιν, ἥτις ἀπὸ πολλοῦ ἐκινδυνεύετο εἰς τὴν συνείδησιν ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ ἐξ τῆν ἐκρηξὶν κατέστησαν ἀναπόδραστον οἱ ταλαντεῖοι κλάδοι, οὓς κατέφερε κατὰ τοῦ παραλόγου Κράτους τὸ Ναυτοδικεῖον καθυστέρ, συναρμολογῆ ἁπλῶς καὶ ὁ ἔθνικὸς στρατὸς, προτιμήσας νὰ παράσχῃ τὸν βραχίονά του μᾶλλον ἑαυτῆ τῆς ἐπαναστάσεως, ἥτις ἐκφεύγει τὴν ἀνάρθρωσιν κατεστάσεως ἀπολύτως ἀφορήτου, παρὰ πρὸς ἄρσιν καθεστῶτος, τὸ ὁποῖον ἐθώπτε καὶ κράτος καὶ ἔθνος εἰς ἀδοξον τέλος.

Ὅπου δ', ὡς ἐν Ἑλλάδι, ἡ παρέκβασις τῆς πολιτείας κατέλιξεν εἰς ὀργάνωσιν πολιτικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον ἀδιαφορεῖ περὶ τῶν γενικῶν συμφερόντων ἐπιδίωκε μόνον εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων ὁπὲρ μὲν τοῦ αὐτοματος, ὁπὲ δὲ μιᾶς πλουτοκρατικῆς ὀλιγαρχίας, ὁπὲ δὲ τῆς ἐκάστοτε κρατούσης φατρίας, οὐδέποτε ὅμως εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, ἔπλασε δὲ δίκτυον πολλαπλῶν ἀθεμίτων συμφερόντων, κατασκηνώντων ἀθ'ὑπατον τὴν ἀνώτατον λειτουργίαν τοῦ πολιτεύματος, ἐκεῖ ἡ ἐπανάστασις δὲν εἶναι ἁπλῆς δικαίωμα, ἀλλ' ἀποβαίνει καθῆκον τῶν λαῶν, ὅσοι διατηροῦσιν ἀκόμη τὴν ἀναγκαίαν ζωτικότητα, ὅπως ἀντιδράσουν κατὰ τοιούτης καταστάσεως.

Ἡ συμπαγὴς τοῦ στρατοῦ εἰς τὴν κυοφορίαν τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης, καὶ ἡ πρωτοβουλία αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκρηξὶν αὐτῆς, καθιστᾷ ἐυκατόρθωτον μέχρι τέλους διεξαγωγὴν της καὶ τὴν ἀπολυτον ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ἄνευ δικαιολογίσεως τῆς τάξεως, καὶ χωρὶς τὸν κίνδυνον τῆς ἀναρχίας, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἠθέλατο ἐχει μόνον ὁ σκοπὸς τῆς ἐπαναστάσεως νὰ καταγήσῃ, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἐλπὶς ἐγκαίρου ἀνορθώσεως ἐν τῷ μέλλοντι νὰ ματαιωθῇ. Ἡ συντριπτικὴ δέ, δύναταί τις νὰ εἴπῃ, μὲ τὴν ὁποίαν διετυπώθη τὸ πρόγραμμα τοῦ συνδέσμου τῶν ἀξιωματικῶν, καθιστᾷ πιθανὴν τὴν μέχρι τέλους ἐπιβολὴν αὐτοῦ ἄνευ ἰσχυρῶν ἀντιδράσεων, αἵτινες θὰ ἠδύναντο νὰ θέσουν ἐξαλείπουν τὴν τάξιν καὶ νὰ προκαλέσουν τὴν ἀναρχίαν.

Ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ πρόσωπα τοῦ Βασιλέως φαίνεται, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ προσεφέρῃ εἰς ἰσχυρὰν αὐτοῦ ἀντίδρασιν ἡ ἐπιβολὴ τοῦ προγράμματος τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἀξιωματικῶν. Αἱ διαθέσεις αὐτοῦ, αἵτινες ἔρθασαν εἰς τὴν δημοσιότητα διὰ τῶν ἀτέγκτων διαβουλεύσεων δοτῶν δηλώσεων τοῦ κ. Μαυρομιχάλη καὶ τοῦ κ. Σκουλουδάκη, ἀποδεικνύουν, ὅτι δὲν ἔχει μὲν τὴν διάθεσιν νὰ ἴχνηθῇ αὐτὸς τοῦ ἔργου τῆς ἀνορθώσεως, ἀς ἀντιμαρτύρεται αὐτὴν τὸ Ἔθνος, ἀλλ' οὐδὲ προτίθεται ν' ἀντιτάξῃ ἀντίστασιν, ἥτις ἠθέλατο νὰ ἐθεγγίσῃ εἰς ἀμαυρώσεις, θὰ προτιμήσῃ δὲ νὰ ἀπέλθῃ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τῆς Ἑλλάδος, παραιτούμενος τοῦ Θρόνου.

Καὶ πραγματῶς τίποτε καλλίτερον δὲν θέλατο νὰ πράξῃ ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν, παρὰ νὰ ἐκχωρήσῃ τὸ ἐνδρόνον εἰς τὸν Διάδοχον αὐτοῦ. Διότι ἀρνούμενος νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι σοβαρὰς ἀπάφη ὁ Βασιλεὺς ν' ἀπέλθῃ τῆς Ἑλλάδος μεθ' ὅλης τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, ὡς ἔγραφεν. Ὅσον καὶ ἂν μετὰ βασιλέων ἐμίσουν σχεδὸν ἀπάντες δὲν κατεφθάνῃ νὰ ἀπέλθῃ ἡ ποθητὴ συνταύτισις ἴδεων καὶ φρονημάτων καὶ πόθων λαοῦ καὶ Βασιλέως, ἀφοῦσιώθη νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ ταλαντεῖος οὗτος θεσμὸς ἔχει μόνον ἐαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν Ἑλλάδι γενόμενα καὶ ἀνατραφέντα τέκνα του, τόσον βέβαιον πρὸς τὸ Ἔθνος, ὅστε καὶ αὐτὸς καὶ ἐκεῖνα σοβαρῶς ν', ἀποβλέπουν εἰς ἀλλοιγερῆ ἀποκατάστασιν τῶν δεσμῶν, αἵτινες συνέδεον τὴν οἰκογένειαν αὐτῶν μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Περισσότερον παρὰ τὴν ἀντίδρασιν ἐκ μέρους τοῦ Βασιλέως πρέπει ἴσως νὰ φοβούμεθα τὴν ἀκροθυμίαν τῶν κομμάτων, ὅπως μετ' ὀλίγον τοῖς ἐπιληφθῶν τοῦ ἔργου τῆς ἀνορθώσεως. Ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν αἰδεκάτερον σκοπὸν τοῦ διορισμένους τῶν ἀξιωματικῶν, κανὲν ἴσως τῶν ἐν Ἑλλάδι κομμάτων δὲν θὰ ἀρνηθῇ νὰ προσυπογράψῃ οἷς τὰ αἰτήματα αὐτῶν. Ἀλλὰ μένει ν' ἀποδειχθῇ, ἂν τὰ ἐν λόγῳ κόμματα λογομονήσουν τὸ παρελθὸν των, θὰ δεχθῶσι νὰ ἐργασθῶσιν εἰλικρινῶς, ὅπως παρακάτοντα ἅλας τὰς μὴ ἀπαραιτήτους ἀναγκαίας διπλάσεις τοῦ προϋπολογισμοῦ, θὰ οἰκονομήσουν ἄνευ νέας ἐπιβαρύνσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἅλον τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὴν στρατιωτικὴν σύνταξιν τῆς χώρας χρῆμα, καὶ ἂν θὰ δυνηθῶν ἀποδοῦσι ἐν τῷ μέλλοντι τὴν ἀρχὴν οἰκεῖ πρὸς τὸ Ἴδιον ἐκάστοτε ἀντῶν ὄρλος, ἀλλὰ πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον, νὰ ἀναχωρήσουν καὶ φέρουν ὡς αἴσιον πέρας τὸ ἔργον τῆς ἅλης τελείας ἀνορθώσεως, ἄνευ τῆς ὁποίας καὶ αὐτὴ ἡ στρατιωτικὴ ἀναδιοργάνωσις εἶναι δύσκολον νὰ ἐπιτύχῃ.

Τὸ νέον Ὑπουργεῖον δὲν ἀποτελεῖται οὐδ' ἤτο εὔκολον ν' ἀποτελεσθῇ ἀπὸ νέους ἀνδρας.' Ἀλλὰ παρελαμβάνει ἀφιστά; τοῦ πολιτικοῦ τῆς Ἑλλάδος κόσμου· ὁ δὲ κ. Μαυρομιχάλης πρώτην φορὰν καλεῖται εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς Ἀρχηγὸς ἴδιου κόμματος. Τὸ γεγονὸς τοῦτο καὶ ἡ μετοχὴ εἰς τὴν νέαν Κυβέρνησιν ὡς Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ κ. Εὐταξίου, ὅστις χθὲς ἀκόμη διὰ τῶν «Ἀθηνῶν» ἀθηροσίευεν ἄρθραν μελὶ τὴν τῶν σοβαρῶν οἰκονομιῶν, αἵτινες δύνανται νὰ ἐπενεχθῶσιν εἰς τὸν προϋπολογισμὸν χάριν τῆς στρατιωτικῆς συντάξεως τῆς χώρας, παρέχει χρηστὰς ἐλπίδας, ὅτι τὸ νέον Ὑπουργεῖον ἀνήλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν μὲ τὴν εἰλικρινῆ ἀπόφασιν, ὅπως ἐπιλυφθῇ ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς καὶ τῆς συντάξεως ταύτης καὶ τῆς ἅλης ἀνορθώσεως.

Ὅσον εἰλικρινὴς καὶ σταρρὰ καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀπόφασις τῆς νέας Κυβερνήσεως, δὲν ἐπιλυφθῇ τοῦ ἔργου τῆς ἀνορθώσεως, ὀλόμηρα παραγνωρίζομεν τὰς δυσχερείας, καθ' ὅν αὐτὴ ἔχει νὰ παλαίσῃ. Ἀλλ' ἂν ὁρμήσῃ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο μετὰ τῆς μεγαλοπρέπειας διαθέσεως, ἣν ἐπιδείλλουν αἱ περιστάσεις, ἂν μεταβάλλουσα βίζωσις πολιτικῆς μιθόδου ἐπιζητῆσῃ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου της εἰς τὴν συνδρομὴν τῶν ἀντιπάρων στρωμάτων τῆς κοινῆς γνώμης, ἄθυρφοβον ἀνταλλάξ διὰ τὴν ἀπὸ στενῆς ἀπόψεως βλάβην των κομματικῶν της συμφερόντων, ἂν γνωρίσῃ νὰ ἀποφεύγῃ τῆς συμφορὰς ἐγκυλοχογικῆς καταστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ ἔργον της ἀνορθώσεως πιστεύομεν, ὅτι θ' ἀποδειχθῇ μὴ ὑπερβλητον οὔτε τὰς δυνάμεις τῆς νέας Κυβερνήσεως, οὔτε τοὺς ἐλαιοὺς καὶ γὴ κοὺς πόρους, οὓς διαθέτει τὸ Ἔθνος.

Ο ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΜΑΣ

[Παραθέτομεν ἀμέσως κατωτέρω νέον ἄρθρον τοῦ ἐν Βόννῃ φίλου κ. Γεωργίου Παπαντωνίου, δημοσιευθὲν τελευταίως εἰς τὸν «Παγκόσμιον Λόγον». Ἡ σημασία τοῦ φίλου τούτου, ὡς ἀνεγνωρισμένου ἐμπειροτέρου ἑργάτου τοῦ Λόγου προσεγγισμοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ἁπλὰ εἶναι καὶ ἡ «Ἐφημερὶς τῶν Ἐθνῶν», προσθέτει πάντως μεζόνα βαρύτητα εἰς τὸ περὶ Κρήτης δημοσίευμα τοῦτο καὶ τὸ συνοδεύουσαν αὐτὸ κατὰ τὴν ἐπομένην σχόλιον:]

«Ἀπαξ ἔτι κατὰ τὰς ταλαντείας ταύτας ἡμέρας ἐπληροφορήθη ἡ Εὐρωπαϊκὴ διπλωματία ἐκ τοῦ νήσου τοῦ Μίνωος, ὅτι αἱ ἀρνητικαὶ ἐκείναι λίσσαι, τὰς ὁποίας συνειθίζει πάντοτε νὰ δημιουργῇ, πρέπει νὰ θεωρῶνται μόνον ὡς στιγὴ διγνωσθν συνταράξεων καὶ ἀμηχανιῶν, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ κινδύνων σοβαροτέρων.

Καὶ αἱδὴς σήμερον ἀποδεικνύεται πόσον εἶχε δίκαιον ὁ Γρόζεκιαρ, προτείνων κατὰ Ν'βριον τοῦ 1866 δι' ὑπομνήματός του εἰς τὰς Μεγ. Δυνάμεις, ὅπως ἀγκαταλείψωσι τὴν πολιτικὴν τῶν ἐμβαλωμάτων, ἀφοῦ δι' αὐτῆς οὐδέποτε ἐπιτεύχθη θετικὸν τι καὶ μόνιμον. Οὐδὲν ἴσως διπλώματος — πλὴν ἐνὸς σπανιάτατον ὁ εἰρηνικὸς διπλωμάτης — παρὰ ἡ ἕνωσις τῆς Κρήτης μετὰ τοῦ Ἐλευθέρου Βασιλείου. Μόνον οὕτω θὰ διορθοῦτο τὸ σφάλμα, ὅπερ αἱ Δυνάμεις διέπραξαν, ὅτε ἐθεμελίωσαν τὴν αὐτὸ προσέφτησαν τῆς νήσου Κρήτης.» Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους ἀπέκρουσε καὶ ὁ Λουδοβίκος τοῦ Κοβούργου τὸ κατὰ Μάϊον τοῦ 1829 προσενεχθὲν αὐτῷ ὑπὸ τῶν Δυνάμεων ἀκόνιον Ἑλληνικὸν σύμφωτ· τὰ ἔκτοτε δ' ἐπακολουθήσαντα γεγονότα ἀποδείκνυσιν, ὡς ἄρτιον, τὴν συνετὴν πρόβλεψιν τοῦ Ἡγεμόνος ἐκείνου. Καὶ αὐτὴ ἡ παρόδος τοῦ πρώτου Βασιλέως Ὄθωνος ὑπῆρξε μετὰ δυσκολιῶν καὶ ἐξωτερικῶν κλονισμῶν, ἀφοῦμὴ τὸν ἅπαντα ἔτος μὲν ὁ περὶ ἀπεκρατήσεως ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς πολιτικῆς τῶν Προστατίδων τοῦ νεαροῦ βασιλείου Δυνάμεων ὀξὺς ἀντιγωνισμός, κατ' ἄρχὴν ὅμως ἡ στενότης τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, οὐχ' ἧττον δὲ ὁ ἀπ' αὐτῆς χωρισμὸς τῆς Κρήτης.

Οὐχὶ ἐλαφρὸν ἀπελλαγμένη παρομοίων δυσκολιῶν σοβαρῶν κλονισμῶν, διάφορον μὲν χρι τοῦδε καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Γεωργίου.

Πλὴν τοῦ ἡμίσεως δυσκατορθωτοῦ ὁρίσματος καὶ ἂν πλέον στοιχίζει ἕως τώρα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Κρήτη, μὴ δικολογιζομένων τῶν ἐλλων ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν ταύτης ζημιῶν.

Τέρφ γε κατέσον πάντων τούτων μᾶλλον νὰ συρθῇ τώρα; Πρέπει ἀντὶ τῆς ἀνάσσης νὰ ἀκμάσῃ ἡ νῆσος ἀλλοιεσιν ἀπὸ τὰ χεῖρα — ἴσως ἐν ρεύμ — τῆς ἀνατολικῆς πολιτικῆς θέλας της, ἀφοῦ κατόπιν ἑ ἐς αὐτὸν ἄγλιον κατασπαστικώτατον ἔρθασε πρὸ δυδεκαετίας εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἀποσπασθεῖσα ἐκ τοῦ κορμοῦ τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, ἀποφεύσι τὸν Μιγ. Δο νάμεων; Ἐκ μέρους τούτου, πάντως, δυσκολεύει τις σήμερον ν' ἀναμίνῃ τοιοῦτό τι. Ἄλλως τε, ἂν θὰ ἠκολούθει αὐτὸ αὐτοῦ οἱ Κρῆτες, οἱ τὰ ξάντες τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσιν ὡς σκοπὸν καὶ τέρμα τοῦ βίου των. Θέλωμεν δὲ νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι καὶ ἡ σήμερον ἐκ Περικλέου τῆ λαγραρχηθεῖσα εἰς τὰ Βουνάκι φίλλα εἴδησις, κατ' ἣν αἱ Προστάτιδες τῆς νησοδυνάμεως, προτάσει τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ἠτοιμάσουν παρὰ τῆς Τουρκίας νὰ ἐπιβραγοθῇ κατεστατικὸν χάρτης διὰ τὴν Κρήτην, δὲν εἶναι ἀληθής, ἡ ὅτι ἀποσκοπεῖ ἴσως εἰς τὸν κατευναμὸν τοῦ φανατικοῦ Τουρκικοῦ ὄχλου, καὶ εἰς τὴν καθ' ἕλου βελτίωσιν τῆς θέσεως τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους κατεστάσεως· οἱδαμῶς ὅμως, ὅτι αἱ Δυνάμεις διανοοῦνται νὰ χορηγήσουν εἰς τὴν Τουρκίαν δικαιώματα ἐπὶ τῆς νήσου, πρὸ πολλοῦ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἴδιων παγηροικῆς κατοχῆς.

Ἀκούομεν τῷ ὄντι κατὰ τὰς ταλαντείας ταύτας ἡμέρας ἐκ διαφόρων Εὐρωπαϊκῶν κέντρων, ὅτι οἱ Κρῆτες διέπραξαν ἀξιόμαστον πρᾶξιν, ἀναπτύσσοντες, ἅμα τῇ ἀναχωρήσει τῶν διεθνῶν στρατευμάτων ἐκ τῆς νήσου, τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν ἐπὶ τοῦ φρουρίου τῶν Χανίων, παραχρῆμα δ' οὗτοι εἰς τὴν Ἐπικράτειαν τὴν ἄλλως πιστευτὴν ἀφορμὴν ἐγέρσεως διαμαρτυριῶν παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει καὶ ἐπαλλὼν παλάμων κατὰ τοῦ Βασιλείου. Χωρὶς βεβαίως ν' ἀρνηθῶμεν, ὅτι τὸ ὕβρισμα ἐκεῖνο τῶν Κρητῶν ἠθέλατο καὶ νὰ λείψῃ, ἀφοῦ καθ' ἑαυτὸ ἀρχῆθεν ἀποδεικνύετο ἀνοφελές, ὡς ὀλιγωμὸς ἄλλωστε τὴν ἀπὸ διεθνοῦς ἀπόψεως πραγματικὴν τῆς νήσου κατάστασιν, δὲν ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι τῶν λαῶν ἡ ψυχολογία δὲν ὑποβάλλεται συνήθως εἰς τοὺς κανόνας τῆς αὐστηρᾶς λογικῆς, ὅτι δὲ κατ' ἐκκλεσίαν καὶ τὸ ἔθνικὸν αἴσθημα τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, ἄκρως ἐντεταμένον, κατέσον τῆς ἀφύτου ἀπομονῆς ἀπὸ ἐν σχεδὸν ἔτος, καὶ τῶν δημοσίων καὶ μυστικῶν διαφημίσεων ἐκ μέρους τῶν Προστατῶν του, δὲν ἦτο εὔκολον νὰ κατασταλῇ.

Αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν λοιπὸν ἡ ἐκκλήτους τῆς ἔθνικῆς σημαίας ἀπὸ τοῦ φρουρίου τῶν Χανίων, ἧς ἀνέβηκε ἡ παρωπλὴν παγκοσμίου γεγονὸς ὑπὸ τινων Εὐρωπαϊκῶν δημοσιογραφικῶν ὀργάνων, δὲν εἶχε καμμίαν σημασίαν, κατέσον ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου κυρατίζουν ἐπὶ διαφόρων τῆς νήσου οἰκημάτων σημαῖαι Ἑλληνικαί, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ προκληθῇ οἱαδήποτε ἐκκλῆσις εἰς τὸν κόσμον, ἢ νὰ παρουσιθῇ κἂν εἰς τὴν νέαν Τουρκίαν ἀφορμὴ διαμαρτυριῶν καὶ παλαμῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπαλλήλων. Ὅτι λοιπὸν τοῦ ζητήματος ἐκείνου ἐπωφελήθησαν οἱ Τοῦρκοι σήμερον, χάριν τῶν σκοπῶν καὶ σχεδίων των, γινομένων ἀληθῶς πάντες. Τίνες ἄρφες οἱ σκοποὶ καὶ τὰ σχέδια των; Καθὼς μανθάνομεν, ἡ ἀσφάλεια τοῦ πολιτικοῦ γοήτρου καὶ κύρους των, ἀμφοτέρων ἀναγκαίων διὰ τὴν δόξαν ἀναγέννησιν τῆς Τουρκίας! Πλέμος ἐκ μέρους τούτης κατὰ τῆς Ἑλλάδος, τυρούνης ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου τὴν γνωστὴν ἐκείνην παθητικὴν ἕλως στάσιν ἀπέναντι τῶν ἐπαλλήλων παρ' ἐνόσους ἀβίωτων τῶν ὑγιεινῶν; Πλέμος κατὰ τῆς Ἑλλάδος, χάριν τοῦ κύρους καὶ τοῦ πολιτικοῦ γοήτρου τῶν Νεοτούρκων! Εἶναι λοιπὸν τοῦτο ἐντικὴ πολιτική; Χρήζει δὲ πράγματι σήμερον ἡ Τουρκία, διὰ τὴν ἀναγέννησιν αὐτῆς, πολέμου κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀντὶ ἐργασίας ἡσύχου, πρὸ πάντος δ' ἐσωτερικῆς ἀναδιοργάνωσεως ἐλων τῶν δεινῶν της; Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἀξίζει ταφόνι νὰ ἐπανελάβωμεν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα αὐτὴ ἡ «Νέα Γαζέττα» ἔγραφεν ἐγχθες, ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Τουρκικοῦ συντάγματος: «Τὰ συμφέροντά μας ἀπαιτοῦσιν, ὅπως μὴ ζητῶμεν νὰ κατασπείσωμεν »τὰς ἐθνικὰς ροπὰς τῶν μὴ μωαμεθανικῶν στοιχείων τοῦ Κράτους, ἀλλὰ νὰ καταστήσωμεν »ἰσχυροτέρας τοὺς συνδέοντας αὐτὰ δεσμούς, »καὶ ἐμπνεύσωμεν τὴν πεποίθησιν, ὅτι πάντες »εἶναι τέκνα μιᾶς κοινῆς πατρίδος καὶ ἔχουσιν »ὁμοκοινὰ συμφέροντα.» Τί λοιπόν; Διότι τέχρι ἡ Τουρκία ἀπέτυχεν πρὸ ἐνὸς ἔτους σύνταγμα, ἔπεται, ὅτι ὅπασον ἀποτελοῦσι πραιτόριον Κράτος; Ἐπαθησθεν ἄληθὲς νὰ μάθωμεν τὰ σημαῖνει ἡ σήμερον εἰς τὰ Βουνάκια ἐγγραφὴ τηλεγραφικῶς ἐκ Κ)πόλεως «Πέμας ἐκ Κ)πόλεως ἐπιστρατεύσεως Ἰρακὶ παπατσῆ ἀπὸ δυτικὰν ἀκόμη ὁ στρατιωτικὸς νόμος.»

Κράτος συνταγματικὸν ὑπὸ βαρβαρικὴν δικτατορίαν! Ἀκριβῶς ἀνάλογα ἰσχύει ἡ λέξις «παραδόξως», διὰ τὸ Ἀριστοτέλης ὑβλίσει νὰ χαρακτηρίσῃ τὰ κράτη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα, ἔχουν μὲν καταστατικὸν τινὰ χάρτην, δὲν ρυθμίζεται ὅμως σωφρὸ ὡς πρὸς τοῦτον ἡ ζωὴ καὶ ἡ τάξις των. Ὅταν λοιπὸν τὰ ἐν Τουρκίᾳ πράγματα ἔχουσιν οὕτως, ἡ πρὸς τὸν πόλεμον ὁδὸς δὲν εἶναι πάντως τὸ ἄριστον μέσον πρὸς στερέωσιν τοῦ νεοτουρκικοῦ γοήτρου, καὶ δὴ πρὸς ματαίωλὴν Κράτους προτεγόνου, εἰς ἀλησὶς συνταγματικὸν καὶ πολιτισμένον τοιοῦτο.

Θέλομεν νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι τὸν ἀνωτέρω ἡ ἀνάγκαιος, τὴν ὁποίαν χθὲς ἐπεκαλέσθη ὁ Ἕλλην Πρωθυπουργός, θὰ ἐκκαθαρίσῃ ταχέως τὴν κατάστασιν, καὶ ὅτι ἡ πολιτικὴ τῶν βρέμων, τὴν ὁποίαν οἱ Κίρκοι τῆς Θεσσαλονίκης ἐπεβάλλουσιν εἰς τοὺς ἐν Κ)πόλει, θ' ἀπολέσῃ τὴν ἰσχύν της, ἀντικαθιστωμένη δ' ἑτέρας, ὅπου ἐ: πολιτικῆς, μᾶλλον ἀντικειμενικῶς πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ Κράτους. Πρὸ πάντος αὐτοῦ ἔχει σήμερον ἀνάγκην ἡ Τουρκία.

ΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΠΕΣΤΡΟΥ ΛΟΤΙ

[Ὀρμημένος ἐκ τοῦ ἀνατόλου, ὡς κυρίου ἄρτου, δημοσιεύθηκε, ἡ εἰρηνικὴ ἐφημερὶς ἐγράφεν τὴν ἑπομένην ματαβὸ τῶν ἕλλων, καὶ τ' ἀκόλουθα ἐξωτερικώτατα ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἀγγελμα τῆς ἐπιβάσεως δυνάμεως νότιας τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν:]

Καθ' ὅσον εἶναι λοιπὸν γνωστὸν μᾶγμα τοῦδε τὸ παρεγράφεται τῆς νέας νότιας τῆς Τουρκίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα, προτίθεται ἡ πρώτη, διὰ τοῦ νέου τοῦτου διπλωματικοῦ ἐγγράφου, νὰ ἐξωθήσῃ τὴν δευτέραν εἰς τὰ ἔγκατα. Ἡ Πόλη ἀναγνωρίζει μὲν ὅτι ἡ Ἑλλὰς οὐδὲν ἐπαγελ-γειον ἐν Κρήτῃ τὸ ἀξιόμαστον, ἀπαντεῖ ὅμως παρ' ὅλα ταῦτα ἀποδεικνύεται ἕλων ἐκείνων τῶν πράξεων, ἃς τυχὸν διέπραξεν, ἐν ὑγιεινῇ πρὸς τὴν Τουρκίαν πολιτείᾳ, ἀξιωματικοὶ Ἑλληνικῆς ἐθνολογίας, εἴτε ἐν Κρήτῃ, εἴτε ἐν Μακεδονίᾳ, εἴτε ἐν ἕλλοις τοῦ ἀρχιπελάγους νήσοις. Ὅσον πρωτοτύπως καὶ ἂν ἠχῇ πράγματι ἡ ἀξίωσις αὕτη, δὲν εἶναι ἕλως ἀκατανόητος, ἂν τις ἐξετάσῃ τοὺς ὅρους, ἐξ ὧν προτίθεται. Οὐδεὶς θὰ φαντασθῇ, ὅτι ἡ ἐν μέρους τῆς Ἑλλάδος ζητουμένη ἀποδοκιμασία τῶν ἐν Κρήτῃ ταλαντέντων, δύναται νὰ ἠχῇ οἱαδήποτε σημα-

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Η ΙΔΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΟΜΕΝΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΑ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝ. ΚΑΤΕΡΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΔ. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ

Τιμή φύλλου 15 Λεπτά

ΕΤΟΣ Β'. | Ἐν ΗΡΑΚΛΕΙΩ τῇ 12 Ἰανουαρίου 1908 | ΑΡΙΘ. 34.

Το λογότυπο της *Ίδης* μέχρι 24 Οκτωβρίου 1909
***Η ΙΔΗ* 12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1908, ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ**

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝ. ΚΑΤΕΡΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΔ. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ

Τιμή φύλλου λεπτά 15

Η ΙΔΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΕΤΟΣ Γ'. | Ἐν ΗΡΑΚΛΕΙΩ τῇ 7 Νοεμβρίου 1909 | ΑΡΙΘ. 145

Το λογότυπο της *Ίδης* από 31 Οκτωβρίου 1909 αρ.φ.144 (το φ.144 είναι φθαρμένο)
μέχρι 4 Απριλίου 1910 αρ.φ.167
***Η ΙΔΗ* 7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1909, ΒΙΚΕΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ**

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Η ΙΔΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΤΕΡΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ

Τιμή φύλλου Λεπτά 15

ΕΤΟΣ Δ'. | Ἐν ΗΡΑΚΛΕΙΩ τῇ 17 Ἀπριλίου 1910 | ΑΡΙΘ. 168

Το λογότυπο της *Ίδης* από 17 Απριλίου 1910 αρ.φ. 168
***Η ΙΔΗ* 17 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1910, ΒΙΚΕΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ**

ΤΙΔΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΕΤΟΣ Γ'. Εν ΗΡΑΚΛΕΙΩ τη 5 Δεκεμβρίου 1909 ΑΡΙΘ. 149

Η ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΣΥΝΕΝΝΟΗΣΙΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ ΜΑΣ

Η Κ. ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΚΟΠΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΜΙΑ ΕΥΧΗ

G. LOMBROSO

ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΦΗΛΑΤΙΣΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΘΕΣ

***Η ΙΔΗ* 5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1909, ΒΙΚΕΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ**

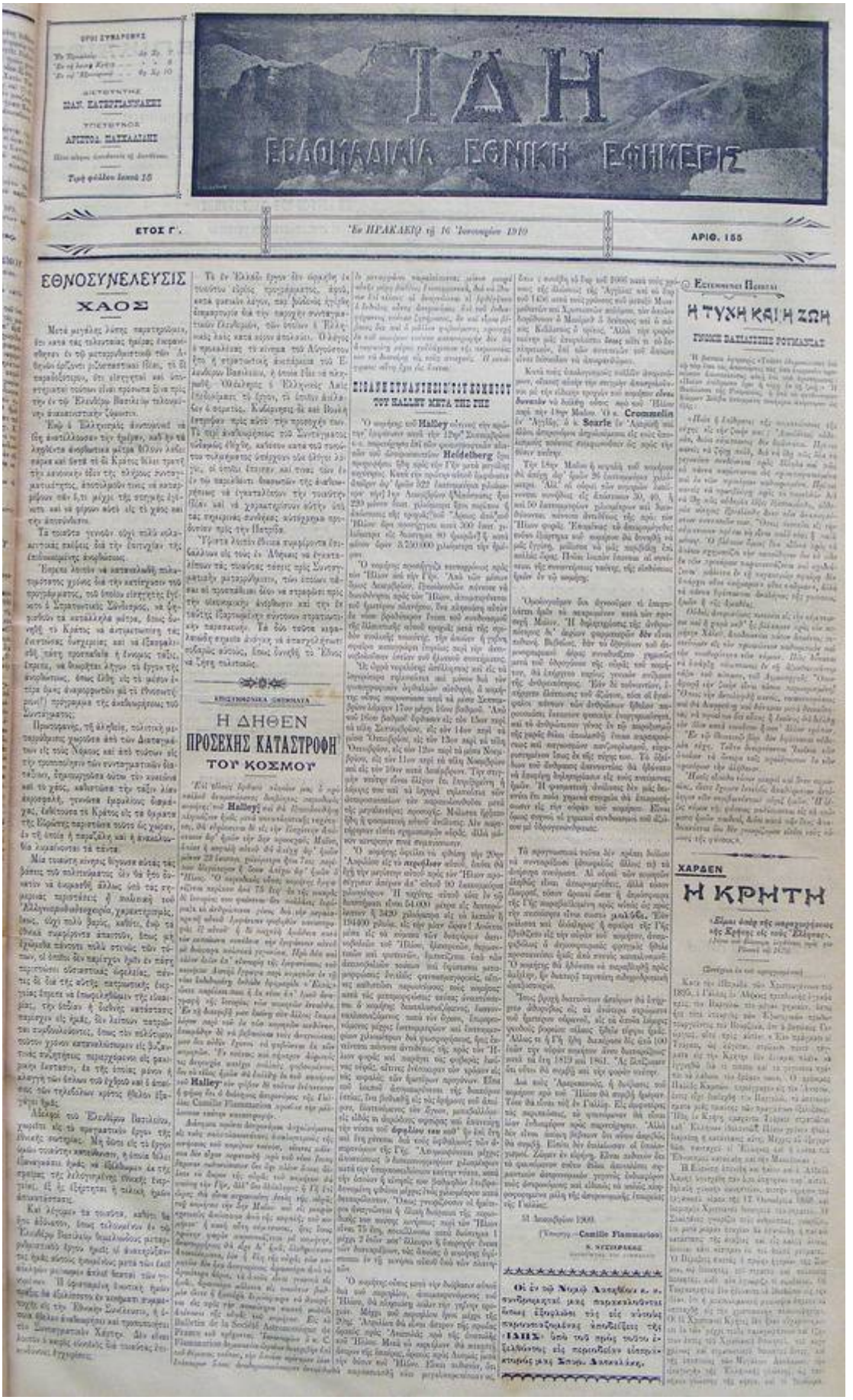

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
Το Πρωϊνόν . . . δρ. Δρ. 7
Δι' εν μονφ Κράτει . . . » 8
Δι' εν Εξωτερικφ . . . » Δρ. 10

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝ. ΠΑΤΕΡΑΚΗΣΑΚΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΒ. ΠΑΣΠΑΛΑΚΗΣ

Τιμή φύλλου λεπτά 10

ΙΔΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΕΤΟΣ Γ'. Εν ΗΡΑΚΛΕΙΩ τη 16 Ιανουαρίου 1910 ΑΡΙΘ. 155

ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

ΧΑΟΣ

Μετά μεγάλης λύπης παρατηρούμεν, ότι κατά τας τελευταίας ημέρας ενεφανίσθησαν εν τω μητροπολιτικώ των Αθηνών ζητήσει ρεύματα τινα δέλεαρ, τα οποία παραδόξως, ότι εξεγείρει και ανησυχίαν τινών είναι πρόοπτα ένα προς την εν τω Ελευθέρω Βασιλεύομενω τελειοποίησιν δικαιοπολιτικην ζωήν.

Εφ' ω Ελληνικαί φυσιογνωμαί εν ταις αντιλήψεσιν των ήμερων, καθ' ας τα λεχθέντα αναφέρονται μέχρι 30ών λεπτών και άνω εν τη Κρήτη θέλει τρωτή την απόφασιν εξίσ της ολίγους συνταγματικούς αποσπώντων τους εκ καταστρέφων εν ή,τι μέχρι της στιγμής έχει κατ' αι τα φέρων αυτά εις τι χρος και την ανάπαυλαν.

Τα τοιαύτα γενόμ. εξηγ πλήν ολιγαρίτικας παίζεις δια την ζωντανήν της επιδιωκομένης αναβάσεως.

Όμως λοιπόν να κατανοηθή πλειστηριασμος χρεώσε δια την κατέχουσαν τον πρεσβεύματος, τον οποίον εξεγείρεις ήμεν ο Συμπαντικός Σύνδεσμος, να ζητούσι τα κατάλληλα μέτρα, όπως δυνηθή το Κράτος να αντιμετώπιση τας επιτόπιους δυσχερείας και να εξασφαλισθή τάξις προπαντός ή ενωμος τάξις, έτσι, να διαρθρώ λέγω τα έργα της αναβάσεως, όπως είδη τις τα μέτρα επίσης όμως αναφορικώς με τι εθνικώς μας!) πρόγραμμα της ανεδειχθείσης του Συντάγματος;

Προπαντός, τη αι ηξιώς, πολιτική μεταβολώσις χωρίσε από των Διατεταγμένων εις τους Νόμους και από τούτων εις την τροποποίησιν των συνταγματικών διατάξεων, δημιουργήσε αυτω τον κινδυνο και το χάος, καθιστώσε την τάξιν πάσαν αφορμήν, γενόμεν εμφανέστερος διαφόρας, έκθεσιν τε Κράτος εις τα όμματα της Ευρώπης παρατήρη αυτού ως χωρου, ως τη οποία ή παραλλήλη και ή ανακολουθία λαμβάνονται τα εσπέρα.

Μία τοιαύτη κίνησις δίχνοντα αύτας της βάσεις του πολιτεύματος ότι θα ήτο δυνατον να εκφερθή άλλως ύπό τας εγχρώμους παρατάσεις ή πολιτικής του Αλληνορωμανικοφορίας, χαρακτηρισμός, όχι πολύ βαρύς, καθότι, έφ' ω τοσα συκρίνονται απαιτούν, όπως μη έχωμεν πάντοτε πολύ στενάς τας τάσεις, οι οποίοι δεν παρέχουν ήμεν εν πάση περιπτώσει ασφαλίας, πάντας δι δια της αυτής πατρωνικής ενεργείας όπως να επωφελήθωμεν της ευκαιρίας, την οποίαν ή διδυής κατάστασις παρέχει εις ήμας, δι λαιτικών πατρωνικοφιλοδοξιών, όπως την πλέον τοιούτον γένος καταπολεμώμεν εις δλ,ους τους πλέτρους παρεχόμενον εις ρεπουμάρχη έκστασιν, δι της οποίας μόνον ή αλογη των άπλων του εχθρού και ή απώλεια των τελειόπλων κρίνει θέλει εξαγόμενα ήμας.

Αλλοιώ τού Ελευθέρου Βενιζέλου, χωρίσε εις τα πρωταυτικά έργα της πλευράς συστήσεις. Μη όπου εις τα έργα αυτού τοιούτον καταδείκνυσι, ή οποία θέλει εξαναγκάσει ήμας να εξέλθωμεν εκ της σφαίρας της πλέον γενικής ενεργείας, εξ ής εξερχόμεθα ή πλέον ήμεν απαντήσεται.

Και λέγομεν τα τοιαύτα, καθότι θα ήτο αδύνατον, όπως τοιούτος εις το Ελευθέρου Βενιζέλου διαπιστώσεις μετερχόμενοι έργου ημείς οι συκοφαντούμενοι ήμεν πάσης ηγεμονικής μετά των εκ αλλοίων μεταφορά αύτου θεσπισμάτων.

Η εφημερίς δυσπιστεί ήμεν ημείς ότι δεν εξέλαστε τα καθήκοντα συμπεριφοράς εις την Εθνικήν Συνέλευσιν, ή δ,τι ούτε θέλει ανακαλυφθή και προπαντός εις τον Συνταγματικόν Χάρτην. Δεν είναι λοιπόν η αρχή εύκολος διά τοιούτος δυσκόλους έγχειρίσεις.

Τα εν Ελλάδι έργα δεν αρκούσε εν τοιούτοις ίχνεσι προχωρούσης, αφού, κατά φυσικόν λόγον, και βαθυός αγώνος δημιουργούσε θα την παρούσαν συνταγματικήν Διάθεσιν, τον οποίον ο Έλληνικός λαός κατά πάσα απόδειξιν. Ο έφορος ο προκάλεσε τα κίνημα του Αυγούστου ήτο ή σημαντικώς ανεπάρκεια του Ε. Δικαίου Βασιλείου, ή οποία ήλε να πληρωθή. Ο έλληνας ο Έλληνας Λαός ενδιαφέρεται τι έχει, τι έσπιν ανάλογον ή σεμνίας. Καθόμενος δε από Βουλή έσχηκεν προς αυτό την προσοχή του. Τι την ανάπαυσιν του Συντάγματος ενόψεις εδίχνε, καθεστώ κατά τού ποσού του καθεστώτος ύπερχον ούτε έδιχνε λόγου, οι έσπιν έτσιμον και τινας των εν τω παρελθόντι διαφορών της αναδειχθείσης ή ηγεταλλόνων την τυραννίαν. Πλην και να χαρακτήρισον αύτην ούτε τας σημερινάς συνθήκας κατέχουσα προσόντων προς την Ιδεατόν.

Ύμνετε λοιπόν έθνικα συμφέροντα ένεκαλούσε ούς τους εν Αθήναις να ενεκατέλειπον τας πολιτικάς τοιαύτας προς Συνεργασίαν μετασχηματίσεις, τόσο έτσιμον τάσεις οι προσπάθειαι όλου να στρεφθεί προς την οικονομικήν ανάβασιν και την εν τάξει διατρωμένην συστασιν στρατιωτικήν παρασκευήν. Τα δύο τούτα κυριαλεής σημεία άνευ να απαιτούσι ήτοι ολόχρις αύτοις, έσπι δυνηθή το Έθνος να ζήση ειλικρινώς.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΑ ΣΚΙΡΤΗΜΑΤΑ

Η ΔΗΘΕΝ ΠΡΟΣΕΧΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Έτσι πλησίς δράσεως πλησίον μας, ή περιφέρεια του πλανήτου Halley, περιφέρεια αναφέρεις του Halley και ότι Πανεπιστήμιος αστρονόμος του Heidelberg έχει ανακαλύψει ότι ο κομήτης αυτός θα πλησιάσει τη Γη κατά μόνον 23 εκατομ. χιλιόμετρα. Όταν δε ο κομήτης αυτός θα πλησιάσει τη Γη κατά μόνον 23 εκατομ. χιλιόμετρα, τότε θα βρίσκεται μεταξύ της Γης και του ηλίου. Ο κομήτης αυτός θα περάσει από τον ήλιον κατά τον Μάϊον του 1910 και θα πλησιάσει τη Γη κατά τον Μάϊον του 1910. Ο κομήτης αυτός θα περάσει από τον ήλιον κατά τον Μάϊον του 1910 και θα πλησιάσει τη Γη κατά τον Μάϊον του 1910. Ο κομήτης αυτός θα περάσει από τον ήλιον κατά τον Μάϊον του 1910 και θα πλησιάσει τη Γη κατά τον Μάϊον του 1910.

Ο κομήτης αυτός θα περάσει από τον ήλιον κατά τον Μάϊον του 1910 και θα πλησιάσει τη Γη κατά τον Μάϊον του 1910. Ο κομήτης αυτός θα περάσει από τον ήλιον κατά τον Μάϊον του 1910 και θα πλησιάσει τη Γη κατά τον Μάϊον του 1910. Ο κομήτης αυτός θα περάσει από τον ήλιον κατά τον Μάϊον του 1910 και θα πλησιάσει τη Γη κατά τον Μάϊον του 1910.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΥ ΤΟΥ ΗΑΛΛΕΥ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ο κομήτης του Halley κίνησις την αρχήν (αρχίσασε από την 12ην) Σεπτεμβρίου και ο παρατηρητής του των φασματογραφικών αναλύσεων Heidelberg ήρχισε τας πρώτας του παρατηρήσεις. Κατά την πρώτην αυτού παρατήρησιν ανήρχετο εις τον ουρανόν 300 έκατ. χιλιόμετρα από την Γην. Από των μέσων μηνός Δεκεμβρίου, Πανεπιστήμιοι κόσμοι να διανύσουν προς τον Ήλιον, διαπερατούσαι ταχύτητα ολίγον, δια ολίγους αλλον δε τον ορολόγιον ήσαν από συνδυασμός της ηλιακής αυτού ορμής μετά της ορμής του κομήτου, την οποίαν ή τρέχει ορμήν κατεύθυνσιν ήσαν προς την αντιθέτου κατεύθυνσιν.

Τις όμως ταχύτητες αντίληψις και εις τα ίσχυρότατα τηλεσκόπια και μόνον διά των φασματογραφικών αναλύσεων αρχίζει ή ταχύτης της οδού παρουσιάσει και να

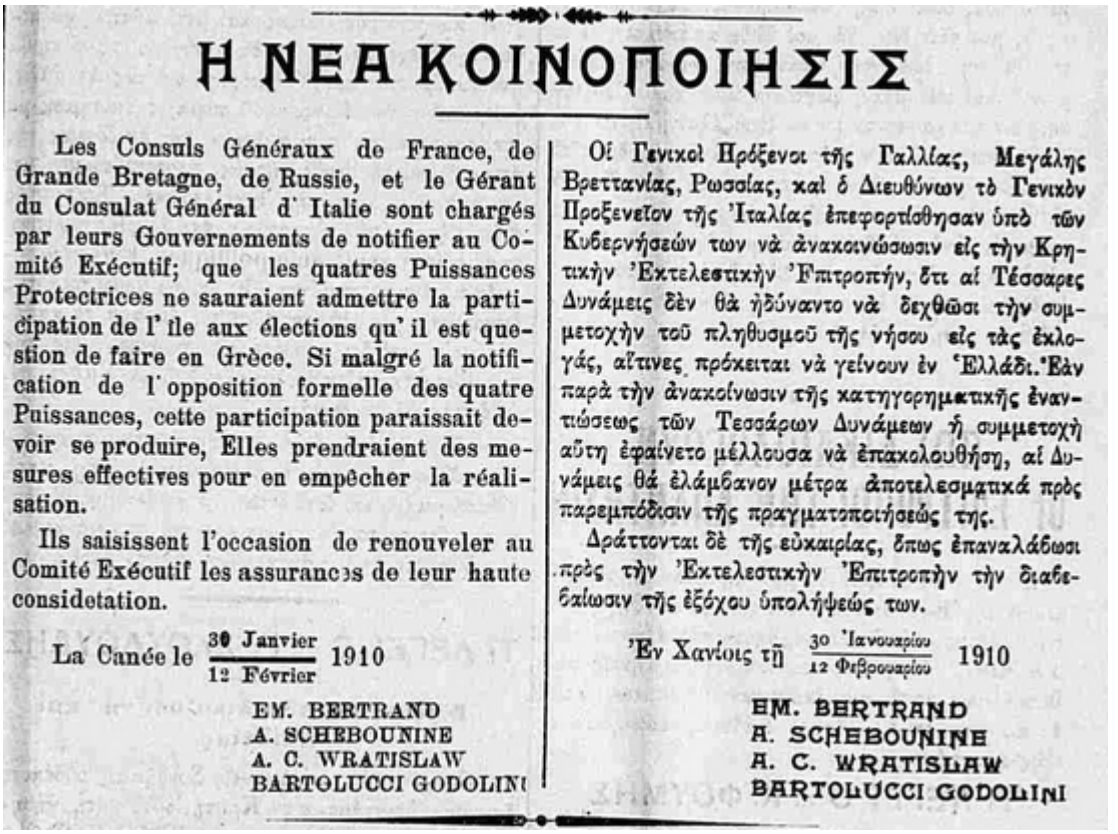

Η ΝΕΑ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Les Consuls Généraux de France, de Grande Bretagne, de Russie, et le Gérant du Consulat Général d' Italie sont chargés par leurs Gouvernements de notifier au Comité Exécutif; que les quatres Puissances Protectrices ne sauraient admettre la participation de l' île aux élections qu' il est question de faire en Grèce. Si malgré la notification de l' opposition formelle des quatre Puissances, cette participation paraissait devoir se produire, Elles prendraient des mesures effectives pour en empêcher la réalisation.

Ils saisissent l'occasion de renouveler au Comité Exécutif les assurances de leur haute considetation.

La Canée le $\frac{\text{30 Janvier}}{\text{12 Février}}$ 1910

EM. BERTRAND
A. SCHEBOUNINE
A. C. WRATISLAW
BARTOLUCCI GODOLINI

Οἱ Γενικοὶ Πρόξενοι τῆς Γαλλίας, Μεγάλης Βρεττανίας, Ρωσσίας, καὶ ὁ Διευθύνων τὸ Γενικὸν Προξενεῖον τῆς Ἰταλίας ἐπεφορτίσθησαν ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεών των νὰ ἀνακοινώσωσιν εἰς τὴν Κρητικὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπήν, ὅτι αἱ Τέσσαρες Δυνάμεις δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ δεχθῶσι τὴν συμμετοχὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου εἰς τὰς ἐκλογάς, αἵτινες πρόκειται νὰ γείνουν ἐν Ἑλλάδι. Ἐὰν παρὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς κατηγορηματικῆς ἐναντιώσεως τῶν Τεσσάρων Δυνάμεων ἡ συμμετοχὴ αὕτη ἐφαίνετο μέλλουσα νὰ ἐπακολουθήσῃ, αἱ Δυνάμεις θὰ ἐλάμβανον μέτρα ἀποτελεσματικὰ πρὸς παρεμπόδισιν τῆς πραγματοποιήσεώς της.

Δράττονται δὲ τῆς εὐκαιρίας, ὅπως ἐπαναλάβωσι πρὸς τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου ὑπολήψεώς των.

Ἐν Χανίοις τῇ $\frac{\text{30 Ἰανουαρίου}}{\text{12 Φεβρουαρίου}}$ 1910

EM. BERTRAND
A. SCHEBOUNINE
A. C. WRATISLAW
BARTOLUCCI GODOLINI

***ΚΗΡΥΞ* 8 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1910, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

ΕΙΔΗΣΕΙΣ--ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ἐν θαυμαστῇ τάξει διεξήχθησαν τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν αἱ ἐκλογαὶ διὰ τὴν Συνέλευσιν καθ' ὅλην τὴν Νῆσον, οὐδαμόθεν δὲ σοβαί τις ἢ ἐλαχίστη παρεκτροπὴ ἐλησμόνθη. Οὕτως ἀπέδειξε μίαν ἀκόμη φορὰν ὁ κρητικὸς λαὸς τὴν πολιτικήν του ὡριμότητα καὶ ἀπέκτησεν ἕνα ἐπὶ πλέον τίτλον ἐπὶ τὴν τιμίνειαν τῆς Εὐρώπης, καὶ δικαιοῦται νὰ ἐλπίζῃ ὅτι ἡ νομιμοφροσύνη αὐτοῦ θέλει ἐκτιμηθῇ ὑπὸ τῶν Προστατῶν του καὶ θέλει βαρύνει ὑπὲρ αὐτοῦ ἐν ταῖς ἀποφάσεσι τῆς διπλωματίας.

Τὰ ὀνόματα τῶν ἐπιτυχόντων, οἵτινες διὰ τῆς ψήφου τοῦ κρητικοῦ λαοῦ περιεβλήθησαν τὴν ἰδιότητα τῶν πληρεξουσίων αὐτοῦ καὶ ἐτιμήθησαν διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης του φέρονται ἀμέσως κατωτέρω, ἂς ἐλπίσωμεν δὲ ὅτι διὰ τῆς ἀφοσιώσεως των εἰς τὰ γενικὰ συμφέροντα τῆς Κρήτης καὶ τῆς ἀποτελεσματικῆς ἐξυπηρετήσεως αὐτῶν θὰ δειχθῶσιν ἄξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης ταύτης. Αἱ ἐκλογαὶ καὶ λόγῳ τοῦ συστήματος καθ' ὃ διεξήχθησαν, καὶ λόγῳ τῶν ἐξαιρετικῶν περιστάσεων, αἵτινες κατέστησαν αὐτὰς ἀναγκαίας, δὲν ἔφερον κομματικὸν χαρακτῆρα, καὶ ἂν δὲ οἱ ἀναδειχθέντες πληρεξούσιοι εἶσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κομματικῶς χρωματισμένοι ἐκ τοῦ παρελθόντος, οἱ ἐκλογεῖς, οἵτινες περιέβαλον αὐτοὺς διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης των ἐν μέρει μόνον ἐπηρεάσθησαν ἐκ τῆς κομματικῆς σχέσεως, ἥτις τοὺς συνέδεε μετ' αὐτῶν, εἰς τὰ ὁριστικὰ δὲ ἀποτελέσματα σπουδαίαν ἔσχεν ἐπίδρασιν μᾶλλον ἡ προσωπικὴ πρὸς αὐτοὺς ἐκτίμησις καὶ συμπάθεια. Διὰ τοῦτο τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα δὲν πρέπει νὰ ἐκτιμηθῶσιν ἀπολύτως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προϋπαρχουσῶν κομματικῶν σχέσεων οὐδὲ νὰ ὑπολογίζωνται κατὰ ταύτας αἱ δυνάμεις τῶν κομμάτων, νομίζομεν δὲ ὅτι μάταιον τι ἐπιχειροῦσιν ἐκεῖνοι οἵτινες σπεύδουσιν ἀπὸ τοῦδε νὰ κατανείμωσι τοὺς ἐκλεγέντας πληρεξουσίους κατὰ προσωπικὰς **στρούγκας**. Εὐτυχῶς τὸ ἐνιαῖον τῆς ψήφου ἀπαλλάσσει τοὺς πολιτευομένους τῆς ὑποδουλώσεως εἰς τοὺς μᾶλλον φιλοδόξους ἐξ αὐτῶν, καὶ ἀποδίδει εἰς αὐτοὺς ἐλευθερίαν ἐνεργείας, εἴμεθα δὲ βέβαιοι ὅτι ὅσοι ἐξ αὐτῶν φείδονται τῆς ἰδίας ἀτομικότητος καὶ δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐλέπωσιν ἑαυτοὺς ἐκμηδενιζομένους καὶ νὰ ἐξαριθῶσι τὴν πολιτικήν των ὕπαρξιν ἐκ τῆς ὑποστηρίξεως ἄλλων, θὰ ἐπιρυλάξωσιν εἰς ἑαυτοὺς ἐλευθερίαν σκέψεως καὶ ἐνεργείας καὶ θὰ κανονίσωσι τὴν πορείαν των μετὰ τῆς ἀνεξαρτησίας ἥτις προσήκει εἰς ἄνδρας ἔχοντας συναίσθησιν τῆς σοβαρᾶς ἐντολῆς, ἣν ὁ κρητικὸς λαὸς τοῖς ἀνέθηκε, καὶ τῆς εὐθύνης ἣν αὕτη συνεπάγεται „δι' αὐτούς.

ΟΙ ΕΚΛΕΓΕΝΤΕΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΙ

Νομοῦ Χανίων

1) Α. Κατζουράκης:	654
2) Π. Μαρῆς:	601
3) Μ. Ἠσυχάκης:	592
4) Λ. Λιονάκης:	588
5) Ι. Μαρκαντωνάκης:	566
6) Α. Κριαρᾶς:	511
7) Ν. Μπιστολάκης:	509
8) Χ. Πλουμιδάκης:	509
9) Ε. Βενιζέλος:	493
10) Ε. Παπαγιαννάκης:	485
11) Ι. Ἠλιάκης:	472
12) Θ. Κουκουράκης:	424
13) Ε. Παπαδερός:	409
14) Ε. Μπαλωγιάννης:	407
15) Μ. Λυκουσάκης:	401
16) Γ. Δασκαλογιάννης:	370
17) Μ. Μανουσάκης:	362
18) Σπ. Μαλατάκης:	358
19) Ν. Μαλαξιανάκης:	354
20) Ε. Σηφάκης:	354
21) Ι. Μαυρογένης:	342
22) Ι. Καλογερής:	330
23) Κ. Φούρης:	292
24) Ι. Παπαδογιάννης:	281

Ὀθωμανοὶ Νομοῦ Χανίων

1) Βεντουρζαδὲς Χ'' Μουσταφᾶ:	342
2) Ρουστεμάκης Χουσεΐν	186
3) Ταχμιτζάκης Μεχμὲτ	170
4) Κασιμζαδὲς Μεχμὲτ	167
5) Νεημπεζαδὲς Χουσεΐν	161
6) Τσισοζαδὲς Ἀλῆς	142

Νομοῦ Σφακίων

1) Μυλωνογιάννης	664
2) Κούνδουρος	466
3) Κατζάμπας	423
4) Λεκκίδης	376
5) Γαλάνης	366
6) Λυσάκης	307
7) Πωλογεωργης	292
8) Πανηγυράκης	278
9) Καλούρης	278
10) Παπαδάκης	275
11) Βολουδάκης	270
12) Μανουσαράκης	266

Τὴν τελευταίαν ἔδραν διεκδικεῖ ὁ κ. Ζερβὸς ὅστις κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ ἀποτελέσματα ἔχει λάβει ψήφους 255, ἐλπίζει ὅμως ὅτι ταῦτα θὰ ἀλλοιωθῶσι ἐκ τῶν τῆς νησίδος Γαύδου, τὰ ὁποῖα ἕνεκα τῆς ἐπικρατούσης κακοκαιρίας δὲν ἔφθασαν ἀκόμη.

Νομοῦ Ρεθύμνης

1) Τσουδερὸς	934
2) Λαγουδάκης	590
3) Γ. Ψαρουδάκης	491
4) Χατζηγεωργάκης	488
5) Καρδογιάννης	484
6) Πετυχάκης	471
7) Μαρτζουκουδάκης	401
8) Πλουμῆς	451
9) Σκουλὰς	444
10) Μπιρᾶκης	434
11) Παναγιωτάκης	425
12) Ζαχαράκης	421
13) Φωτάκης	416
14) Καπετάκης	395
15) Μανουσάκης	383
16) Δασκαλάκης	382
17) Βαβουράκης	377
18) Ἀνδρεαδάκης	377
19) Τρουλινὸς	338
20) Κιουρτσιδάκης	337
21) Χωρτάκης	318
22) Χ. Καλοειδὰς	306

Νομοῦ Ἡρακλείου

1) Σκαλιμπανάκης	668
2) Παπαδημητρόπουλος	606
3) Πωλυσιδάκης	600
4) Φραγκιαδάκης	590
5) Μανιαδάκης	578
6) Μαρῆς Ι. Κ.	567
7) Μακράκης	543
8) Μιχελιδάκης	540
9) Στεφανίδης	520
10) Ζητάκης	518
11) Φινουράκης	516
12) Κονιτσάκης	514
13) Λογιάδης	508
14) Ἀναγνωστάκης	505
15) Παχυλάκης	502
16) Κοκκινάκης	465
17) Καπνιστὸς	463
18) Περδικογιάννης	456
19) Λυδάκης	454
20) Χατζιδάκης	426
21) Μαρκαντωνάκης	408
22) Γαλανάκης	390
23) Κασσελάκης	390
24) Πρινιανάκης	385
25) Ζηγάκης	382
26) Πελλίτης	371
27) Σκούρας	365
28) Συγκελάκης	358
29) Λεβίνης	350
30) Μαρτζάκης	348
31) Βεγιάκης	338
32) Βαρουχάς	337

Νομοῦ Λασιθίου

1) Μιχ. Καβρὰς	818
2) Ἐμμ. Μηλιαρὸς	736
3) Γ. Ν. Λεβάκης	676
4) Ε. Παπαϊωάννου	610
5) Γεωρ. Παπαμαστοράκης	609
6) Ν. Π. Γιαννιδάκης	577
7) Ν. Δ. Μουρελάκης	574
8) Μιχ. Κατσπότης	561
9) Ἐμμ. Γ. Λυδάκης	553
10) Γ. Σ. Κατσαράκης	555
11) Ἐμμ. Μοδάτσος	544
12) Μ. Γ. Καλυδάκης	538
13) Γεωρ. Βορεάδης	527
14) Δ. Παπαμαστοράκης	516
15) Ἰωσ. Μπετσώρης	504
16) Π. Μαυροφόρος	483
17) Ἐμμ. Ἀγγελάκης	481
18) Μιχ. Σαργάκης	475
19) Ι. Βουκελάκης	446
20) Ἀρ. Σρακιωτάκης	404
21) Ζαχαρ. Ταβλᾶς	394
22) Ι. Βιτσάκης	387
23) Στ. Ξενικάκης	368
24) Ι. Μπαριτάκης	341

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΙ ΠΡΟΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Οἱ ψηφίσαντες εἰς τὸ Ε'. Ἐκλογικὸν τμῆμα τοῦ Δήμου Χανίων (Γαλατᾶ) ἐπεφόρτισαν ἡμᾶς ὅπως ἐκφράσωμεν τὰς εὐχαριστίας των πρὸς τὰ ὄργανα τῆς δημοσίας δυνάμεως, ἅτινα ἦσαν ἐπιφορτισμένα τὴν τήρησιν τῆς τάξεως εἰς τὸ τμῆμα ἐκεῖνο κ. κ. Γεωργην ἀνθυπασπιστήν, Πωλογεώργην καὶ Πετράκην ἐνωμοτάρχας, ὧν ἡ εὐγενὴς συμπεριφορὰ καὶ ἡ προσήνεια συνετέλεσαν εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἀπαραμίλλου τάξεως καὶ ἡσυχίας μεθ' ἣν ἡ ἐκλογὴ διεξήχθη ἐκεῖ. Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Νέας Ἐρεύνης» εὐρίσκεται εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν ὅπως καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως βεβαιώσῃ ταῦτα, συναινοῦσα δὲ εἰς τὰς εὐχαριστίας τῶν κατοίκων Γαλατᾶ καὶ τὰς ἰδίας αὐτῆς πρὸς τοὺς ἀνωτέρω στρατιωτικοὺς ἐπὶ τῷ ὄντως ἀποτελεσματικῇ δράσει αὐτῶν καὶ τῇ ἐπιτυχεῖ ἐκτελέσει τῆς ἀνατεθείσης εἰς αὐτοὺς ὑπηρεσίας.

Η ΑΓΓΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

Παρ' Ἕλληνος διπλωμάτου διελθόντος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἐγνώσθη ὅτι ὁ τὴς Ἀγγλίας Ἕλλην πρέσβυς, ὅταν τελευταίως ἐκλήθη εἰς τὰ Ἀνάκτορα τοῦ Οὐίνδσωρ, ὅπου καὶ διενυκτέρευσε ζήτησε νὰ παρασταθῇ εἰς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα Ἐδουάρδον, κατόπιν ἐνεργείας ἐρωτήσεων αὐτοῦ, ὅτι ἐφ' ὅσον τὸ Κρητικὸν ζήτημα μένει ἄλυτον, πάντοτε ἡ πολιτικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶνε ἀνώμαλος, ὑπέβαλε δὲ εἰς τὸν Α. Μ. τὴν εὐχὴν ὅπως γίνωνται ἐνέργειαι ἐπισπεύσεως τῆς οἱασδήποτε λύσεως τοῦ ζητήματος.

Ὁ Βασιλεὺς Ἐδουάρδος μετὰ τινας στιγμὰς σιωπῆς καὶ μὲ τὸ εἰδέναι τὰς λύπας ζωγραφισμένας εἰς τὸ πρόσωπόν του παρετήρησε τὰ ἑξῆς:

— Ἡ Κυβέρνησίς μου δὲν θὰ θελήσῃ νὰ κάμῃ τοιαύτην ἐνέργειαν.

ΤΟΥΡΚΙΚΟΙ ΧΑΡΙΕΝΤΙΣΜΟΙ

Ὅταν ὁ Ἕλλην πρέσβυς εἰς Κων)πολιν κ. Ι. Γρυπάρης ἔκαμε παραστάσεις εἰς τὸν Μ. Βεζύρην διότι ἐνισχυόντο ἐστρατολογοῦντο παρανόμως Ἕλληνες ὑπήκοοι διὰ νὰ ὑπηρετήσουν εἰς τὸν τουρκικὸν στρατόν, οὗτος ἔσπευσε μὲν νὰ καθησυχάσῃ τὸν πρέσβυν ὅτι οὐδεὶς ἐμέλλε νὰ ἐνοχληθῇ, εὐθὺς ὡς ἤθελε ἀποδειχθῇ ἡ ξένη ὑπηκοότης των μεταδίδων ὅμως ἐπιθυμίαν καὶ αὐτήν.

—Ἔπειτα δὲν πειράζει ἂν ἀκουσθοῦν καὶ ὀλίγοι Ἕλληνες ὑπήκοοι. Θὰ σᾶς τοὺς στείλωμεν ἠκκημένους εἰς τὰς Ἀθήνας.

ΝΕΑ ΕΡΕΥΝΑ **11 ΜΑΡΤΙΟΥ 1910, ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ**

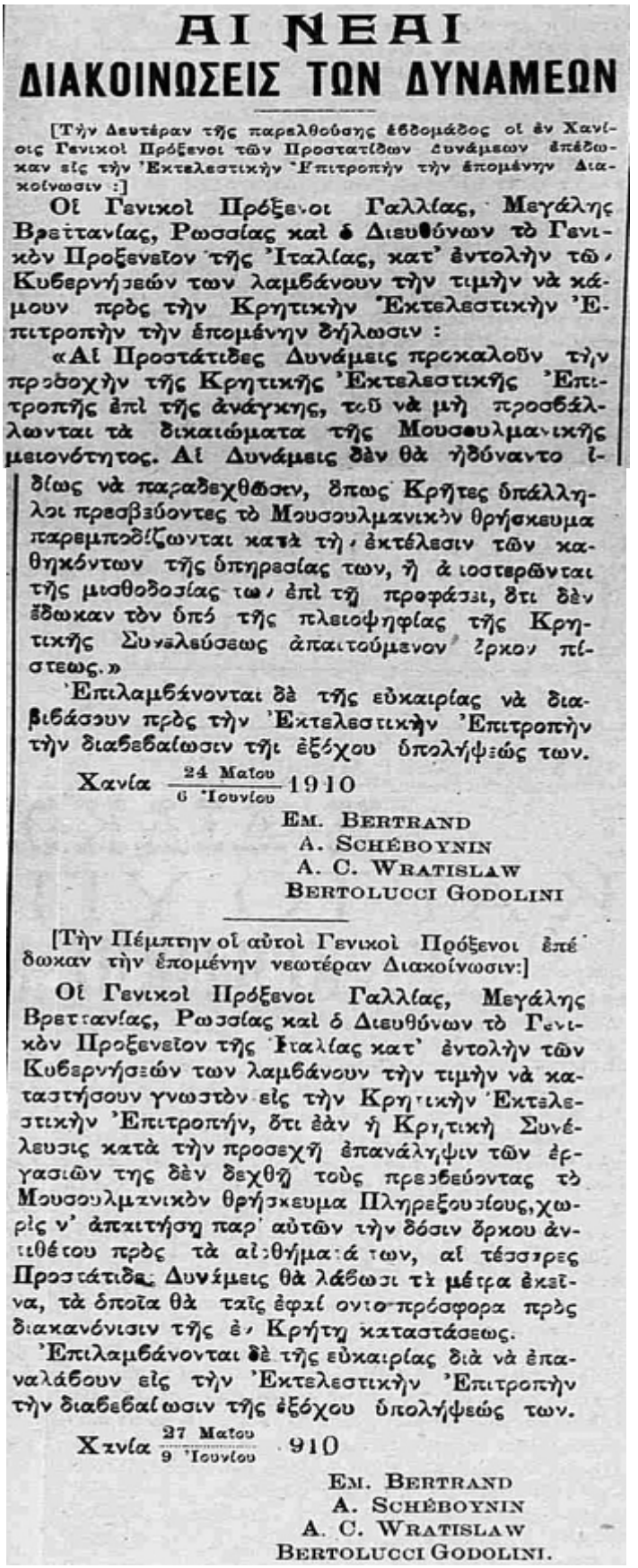

ΑΙ ΝΕΑΙ
ΔΙΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

[Τὴν Δευτέραν τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος οἱ ἐν Χανίοις Γενικοὶ Πρόξενοι τῶν Προστατίδων Δυνάμεων ἐπέδωκαν εἰς τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν τὴν ἑπομένην Διακοίνωσιν :]

Οἱ Γενικοὶ Πρόξενοι Γαλλίας, Μεγάλης Βρεττανίας, Ρωσσίας καὶ ὁ Διευθύνων τὸ Γενικὸν Προξενεῖον τῆς Ἰταλίας, κατ' ἐντολὴν τῶν Κυβερνήσεών των λαμβάνουν τὴν τιμὴν νὰ κάμουν πρὸς τὴν Κρητικὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν τὴν ἑπομένην δήλωσιν :

«Αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις προκαλοῦν τὴν προσοχὴν τῆς Κρητικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς ἀνάγκης, τοῦ νὰ μὴ προσβάλλωνται τὰ δικαιώματα τῆς Μουσουλμανικῆς μειονότητος. Αἱ Δυνάμεις δὲν θὰ ἠδύναντο ἰδίως νὰ παραδεχθῶσιν, ὅπως Κρῆτες ὑπάλληλοι πρεσβεύοντες τὸ Μουσουλμανικὸν θρήσκευμα παρεμποδίζωνται κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τῆς ὑπηρεσίας των, ἢ ἀποστερῶνται τῆς μισθοδοσίας των ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι δὲν ἔδωκαν τὸν ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τῆς Κρητικῆς Συνελεύσεως ἀπαιτούμενον ὅρκον πίστεως.»

Ἐπιλαμβάνονται δὲ τῆς εὐκαιρίας νὰ διαβιβάσουν πρὸς τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου ὑπολήψεώς των.

Χανία $\frac{\text{24 Μαΐου}}{\text{6 Ἰουνίου}}$ 1910

EM. BERTRAND
A. SCHÉBOYNIN
A. C. WRATISLAW
BERTOLUCCI GODOLINI

[Τὴν Πέμπτην οἱ αὐτοὶ Γενικοὶ Πρόξενοι ἐπέδωκαν τὴν ἑπομένην νεωτέραν Διακοίνωσιν:]

Οἱ Γενικοὶ Πρόξενοι Γαλλίας, Μεγάλης Βρεττανίας, Ρωσσίας καὶ ὁ Διευθύνων τὸ Γενικὸν Προξενεῖον τῆς Ἰταλίας κατ' ἐντολὴν τῶν Κυβερνήσεών των λαμβάνουν τὴν τιμὴν νὰ κατατήσουν γνωστὸν εἰς τὴν Κρητικὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπήν, ὅτι ἐὰν ἡ Κρητικὴ Συνέλευσις κατὰ τὴν προσεχῆ ἐπανάληψιν τῶν ἐργασιῶν της δὲν δεχθῇ τοὺς πρεσβεύοντας τὸ Μουσουλμανικὸν θρήσκευμα Πληρεξουσίους, χωρὶς ν' ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτῶν τὴν δόσιν ὅρκου ἀντιθέτου πρὸς τὰ αἰσθήματά των, αἱ τέσσαρες Προστάτιδες Δυνάμεις θὰ λάβωσι τὰ μέτρα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ ταῖς ἐφαίνοντο πρόσφορα πρὸς διακανόνισιν τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως.

Ἐπιλαμβάνονται δὲ τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ ἐπαναλάβουν εἰς τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου ὑπολήψεώς των.

Χανία $\frac{\text{27 Μαΐου}}{\text{9 Ἰουνίου}}$ 910

EM. BERTRAND
A. SCHÉBOYNIN
A. C. WRATISLAW
BERTOLUCCI GODOLINI.

***ΚΗΡΥΞ* 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1910, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**
(εκ παραδρομής το πρωτοσέλιδο έχει τυπωμένη ημερομηνία 1 Μαΐου 1910)

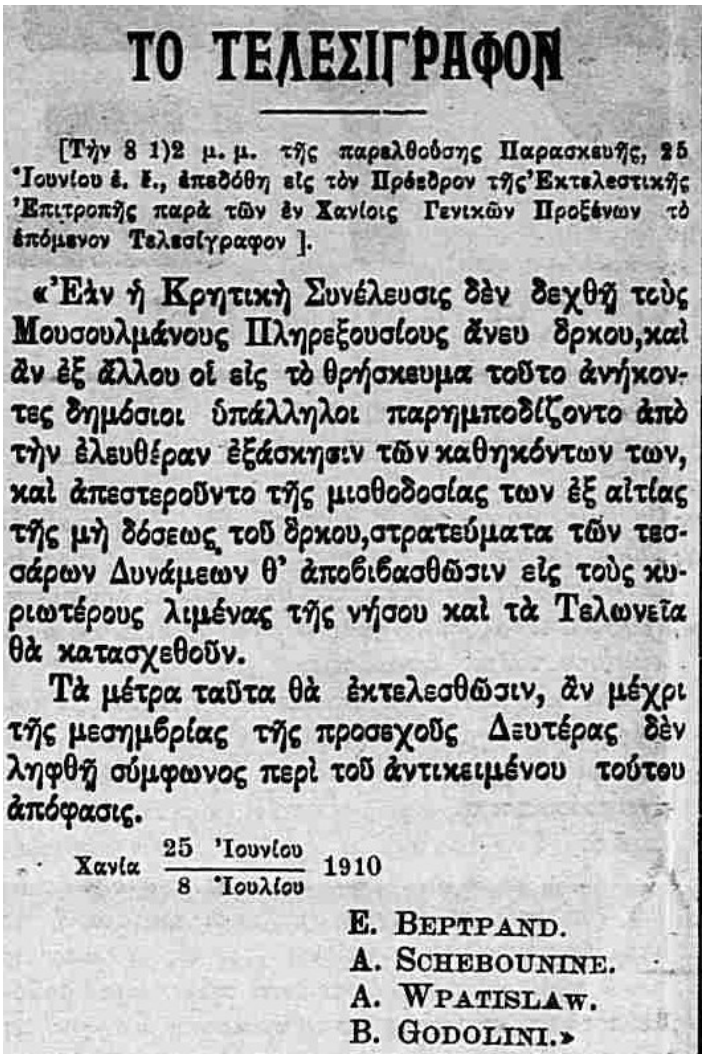

ΤΟ ΤΕΛΕΣΙΓΡΑΦΟΝ

[Τὴν 8 1)2 μ. μ. τῆς παρελθούσης Παρασκευῆς, 25 Ἰουνίου ἐ. ἔ., ἐπεδόθη εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς παρὰ τῶν ἐν Χανίοις Γενικῶν Προξένων τὸ ἑπόμενον Τελεσίγραφον].

«Ἐὰν ἡ Κρητικὴ Συνέλευσις δὲν δεχθῇ τοὺς Μουσουλμάνους Πληρεξουσίους ἄνευ ὅρκου, καὶ ἂν ἐξ ἄλλου οἱ εἰς τὸ θρήσκευμα τοῦτο ἀνήκοντες δημόσιοι ὑπάλληλοι παρημποδίζοντο ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῶν καθηκόντων των, καὶ ἀπεστεροῦντο τῆς μισθοδοσίας των ἐξ αἰτίας τῆς μὴ δόσεως τοῦ ὅρκου, στρατεύματα τῶν τεσσάρων Δυνάμεων θ' ἀποβιβασθῶσιν εἰς τοὺς κυριωτέρους λιμένας τῆς νήσου καὶ τὰ Τελωνεῖα θὰ κατασχεθοῦν.

Τὰ μέτρα ταῦτα θὰ ἐκτελεσθῶσιν, ἂν μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς προσεχοῦς Δευτέρας δὲν ληφθῇ σύμφωνος περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀπόφασις.

Χανία $\frac{25\ \text{Ἰουνίου}}{8\ \text{Ἰουλίου}}$ 1910

E. BERTRAND.
A. SCHEBOUNINE.
A. WRATISLAW.
B. GODOLINI.»

***ΚΗΡΥΞ* 29 ΙΟΥΝΙΟΥ 1910, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

Η ΝΕΑ ΝΟΤΑ
ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΙΔΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

[Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐπεδόθη εἰς τὸν Προεδρεύοντα τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Β. Σκουλοῦδην ἡ νέα νότα, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς :]

Ὁ Γεν. Πρόξενος τῆς Γαλλίας, διευθύνων καὶ τὸ Ἰταλικὸν Προξενεῖον, καὶ οἱ Γενικοὶ Πρόξενοι τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ Ρωσσίας, κατ' ἐντολὴν τῶν Κυβερνήσεών των, λαμβάνουν τὴν τιμὴν νὰ γνωστοποιήσωσιν εἰς τὴν Κρητικὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν τὴν ὑπὸ τῶν Προστατίδων Δυνάμεων γενομένην εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς Πρεσβευτὰς δήλωσιν, εἰς ἀπάντησιν τῶν παραπόνων τῆς Κυβερνήσεώς των, σχετικῶς, πρὸς τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Κρητικῆς Συνελεύσεως ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸ Ψήφισμα ὑπὲρ τῆς προσαρτήσεως τῆς νήσου εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τῆς Τουρκίας ἐπὶ τῆς Κρήτης ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ἐξακολουθοῦν ἀναγνωριζόμενα ὑπὸ τῶν Προστατίδων Δυνάμεων, ἑπομένως δὲν ὑφίσταται λόγος, ὅπως ἡ Πύλη δώσῃ προσοχὴν εἰς τὰ πρὸ ὀλίγου συμβάντα ἐν τῇ Κρητικῇ Συνελεύσει ἤτις εἰς διαφόρους περιστάσεις προέβη ἤδη εἰς ἐκδηλώσεις ὑπὲρ τῆς προσαρτήσεως τῆς Νήσου εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αἱ ἐκδηλώσεις αὗται οὐδεμίαν ἐξασκοῦν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τῶν τεσσάρων Δυνάμεων περὶ διατηρήσεως τῶν εἰρημένων κυριαρχικῶν δικαιωμάτων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μέλλουσαν διοίκησιν τῆς Νήσου, αἱ τέσσαρες Δυνάμεις εἶναι ἀποφασισμέναι νὰ ἐξετάσωσι τὸ ζήτημα τοῦτο, ἅμα ὡς παρουσιασθῇ εὐνοϊκὴ περίστασις.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι ἐπαναλαμβάνουν πρὸς τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν Κρήτης τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου ὑπολήψεώς των.

Ἐν Χανίοις τῇ 29 Νοεμβρίου 1910.

EMM. BERTRAND
A. SCHÉBOUNINE
A. WRATISLAW

Le Consul Général de France, tant en cette qualité que comme Gérant du Consulat d' Italie, et les Consuls Généraux de Grande Bretagne et de Russie, d'ordre de leurs Gouvernements, ont l' honneur de notifier au Comité Exécutif Crétois la déclaration suivante faite par les Puissances Protectrices aux Ambassadeurs Ottomans en réponse à la plainte de leur Gouvernement au sujet de l' ouverture de l'Assemblée Crétoise au nom du Roi des Hellènes et du vote en faveur de l' annexion de l' île à la Gréce.

Les droits souverains de la Turquie sur la Crète ont été et demeurent reconnus par les Puissances Protectrices, par conséquent il n'y a pas lieu pour la Porte de prêter attention à ce qui vient de se passer dans l' assemblée Crétoise qui en diverses occasions a déja fait des manifestations en faveur de l' annexion de l'île à la Grèce. Ces manifestations n' exercent aucun effet sur la détermination des quatre Puissances de maintenir les dits droits sonverains.

En ce qui concerne l' adminisiration future de l'île les quatre Pnissances sont décidées à examiner cette question dès de qu'une occasion favorable se présentera.

Les soussignés renouvellent au Comité Exécutif Cretois l'assurance de leur haute considération.

La Canée le 29 Novembre / 12 Décembre *1910*

EMM. BERTRAND
A. SCHÉBOUNINE
A. WRATISLAW

***ΚΗΡΥΞ* 29 ΙΟΥΝΙΟΥ 1910, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ — ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ετησία . . Δραχ. 6 | Ετησία . . Δραχ. 8
Εξάμηνος . » 3 | Εξάμηνος . » 4

ΚΗΡΥΞ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΙΣ

ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ ΚΑΤ' ΑΠΟΚΟΠΗΝ

Πάσα καταγγελία ανωμοτήτως παραδέχεται.

Τὰ χειρόγραφα δημοσιευόμενα ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται

ΕΤΟΣ Α'. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΩΝΣΤ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ ΑΡΙΘ. 173

ΧΑΝΙΑ Τρίτη 24 Αὐγούστου 1910

Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΜΑΣ

[Ο διακριτὴς ἀρθρογράφος Poland de Marin ἀσχολούμενος πρό ὀλίγου μὲ τὴν «Ἑλληνικὴν Ἀναζωπύρησιν» τὰ ἑπόμενα περὶ τοῦ ζητήματος μας ἄρθρου :]

«Παρὰ πάντα τὰ διαβήματα τῆς Τουρκίας, παρὰ πᾶσαν τὴν ἀντιστάσεις τῆς Κρήτης καὶ παρ' ὅλην τὴν καλὴν θέλησιν τῶν Δυνάμεων, τὸ Κρητικὸν πρόβλημα παραμένει οἷον ἦτο πρὸ τριῶν μηνῶν, πρὸς ἓνὸς ἔτους, ταὐτόσημον ἀγωνιῶδες ζήτημα, ἀπειλοῦν βαρύνον ἐφ' ὅλου τοῦ πολιτικοῦ βίου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀνατολῆς. Οἱ Τοῦρκοι δὲν θ' ἀνεχθῶσιν ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ προσβληθῇ ἡ ὑφιστατικὴ ἀπὶ τῆς Κρήτης ἀποκτηθεῖσα ἐξουσία τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους τοῦτο εἶναι βέβαιον· οἱ δὲ Κρῆτες δὲν θ' ἀνεχθῶσιν ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει καὶ ἐν οὐδενὶ λόγῳ νὰ μεταβῇ ἄνευ καὶ κατ' ἐπίφασιν ἡ ἁπλῆ Αὐτονομία, τῆς ἀπολαύουσιν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1896 ὅτε ἐγκαθιδρύθη ἡ ἀνεξάρτητος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Κρήτης ἀστυνομία, ἡ ὁποία ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀποτελεῖται ἐκ Χριστιανῶν καὶ Μουσουλμάνων ἐξ ἴσου καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀναλογίας τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου.

Ἡ Νέα Τουρκία δηλαδὴ δὲν θέλει νὰ ἐξακολουθήσῃ πληρώνουσα μέχρι τέλους διὰ τὰ στρέμματα τὰ ὁποῖα ἀφαιροῦνται ἀπὸ τῆς ἀπολυταρχικῆς Τουρκίας. Δὲν ἠθούλησε ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν Διεθνοῦς ἐπεμβάσεως, ὅτε αὕτη προσεγείρετο τὴν Βουλὴν καὶ Ἐρζεγοβίνην ἐκείνου καιροῦ, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναδιοργανώσεώς της, νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀνακήρυξιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Βουλγαρίας· ἀλλὰ γνώσκουσα, ὅτι αἱ Δυνάμεις ἐννοοῦσι νὰ ραθωνται τῆς φιλοτιμίας τοῦ ἀναγνωσμένου Ὀθωμανικοῦ Κράτους, ἵνα ἐξασφαλίζουν ἀνετωτέρας ἴδιας ἀφελήματα ἐν Τουρκίᾳ, καὶ ὑπάρχουν θέσεις ἐπὶ τῆς μεγάλης ἀλιευτικῆς ἀγορᾶς, αἱ ὁποῖαι εἶναι καὶ κατωτεροῦ ἐν χώρᾳ ἐκείνῃ, καρδιακαπαὶ ἐπὶ τῶν ὀρίζων καὶ φιλοπερήφων, καὶ ἐνεκεν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ ἐμποδίσῃ τὴν Ἑλλάδα τοῦ νὰ ἄρθῃ τοῦς καιροὺς τῶν προσηκόντων, ἅς αὐτοὶ αἱ Δυνάμεις διετέλεσαν καταβάλλουσαι ἀπὸ διαδοκαταίας ὑπὲρ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν πόθων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁλοκλήρου. Οἱ Τοῦρκοι γνώσκουσιν, ὅτι εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ἐπιχειρήσωσι πάλιν πραγματικὴν τὴν Κρήτην εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος γνώσκουσιν, ὅτι ἡ Αὐτόνομος Κρήτη, ἅτινα καὶ τυθεμένη ὑπὸ ἄμεσον ἔλεγχον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δὲν θὰ ἐπιζήσῃ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἠθικὸν ἢ ὑλικὸν πλεονέκτημα ἐξ τὴν Τουρκίαν, ἀλλ' ὅμως παρέχουσιν ἐπιστοῖς τὴν πολιτεύουσι τοῦ νὰ κρατήσουν ἐν χαλῷ καὶ τὴν Κρήτην καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς Δυνάμεις, ἵνα κατηρτισμένων εἰς τὰ ἄμματα εἶναι τοῦ κίνδυνον τὴν ἀνάκτησιν τῆς δυνάμεως καὶ ἰσχύος των, καὶ ἀποδεικνύουσι ἀμφότερος, ὅτι ἡ Νέα Τουρκία εἶναι δύναμις, ἣν οὐδεὶς ἀτυμηγητὶ δύναται νὰ προσβάλλῃ. Ἂν αἱ βραδύτητες καὶ αἱ διστακτικαὶ τῆς διπλωματίας δὲν εἶχον ἐπιβραδύνει τὰ πράγματα οὕτως, ὥστε νὰ Κρητικὸν ζήτημα ἐν τῷ παρόντι καιρῷ νὰ εἶναι ζήτημα τεθαμένον μεταξὺ τῆς Τουρκίας καὶ τῶν Δυνάμεων, οὐχὶ δὲ μεταξὺ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, εἶναι πιθανὸν, ὅτι τὰ στρατιωτικὰ στοιχεῖα τὰ ἐπισύζοντα τὸν καὶ κρατοῦντα ἐν Κωνσταντινουπόλει θὰ εἶχον ἤδη κατορθώσῃ νὰ ὑφίσωσι τὴν Νέαν Τουρκίαν εἰς τοιαύτην, ὅπερ ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει θὰ ἠθέλετο ν' ἀποβῇ δυδεῖον δ' αὐτὸν· ἀλλ' ἡ πραγματικὴ κατάστασις, ὅσον ἀφορᾷ τὴν Κρήτην, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν δικαιωμάτων, ἃ ἐκτάσατο ἡ Ἑλληνικὴ ἀπορρή, εἶναι ἔργον μόνον τῶν Προστατίδων Δυνάμεων, αὐταὶ δὲ κρίνουσι τῆς ὕλης αὐτῶν ἐξαπορείας, ἂν ἐμπορῶν νὰ ξεκόψουν ὅσα ἔσπασαν ἀπὸ τῆς Κρήτης ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν εἶχον τὴν βεβαιότητα, ὅτι τὸ Ὀθωμανὸν Κράτος ἦτο προφορτισμένον εἰς κατάπτωσιν καὶ ἀποσύνθεσιν...

Ἀναβιβρῴσκουσα τις ἀπὸ διαδοκαταίας ἀπαλλαγὴν παρὰ Κρήτης Δυναστοκρίσεις μόνη ἐκπληκτος δεῖ τῇ Βία, ὅτι ἡ Εὐρώπη ἀρκεῖται σήμερον ν' ἀναγωρήσῃ τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσιν τῆς Κρήτης, συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῶν Κρητῶν, καὶ ὅτι ἀξιοῖ νὰ διατηρήσῃ καθεστὼς, πρὸς βαθμιαίαν προσαρμογὴν τοῦ ἄνευ ἔσπασε τὰ πάντα. Ἤδη ἡ 2 Μαρτίου 1897, ὅτε ἡ Γαλλία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Ἰταλία ἀπεφάσιναν νὰ προκαλέσωσι τὴν Κρήτην, εἰς' Αὐτονόμου συστήματος ἀπολύτως πραγματικοῦ ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου. Πραγματικὸς αὐτὸς ἡ «ὑψηλὴ ἐπικυριαρχία» τοῦ Σουλτάνου ἦτο καθαρὸς ἀποσπασματικὸς ἀφαίρου δὲ ἐκ τῶν ἐπιτρεπομένων ἀπὸ τὸν Σουλτάνον. Πραγματικὸς αὐτὸς ἡ «ὑψηλὴ ἐπικυριαρχία» τοῦ Σουλτάνου ἦτο καθαρὸς ἀποσπασματικὸς ἀφαίρου δὲ ἐκ τῶν ἐπιτρεπομένων ἀπὸ τὸν Σουλτάνον. Ἤδη ἡ 2 Μαρτίου 1897, ὅτε ἡ Γαλλία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Ἰταλία ἀπεφάσιναν νὰ προκαλέσωσι τὴν Κρήτην, εἰς' Αὐτονόμου συστήματος ἀπολύτως πραγματικοῦ ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου. Πραγματικὸς αὐτὸς ἡ «ὑψηλὴ ἐπικυριαρχία» τοῦ Σουλτάνου ἦτο καθαρὸς ἀποσπασματικὸς ἀφαίρου δὲ ἐκ τῶν ἐπιτρεπομένων ἀπὸ τὸν Σουλτάνον.

Τὴ Κρητικὴ Αὐτονομία ἦτο τόσον πλήρης καὶ τελεία ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ὅστε, ὅτε διετάγματος τῆς Κυβερνήσεως τῶν Χανίων, τὸ ἀμπέρων τὸ Τουρκικὸν ἐξωτερικὸν πρὸς τὸ ἀμόφων τῶν ἀλλων ξένων, καὶ ἐπειδὴ τῆς ἐπιτάγματος. Ἡ Τουρκία ἐφαρμοσθῆ πρὸς τὸ ἀπόφασιν ἀλλὰ ἐπιτάγματος τῆς Κυβερνήσεως τῶν Χανίων, τὸ ἀμπέρων τὸ Τουρκικὸν ἐξωτερικὸν πρὸς τὸ ἀμόφων τῶν ἀλλων ξένων, καὶ ἐπειδὴ τῆς ἐπιτάγματος. Ἡ Τουρκία ἐφαρμοσθῆ πρὸς τὸ ἀμόφων τῶν ἀλλων ξένων, καὶ ἐπειδὴ τῆς ἐπιτάγματος.

Ἡ Τουρκία ἐφαρμοσθῆ πρὸς τὸ ἀμόφων τῶν ἀλλων ξένων, καὶ ἐπειδὴ τῆς ἐπιτάγματος.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Τὸ Ὑπουργεῖον ἀρχίζοντα μετὰ ζάλους καὶ κατ' ὀλίγον ἐκαστον καὶ διὰ μικρὰ, πάντοτε ὅμως ἀποτελεσματικὰς πρὸς ἐπίτευξιν ὡρισμένων σχεδίων, ἐπιβεβαίωσεν ἐὰς τὴν Βουλευτικὴν τὸν συμφέροντος καὶ τὰ κέρδη. Καὶ ἡ πολιτικὴ κατάστασις ἡ ἔφερε κατ' ἐπιμέτρον κρίσεις ἀπαγγωρήσεως προσωπικῆς, καὶ ἐνίοτε αἰσιόδοξος καὶ ἐλπίδος πολλὰς καὶ ἀλληλοσυγκρουομένης, τὸν διαφόρων κομματικῶν κύκλων ἔκα σκοπὸν ἐχόντων : τὴν ἐπιμήκυνσιν τοῦ βίου κέρματος, καὶ τὴν προσέγγισιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχὴν, εἴτε ἀρέσως εἴτε ἐμμένως.

Ὁ κ. Δ. Ράλλης, ἀπαλλαγὴς πλέον τῶν βασάνων τῆς ἀβεβαιότητος πρὸς ἀνεξάρτητον τοῦ ἀληθοῦς ἀριθμοῦ τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐγκρίνων κομματικῶν δυνάμεων, καταναλίσκει ἤδη τὰς περισσοτέρας τῆς ἡμέρας ὥρας εἰς τὴν κατάστασιν σχεδίων, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπιδείξῃ ἐπὶ τὴν κρίσιν τοῦ ἀνδρὸς συμπράκτορος κ. Θεοτόκη, ἀφοσιωμένου κατὰ τὰς διαδοκαταίας τῶν φίλων αὐτοῦ τὴν προσωπὴ Παρασκευὴν, καὶ τὸν ἀπολογισμὸν ἡ κατεμπὶ Νέα ἀπελίδεσε εἰς τὴν ἀρμοσαν ἀνδρῶν τῆς ἀνατροπῆς τῆς Κυβερνήσεως, καὶ τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῆς ὑπὸ ἄνδρας, ἀπορρουσίας εἰ δυνατὸν ἐκ τῶν ἐγκρίνων κομμάτων, ἢ μὴ ἐντὸς τοῦτου δυνατοῦ, ἐξ ὅλης τῶν συμπραττόντων κομμάτων, ἀποτελεσμένων φυσικὰ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἢ, ὅπερ προσφάτως ἐλέχθη ἐπὶ σχέσεως τῆς κομματικῆς ἀποφάσεως καὶ ἐξαναγωγῆς ὁ κ. Βενιζέλος ν' ἀναλάβῃ τὴν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως διαρκουσῶν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς.

Περὶ τῶν κομματικῶν ζάλων.

Μέρος τοῦ σημείου αὐτοῦ παρατηρήσεται αἱ σελίδες καὶ αἱ βλέψεις τῶν ὑπὸ τὰ κομματικὰ παραλήψεις διαπνέοντων. Καὶ ὁ μὲν κ. Ράλλης, ἀποτυγχανόμενος τῆς πτώσεως τῆς Κυβερνήσεως προσμένει ἐν ὑπομονητῇ αὐτοῦ διὰ τὴν τυχὸν σχηματισθησόμενην κομματικὴν Κυβέρνησιν, πράγματι ἐὰν ὅπου ἄλλοι ἀποδοκῆς δ' ἄλων τῶν κομμάτων καὶ μικρῶν μέσων, τὸν κ. Γ. Ζωγράφον, τὸν ὁποῖον τὸ ἄλλαγμα τῆς ὑποχρέωσις τοῦτος ἔκαμε νὰ καλύψῃ ὑπὸ τὸ θόλιμος τῆς κομματικῆς σφύγγος. Ὁ δὲ κ. Θεοτόκης μὴ κατεχθέμενος ὑπὸ ἀντιθέσεων ἀπὸ ὅλων ἔχει ἐπ' ὄψει τὸν κ. Γούναρην, ὑποστηρίζοντα ἤδη πρὸ πολλοῦ τὴν ἀνάγκην ὁμοίου δεδάτος, ὅπερ καὶ αὐτὸς τὸ ἄλμα τὸν ἔκαμε νὰ διαπράξῃ, καὶ τὰς πολιτικὰς πολιτικὰς του ἀρχὰς νὰ μὴ ἐνθυμήσῃ καλῶς.

Ἴσως ὅμως χάρις τῆς κομματικῆς ἰσορροπίας νὰ μὴ γένῃ ἐκπληκτικὸν ἀνακτὸς ὁ σχηματισμὸς τοιούτης μονομεροῦς Κυβερνήσεως εἴτε ὑπὸ τὸν κ. Ζωγράφον εἴτε ὑπὸ τὸν κ. Γούναρην, ἀλλὰ ὡραιότατα ὡς σφαιρικὴ ἐκδηλωθῇ ἀναγκαίτερον ἀπὸ τὸ σχηματισμὸν μικτῆς Κυβερνήσεως, μὲ συναρχηγοὺς τοὺς τὸν Ἀρχηγὸν τοκοτηρητὴς κ. κ. Ζωγράφον καὶ Γούναρη.

Καὶ εἶναι γνωσκόμενοι αἱ σκέψεις αὐτῶν τῶν ἡγεμόνων, δεξιοῦνται ὅτι ὁ Βουλευὴς ἄρα ὡς ἀναγκαῖος ἡ Κυβέρνησις νὰ κατελάβῃ τὴν ἀρχὴν θὰ καλέσῃ πρόσωπα μὲν τὸν κ. Θεοτόκην, ὡς ἔχοντα περισσοτέρους φίλους τοῦ σημερινοῦ καὶ συνεργάτου, εἴτε ἴδ ἀφισομένου αὐτοῦ τὸν κ. Δ. Ράλλην, ὡς ὄντος πλέον ἡ βεβαίου, ὅτι ὁ Ἀνὴρ θὰ ἀπορρῆξ νὰ συνενοηθῇ μετὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς τρίτης κομματικῆς ὁμάδος τοῦ κ.Κ. Μαυρομιχάλη, ὡς κεκηρυγμένου ὑπὲρ τῆς Συνταγματικῆς Συνελεύσεως.

Καὶ τοῦτον δὲ καὶ ἐκ τῆς βεβαιότητος, ὅτι ὁ κ. Ἐλ. Βενιζέλος ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ ἀπόρῃ εἰς τὸν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως ἀλλ' ἐκτὸς ἂν τὸ ἀναγκαῖον ἐπιβάλλῃ, ἐπ' οὐδεμιᾷ πλέον νὰ κανονίσων τὴν διανομὴν.

Διαδόσεις περὶ ὑπουργείων.

Ὑπάρχουσι ὅμως καὶ μεταξὺ τῶν κομμάτων μερικοὶ ἀπελπίζοντες ἐκ τῆς λοιπῆς τροκυμίας ἀφαιρέσεως, εἴτινες προσεπιτάνουσι, ἂν ἐκ παντὸς ἐπιχειρήσεως τῶν ἡγεμόνων θέλουσι ἀποκλεισθῇ ὅσοι νεοτέρων, ἀλλὰ προσμένουσιν τοὺς Ἀρχηγοὺς, συμβουλεύουσι τὴν ἀπορρῆξ πάσης συμπράξεως εἰς Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία δυνατὸν λόγῳ ἀνισότητος ἀνδρῶν νὰ σχηματισθῇ ἐκ τῶν κομμάτων καὶ τὴν ἀνάδειξιν τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας εἰς ὑπερεκατονταετίαν.

Καὶ ὡς ἀπόρροια εἶναι τῶν συμβουλῶν τούτων τῶν παραλίων ἀπορνόν ἐνιοῦσθαι καὶ ἡ διάδοσις, ὅτι ὁ Ἀνὴρ ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν εἰρηθῇ πρὸ ἀδυνάτου νὰ κορμίσῃ ἀρνήσεις εἰς τὸ νὰ σχηματίσωσι Κυβέρνησιν, θὰ καταφύγῃ εἰς ὑπερεκατονταετίαν, καὶ τῆς Δικῆς Βουλῆς ὑπαρχούσης, θὰ καλέσῃ, λέγουσι, τὸν Ἀντιπρόεδρον κ. Σρυλόπουλον καὶ τὸ ἀνάδειξιν τῶν σχηματισμῶν Κυβερνήσεως ἐκ τριῶν ἀκόμη ἐκτὸς τῆς Βουλῆς· Ἀλλὰ ταῦτα πάντα εἶναι πάλαι τῶν ὑπερεκατονταετῶν καὶ διαλεξίων τοὺς Βίο Μαγάλους Ἀλεξάνδρους, καὶ μικροβάθυμος, ὅτι οὔτοι ἄλλους προσμένουσιν ὡς διαλέξεως.

—Ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Βενιζέλου.

Δύνανται ὅμως νὰ ὑπαρχθῇ ὡς ἀπολύτως βέβαιον ὅτι οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Ὑπουργείων πρὸ πάσης ἀρνήσεως ἢ ἀποδοκῆς πρὸς σχηματισμὸν Κυβερνήσεως θὰ ἐκαλέσωσιν εἰς τὸν Ἄνακτα τὸν κ.Βενιζέλον, ὡς τὸν μᾶλλον ἐκλελεγμένον διὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς Κυβερνήσεως τῆς χώρας. Ἀλλ' ἂν ἐπίσης βέβαιον, ὅτι ὁ κ. Βενιζέλος καλούμενος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐὰν θὰ ἀποδεχθῇ τοιαύτην ἀνάληψιν, ἔχων τὴν γνώμην, ὅτι τὰς ἐργασίας τῆς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς δέον νὰ διευθύνῃ ἐλεύθερος, οὐχὶ ὅμως Κυβερνήσεως ἐκ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ.

Ἐν περιπτώσει ὅμως, καθ' ἣν ὁ κ. Βενιζέλος ἠθέλεν ἐξαναγκασθῇ διὰ μέσων, τὰ ὁποῖα εἶπε γνωστὰ καὶ λίαν πρόσφορα εἰς τὸ κέρματα, εἴτε διὰ τεχνητῶν ἐλλογιμῶν, εἴτε διὰ' ὀθήσεως τῶν ἀναγκαίων πραγμάτων μέχρι τοῦ σημείου ὅστε, ἡ ἀνάληψις τῆς Κυβερνήσεως ἐκὰ τοῦ κ.Βενιζέλου νὰ καθίστατο ἀναγκαία, ἐπιμένῃ ἐκ Κρήτης πολίτης δὲν θὰ διστάσῃ τότε νὰ ἐγκύψῃ ἰσχυρὰ; Κυβερνήσεως,θέτων ὅρους εἰς τὸν πρῶτον αὐτοῦ παρόμοιος εἰς τὰς ἀρκλιδώτους τῶν κομμάτων ἀνδρῶς, καὶ ζητῶν ἐγγυήσεις παρὰ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν περὶ τῆς παραπλεύρου ἐξέλιξεως τῶν πραγμάτων, καὶ ἴδιως τοῦ τε νομικοῦ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς εἰς τὸ ἐλάχιστον ὅριον.

ΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΝΟΤΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

[Τὸ διεθνὲς περὶ τῶν Ἑλλήνων Βουλευτῶν Ὑπομνημα πρὸς τὸν Διεξοδικόλογον κατὰ πληροφορίας ἐπιτηδείων μᾶλλον ἀφῆκεν ἀπαθεῖς τὸ μέσον τῆς Τουρκικῆς κλίκας. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν κοινὴν γνώμην.

Καὶ ἐπὶ μακρὸν προλέγει, ἡ ἀπαίδευτος παρελθόντος τῆς ἀναίσχυντος ἀναισθησίας ἀνδρῶν τῶν ἐπαλλήλων εἰς τὸ θρησκευτικὸν, ἐκπαιδευτικὸν καὶ κανονικὸν σύστημα τοῦ Ἔθνους ἡμῶν Ἄλλως, ἡ διὰ μόνου τοῦ Μητροπολίτου καὶ τῶν Μητροπόλεων, καὶ διατέτουσα ὅτι, ἐν περιπτώσει διαφωνίας μεταξὺ τῶν κατὰ τόπους πολιτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν ἐφ' ὁποιδήποτε σχετικοῦ ζητήματος, ἀρείλουσιν

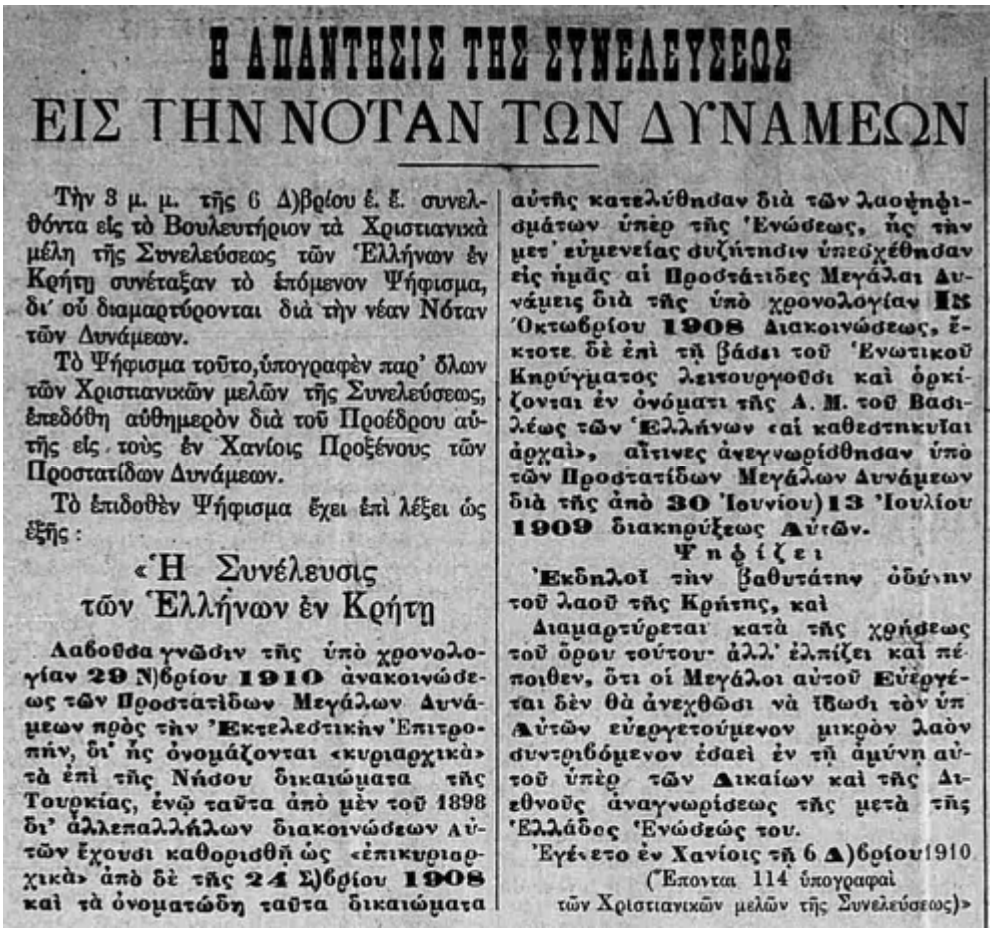

Η ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΟΤΑΝ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Τὴν 3 μ. μ. τῆς 6 Δ)βρίου έ. ἔ. συνελθόντα εἰς τὸ Βουλευτήριον τὰ Χριστιανικὰ μέλη τῆς Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων ἐν Κρήτῃ συνέταξαν τὸ ἑπόμενον Ψήφισμα, δι' οὗ διαμαρτύρονται διὰ τὴν νέαν Νόταν τῶν Δυνάμεων.

Τὸ Ψήφισμα τοῦτο, ὑπογραφὲν παρ' ὅλων τῶν Χριστιανικῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως, ἐπεδόθη αὐθημερὸν διὰ τοῦ Προέδρου αὐτῆς εἰς τοὺς ἐν Χανίοις Προξένους τῶν Προστατίδων Δυνάμεων.

Τὸ ἐπιδοθὲν Ψήφισμα ἔχει ἐπὶ λέξει ὡς ἑξῆς :

«Ἡ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων ἐν Κρήτῃ

Λαβοῦσα γνῶσιν τῆς ὑπὸ χρονολογίαν 29 Ν)βρίου 1910 ἀνακοινώσεως τῶν Προστατίδων Μεγάλων Δυνάμεων πρὸς τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπήν, δι' ἧς ὀνομάζονται «κυριαρχικὰ» τὰ ἐπὶ τῆς Νήσου δικαιώματα τῆς Τουρκίας, ἐνῷ ταῦτα ἀπὸ μὲν τοῦ 1898 δι' ἀλλεπαλλήλων διακοινώσεων Αὐτῶν ἔχουσι καθορισθῇ ὡς «ἐπικυριαρχικὰ» ἀπὸ δὲ τῆς 24 Σ)βρίου 1908 καὶ τὰ ὀνοματοδῦη ταῦτα δικαιώματα αὐτῆς κατελύθησαν διὰ τῶν λαοψηφισμάτων ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως, ἧς τὴν μετ' εὐμενείας ἐζητήσαν ὑπεσχέθησαν εἰς ἡμᾶς αἱ Προστάτιδες Μεγάλαι Δυνάμεις διὰ τῆς ὑπὸ χρονολογίαν 18 Ὀκτωβρίου 1908 Διακοινώσεως, ἔκτοτε δὲ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἑνωτικοῦ Κηρύγματος λειτουργοῦσι καὶ ὁρκίζονται ἐν ὀνόματι τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων «αἱ καθεστηκυῖαι ἀρχαὶ», αἵτινες ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ τῶν Προστατίδων Μεγάλων Δυνάμεων διὰ τῆς ἀπὸ 30 Ἰουνίου)13 Ἰουλίου 1909 διακηρύξεως Αὐτῶν.

Ψηφίζει

Ἐκδηλοῖ τὴν βαθυτάτην ὀδύνην τοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης, καὶ

Διαμαρτύρεται κατὰ τῆς χρήσεως τοῦ ὅρου τούτου· ἀλλ' ἐλπίζει καὶ πέποιθεν, ὅτι οἱ Μεγάλοι αὐτοῦ Εὐεργέται δὲν θὰ ἀνεχθῶσι νὰ ἴδωσι τὸν ὑπ' Αὐτῶν εὐεργετούμενον μικρὸν λαὸν δυστριβόμενον ἐσαεὶ ἐν τῇ ἀμύνῃ αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν Δικαίων καὶ τῆς Διεθνοῦς ἀναγνωρίσεως τῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος Ἑνώσεώς του.

Ἐγένετο ἐν Χανίοις τῇ 6 Δ)βρίου 1910

(Ἕπονται 114 ὑπογραφαὶ
τῶν Χριστιανικῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως)»

***ΚΗΡΥΞ* 7 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1910, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

Η ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΟΤΑΝ

« Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐν Κρήτῃ ἔχε τὴν τιμὴν νὰ βεβαιώσῃ τὴν λῆψιν τῆς Ἀνακοινώσεως, ἣν ἀπηύθυναν αὐτῇ τὴν 29 Νοεμβίου (12 Δεκεμβρίου), ἐντολῇ τῶν Κυβερνήσεών των, ὁ κ. Γενικὸς Πρόξενος τῆς Γαλλίας, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην καὶ ὡς Διευθύνων τὸ Προξενεῖον τῆς Ἰταλίας, καὶ οἱ κ. κ. Γενικοὶ Πρόξενοι τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ Ρωσσίας, καὶ παρακαλεῖ αὐτοὺς, ὅπως εὐαρεστούμενοι ὑποβάλωσιν, εἰς ἀπαντησιν, ταῖς οἰκείαις αὐτῶν Κυβερνήσεσι τὰ ἑξῆς.

Ὅτε ὑπὸ τὴν ὥθησιν τῶν πολιτικῶν γεγονότων, ἅπαξ κατὰ Σεπτέμβριον 1908 ἀνέτρεψαν τὴν ἐν τοῖς Βαλκανίοις ἰσορροπίαν, ἡ Κρήτη ἐκήρυσσε τὴν ἕνωσιν αὐτῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος, αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις, ὧν τὰ στρατεύματα κατεῖχον ἔτι τὴν Νῆσον, χωρὶς νὰ ἐναντιωθῶσιν εἰς τὸ κήρυγμα τῶν Κρητῶν, οὐδὲ νὰ ἐπέμβωσιν ἐν τῇ δημιουργηθείσῃ νέᾳ πραγματικῇ καταστάσει ἢ νὰ θίξωσι τὴν ἐλευθέραν λειτουργίαν τοῦ ἐκ τούτου προελθόντος καθεστῶτος, ἅμα δὲ καὶ ἐπιφυλαχθεῖσα νὰ συζητήσωσι προσεχῶς καὶ μετ' εὐμενείας τὸ ζήτημα τῆς Ἑνώσεως, ἐξήρτησαν, διὰ τῆς Δηλώσεως Αὐτῶν τῆς 15(28 Ὀκτωβρίου 1908 τὴν διεθνῆ ἀναγνώρισιν τοῦ κηρύγματος τούτου ἐκ τῆς συναινέσεως τῶν Δυνάμεων, αἵτινες εἶχον συνομολογήσῃ ὑποχρεώσεις πρὸς τὴν Τουρκίαν. Ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἡ Ἐπιτροπὴ ἡ ἀσκοῦσα τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρχαὶ αἱ λειτουργοῦσαι δυνάμει τοῦ κηρύγματος ὤφειλον, κατὰ τὴν Δήλωσιν ταύτην, νὰ μεληθῶσι τῆς τηρήσεως τῆς τάξεως, καὶ τῆς προστασίας τοῦ Μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ.

Κατὰ τὴν ὑπερτάτην ταύτην στιγμὴν, καθ' ἣν ὁ Κρητικὸς λαὸς μετὰ ἀγῶνας αἰώνων ὅλων εὑρίσκετο εἰς τὸ μεταίχμιον τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ ἀποκαταστάσεως, χάριν τῆς ὁποίας οὐδεμιᾶς εἶχε φεισθῆ θυσίας, οἱ πρωτοστάμενοι τῶν τυχῶν αὐτοῦ πολιτικοὶ ἄνδρες κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως πρὸ παντὸς συμμορφωθῇ ἐπακριβῶς πρὸς τοὺς ὅρους τῆς τηρήσεως, τῶν ὁποίων γέρας ἐτίθετο ἡ ὑπὲρ τῆς νήσου εὐμένεια τῶν προστατῶν αὐτῆς. Οὕτω δὲ κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην περίοδον τῆς ἐντάσεως τῶν διεθνῶν σχέσεων, ἐξ ἧς ἠπειλεῖτο ἡ εἰρήνη τῆς Εὐρώπης, ἡ διαφύλαξις τοῦ δυνάμει τοῦ κυρύγματος τῆς ἑνώσεως λειτουργοῦντος ἐν Κρήτῃ καθεστῶτος παρέστη ἀφ' ἑαυτῆς τε καὶ ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν Δυνάμεων ὡς πολύτιμον στοιχεῖον εἰρήνης ἐν Ἀνατολῇ ὡς εἶναι αὐτὴ καὶ ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς τηρήσεως τῆς τάξεως ἐν τῇ νήσῳ.

Μὲ τὸ Καθεστὼς τοῦτο διεχειρίσθησαν ἔκτοτε αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις τὰ ἀφορῶντα τὴν Κρήτην πολιτικὰ ζητήματα· τὸ καθεστὼς τοῦτο κατέλιπον ἐν Κρήτῃ αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις, ὅταν ἀπέσυρον ἐκ ταύτης τοὺς στρατούς των· εἰς τὸ καθεστὼς τέλος τοῦτο ἐνεπιστεύθησαν Αὗται τὴν τήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τὴν προστασίαν τοῦ Μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ, ὅταν, αἰρουσκι τὴν κατοχήν, ἐπαφίεντο εἰς τὴν δραστηριότητα καὶ εὐθύτητα τῶν δυνάμει τοῦ ἐνωτικοῦ ψηφίσματος λειτουργουσῶν Ἀρχῶν, ἃς, ἐν τῇ Δηλώσει των τῆς 30 Ἰουνίου (13 Ἰουλίου) 1909, ἀναγνωρίζουσιν ὡς τὰς «καθεστηκυίας Ἀρχάς»

Ὁ Κρητικὸς λαὸς ἔχει βαθὺ τὸ συναίσθημα, ὅτι δὲν ἀπέστη τῶν ἀπέναντι τῶν Δυνάμεων ὑποχρεώσεών του, καὶ ὅτι οὐδαμῶς παρεξέκλινε τοῦ προσωρινοῦ τούτου καθεστῶτος, τοῦ ἐφαρμοζομένου ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς παρὰ τῶν Προστατίδων Δυνάμεων ὑπεσχημένης συζητήσεως, ἥτις, ὡς ἐκ τοῦ καθεστῶτος τῆς προώρισται ἐπίσης νὰ ἀποφασίσῃ τελεσιδίκως περὶ τῆς πρὸ δεκατριετίας ἐπιφυλαχθείσης εἰς τὸν Σουλτάνον ὀνομαστῶσους ἐπικυριαρχίας.

Ἀπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ἡ περὶ τῶν ἐπὶ τῆς Κρήτης δικαιωμάτων τῆς Τουρκίας γενομένη πρὸς τοὺς Ὀθωμανοὺς Πρεσβευτὰς δήλωσις, εἰς ἀπάντησιν τῶν παραπόνων τῆς Κυβερνήσεώς των, δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ προκαλέσῃ παρὰ τῷ Κρητικῷ λαῷ αἴσθημα ὀδύνης, ὅπερ ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπή, πρὸς ἣν ἡ δήλωσις αὕτη πρό τινος ἀνεκοινώθη, ἔχει καθῆκον νὰ μὴ ἀποκρύψῃ ἀπὸ τῶν Προστατίδων Κυβερνήσεων.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν μνείαν κυριαρχικῶν δικαιμάτων τῆς Τουρκίας ἐπὶ τῆς Κρήτης ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀναφέρεται εἰς ὅσα ἔσχεν ἤδη τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσῃ πρὸς τὰς Προστατίδας Κυβερνήσεις ἐν τῷ Ὑπομνήματι αὐτῆς τῆς 10)23 παρελθόντος Ἰουλίου. Εὑρίσκεται ἐν τούτοις καὶ πάλιν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ τῆς ἐννοίας, ἣν ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις ἐπεχείρησεν ἐκ νέου ἐνώπιον τῆς Βουλῆς νὰ δώσῃ εἰς τὴν παρὰ τῶν Προστατίδων Δυνάμεων χρῆσιν τοῦ ὅρου τούτου· κρίνει περιττὸν νὰ ὑπομνήσῃ ἐν προκειμένῳ, ὅτι τὰτῇ Κρήτῃ παραχωρηθέντα δικαιώματα καὶ οἱ δι' ἐπισήμων πράξεων τῶν Δυνάμεων πλασθέντες εἰδικοὶ δεσμοὶ μεταξὺ τῆς Νήσου καὶ τοῦ Βασιλείου εἶναι ἀσυμβίβαστα πρὸς ὑπαγωγὴν τῆςΚρήτης εἰς ξένην κυριαρχίαν, καὶ πρόκεινται ἀφ' ἑαυτῶν, ὡς ἡ εὐγλωττοτέρα ἀναίρεσις τῆς ἑρμηνείας, δι' ἧς ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἐπιχειρεῖ νὰ προδικάσῃ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος.

Ἰσχυρὸς ἐν τῷ δικαίῳ του ὁ Κρητικὸς λαὸς προσατενίζει τὸ μέλλον μετὰ πεποιθήσεως· εἰς χεῖρας τῶν προστατευόντων αὐτῶν τεσσάρων Μεγάλων Ἐθνῶν, κραταιῶν Προμάχων τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, εἰς οὓς ὀφείλει τὴν ἀπελευθέρωσίν του ἀπὸ τῆς Τουρκικῆς δεσποτείας ἡ Ἱστορία — ἱστορία γραφεῖσα διὰ τοῦ αἵματός του — δὲν θὰ ὀπισθοδρομήσῃ !

Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ παρακαλεῖ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τὰς τέσσαρας Ὑψηλὰς Κυβερνήσεις, ὅπως ἐπιτρέψωσιν αὐτῇ νὰ ἐκφράσῃ καὶ πάλιν ἐκ μέρους τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ τὴν πεποίθησιν ὅτι, ὅταν αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις θὰ κρίνωσι ἐπιστᾶσαν τὴν κατάλληλον στιγμὴν πρὸς ὁριστικὴν ῥύθμισιν τῆς μελλούσης τύχης του, ἐμπνεόμεναι ἐκ τῆς εὐμενείας, δι' ἧς ηὐδόκησαν νὰ περιβάλλωσιν αὐτὸν σταθερῶς ἐπὶ δεκατρία συναπτὰ ἔτη, καὶ δι' ἧς ἐποδηγέτησαν αὐτὸν ἐν τῇ ὁδῷ τῶν ἐθνικῶν πόθων μέχρι τοῦ σημείου, εἰς ὃ σήμερον εὑρίσκεται, θέλουσι δώσῃ εἰς τὸ ζήτημα λύσιν σύμφωνον πρὸς τὴν Δήλωσιν Αὐτῶν τῆς 15)28 Ὀκτωβρίου 1908, καὶ ἀνταποκρινομένην εἰς τὸν ὁμόθυμον τῶν Κρητῶν πόθον.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπαναλαμβάνει πρὸς τοὺς Κυρίους Γενικοὺς Προξένους τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου αὐτῆς ὑπολήψεως.

Ἐν Χανίοις τῇ 6)19 Δεκεμβρίου 1910

Μ. Ρ. Κούνδουρος
Γ. Μυλωνογιάννης
Β. Σκουλᾶς».

***ΚΗΡΥΞ* 14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1910, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

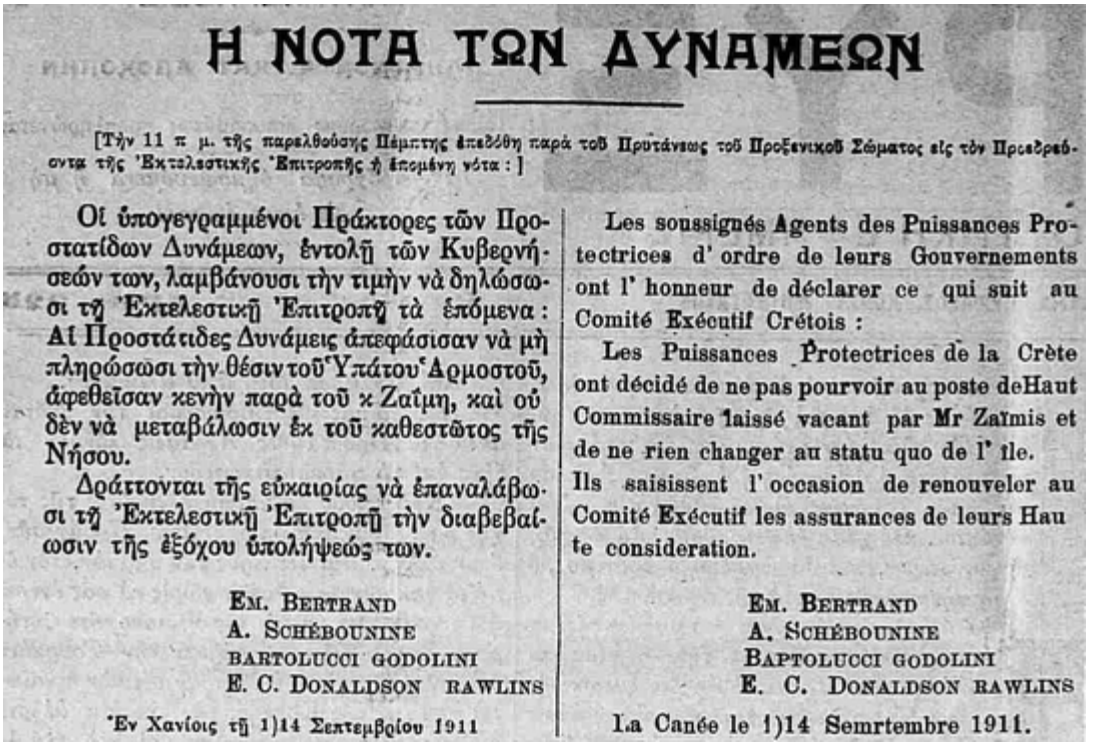

Η ΝΟΤΑ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

[Τὴν 11 π. μ. τῆς παρελθούσης Πέμπτης ἐπεδόθη παρὰ τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Προξενικοῦ Σώματος εἰς τὸν Προεδρεύοντα τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἡ ἑπομένη νότα :]

Οἱ ὑπογεγραμμένοι Πράκτορες τῶν Προστατίδων Δυνάμεων, ἐντολῇ τῶν Κυβερνήσεών των, λαμβάνουσι τὴν τιμὴν νὰ δηλώσωσι τῇ Ἐκτελεστικῇ Ἐπιτροπῇ τὰ ἑπόμενα : Αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις ἀπεφάσισαν νὰ μὴ πληρώσωσι τὴν θέσιν τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ, ἀφεθεῖσαν κενὴν παρὰ τοῦ κ Ζαΐμη, καὶ οὐδὲν νὰ μεταβάλωσιν ἐκ τοῦ καθεστῶτος τῆς Νήσου.

Δράττονται τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐπαναλάβωσι τῇ Ἐκτελεστικῇ Ἐπιτροπῇ τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου ὑπολήψεώς των.

ΕΜ. BERTRAND
A. SCHÉBOUNINE
BARTOLUCCI GODOLINI
E. C. DONALDSON RAWLINS

Ἐν Χανίοις τῇ 1)14 Σεπτεμβρίου 1911

Les soussignés Agents des Puissances Protectrices d' ordre de leurs Gouvernements ont l' honneur de déclarer ce qui suit au Comité Exécutif Crétois :

Les Puissances Protectrices de la Crète ont décidé de ne pas pourvoir au poste deHaut Commissaire laissé vacant par Mr Zaïmis et de ne rien changer au statu quo de l' île.

Ils saisissent l' occasion de renouveler au Comité Exécutif les assurances de leurs Haute consideration.

EM. BERTRAND
A. SCHÉBOUNINE
BAPTOLUCCI GODOLINI
E. C. DONALDSON RAWLINS

La Canée le 1)14 Semrtembre 1911.

***ΚΗΡΥΞ* 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1911, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

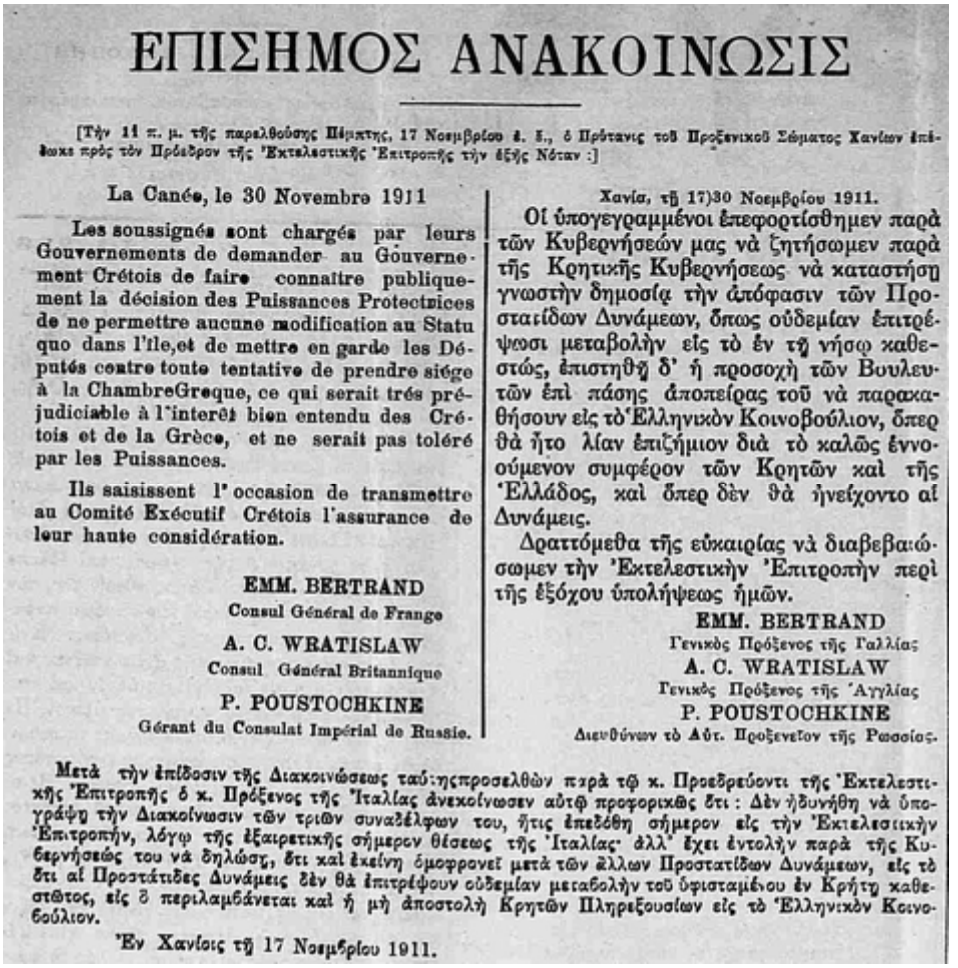

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

[Τὴν 11 π. μ. τῆς παρελθούσης Πέμπτης, 17 Νοεμβρίου ἐ. ἔ., ὁ Πρύτανις τοῦ Προξενικοῦ Σώματος Χανίων ἐπέδωκε πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τὴν ἑξῆς Νόταν :]

La Canée, le 30 Novembre 1911

Les soussignés sont chargés par leurs Gouvernements de demander au Gouvernement Crétois de faire connaître publiquement la décision des Puissances Protectrices de ne permettre aucune modification au Statu quo dans l'île,et de mettre en garde les Députés contre toute tentative de prendre siége à la ChambreGreque, ce qui serait trés préjudiciable à l'interêt bien entendu des Crétois et de la Grèce, et ne serait pas toléré par les Puissances.

Ils saisissent l' occasion de transmettre au Comité Exécutif Crétois l'assurance de leur haute considération.

EMM. BERTRAND
Consul Général de Frange
A. C. WRATISLAW
Consul Général Britannique
P. POUSTOCHKINE
Gérant du Consulat Impérial de Russie.

Χανία, τῇ 17)30 Νοεμβρίου 1911.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι ἐπεφορτίσθημεν παρὰ τῶν Κυβερνήσεών μας νὰ ζητήσωμεν παρὰ τῆς Κρητικῆς Κυβερνήσεως νὰ καταστήσῃ γνωστὴν δημοσίᾳ τὴν ἀπόφασιν τῶν Προστατίδων Δυνάμεων, ὅπως οὐδεμίαν ἐπιτρέψωσι μεταβολὴν εἰς τὸ ἐν τῇ νήσῳ καθεστώς, ἐπιστηθῇ δ' ἡ προσοχὴ τῶν Βουλευτῶν ἐπὶ πάσης ἀποπείρας τοῦ νὰ παρακαθήσουν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κοινοβούλιον, ὅπερ θὰ ἦτο λίαν ἐπιζήμιον διὰ τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον τῶν Κρητῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅπερ δὲν θὰ ἠνείχοντο αἱ Δυνάμεις.

Δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας νὰ διαβεβαιώσωμεν τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν περὶ τῆς ἐξόχου ὑπολήψεως ἡμῶν.

EMM. BERTRAND
Γενικὸς Πρόξενος τῆς Γαλλίας
A. C. WRATISLAW
Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἀγγλίας
P. POUSTOCHKINE
Διευθύνων τὸ Αὐτ. Προξενεῖον τῆς Ρωσσίας.

Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς Διακοινώσεως ταύτης προσελθὼν παρὰ τῷ κ. Προεδρεύοντι τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ κ. Πρόξενος τῆς Ἰταλίας ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ προφορικῶς ὅτι : Δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπογράψῃ τὴν Διακοίνωσιν τῶν τριῶν συναδέλφων του, ἥτις ἐπεδόθη σήμερον εἰς τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπήν, λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς σήμερον θέσεως τῆς Ἰταλίας· ἀλλ' ἔχει ἐντολὴν παρὰ τῆς Κυβερνήσεώς του νὰ δηλώσῃ, ὅτι καὶ ἐκείνη ὁμοφρονεῖ μετὰ τῶν ἄλλων Προστατίδων Δυνάμεων, εἰς τὸ ὅτι αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις δὲν θὰ ἐπιτρέψουν οὐδεμίαν μεταβολὴν τοῦ ὑφισταμένου ἐν Κρήτῃ καθεστῶτος, εἰς ὃ περιλαμβάνεται καὶ ἡ μὴ ἀποστολὴ Κρητῶν Πληρεξουσίων εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κοινοβούλιον.

Ἐν Χανίοις τῇ 17 Νοεμβρίου 1911.

***ΚΗΡΥΞ* 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1911, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

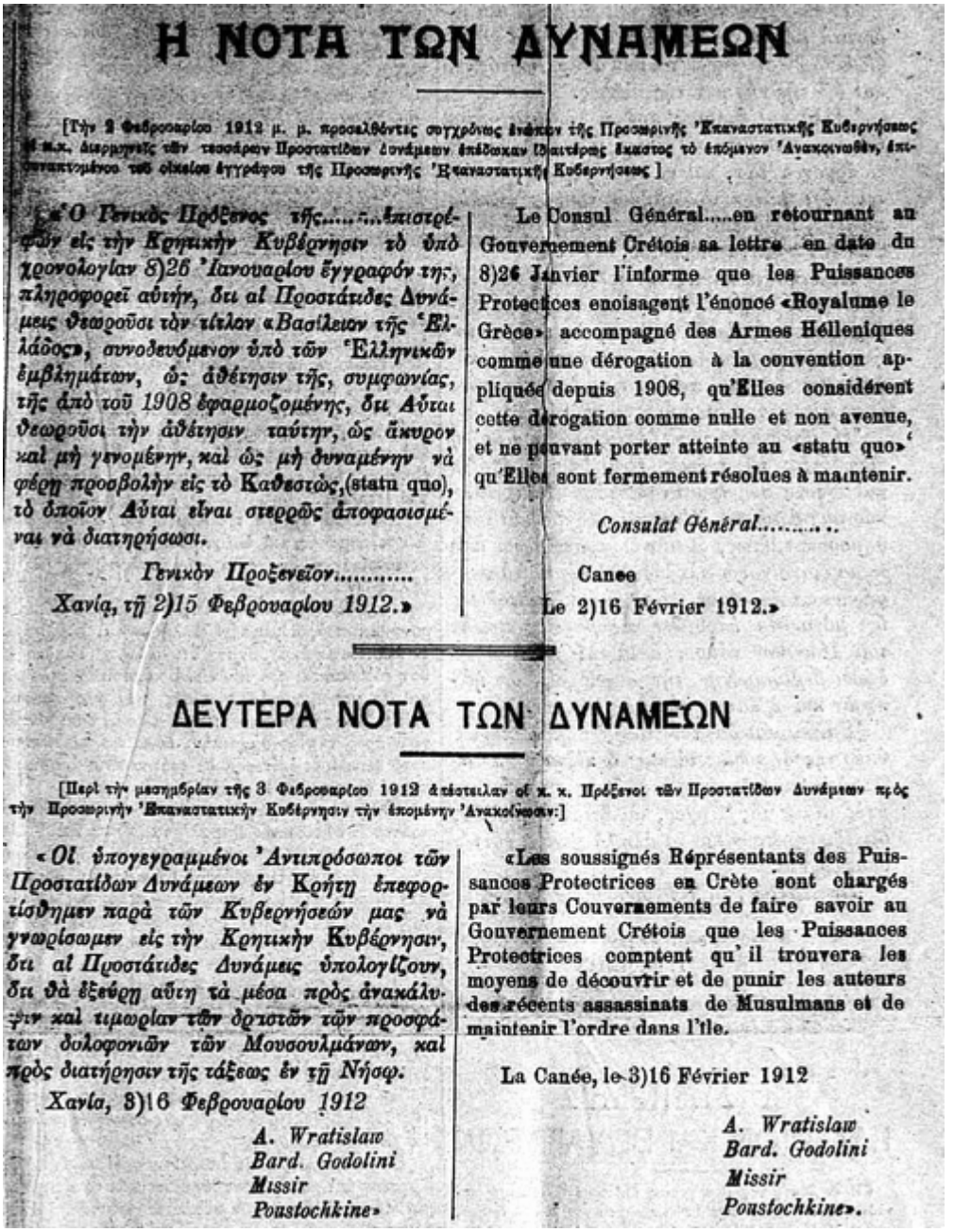

Η ΝΟΤΑ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

[Τὴν 2 Φεβρουαρίου 1912 μ. μ. προσελθόντες συγχρόνως ἐνώπιον τῆς Προσωρινῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως οἱ κ.κ. διερμηνεῖς τῶν τεσσάρων Προστατίδων Δυνάμεων ἐπέδωκαν ἑκάστου τὸ ἑπόμενον Ἀνακοινωθέν, ἐπενηνεγμένου τοῦ οἰκείου ἐγγράφου τῆς Προσωρινῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως]

«Ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς.....ἐπιστρέφων εἰς τὴν Κρητικὴν Κυβέρνησιν τὸ ὑπὸ χρονολογίαν 8)26 Ἰανουαρίου ἔγγραφόν της, πληροφορεῖ αὐτήν, ὅτι αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις θεωροῦσι τὸν τίτλον «Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος», συνοδευόμενον ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν ἐμβλημάτων, ὡς ἀθέτησιν τῆς, συμφωνίας, τῆς ἀπὸ τοῦ 1908 ἐφαρμοζομένης, ὅτι Αὗται θεωροῦσι τὴν ἀθέτησιν ταύτην, ὡς ἄκυρον καὶ μὴ γενομένην, καὶ ὡς μὴ δυναμένην νὰ φέρῃ προσβολὴν εἰς τὸ Καθεστὼς,(statu quo), τὸ ὁποῖον Αὗται εἶναι στερρῶς ἀποφασισμέναι νὰ διατηρήσωσι.

Γενικὸν Προξενεῖον.....
Χανιά, τῇ 2)15 Φεβρουαρίου 1912.»

Le Consul Général.....en retournant au Gouvernement Crétois sa lettre en date du 8)26 Janvier l'informe que les Puissances Protectrices enoisagent l'énoncé «Royaume le Grèce» accompagné des Armes Helléniques comme une dérogation à la convention appliquée depuis 1908, qu'Elles considérent cette dérogation comme nulle et non avenue, et ne pouvant porter atteinte au «statu quo» qu'Elles sont fermement résolues à maintenir.

Consulat Général.....

Canee
Le 2)16 Février 1912.»

ΔΕΥΤΕΡΑ ΝΟΤΑ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

[Περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς 3 Φεβρουαρίου 1912 ἀπέστειλαν οἱ κ. κ. Πρόξενοι τῶν Προστατίδων Δυνάμεων πρὸς τὴν Προσωρινὴν Ἐπαναστατικὴν Κυβέρνησιν τὴν ἑπομένην Ἀνακοίνωσιν:]

«Οἱ ὑπογεγραμμένοι Ἀντιπρόσωποι τῶν Προστατίδων Δυνάμεων ἐν Κρήτῃ ἐπεφορτίσθημεν παρὰ τῶν Κυβερνήσεών μας νὰ γνωρίσωμεν εἰς τὴν Κρητικὴν Κυβέρνησιν, ὅτι αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις ὑπολογίζουν, ὅτι θὰ ἐξεύρῃ αὐτὴ τὰ μέσα πρὸς ἀνακάλυψιν καὶ τιμωρίαν τῶν δρωτῶν τῶν προσφάτων δολοφονιῶν τῶν Μουσουλμάνων, καὶ πρὸς διατήρησιν τῆς τάξεως ἐν τῇ Νήσῳ.

Χανία, 3)16 Φεβρουαρίου 1912

A. Wratislaw
Bard. Godolini
Missir
Poustochkine»

«Les soussignés Réprésentants des Puissances Protectrices en Crète sont chargés par leurs Couvernements de faire savoir au Gouvernement Crétois que les Puissances Protectrices comptent qu'il trouvera les moyens de découvrir et de punir les auteurs des récents assassinats de Musulmans et de maintenir l'ordre dans l'île.

La Canée, le 3)16 Février 1912

A. Wratislaw
Bard. Godolini
Missir
Poustochkine».

***ΚΗΡΥΞ* 7 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1912, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

ΝΕΑ ΝΟΤΑ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

[Τὴν 13 Φεβρουαρίου 1912 οἱ κ. κ. Πρόξενοι τῶν Προστατίδων Δυνάμεων ἀπέστειλαν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὴν ἑπομένην Ἀνακοίνωσιν:]

«Κατ' ἐντολὴν τῶν Κυβερνήσεών των οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν Προστατίδων Δυνάμεων ἐν Κρήτῃ πληροφοροῦσι τὴν Κρητικὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ἡ στάσις τῆς ἐπαναστατικῆς μερίδος προξενεῖ ἐντύπωσιν λίαν δυσμενῆ εἰς τὰς Προστάτιδας Δυνάμεις, καὶ ὅτι, ἐὰν ἤθελε ἐξακολουθήσῃ πράξεις, ὁποῖαι ἡ ἀποστολὴ Βουλευτῶν εἰς Ἀθήνας, ἡ κατάργησις τῶν διεθνῶν προσομολογήσεων (capitulations), ἢ ἡ ἀπόλυσις τῶν Μουσουλμάνων ὑπαλλήλων, ἢ ἐὰν αἱ κακουργίαι ἐναντίον τῶν Μωαμεθανῶν ἐξακολουθήσουν, αἱ Δυνάμεις θὰ λάβωσι τοιαῦτα μέτρα, ὁποῖα ἤθελον κρίνῃ ἀναγκαῖα, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν συνεπειῶν, τῶν προκυπτουσῶν ἐκ τῆς ἐν ἐφαρμογῇ θέσεως παρομοίων σχεδίων· ὅτι αἱ Δυνάμεις εἶναι ἀποφασισμέναι νὰ μὴ παραδεχθῶσιν οὐδεμίαν παραβίασιν εἰς τὸ καθεστὼς (statu quo), καὶ ὅτι ἂν οἱ Κρῆτες δὲν δύναται νὰ αὐτοκυβερνῶνται εἰρηνικῶς, καὶ ἄνευ κινδύνου τῆς Εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης, αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις θὰ προβῶσιν εἰς ἐνεργείας ὑπὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ εἶναι εὔνουν εἰς τοὺς Κρητικοὺς πόθους.

Ἐν Χανίοις τῇ 13)26 Φεβρουαρίου 1912

A. Schébounine
A. Wratislaw
Bard. Codolini
Missir.

D'ordre de leurs Gouvernements les Représentants des Puissances Protectrices en Crète informent le Gouvernement Crétois que l'attitude du parti révolutionnaire fait une impréssion trés défavorable sur les Puissances Protectrices, et que s'il donnait suite à des actes tels que l'envoi de députés à Athènes, l'abolition des capitulations ou la révocation des fonctionnaires Musulmans, ou si les attentats contre les Mahométants continuent, les Puissances prendront telles mesures, qui leur paraîtront nécessaires pour éviter les conséqnences résultant de la mise en pratique de semblables projets; que les Puissances sont résolues à n'admettre aucune infraction au statu quo et que, à moins que les Crétois ne puissent se gouverner paisiblement et sans danger pour la paix de l'Europe, les Puissances Protectrices seront amenées à agir dans un sens, qui ne sera pas favorable aux aspirations crétoises.

La Canée le 13)26 Février 1912

A. Schébounine
A. Wratislaw
B. Godolini
Missir.»

***ΚΗΡΥΞ* 21 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1912, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

ΑΙ ΕΚΛΟΓΑΙ
ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ

[Τὴν 10ην π. μ. τῆς παρελθούσης Κυριακῆς, 11 Μαρτίου 1912, συνεδρίασαν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Πρωτοδικείου Χανίων ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἀντιπροέδρου κ. Γ. Παπαμαστοράκη τὰ παρόντα μέλη τῆς Γενικῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπείας, καὶ τὰ ὁποῖα ὁμοφώνως ἀνέδειξαν 69 Βουλευτὰς διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Κοινοβούλιον.

Ἐκ τῶν ἀναδειχθέντων 23 ἀνήκουν εἰς τὴν πολιτικὴν μερίδα τοῦ κ. Βενιζέλου, ἰσάριθμοι εἰς τὴν τοῦ κ. Μιχελιδάκη, 17 εἰς τὴν τοῦ κ. Κουνδούρου καὶ 6 Ἀνεξάρτητοι : Ἰδοὺ δὲ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀναδειχθέντων:]

ΒΕΝΙΖΕΛΙΚΟΙ

Σελίνου.

Νικόλαος Μπασιᾶς, Μ. Ξενάκης.

Κυδωνίας.

Ι. Στ. Μαυρογένης (Ὁπλαρχηγός), Στ. Κανιτσάκης, Ἀντώνιος Μάνταχας, Γ. Βολάνης (Ἀρχηγός).

Κισσάμου.

Θ. Κουκουράκης, Ν Μαλανδράκης, Ἐμμ. Μπαλαντίνος.

Ἀποκορώνου.

Παρ. Κοτζαμπασάκης, Ἀνδ. Κακούρης.

Ρεθύμνης.

Ι. Βαβουράκης, Ι. Γοδατζιδάκης, Μ. Παπαμιχελάκης, Γ. Ζαχαράκης, Θ. Σαουνάτσος.

Ἡρακλείου.

Μ. Μακράκης, Ἀ.Στεργιάδης,Δ.Ἀναγνωστάκης.

Λασσιθίου.

Ν. Γιαννικάκης, Ν. Τ. Παπαδάκης, Μ. Σφακιανάκης, Γ. Κατσαράκης.

ΚΟΥΝΔΟΥΡΙΚΟΙ

Ἰ. Καραβίτης (Ὁπλαρχηγός), Ἐμμ. Νικολούδης (Ὁπλαρχηγός), Εὐθ. Καούδης (Ὁπλαρχηγός), Ἰω. Γεωργακάκης, Στ. Τσόντος, Δ. Λαπαθάκης, Στ. Πολέντας, Ἰωσ. Ἀναγνωστάκης, Γ. Α. Χατζηγρηγοράκης, Μ Τραπεζιανάκης, Ἐμμ. Γαληνές, Ἰ. Γεωργιλᾶς, Ν. Γ. Παπαδάκης (Εἰσαγγελεύς), Π. Κιουρτσιδάκης, Μ. Καλυδιανάκης, Εὐάγ. Κουνούγιος, Ἰ. Καπετανάκης.

ΜΙΧΕΛΙΔΑΚΙΚΟΙ

Χανίων.

Μιχ. Κανδαράκης, Δ. Μαλινδρέτος, Ἐμμ. Καμπούρης, Πέτρ. Κουταλιώνης.

Λασσιθίου.

Ν. Μουρέλος, Ι. Παπαμαστοράκης, Κ. Δολαψάκης, Δαμηλάκης, Ἰωσ. Βατσάκης.

Ἡρακλείου.

Θ. Λυμπρίτης (Ὑποστράτηγος), Σ. Βιστάκης, Ἐμμαν. Πατερόπουλος, Ἰ. Πολυξίγκης, Διον. Νικολούδης, Γ. Μαυραντωνάκης.

Σφακείων.

Ἐμμ. Α. Παπαδάκης, Ἀρτ. Νικάκης.

Ρεθύμνης.

Μ. Δασκαλάκης, Ἰ. Βούλγαρης, Γ. Χαμαράκης, Γ. Αὐγουστάκης, Στ. Κωστογιάννης.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ

Χ. Πωλογεώργης, Γ. Παρασκάκης, Εὐάγ. Βολουδάκης, Στ. Κουτρούλης, Σπ. Φούμης, Ἐμμαν Μανουσογιαννάκης.

***ΚΗΡΥΞ* 14 ΜΑΡΤΙΟΥ 1912, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

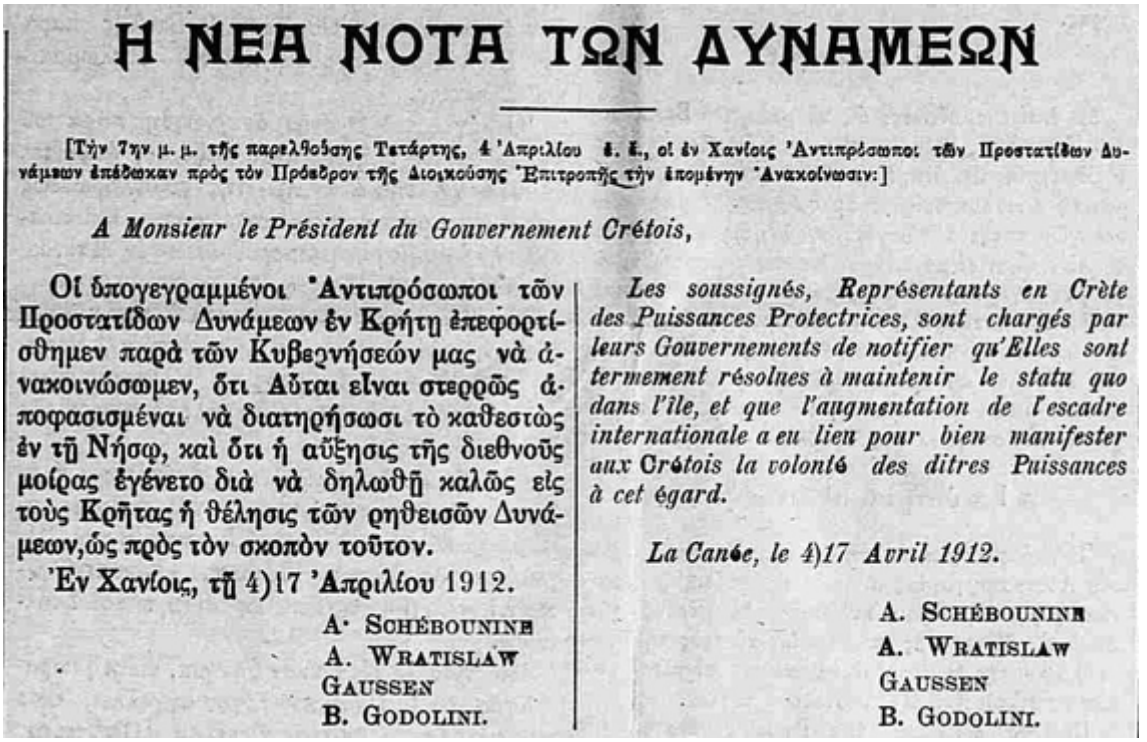

Η ΝΕΑ ΝΟΤΑ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

[Τὴν 7ην μ. μ. τῆς παρελθούσης Τετάρτης, 4 Ἀπριλίου ε. ἔ., οἱ ἐν Χανίοις Ἀντιπρόσωποι τῶν Προστατίδων Δυνάμεων ἐπέδωκαν πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τὴν ἑπομένην Ἀνακοίνωσιν:]

A Monsieur le Président du Gouvernement Crétois,

Οἱ ὑπογεγραμμένοι Ἀντιπρόσωποι τῶν Προστατίδων Δυνάμεων ἐν Κρήτῃ ἐπεφορτίσθημεν παρὰ τῶν Κυβερνήσεών μας νὰ ἀνακοινώσωμεν, ὅτι Αὗται εἶναι στερρῶς ἀποφασισμέναι νὰ διατηρήσωσι τὸ καθεστὼς ἐν τῇ Νήσῳ, καὶ ὅτι ἡ αὔξησις τῆς διεθνοῦς μοίρας ἐγένετο διὰ νὰ δηλωθῇ καλῶς εἰς τοὺς Κρῆτας ἡ θέλησις τῶν ρηθεισῶν Δυνάμεων, ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Ἐν Χανίοις, τῇ 4)17 Ἀπριλίου 1912.

A. SCHÉBOUNINE
A. WRATISLAW
GAUSSEN
B. GODOLINI.

Les soussignés, Représentants en Crète des Puissances Protectrices, sont chargés par leurs Gouvernements de notifier qu'Elles sont termement résolues à maintenir le statu quo dans l'île, et que l'augmentation de l'escadre internationale a eu lieu pour bien manifester aux Crétois la volonté des ditres Puissances à cet égard.

La Canée, le 4)17 Avril 1912.

A. SCHÉBOUNINE
A. WRATISLAW
GAUSSEN
B. GODOLINI.

***ΚΗΡΥΞ* 10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1912, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

Η ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΡΑΤΗΣΙΝ ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

[Τὴν 5ην μ. μ. ὥραν τῆς παρελθούσης Τρίτης, 17 Ἀπριλίου ἐ. ἔ., ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ διεμαρτυρήθη διὰ τοῦ ἑξῆς ἐγγράφου πρὸς τοὺς Προξένους τῶν Προστατίδων Δυνάμεων, διὰ τὴν κράτησιν τῶν Βουλευτῶν:]

«ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κύριε Γεν. Πρόξενε.

Ἡ Ἐπαναστατικὴ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ λαμβάνει τὴν τιμὴν νὰ διαμαρτυρηθῇ ἐντονώτατα κατὰ τῆς βιαίας παρεμποδίσεως τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Βουλευτῶν διὰ τὴν ἐν Ἀθήναις Βουλήν.

Τὸ γεγονὸς τῆς συλλήψεως καὶ περιορισμοῦ αὐτῶν, ἀποτελοῦν ἀδικαιολόγητον παραβίασιν τῶν δικαίων τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, καὶ τῆς ἐλευθέρας ἐκδηλώσεως τῆς γνώμης τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, ἅπερ οὕτως ἐξησφάλισε κατόπιν μακρῶν ἀγώνων καὶ θυσιῶν, παρὰ τὴν ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν, ἣν τῷ ἐπροξένησε, πᾶν ἄλλο ἢ νὰ τὸν ἀποθαρρύνῃ δύναται ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ἀκραδάντου ἀποφάσεώς του, ὅπως ἀποστείλῃ τοὺς νομίμους ἀντιπροσώπους του εἰς τὸ Ἐθνικὸν Συνέδριον.

Ἡ Ἐπαναστατικὴ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ ἔχει στερρὰν τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὸ δίκαιον θὰ ἐπικρατήσῃ, καὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο ζητεῖ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν κρατουμένων Βουλευτῶν, καὶ τὴν μὴ παοακώλυσιν ἐκ μέρους τῆς ἐν τῇ νήσῳ Διεθνοῦς μοίρας τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐντολῆς, ἣν τοῖς ἀνέθηκεν ἡ ὁμόθυμος καὶ ἀνέκκλητος ἀπόφασις τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ.

Δέξασθε, Κύριε Γεν. Πρόξενε, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου ὑπολήψεώς μας.

Ἐν Χανίοις, τῇ 17)30 Ἀπριλίου 1912

Ἡ Διοικητικὴ Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπή

Ὁ Πρόεδρος

Γ. Δασκαλογιάννης.

Τὰ μέλη

Μ. Σγουρὸς

Ἐμ. Παπαδερὸς

Λ. Διονάκης».

Τὴν ἐπομένην οἱ Διερμηνεῖς τῶν Προξένων τῶν Προστατίδων Δυνάμεων ἐπέστρεψαν τὴν ἄνω διαμαρτυρίαν πρὸς τὴν Διοικοῦσαν Ἐπιτροπήν.

ΚΗΡΥΞ **24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1912, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ		ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
Ετησια . . Δραχ. 6		Ετησία . . Δραχ. 8
» εξάμηνος . » 3		Εξάμηνος . » 4
Αμερικής ετησία δρ. 10		
» εξάμηνος » 5		

ΚΗΡΥΞ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΙΣ

ΠΡΟΠΛΗΡΟΝΟΝΤΑΙ ΚΑΤ' ΑΠΟΚΟΠΗΝ

Πάσα καταχώρησις απαραβάτως προπληρώνεται

Τα χειρόγραφα δημοσιευόμενα ή μη δεν επιστρέφονται

ΕΤΟΣ ΣΤ΄ ✻ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΩΝΣΤ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ ✻ ΑΡΙΘ. 278

ΧΑΝΙΑ 25 Σ)βρίου 1912

ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΗ Η ΩΡΑ

Εκείνο το οποίον δεν κατωρθώθη νά συντελεσθῆ πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἵνα σώσῃ ταύτην καὶ προλάβῃ τὴν δούλωσιν τῶν Λαῶν τοῦ Αἵμου, ἐκεῖνο ὅπου ἀνεμένετο ἀφθόνως τόσαι γενεαὶ Χριστιανῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν καὶ ἐξάρτησιν ὅτε μὲν ἐκ τοῦ Πάπα, ὁτὲ δέ, ἐκ τῶν ἄλλων ἰσχυρῶν τῆς Εὐρώπης, αὐτὸ συνετελέσθη σήμερον διὰ μόνης τῆς ειλικρινοῦς συνεννοήσεως τῶν Ὀρθοδόξων χριστιανικῶν Κρατῶν τοῦ Αἵμου, χωρὶς νὰ ἐπέμβωσι, χωρὶς νὰ ἐρωτηθῶσιν οἱ διπλωμάται τῆς Εὐρωπαϊκῆς συμπαιγνίας, οἱ διὰ τῶν δρωτοτροποιῶν των πρὸς τὴν Τουρκίαν, καταστήσαντες αὐτὴν ἀγριωτέραν καὶ ἀναιδεστέραν ἢ ἄλλοτε. Ἂς εἶναι εὐλογημένη ἡ ὥρα, καθ' ἣν ἐπῆλθεν ἡ συνεννόησις ἥτις ἐπέφερε τὴν ἀπὸ τῶν ὀνύχων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Διπλωματίας ἀπαλλαγὴν τῶν Κρατῶν τοῦ Αἵμου, ἂς εἶναι ἡ θεία πρόνοια εὐμενὴς πρὸς τὸν κατὰ τοῦ τυράννου συναγερμὸν τῶν ἐπὶ τόσους αἰῶνας βασανισθέντων καὶ βασανιζομένων ὑπὸ τοῦ Μουσουλμανικοῦ φανατισμοῦ, καὶ ἂς ἔχῃ ἕκαστος ἐκ τῶν Συμμάχων ὑπ' ὄψιν, ὅτι εἰς παρομοίας πρὸς τὰς σημερινὰς περιστάσεις, οὐχὶ τὸ πλῆθος μόνον τῶν στρατιῶν φέρει τὴν νίκην, ἀλλὰ καὶ ἡ δεξιότης τῶν στρατηγῶν, ὡς καὶ ἡ ταχύτης ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν πολεμικῶν ἐνεργειῶν. Ταῦτα ἂς ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν οἱ σύμμαχοι, καὶ ἂς προβῶσιν ὡς τάχιστα εἰς τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου, φανιδύοντες εἰς νοῦς ἐν ἑνὶ στάσει διστελοῦντας ἐπὶ τῷ μεγάλῃ τῆς ὁμοφωνίας τῶν τεσσάρων Κρατῶν γεγονότι, «Ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ οἰκοῦντας». Αἱ στρατιαὶ τῶν ὀρθοδόξων, ἂς ὁδεύσωσιν πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐξ ὅλων τῶν σημείων, ἔτινα τὰ ἐπιτελεῖα των καθώρισαν μὲ τὴν πλήρη πεποίθησιν, ὅτι καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ διπλωματία θὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκτιμήσῃ τὰς νίκας των καὶ δὲν θὰ δυνηθῇ πρὸ τῆς ἐξεγέρσεως τῆς κοινῆς γνώμης, ἢ νὰ ἐναβραβεύσῃ ταύτας. Αἱ εὐχαὶ δὲ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας ἐκ τῶν Μητροπόλεων τῆς Σόφιας, τῆς Κετίγνης καὶ τοῦ Βελιγραδίου, ἂς παρακαλέσωσι τὸν Θεὸν νὰ βοηθήσῃ τοὺς στρατοὺς τῆς νέας Σταυροφορίας καὶ ἂς ἀναμέλψωσιν ὑπὲρ αὐτῶν τὸ **«Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν Σου, νίκας τοῖς Ὀρθοδόξοις δωρούμενος.**

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ

τοῦ προεδρείου τῆς ἐν Κρήτῃ Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Κρητικὸν λαὸν

«Ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος»

Κρῆτες

Ἡ Μήτηρ Ἑλλὰς ἐκάλεσεν ὑπὸ τὰ ὅπλα 16 ἐν ὅλῳ ἡλικίας ὅλη. ὅλας τὰς ἐφεδρείας καὶ τὰς ἐθνοφρουρὰς της, ἀφ' οὗ ἡ Τουρκία ἀπεφάσισε νὰ παρατάξῃ πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ σύνορα περὶ τὰς 120,000 στρατοῦ. Ὁ δὲ τηλέγραφος μᾶς μετέδωκε τὴν σοβαρωτάτην ὅσον καὶ εὐχάριστον εἴδησιν, ὅτι συγχρόνως, ἐπισπράτευσιν γενικὴν ἐκαμαν ἡ Βουλγαρία, ἡ Σερβία, καὶ τὸ Μαυροδούνιον. Καὶ δὲν θὰ βραδύνωμεν ἴσως νὰ ἴδωμεν τὸν Σταυρὸν συγκρουόμενον μὲ τὴν ἡμισέλινον, τὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμὸν ἀγωνιζομένους κατὰ τῆς στασιμότητος καὶ τῆς βαρβαρότητος. Διὰ τοῦτο ἀπ' τῆς σήμερον ἡ προσοχὴ ὅλων τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων, πρέπει νὰ εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὴν Πατρίδος τὴν σωτηρίαν

Κρῆτες

Ὁ ἀγὼν θὰ εἶναι ὑπὲρ τῶν ὅλων. Ἀπεδείχθη ὅτι ὁ Τοῦρκος δὲν φλάσσει φύδι ὑπὸ φιλελεύθερον καὶ συνταγματικὴν πολίτευμα. Ἡ Νεοτουρκικὴ θηριωδία, διέπραξε περισσότερα ἀνοσιουργήματα, ἔσφαξε Χριστιανοὺς καὶ σφάζει, περισσοτέρους ἀπὸ τὸν δολοφόνον καὶ σφαγέα Σουλτὰν Χαμίτ. Ἐὰν καὶ πάλιν τὸ ἔθνος μας πάθῃ συμφορὰν ἡ τύχη τῶν δούλων ἀδελφῶν μας ὡς καὶ τῶν ἡμιελευθέρων Ἑλλήνων, θὰ τεθῇ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀγρίων ἐνστίκτων τῆς Τουρκικῆς φυλῆς. Θὰ ἴδωμεν καὶ πάλιν Ἀρχιερεῖς σφαζομένους, τὸν κλῆρόν μας βασανιζόμενον καὶ τὴν θρησκείαν μας περιβριζομένην, ἀπ' ἐδῶ μπούκοτάζ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀπ' ἐκεῖ καταδιώξεις καὶ φυλακίσεις, παρανόμους ἀδικίας, πρωτοφανεῖς λῃστείας, σφαγάς, ἐξανδραποδισμοὺς καὶ ἀτιμώσεις γυναικοπαίδων, βιαίας ἐξισλαμίσεις καὶ μύρια ἄλλα ποὺ ἐφευρίσκει ἡ τουρκικὴ βαρβαρότης.

Ἂς ἑτοιμασθῶμεν λοιπὸν, νὰ ὑπερασπισθῶμεν ἐὰν παρουσιασθῇ ἀνάγκη, τὸ ἔθνος μας, τὴν Ἑλληνικήν μας σημαίαν, ἃς λάβωμεν τὰ ὅπλα καὶ ἂς πραξωμεν, ὅ,τι ἡ φωνὴ τῆς Πατρίδος καὶ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον μᾶς ἐπιβάλλουσι, καὶ ὅ,τι ἡ φωνὴ τῶν Μαρτύρων τοῦ Γένους θὰ μᾶς ὑπαγορεύσῃ. Ἡ νίκη στεφανώνει τοὺς τολμηροὺς, εἰς τοὺς ὁποίους κα' ὁ Θεὸς εἶναι βοηθός. Ἐμπρὸς λοιπὸν πάντες οἱ δυνάμενοι νὰ φέρητε ὅπλα. Ὁ ἀγὼν μας θὰ εἶναι ἱερός, ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς μεγάλης μας Πατρίδος καὶ θ' ἀρορῇ τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔθνους καὶ τὴν μᾶλλουσαν ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν δέκα ἑκατομμυρίων Ἑλλήνων καταδικασμένων πανταχόθεν. Εἶναι διὰ τοῦτο ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ θυσιάσωμεν καὶ τὴν τελευταίαν ρανίδα τοῦ αἵματός μας, καὶ ν' ἀποδυθῶμεν μὲ ὅλον μας τὸν ἐνθουσιασμὸν εἰς τὸν δικαιώτατον καὶ ἱερώτατον τούτων ἀγῶνα τοῦ Ἔθνους μας.

Οἱ Κρῆτες πρέπει καὶ πάλιν νὰ δείξωσι πόσον γνωρίζουσι νὰ τιμῶσι τὰ ὅπλα, ὅταν τὰ μεταχειρίζονται ὑπὲρ τῆς Πατρίδος. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ πάντες μὲ προθυμίαν μεγάλην, ἑτοιμασθῆτε, καὶ ὅταν θἀλθῃ ἡ στιγμὴ, ἡ πατρὶς θὰ σᾶς καλέσῃ.

Τελευτῶν μίαν σύστασιν ἀναγκαίαν κρίνω νὰ σᾶς ὑποβάλλω τὴν ζωὴν, τιμὴν καὶ περιουσίαν τῶν συμπατριωτῶν μας Ὀθωμανῶν νὰ σέβησθε διὰ παντὸς τρόπου.

Χανιὰ τῇ 19 Σεπτεμβρίου 1912

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπαναστατικῆς τῶν Ἑλλήνων ἐν Κρήτῃ Συνελεύσεως

Γεώργιος Ἰωσ. Παπαδόπετρος

Η ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΙΣ ΤΕΣ ΚΡΗΤΕΣ

Ἐν τῇ Ἐπισήμῳ Ἐφημερίδι τῆς 18 Σ)βρίου ἐ.ἐ., ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἑξῆς Διατάγματα:

Ἀριθ. Διατάγ. 89

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἀπὸ 2 Μαρτίου καὶ 4 Ἰουνίου 1912 Ψηφίσματα τῆς Ἐπαναστατικῆς τῶν Κρητῶν Συνελεύσεως, τὸ ὑπ' ἀριθ. 98 τῆς 8 Ἰουνίου 1904 Νομοθετικὸν Διάταγμα περὶ ἐφεδρείας τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 57, 61, 67 καὶ τὴν 3ην § τοῦ ἄρθρου 102 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 42 τῆς 18 Δεκεμβρίου 1910, Ψηφίσματος περὶ στρατολογίας τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ, προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας καὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων Διοικοῦντος Ἐπιτρόπου.

Ἀποφαδίζομεν καὶ Διατάσσομεν

Καλοῦμεν δι' ὑπηρεσίαν πάντας τοὺς γεγυμνασμένους ἐφέδρους ταξινοῦ τῶν ἀπογραφῶν 1907, 1908, 1909, 1910 καὶ 1911 ὅπως προσέλθωσιν ἐνα καταταγῶσιν εἰς ἡβτάγματα ἀνήκουσιν ἀνυπερθέτως ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ αὔριον 19ης Σεπτεμβρίου 1912.

Εἰς τὸν αὐτὸν Ἐπίτροπον ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας καὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων, ἀνατίθεται ἡ δημοσίευσις καὶ ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Χανίοις τῇ 18 Σεπτεμβρίου 1912

Ἐν Ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ἡ Διοικοῦσα Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ

Α. ΜΙΧΕΛΙΔΑΚΗΣ
Θ. ΛΙΜΠΕΡΙΤΗΣ
Μ. Ρ. ΚΟΥΓΙΟΥΡΟΣ

Ἀριθ. Διατάγ. 90

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἀπὸ τῆς 2 Μαρτίου καὶ 4 Ἰουνίου 1912 ψηφίσματα τῆς Ἐπαναστατικῆς τῶν Κρητῶν Συνελεύσεως, προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας καὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων Διοικοῦντος Ἐπιτρόπου

Ἀποφαδίζομεν καὶ Διατάσσομεν

Προβιβάζομεν ἀπὸ 1ης ἐλευσομένου μηνὸς Ὀκτωβρίου εἰς βαθμὸν τοῦ λοχίου πάντας τοὺς εἰς τοὺς κεκυρωμένους καὶ ἰσχύοντας νῦν πίνακας ὑποψηφίων διὰ τὸν βαθμὸν τοῦ λοχίου ἐγγεγραμμένου δεκανεύς.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας καὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων Διοικοῦντα Ἐπίτροπον, ἀνατίθεται ἡ δημοσίευσις καὶ ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Χανίοις τῇ 18 Σεπτεμβρίου 1912

Ἐν Ἑνώματι τοῦ Βασιλέως

Ἡ Ἐπαναστατικὴ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ

Α. ΜΙΧΕΛΙΔΑΚΗΣ
Θ. ΛΙΜΠΕΡΙΤΗΣ
Μ. Ρ. ΚΟΥΓΙΟΥΡΟΣ

Ἀριθ. Διαταγ. 21

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὁ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας καὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων Διοικοῦντος Ἐπίτροπος.

Ἔχων ὑπ' ὄψει τὴν ὑπ' ἀριθ. 363 ἐ. Ἐ. πρόταση τοῦ Ἀνωτέρου Διοικητοῦ τῆς Χωροφυλακῆς καὶ Ταγμάτων Πεζικοῦ, ἀνακαλῶ ἐκ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐθελίας πεζικοῦ τῆς ἀπογραφῆς 1911 καὶ ἀκυρῶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 16 ἐ.ἐ. ἀπόφασίν μου. Πάντες οὗτοι θὰ προσέλθωσιν εἰς τὰ Τάγματα τῆς Σεπτεμβρίου 1912.

Ὁ Ἀνώτερος Διοικητὴς Χωροφυλακῆς καὶ Ταγμάτων Πεζικοῦ θέλει κανονίσῃ τὰς λεπτομερείας.

Ἐν Χανίοις τῇ 18 Σεπτεμβρίου 1912.

Ὁ Διοικῶν Ἐπίτροπος
Α. ΜΙΧΕΛΙΔΑΚΗΣ

Ἀριθ. Διαταγ. 22.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὁ Ἐπίτροπος τῆς Δημοσ. Ἀσφαλείας.

Ἔχων ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 57 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 42 ψηφίσματος περὶ Στρατολογίας, ἀκυρῶ τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 4989]1496 παρελθόντος μηνὸς Αὐγούστου διαταγήν μου, περὶ προσκλήσεως τῶν στρατευσίμων τῆς ἐνεστώσης ἀπογραφῆς 1912 πρὸς κατάταξιν καὶ ἀναβάλλω τὴν κατάταξιν αὐτῶν μέχρι τῆς 1 Δεκεμβρίου ἰδίου ἔτους.

Ἐν Χανίοις τῇ 18 Σεπτεμβρίου 1912.

Ὁ Διοικῶν Ἐπίτροπος
ΑΝΤ. ΜΙΧΕΛΙΔΑΚΗΣ

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΩΝ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

Ἐπανειλημμένως ἀνέγνωσα εἰς τὸν «Κήρυκα» εὐχὰς καὶ συστάσεις πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν Βουλὴν περὶ συστάσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν Ἱεροκηρύκων ἐν Κρήτῃ. Πιστεύω, ὅτι οἱ γράφοντες καὶ συνισταῦντες τὸν θεσμὸν τοῦτον, εἴτε ἐνδιαφερόμενοι εἴτε μή, πράττουσι τοῦτο ἐξ ἀγαθοῦ τοῦ συνειδότος καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης γράφω καὶ ἐγὼ τὰς ὀλίγας αὐτὰς παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας ἐλπίζω νὰ φιλοξενήσῃ ὁ φίλος «Κήρυξ».

Ἐὰν ὑπάρχωσιν ἄξιοι Θεολόγοι ἐν τῇ πατρίδι μας καὶ πρόκειται νὰ εὕρωσιν καὶ αὐτοὶ ἀσχολίαν τινὰ, διότι ἐδαπάνησαν καὶ ἐκοπίασαν διὰ τὰς σπουδὰς των καὶ διότι προπαρεσκευάσθησαν, καὶ αὐτοὶ νὰ γευθῶσι τοῦ προϋπολογισμοῦ, ὅπως καὶ τῶσοι ἄλλοι, τότε ἡ ἀπαίτησις των εἶναι δικαία. Ἐὰν ὅμως πρόκειται περὶ τοῦ ἂν ὁ θεσμὸς τῶν Ἱεροκηρύκων εἶναι ἀναγκαῖος διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ, τότε κατὰ τὴν γνώμην μου, ἂν δὲν εἶναι ἐπιβλαβὴς εἶναι περιττὸς καὶ ἰδοὺ διατί.

Ὅλῶν ἔθνος ἐν τῷ κόσμῳ ἀναλόγως τῆς σμικρότητος καὶ τῆς πτωχείας του τρέφει τόσους Παπριάρχας, τόσους Μητροπολίτας, τόσους Ἀρχιεπισκόπους καὶ Ἐπισκόπους, τόσους Ἀρχιμανδρίτας, τόσους τιτλούχους, τόσους καλογήρους, ὅσον τὸ Ἑλληνικόν. Ἐὰν λοιπὸν ἡ ἀτελεύτητος αὐτὴ λεγεὼν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀντεπροσώπευεν καιμμίαν θρησκευτικὴν ἠθικήν, Κοινωνικήν, Ἐθνικὴν δύναμιν, τότε τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος θὰ ἦτο τὸ πρῶτον μεταξὺ τῶν Ἐθνῶν τοῦ Κόσμου, ἂν ὄχι κατὰ ποσότητα, ἀλλὰ τοὐλάχιστον κατὰ ποιότητα. Δυστυχῶς ὅμως τοὐναντίον συμβαίνει. Εἴμεθα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως οἱ τελευταῖοι. Κατὰ πόσον συντελεῖ ἡ τάξις αὐτὴ τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν στασιμότητα, εἰς τὸν μαρασμόν, εἰς τὴν κακοδαιμονίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους δὲν κρίνω κατάλληλον τὴν στιγμὴν νὰ τὸ εἴπω. Περιορίζομαι μόνον εἰς τὸ ζήτημα τῶν Ἱεροκηρύκων.

Εἰς ἄλλα Χριστιανικὰ Κράτη, Καθολικὰ καὶ Ὀρθόδοξα, εἷς ἕκαστον Ἐπίσκοπον, ἀναλογοῦσι ἀπὸ 300 χιλιάδων μέχρι τοῦ ἑκατομμυρίου καὶ πλέον Χριστιανῶν. Ἐν δὲ τῇ Κρήτῃ, καὶ μόνῃ ἐπὶ ἀριθμοῦ 300 χιλιάδων Χριστιανῶν ἔχομεν δεκὰ Ἐπισκόπους. Ἅν δὲν ἀπατῶμαι ὁ σκοπὸς τῶν Ἐπισκόπων δὲν εἶναι μόνον νὰ ἐπισκοπῶσι καὶ νὰ μιτροφορῶσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ διδάσκωσι τὸν λαόν. Ἐὰν λοιπὸν ὁ παρὼν εἶναι τινῶν ἐκ τῶν Ἐπισκόπων ἐμμιοῦντο καὶ οἱ λοιποὶ, τότε ἰδιαίτερον τάγμα ἱεροκηρύκων περιτιτεύει. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν οἱ Ἐπίσκοποι δὲν ἦσαν ἱεροκήρυκες, πάλιν ὁ θεσμὸς περιτεύει διὰ δύο λόγους. Πρῶτον, διότι, εἴτε εἷς ἕκαστον νομόν, εἴτε εἷς ἑκάστην ἐπισκοπικὴν περιφέρειαν διορισθῇ εἷς ἱεροκήρυξ, δὲν θὰ τοῦ εἶναι ποτὲ δυνατὸν νὰ κηρύξῃ περισσότερον τῆς μιᾶς φορᾶς εἰς ἑκάστην ἐνορίαν καὶ ἕκαστον χωρίον, ἔστω καὶ ἂν κηρύττῃ καθ' ὅλας τὰς Κυριακὰς τοῦ ἔτους. Ἀπαξ λοιπὸν τοῦ ἔτους ποῦ θὰ ἀκούσῃ ὁ πολίτης μας ἢ ὁ χωρικός μας τὸ κήρυγμα, δὲν θὰ διορθωθῇ καὶ ἐὰν ἀκόμη ἐνοήσῃ τὰ λεγόμενα, χράγια σπάνιον.

Δεύτερος λόγος εἶναι, ὅτι τὸ Κήρυγμα οἷον ἐξέρχεται ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν Ἱεροκηρύκων μας, δὲν ἔχει δύναμιν καὶ ἐπομένως οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔξασκεῖ. Οἱ Θεολόγοι μας ἐμπροσθεν ἔχουν ὅρους: ἡ Κοινωνική. Ὡς ἐκ τῆς ἀγαμίας των εἶνε ξένοι καὶ ἐπαβαίβεῖς μάλιστα πρὸς τὴν κοινωνίαν. Ἐὰν «τοὐγαπᾶτε ἀλλήλους» ἀκουόμενον ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν γονέων καὶ διδασκάλων μας δὲν μᾶς ὠφελεῖ, δὲν θὰ μᾶς ὠφελήσῃ οὐδὲ ἐὰν ἀκούσωμεν τοῦτο ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν Ἱεροκηρύκων. Ἄλλαι εἶναι αἱ ἀνάγκαι καὶ αἱ πληγαὶ τῆς Κοινωνίας, καὶ ἄλλα τὰ φάρμακα. Κατ' ἄλλον τρόπον αἰσθάνεται καὶ ἐφαρμόζει τὴν ἠθικὴν ὁ χορτᾶτος καὶ κατ' ἄλλον ὁ πεινασμένος. Τὸ δὲ πρόβλημα εἶναι πῶς θὰ ἀνοικοφιάσωμεν τὴν πάσχουσιν καὶ κακοδαιμονοῦσαν Κοινωνίαν μας, πῶς θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον νὰ μὴ πεινοῦν εἰ ἄνθρωποι, καὶ πῶς, νὰ μὴ ἀποθνήσκουν ἀπὸ τύφῳ, τὴν πεῖναν καὶ τὰ βάσανα. Ἐφ' ὅσον οἱ ἄνθρωποι πάσχουν, ἐφ' ὅσον πεινοῦν καὶ γυμνητεύουν καὶ κακοδαιμονοῦν εἶνε δύσκολον τὰ εὐαγγελικὰ ρήματα νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν. Καλὴ εἶνε ἡ παρηγοριὰ καὶ ἡ ἐλεημοσύνη, ἀλλ' αὐτὰ εἶνε ἐμβαλώματα τὰ ὁποῖα δὲν ἐγγίζουν οὔτε θεραπεύουν τὴν πληγήν. Ἡ πολιτισμένη Εὐρώπη ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας εὑρίσκετο εἰς οἷον σημεῖον εὑρισκόμεθα καὶ ἡμεῖς, ἔπασχε, ἐκακοδαιμόνει, καὶ ἐγυμνήτευε, ἐφ' ὅσον ὁδηγοὶ καὶ διδάσκαλοι αὐτῆς ἦσαν οἱ Πάπαι καὶ οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ καλόγηροι. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ ἄνθρωπος ἀπέστρεψε τὰ βλέμματά του ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ κατεβίβασεν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀφ' ἧς ἐσκέφθη καὶ ἐζήτησε βασιζόμενος εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις του μὲ τὰ φῶτα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πείρας νὰ βελτιώσῃ τὴν τύχην του, ἀπὸ τότε πράγματι ἤρχισε νὰ βελτιοῦται ἡ κατάστασις αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τότε ἡ πρόοδος καὶ ὁ πολιτισμὸς ἤρχισαν νὰ βαίνωσι πρὸς τὰ ἐμπρὸς μὲ μεγάλα βήματα.

Δὲν θέλω διὰ τούτων νὰ εἴπω, ὅτι τὸ Κήρυγμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν περιττόν. Ἀπ' ἐναντίας φρονῶ, ὅτι δύναται νὰπαραμυθῇ καὶ νὰ ἀνακουφίζῃ καὶνὰ παθηγετῇ διά τῆς ἠθικῆς τὴν πάσχουσαν Κοινωνίαν μας, ἀλλὰ ὑπὸ δύο ὅρους. Πρῶτον, ὅταν ἀκούεται τακτικὰ καθ' ἑκάστην Κυριακὴν τοὐλάχιστον, καὶ δεύτερον, ὅταν τοῦτο δὲν εἶνε δογματικόν, τυπικὸν καὶ ξηρὸν ὅπως συμβαίνει σήμερον, ἀλλὰ καθαρῶς ἠθικόν, πρακτικόν, κοινωνικόν. Τοιοῦτον δὲ Κήρυγμα δύνανται νὰ δώσουν οἱ θεολόγοι μας, διότι καὶ μόρφωσιν τοιαύτην δὲν ἔχουν καὶ ἄγαμοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄντες, εἶνε ξένοι πρὸς τὸν οἰκογενειακὸν βίον τὴν βάσιν τῆς σημερινῆς Κοινωνίας.

Τοιοῦτον κήρυγμα δύνανται νὰ δώσουν μόνον οἱ ἔγγαμοι ἱερεῖς. δηλαδὴ οἱ ἐφημέριοι τῶν χωρίων καὶ πόλεων. Οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐὰν δὲν κάμουν ὑψηλὰς σπουδάς, ἐν τούτοις νυμφεύόμενοι ἀποκτῶντες τέκνα, ἐξ-μερόνονται καὶ ἐξευγενίζονται γεύονται τῶν καλῶν καὶ κακῶν τοῦ οἰκογενειακοῦ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ | ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἔτησια . . Δρ. 6 | Ἔτησία . . Δρ. 8
Ἑξάμηνος . » 3 | Ἑξάμηνος . » 4
Δημοτικὴ ἐτησία δρ. 10
» ἑξάμηνος » 5

ΚΗΡΥΞ

ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΙΣ

ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ ΚΑΤ' ΑΠΟΚΟΠΗΝ

Πᾶσα καταφέρουσα ἀναμφιβόλως προπληρώνεται

Τὰ χωρὶς ὑπογραφὴν δημοσιευόμενα ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΕΤΟΣ ΣΤ'. ✻ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΩΝΣΤ. ΜΑΝΤΖΑΡΑΚΗΣ ✻ ΑΡΙΘ. 280

Χανιὰ 23 Ὀκτωβρίου 1912

Ὁ διαπρεπὴς Ἀθηναῖος ῥήτωρ Αἰσχίνης ὁ ἀντίπαλος τοῦ Δημοσθένους μετὰ τὴν ἐν Ἰσσῷ μάχην καὶ ἦν οἱ βάρβαροι τῆς Ἀσίας Ὀλόμβανον καιριώτατον τραῦμα καὶ ὁ Δαρεῖος ὁ μέγας βασιλεὺς ἐτράπετο εἰς ἀσυνέδιστον φυγὴν ἔγραφεν ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος λόγῳ του «Τοιγάρτοι τί τῶν ἀνηλίσκων καὶ ἀπροσδοκήτων ἐφ' ἡμῶν οὐ γέγονεν;» Τὰ τοιαῦτα δεινάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ἐπαναλάβωμεν σήμερον καὶ νὰ ἀναφωνήσωμεν ὅτι ἀνήλιστα καὶ ἀπροσδόκητα πράγματα βλέπομεν. Πρὸ ὀλίγων μόλις μηνῶν οἱ Τοῦρκοι στρατάρχαι ἠπείλουν ὅτι θὰ κάμωσιν ἕνα στρατιωτικὸν περίπατον μέχρις Ἀθηνῶν, δὲν ἦχη δὲ περιβάλλει ἕτος ὁλόλαμπρον ὅπου ἡ περίφημος ἀρμάδα ἠγκυροβόλει πρὸ τῆς Κάσου καὶ Καρπάθου καὶ ἠπείλει τὴν Κρήτην, δὲν συνεπληρώθη ἕτος ἀφ' ὅτου ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ἐβολοπολεῖτο ὑπὸ Τούρκων χαροφυλάκων ὁ μητροπολίτης τῶν Γρεβενῶν Ἀμβρόσιος, δὲν εἶχε στεγνώσει εἰσέτι τὸ αἷμα τῶν ἀνυποπτήκτων Ἠπειρωτῶν τὸν ὁποῖον ἐσφάττων πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν Τουρκικῶν ἀρχόντων κατ' εἰσήγησιν τούτων, διότι δὲν ὑπέγραφον τὰ ὑποβαλλόμενα εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν ἔγγραφα πρὸς ἐξαλβανισμὸν τῆς Ἠπείρου καὶ δὲν συνεφώνουν εἰς τὰς καταχθονίους ἐνεργείας τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, βραδὺ αἰφνῆς ἤλλαξαν τὰ πράγματα ἐναντίον τῶν ἀπειλούντων οὐ μόνον ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ τοὺς λοιποὺς Χριστιανικοὺς λαοὺς τοῦ Αἵματος.

Ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ ὑπὸ τὸν διάδοχον Κωνσταντῖνον νικηφόρου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀπῆλλαξαν αὐτοὺς τοῦ κόσμου νὰ ἐπισκαφθῶσιν τὴν Ἐλευθέραν Ἑλλάδα· ἐκεῖνοι ἐπισκάπτονται ἤδη αὐτοὺς ἐν τῇ ὁποδούλῳ, ἐν Ἐλασσόνι, ἐν Σαραντάπορῳ, ἐν Σερβίοις, ἐν Κοζάνῃ, ἐν Γρεβενοῖς, ἐν Βεροίᾳ, ἐν Γιαννιτσοῖς, αὐτὴν τὴν σιγμὴν ἴσως ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ μετ' οὐ πολὺ αἱ νικηφόροι τῶν συμμάχων σημαῖαι θὰ κυματίσωσιν ἐπὶ τοῦ Μαλ-τεπὲ καὶ τοῦ Ἐγνοὺν. Οὕτω ἠθέλησεν ὁ μέγας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν συμμάχων αὐτῆς Θεός, εἰθὺς ὡς εἶδεν ὅτι οἱ ἐν τῷ Αἵματι πίπτοντες αἰῶνας βασανιζόμενοι λαοὶ τοῦ ἀνέτειψαν, συνηράθησαν ἀδελφικῶς καὶ ἐπαφίσιαν ἀμεταλήπτως νὰ μὴ καταθέσωσι τὰ ὅπλα πρὶν ἐκδικήσουν ἐκ τῆς Εὐρώπης τὸν μέγαν σφαγέα, τὸν μέγαν δολοφόνον ὡς τὸν ἔλεγαν ὁ βέλεμνητος Γλάδστων. Καὶ φαίνεται εἰ Τοῦρκοι κατενόησαν τοῦτο καὶ δι' αὐτὸ σφάζουσι καὶ καίουσιν ἐν Ἠπείρῳ, ἀκρωτηριάζουσι γυναικόπαιδα ἐν Σερβίοις καὶ τῇ Βορείᾳ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν γένει οὐδὲν παραλείπουσιν ὅπως καταστήσωσι τὴν ἀνάγνευσιν αὐτῶν ἀπαισιοτέραν καὶ φρικωδεστέραν. Τοιοῦτοι ἦσαν πάντοτε καὶ τοιοῦτοι παρέμειναν· ἐλπίζομεν δὲ ὅτι διὰ τῶν τοιούτων φρικωδεστήτων καὶ βανδαλισμῶν θὰ ἀναγκάσωσι τὸν Χριστιανικὸν κόσμον νὰ σκαφθῇ ἐπὶ τέλους ἐπὶ τὴν ἀναθεωρήσῃ καὶ διατηρηθῇ τὸ κράτος αὐτὸ τῆς ἀνασθοδομήσεως καὶ τῆς κατοικησεως καὶ ἐν Ἀσίᾳ. Οἱ νικηφόροι στρατοὶ τῶν Βαλκανικῶν κρατῶν πρέπει νὰ θέσωσι τὸ ζήτημα πρὸ τῶν λοιπῶν τῆς Εὐρώπης κρατῶν καὶ νὰ ἐπιμείνωσιν, ὅπως ἐπέλθῃ ὁ διαμελισμός, ὅστις θὰ συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ ἐπέλθῃ ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐδαιμονία ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡ φυγαδευθεῖσα ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ὀλιγαρχικοῦ καὶ τοῦ Μουράτ καὶ νὰ διακοπῶσιν οἱ θρῆνοι καὶ οἱ κοπετοὶ τῶν σφαζομένων Χριστιανῶν προσφύτων ἐν Ἀδάνοις χθὲς καὶ προχθὲς ἐν Ἴσπλι καὶ Κασσάνοις καὶ σήμερον ἔτι, ἐνῷ ἀπαίφοι καὶ σφαδάζει τὸ ἀπαίσιον τέρας ἀπὸ τὴν ἀτίμωσιν τῶν νικητῶν ἐν τῇ Ἠπείρῳ καὶ Μακεδονίᾳ. **Αὐτὸ ἀπαιτεῖ ὁ πολιτισμός, αὐτὸ ἀπαιτεῖ ὁ Χριστιανισμός, αὐτὸ ἀπαιτεῖ τὸ συμφέρον τῆς ἀνθρωπότητος.**

Η ΑΦΙΞΙΣ
ΤΟΥ κ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ
ΓΕΝΙΚ. ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ὅλως ἀπροσδιτος κατὰ τὴν προπαρελθοῦσαν Παρασκευὴν ἑλληνικὴ σιγμὴ πρὸ μεσημβρίας ἐκυκλοφόρησεν ἡ εἴδησις ὅτι κατέρχεται εἰς Κρήτην ἐπίσκεψιν τοῦ ἀγαπητοῦ Μιχαὴλ ὁ κ. Στέφανος Δραγούμης διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Γενικὸς Διοικητὴς τῆς Νήσου. Ἡ εἴδησις αὕτη γνωσθεῖσα ἀνὰ τὴν πόλιν ἐπροξένησεν ἀσθυπάτην συγκίνησιν πλῆρες δὲ κρύσμου ἐν ἀκρατήτῳ ἐνθουσιασμῷ ἅμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ ἀτμοπλοίου συνάρτησεν εἰς τὴν προκυμαίαν. Πράγματι περὶ 1 μ. μ. ὥραν τὸ ἀτμόπλοιον Μιχαὴλ ἠγκυροβόλει πρὸ τοῦ λιμένος Χανίων καὶ ὁ κ. Σ. Δραγούμης συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς διπλωματικῆς θλιψάρος του ἀπεβιβάζετο εἰς τὴν προκυμαίαν, ὑπὸτὰς ζητωκραυγὰς καὶ τοὺς πυροβολισμοὺς τοῦ παραμορακονιμένου πλήθους, τυχὸν ἐκδηλώσεως ὑπὸ τῆς διοικούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ θεομίσητου Ἐπισκόπου Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου, τοῦ Δημάρχου Χανίων καὶ τῶν λοιπῶν Πολιτικῶν καὶ Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν.

Ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἐπέβη ἀμάξης μετὰ τοῦ κ. Ἀλεξ. Ραγκαβῆ ἀγηνόνθη εἰς τὸ Μέγαρον τῶν Διοικητηρίων εἰσαχθεὶς εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Συμβουλίου, ἔνθα ἐξ ὀνόματος τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ πρόσφωνησεν αὐτὸν ἐν ἐκθυτάτῃ συγκινήσει ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς κ. Ἀντώνιος Μιχελιδάκης διὰ τῶν ἑξῆς ὡραίων λόγων.

Ἐξοχώτατε,

Λέξεις καὶ λόγοι δὲν εἶναι ἰσοδύναμοι πρὸς τὴν ἔκφασιν τῆς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, τὴν ὁποίαν σύμπας ὁ Κρητικὸς Λαὸς αἰσθάνεται πλημμυροῦσαν τὰ στήθη του τὴν στιγμὴν ταύτην. Ὁ ἐπίσημος τοῦ Βασιλέως μας ἀντιπρόσωπος πατεῖ τὴν ἱερὰν ταύτην γῆν, ἡ ὁποία ἐπὶ αἰῶνα ὅλον ἐζηράνθη μὲ τὸ αἷμα τῶν ἀνδρείων τέκνων της καὶ θὰ ὁδηγήσῃ αὐτὴν ὡς ἀνυφαγωγὸς εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ περιποθήτου νυμφίου.

Ἰδοὺ ἐκπληροῦνται τὰ προαιώνια τῆς Κρήτης ἐλευθερίας δήμαρχοι δικαιοσύνης πολυδοκιμασθέντα λαόν.

Ἐξ ὀνόματος τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, ἐγὼ καὶ οἱ συνάδελφοί μου, δεδαστὲ τοῦ Βασιλέως μας Ἀντιπρόσωπε, ἐκφράζομεν τὴν πρὸς Ὑμᾶς ἀδοδιοσύνη μας, καταθέσομεν εἰς χεῖρας Σας τὴν ἐντολήν, τὴν ὁποίαν παρὰ τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ ἐλάβομεν καὶ τὴν ὁποίαν παρέτειναν ἡμῖν αἱ τοῦ Προθυποτγοῦ ὁδηγίαι.

Ἡ θεία πρόνοια, ὁ ἀκοίμητος τῆς ὁποίας ὀφθαλμὸς ἐβορᾷ τὰ ἐγκόσμια ἐξ ἀκάνθ καὶ θηλάστη τὸ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ δικαιοσύνης ἀγωνιζόμενον πάτερον Ἔθνος καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀφυπνοῦντα Βασιλέα μας μετὰ τοῦ σεπτοῦ Οἴκου Του.

Ὁ κ. Γενικὸς Διοικητὴς ἀπαντῶν ηὐχαριστήσεν ἐκ μέρους τοῦ Βασιλέως τὴν Διοικοῦσαν Ἐπιτροπὴν διὰ τὰς μεγίστας προσπαθείας τῆς ὁποίας κατέβαλε διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τὴν προστασίαν τῶν Μουσουλμάνων δηλώσας ἐν τέλει ὅτι μετὰ τοποθέτησιν ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς τελικῆς ἐνοδώσεως τοῦ μετὰ τῶν ὑφ' ἑαυτὸν συνδεομένου σκοποῦ τῆς ἀποστολῆς του.

Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴ ἠσχολεῖτο πρὸ τοῦ Μεγάρου τὸ Διοικητήριον τὸ κάτωθι διάταγμα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α.
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου διορίζομεν Γενικὸν Διοικητὴν τῆς Κρήτης μετὰ τῶν παραρτημάτων αὐτῆς τὸν Κύριον Στέφανον Δραγούμην πρώην Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Ὁ Ἡμέτερος Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν θεμοσκοπεῖ καὶ ἐκτελέσει τὸ διάταγμα τοῦτο.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11 Ὀκτωβρίου 1912

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ὁ Πρόεδρος
ΕΛΕΥΘ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Τὰ Μέλη
Α. Κορομηλᾶς
Ν. Α. Στράτος
Δ. Κ. Ρακτιβᾶν
ΕΜ. Ρέπουλης
Δλ. Ν. Διομήδης
Ι. Δ. Τσιριμῶκος
Α. Μιχαλακόπουλος

Αἱ πρῶται πράξεις αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν ἰδίαν ἑσπέραν ἐκυκλοφόρησε φύλλον τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος ἐν ᾧ εὑρισκόμενοι τὸ κατωτέρω προκήρυγμα.

Πρὸς τὸν Κρητικὸν λαόν

Διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος ὑπὸ χθεσινὴν χρονολογίαν ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Βασιλεὺς ηὐδόκησε νὰ μὲ διορίσῃ Γενικὸν Διοικητὴν τῆς Κρήτης καὶ τῶν παραρτημάτων αὐτῆς.

Ἐκ τῶν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 1ης Ὀκτωβρίου δηλώσεων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ στόματος τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ἐγήνετο εἰς πάντας γνωστή, εἰδικῶς καὶ εἰς Κρήτην ὅτι ἐπὶ τούτου ἀνακοινώσεως, ἡ ἀφετηρία, ἐξ ἧς ὁρμᾶται ἡ Κυβέρνησις εἰς τὰς κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διακηρυχθείσας ἀποφάσεις.

Καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἑλλὰς ἐπεστρατεύετο ὅπερ ἐπιτυχῶς ἐζωοποιήθησαν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης, δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως νὰ μὴ ἐντείνῃ τὴν μέριμναν αὐτῆς ὑπὲρ τῆς ἐν ἐπαφαλεῖ καταστάσει σαλευομένης Κρήτης καὶ τοῦ ἐσκεμμένος αὐτῆς ζητήματος· ἐκ τούτου δ' ἀπέρρεεν ἡ ἐν τῇ Κυβερνητικῇ δηλώσει ὑπὸ τὸν ὅρον ἀπόφασις ὁδοιπορικῆς ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος διευκόλυνσης τῆς νήσου καὶ ἐνωμῇ καὶ τῇ αὐτῇ Βουλῇ συναντιπροσωπεύσεως ἐμφορέων.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἐγκαιρίσεις ἐκτοτε ὡς ἀναγκαῖα πραγματοποιεῖται σήμερον, ἐν ὅρῳ ἀνωμαλίας πολεμικῆς, ἡ ἀποστολὴ εἰς Κρήτην Γενικοῦ Διοικητοῦ καὶ κατὰ τὴν ὅραν ταύτην ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἐκπεμφθείς, κατ' ἐντολὴν Αὐτοῦ ἀναλαμβάνω τὴν Γενικὴν Διοίκησιν, οὗ μόνον ἅπας προαπρασιαναθῶσι τὰ τῆς ἐνεργείας νομίμων Βουλευτικῶν ἐκλογῶν ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἅπως διὰ τῶν καθεστηκυιῶν ὀργανικῶν ἀρχῶν ἐπιδιωχθῇ τὸ ἀπόλυτον καὶ ἀπαρέγκλιτον τῆς λειτουργίας τῶν κειμένων νόμων καὶ ἡ ἐν αὐτεξουσίᾳ τυγχάνει τῆς τάξεως ἐξασφάλισις τῆς ἰσότητος Χριστιανῶν καὶ Μουσουλμάνων.

Ὡδύνης, δτι ὑπὸ τοιούτους ὅρους εἰς ἡμὲ ἔλαχεν ὁ κλῆρος τῆς διακυβερνήσεως τῶν πραγμάτων τῆς γενναίας Ἑλληνικῆς μεγαλονήσου χαίρα παροσυγορεύω τὸν Κρητικοὺς λαὸν μετὰ πεποιθήσεως, ὅτι θέλω τύχει τῆς ἐκθύμου συνδρομῆς αὐτοῦ εἰς ἐπιτυχίαν τῆς τελικῆς εὐοδώσεως τοῦ μετὰ τῶν ὑφ' ἑαυτὸν πόθων αὐτοῦ συνδεδεμένου σκοποῦ τῆς ἀποστολῆς μου.

Ἐν Χανίοις τῇ 12 Ὀκτωβρίου 1912

Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς

ΣΤΕΦ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν

Τὸ ἀπὸ ἐνδεκάτης Ὀκτωβρίου 1912 Βασιλικὸν Διάταγμα περὶ διορισμοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ ἐν Κρήτῃ

Ἀποφασίζομεν

Ἄρθρον 1.

Συγκεντρωθείσης τῆς Ἐθνικῆς διοικήσεως τῆς Κρήτης εἰς χεῖρας Γενικοῦ Διοικητοῦ, αἱ εἰς τὰς ἄχρι τοῦδε ὑφισταμένας Ἀνωτέρας Διοικήσεις καὶ τὸ Συμβούλιον τῆς Διοικήσεως Ἐπιτροπὴς ἀναχθήσονται ὑπηρεσίαι ἀναγεννόμεναι ἀπ' αὐτοῦ, διαχωριζόμενοι κατ' ἀνταλ'γ. ἅπασαι τὴν ὑπὸ τῆς καμένης νομοθεσίας διαγραφομένην κυβερνητικὴν δικαιοδοσίαν καὶ ἁρμοδιότητα ἐν Νήσῳ.

Ἄρθρον 2.

Αἱ ὑπηρεσίαι τῆς Γενικῆς Διοικήσεως κατανέμονται εἰς τέσσαρα τμήματα καὶ τὰς ὑφισταμένας ταύτας Διευθύνσεις καὶ τὸ Γραφεῖον τοῦ Συμβουλίου τῆς τοιαύτης Ἐπιτροπῆς.

Τὰ τμήματα ταῦτα εἶναι τὰ ἑπόμενα:

Α'. τμῆμα Δικαιοσύνης
Β'. » Ἐσωτερικῶν
Γ'. Δημοσίας Ἀσφαλείας καὶ Δημοσίων Ἔργων
Δ'. Ἐκκλησίας καὶ Παιδείας.
Ε'. Τμῆμα Οἰκονομικῶν.

Ἐν Χανίοις τῇ 13 Ὀκτωβρίου 1912.

Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΚΑΛΩΣ ΗΛΘΕΣ

Σήμερον ἑορτὰ οἱ Ἕλληνες τῆς ἑνώσεως εἶχε σταρῶσι ἐλεύθεροι ὁ ἑλληνισμὸς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ βραβευτηρίου τῆς Ἐλευθερίας ἀναστατώσεται, θεωρῶμεν ἐπικαιρον νὰ καταχωρίσωμεν τὸ κατωτέρω ὑφος τὸ ὁποῖον ἐπὶ τῇ καθόδῳ εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦ νῦν Διοικήσαντος τὰς τύχας τοῦ Ἔθνους ἐδημοσίευσε εἰς τὴν Ἀθηναϊκὴν συνέλευσιν «Χρόνος, ὁ ἀνταμώσας τὴν ἑρμηνεύσας ἡμᾶς ἐν Βέλῳ καὶ πρόεδρος τὸν ἐν Πάτραις Σολίτου τῶν Κρητῶν ντὶ Ἀρκάδιον κ. Κ. Γ. Κουτσοδάκης.

Ἀναίγονται σήμερον δίπλατοι αἱ σελίδες τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἵνα μεθ' ὑπερηφανείας περιλάβωσι χρυσοῦ γράμματα τὸ ὀνόματα τῆς παθητῆς Ἐλευθερίας ἄνομα, μὲ τὴν εὐχαριστον καὶ γλυκύλαλον Πανελλήνιον ἐπῳδὸν τοῦ «Βενιζέλος». Καὶ τὸ ἐν πάσῃ ἑλληνικῇ καρδίᾳ ἀνεκλάλητον γλυκὺ τοῦτο τῶν Ἑλληνικῶν πόθων καὶ ἰδανικῶν ὄνομα «Ἐλευθέριος Βενιζέλος» μέλλει ν' ἀποτελέσῃ ὅλον τὸ θέμα καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς Νέας Ἑλλάδος τὴν ὁποίαν κατὰ θεῖον, ῥαίνεται, εὐδοκίαν ἔρχεται ἐκ Κρήτης μὲ τὴν καθολικὴν τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων ψηφοφόρων τελεστουργίαν ἐτιμητηρίων καὶ μὲ τὰς εὐχὰς καὶ τὰς θλίψεις ὅλου τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰς προσδοκίας τῶν εὐσωματείων λαῶν, ἵνα τὴν θριαμβεύσῃ ἐπὶ τῶν ἀθέων ἐρειπίων, ἅτινα κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἰδρυματογήσεν ἀστοχος κυβερνητικὴ διοίκησις ὑπὸ τὰ ἐμπνεύσεις τῆς ἰθυδόρου ἐρινύος, τῆς συνελαύνης.

Ὁ σ' Ὕψιστος τοῦ σύμπαντος κόσμου θεὸς ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀγαπήσας τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν καὶ τοῦτον πρὸ 1910 ἐτῶν προορίσας θεῖως ἀναδεικνύῃ πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὴν κολυμβήθραν τῶν ὀφηλητέρων καὶ κοινωνικοτέρων ἀρχῶν τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῆς Ἐλευθερίας, ἂν ἦτο δυνατὸν εἰς τὴν παρούσαν συλλαμβάνουσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους περίστασιν νὰ παρίδῃ τὸν ἡρωϊσμὸν Λαὸν του, συναισθανθέντα ὅλων τῶν πολιτικῶν σφαλμάτων του τὴν εὐθύνην καὶ ἐπιδειξάντα ἀπὸ Σταυρίμβου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐλάμψαν τὴν πρόθεσιν τῆς ἀναρθώσεως καὶ σωτηρίας του. Καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ Λαοῦ τὰ ἐλάμποντα σημάντρια ἤδη κατὰ θεῖαν δόξαν εἰς τὴν ὑστάσπερον τοῦ Δίγιστου Μεγαλύνουν καὶ τὸν μεγαλοφυέστατον καὶ εὐφυέστερον ἄνδρα τῶν ἐν ἀδιαρρήκτῳ συνδυασμῷ τὴν γνῶσιν, τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀρετὴν μεγαλοπρεπῶς συγκεντρώσαντα ἐν ἑαυτῷ, προσκαλεῖ, ἵνα τὴν κινδυνεύουσαν Πατρίδα ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς ἀβύσσου τῆς καταστροφῆς καὶ ἀναστηλώσῃ τὴν τιμὴν καὶ τὸ γόητρον τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ἐφ' ἧς βασίζονται ὅλαι αἱ ἐλπίδες καὶ τὰ ὄνειρα ἁλεκτήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Καὶ δὲν ἐσφαλεν εἰς τὴν ἐκλογὴν του ταύτην ὁ Ἑλληνικὸς Λαός. Διότι τὸ ὕδος τῆς εὐρυτάτης παιδείας τοῦ μεγαλύμνου ἀνδρὸς καλῶς

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ
Διαχειριστής ΙΩΑΝ. ΙΩΣ. ΠΑΠΑΔΑΣΠΕΤΡΟΣ
Υπεύθυνος ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΑΓΚΥΣΟΥΛΑΚΗΣ
Πάσα αίτησις : Διεύθυνσις «Νέας Ἐρεύνης»
ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ
Συνοικία Καστελλίων παρὰ τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον
Τιμὴ φύλλου λεπτὰ 25

ΝΕΑ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΗΝ Πλὴν τῆς Δευτέρας (Σάββ. τῆς Κυριακῆς ἀρχίας.

ΕΤΟΣ Γ'. Ἐν Χανίοις τῇ 1 Δεκεμβρίου 1913—Κυριακὴ ΑΡΙΘ. 117

ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΣ Ο ΕΡΧΟΜΕΝΟΣ ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΚΥΡΙΟΥ

Ἔρχου, Βασιλεῦ, καὶ τὸ χῶμα τῆς Κρήτης δονεῖται καὶ ἀναπαύεται ἀπὸ τὸ πέλμα τυμβωρύχων σου πολιτῶν. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἡ Κρήτη, δούλη πάλιν, ἀστέναζεν ὑπὸ μουσουλμανικὸν καὶ τώρα ζυγόν. Εἷς Ἕλλην στρατηγός, Αὐτοκράτωρ κατόπιν, καὶ διὰ τοῦτο πρόγονός σου, ἀγχιστρόφως καὶ αἵματος, ἀλλ' ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Βάσης, ἣν καὶ ἐκεῖνος ἐξεπροσώπει, ὅσους ἔχει τὸν θρόνον του ἐν τῇ προνομούχῳ Πόλει, ἧς φέρει τὸ δοξασμένον ὄνομα Σου, ἐν τῇ πόλει τῶν θρύλλων, καὶ τὴν παραδόσεων, ἧς ἀπλοῦται ἐπὶ τῶν ἑπτὰ λόφων καὶ νίπτει τὰ κράσπεδα της εἰς τῆς Προποντίδος τὰ γαλανὰ νερὰ καὶ τὴν δροσίζουν τοῦ ἑσπέρου αἱ μυρίσμοι πνοαί, ἐπὶ κρηδέμνου κρατικοῦ στέλεου καὶ στεφάνῃ, ὅστις ἐμβίημα εἶχε τὸν Σταυρόν, προσωρμίζετο ἐπίσης εἰς μίαν κτὴν τῆς μαρτυρικῆς ταύτης Νήσου Ἐλευθερωτὴς καὶ Σκίπιος ὁ Σύνημερον, καὶ διὰ τοῦ ἀνεμίου του ξίφος του κατέλυε τὴν πρώτην ἐπὶ τῆ Κρήτης μουσουλμανικὴν κυριαρχίαν καὶ ἀπέλασεν ἀπὸ τὰ ἱερὰ αὐτῆς ἐδάφη τὸν ἄγριον κατακτητήν, ὅστις ἀπὸ τῶν ἐρειμων τῆς Ἀραβίας ἐνσκήψας εἶχε μαράνει καὶ νεκρώσει τὴν Ἑλληνικὴν Ἰδέαν μετ' αὐτὴ δὲ ἐξαφανίσει τὴν Θείαν τοῦ Εὐαγγελίου διδασκαλίαν, καὶ ἀπέδωκε τὴ Κρήτην εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκογένειαν. Ὦ! πόσον ἡ ψυχὴ τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ θὰ σκιρτᾷ σήμερον ἀπὸ ἀγαλλιάσεων, βλέπουσα ἀναγεννώμενον ἐν τῷ προσώπῳ Σου τὸν ἐμπνευσμένον πρόμαχον τῆς Ἑλληνικῆς Ἰδέας καὶ τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως, τὸν τυλιόμενον συνεχῶς τοὺς ἐνδόξους ἄθλους του καὶ ἐκπορθοῦντα δι' τοῦ ξίφους του τὰς ἑλληνικὰς χώρας ἀπὸ τοῦ ὄγους τῶν μιλιονίων ἀπίστων ἐχθρῶν!

Δὲν θὰ ἤσο, Βασιλεῦ, ἐρχόμενος εἰς τὴν Κρήτην, φάλαγγας πολεμίων νὰ ἀνεπαρχηθῶσιν εἰς τὴν δύναμιν Σου. Τοῦτο ἐσήμαινεν ἤδη πρὸ πολλοῦ τοῦ φρονήματος τοῦ λαοῦ τὸ πολεμικὸν μένος καὶ ἡ ἀκατάβλητος ἐπιμονὴ καὶ ἡ πατρία αὐτοῦ ἡ ἀδάμαντος. Μόλα ταῦτα ἡ Κρήτη, καίτοι ἠλευθερωμένη δὲν ἠσθάνετο ἑαυτὴν ἀκόμη ἐλευθέραν οὔτε ἀσφαλῆ, καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἀπηνὴς καὶ ἄκαρδος διπλωματία τῇ ἠναγόρευε νὰ ἑνώσῃ τὴν τύχην της μὲ τὴν τύχην τῶν ἐλευθέρων ἀδελφῶν της, μία δικαιολογημένη ἀνησυχία περὶ τοῦ μέλλοντος της ἐτάραττε τὴν ψυχήν της. Τὴν ἀνησυχίαν ταύτην καὶ τοὺς φόβους, τοὺς ὁποίους δύναται νὰ ἐννοήσῃ τις ὅταν ἀναλογισθῇ ποσάκις ἡ Κρήτη εἶδε διαψευδομένας τὰς ἐλπίδας της, ἔρχεται σήμερον νὰ διαλύσῃ ἡ παρουσία Σου ἐπὶ τῆς κρητικῆς γῆς. Σήμερον μόνον ὁ κρητικὸς λαός, βλέπων ἐν μέσῳ αὐτοῦ τὸν Βασιλέα του δοξάζοντα μαζί του τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος του, πείθεται ὅτι εἶναι ἐλεύθερος, καὶ δὲ ἀπὸ τὸ κραταιὸν σκῆπτρον Σου θὰ ζήσῃ πλέον ἐν ἀσφαλείᾳ. Διὰ τοῦτο ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς καὶ παγγύρεων διὰ τὴν Κρήτην, καὶ ὁ κρητικὸς λαὸς θὰ καθαρεύσῃ αὐτὴν ὡς ἑορτὴν τῶν Ἐλευθερίων του. Εἶναι ἡ ἡμέρα ἡ ὁποιοποληθεῖσα ἀπὸ τόσων γενεῶν, ἡ ἡμέρα ἡ γλυκεῖα καὶ τριανδοῖος, ἧς ἀνέτειλεν ἐπὶ τῆς Κρήτης μετὰ παρέλευσιν 710 ἐναντίων μύχης καὶ στυγερᾶς δουλείας. Ἡ ἡμέρα ἧς ἐκλεισε μίαν ζοφερὰν περίοδον ἑπτὰ αἰώνων, καθ' ἣν δύο κατακτήσεις, δύο τυραννίαι, ἡ μία ἀπαισιωτέρα τῆς ἄλλης, ἐνάσκησαν ἐπὶ τῆς Κρήτης καὶ ἐκλήρουσαν αὐτὴν δουλίων καὶ συμφορῶν, ἀνεκλειγήσιων, καὶ μυρίβλητον τὴν νῆσον τῶν Μινώων εἰς τόπον Κολάσεως. Ἡ ἡμέρα ἡ παμπάθητος καὶ πανευτυχὴς κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Κρήτη βλέπει ἐν μέσῳ αὐτῆς τὸν Βασιλέα της ὡς ἥλιον ἐπίλαμπρον ἀνατέλλοντα ἐπὶ τοῦ κρητικοῦ στερεώματος, καὶ διὰ τῶν χρυσῶν ἀκτίνων του διαλύοντα τὰ σκοτεινὰ σύννεφα τοῦ μακροῦ παρελθόντος καὶ τὰς ὁμιχλώδεις καὶ τὰς ἀνηφορίας, αἵτινες ἐπέφεραν ἐπὶ τῆς κρητικῆς ψυχῆς, καὶ σκεπαζόντα τὸ φῶς καὶ τὴν ἐλπίδα περὶ Αὐτόν. Εἶναι ἡ ἡμέρα «ἡ λευτὴ καὶ ἁγία» τῆς Ἀναστάσεως τῆς Κρήτης, καὶ Σὺ εἶσαι ὁ Ἄγγελος, ὅστις ἐκύλισες τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ μνήματος καὶ ἔλπιος ἐφαιτικὸς τὸ σάβανα αὐτῆς καὶ τὴν ἐπέβασες εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὴν ἐλευθερίαν.

Βασιλεῦ τῶν Ἑλλήνων! Ἡ Κρήτη σήμερον, πιστὴ καὶ ἀφοσιωμένη εἰς τὸν Θρόνον Σου, οὐ ὑποδέχεται μὲ πολιοὺς ἐθνικῆς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως. Σὲ εἶδον εἰς τὰ μακεδονικὰ πεδία καὶ εἰς τῆς Ἠπείρου τὰ ἀκρότατα βουνὰ καταπονοβίλον ἐκπλαγόντα καὶ ἀπὸ νίκης εἰς νίκην καὶ ἀπὸ θριάμβου εἰς θρίαμβον ἐπάμενον, καὶ ἔσεμ μετὰ θαυμασμοῦ καὶ μετὰ θάμβους προσγένεσι τὰ ἀθάνατα μεγαλουργήματά Σου. Ἐθνικὴ ἐκφρενήσεν ἐκλήρωσε τὴν πολεμικὴν ψυχὴν αὐτῆς καὶ εἶπε: Τοιοῦτος πρέπει εἶναι Βασιλεύς! Καὶ αὐτὴ ἦτις ὠθέλησε ἔκτοτε τὸν αὐχένα πρὸ τοῦ ξένου κατακτητοῦ, κλίνει εὐλαβῶς τὸ μέτωπον πρὸ τῆς Σῆς Μεγαλειότητος, διότι αἰσθάνεται ὅτι οἱ πόθοι της εἶναι πόθοι Σου, τὰ ὄνειρα της ὄνειρα Σου, τὰ ἰδανικά της ἰδανικὰ Σου, καὶ πιστεύει ὅτι Σὺ εἶσαι ὁ ἐπὶ τῆς Προνοίας ἐνδεδειγμένος, ὅπως ὁδηγήσῃς αὐτὴν καὶ μετ' αὐτῆς τὸ Ἔθνος τὸ Ἑλληνικὸν ἐκεῖ ὅπου αἱ παραδόσεις αἱ ἐθνικαὶ φέρουσιν αὐτό, εἰς τὴν ἀνάστασιν τῆς ἐθνικῆς του κληρονομίας. Διὰ νὰ πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ἐπὶ τοῦ ἀγνώστου λαϊκοῦ προφήτου:

Πόλη μὲ χρόνους μὲ καιροὺς
πάλι δικά μας θἆναι.

Ἐπὶ Τῇ Ἀφίξει Του

Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΠΟΘΟΣ

Χρόνια πολλὰ καὶ συνεχῆ ἀπὸ τῆς σκλαβιᾶς τὴν μαύρην συμφορὰν, ἐπαναλαμβανόμενος ἐπαναλαμβάνει ἀπὸ τῶν Κρητικῶν ὄρέων νὰ ἀνατείλῃ ὁ ποθητὸς ἥλιος τῆς Ἐλευθερίας νὰ λυώσουν τὰ χιόνια καὶ τὰ πάγια ἀπὸ τὰ κουρασμένα σου στήθη καὶ νὰ ἐλευθερώσουν τὰ κρίσιμα τὰ παγωμένα ὀφθαλμά σου. Ἰδοὺ ὁ πόθος σου καὶ ἐκπλήρωσι σήμερον ἀπὸ τὴν αἰχμὴν τοῦ ζυγοῦ σὺ ἀναστηθέντος Μαρμαρωμένου Βασιλῆ τὸν δικόν τόσους φοβερὸς ἐκφαγόθησε ἐπάνω ἀπὸ τὸ ριζικό σου μαῦρο, μέσα εἰς τὸν ἀνελίαλον τῶν τουφεκιῶν καὶ τοὺς σπαραγμοὺς τῶν σκλαβωμένων. Ἰδοὺ ἡ καταὶ σου δόξα καὶ ἔστησε τόσα αἰῶνα ἐλευθερία εἰς τὴν αἰμοβαφῆ γῆν, ἀνατείλει σήμερον μαζὶ μὲ τὴν ἐλευθερίαν ἀπὸ τὰ ἱερὰ κόκκαλα τῶν παλληκαριῶν της, διὰ νὰ ἀγαλιάσῃ τὴν νίκη

Φανέλες Ἐσώβρ[ι]χα καὶ Ἀγγλικά, νὰ μὴ πάζόνον εἰς τὴν πλέον—Κάλτσες Ἀγγλικαὶς—Γαλότσες Ρωσικὲς—Ἀδιάβροχα πολλῶν εἰδῶν—Γάντια διάφορα—Ὀμβρέλλες κ.τ.λ. Εὑρίσκονται ΣΤΟΥ ΒΑΤΙΚΙΩΤΗ

ΝΕΑ ΕΡΕΥΝΑ **1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1913, ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ**

ΝΕΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΕΤΟΣ Γ. ΑΡΙΘΜ. 163. | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΙΩ. Δ. ΜΟΥΡΕΛΛΟΣ | ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1913

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΡΧΕΤΑΙ

Την στιγμὴν αὐτὴν, κατὰ τὸ πρόγραμμα, ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος πατεῖ τὸ ἱερὸν χῶμα τῆς Κρήτης.

Ὁ Ἑλληνικὸς Στόλος, ὁτανάσκως τρέφας εἰς φυγὴν τὸν βαρβαρικὸν τοιοῦτον, ἵσταται πρὸ τοῦ λιμένος τῶν Χανίων, καὶ τὰ τηλεβόλα του τὰ ὁποῖα ἐσώρασαν τὸν θάνατον καὶ τὸν τρόμον εἰς τὸν ἐχθρὸν, τὴν στιγμὴν αὐτὴν χαιρετίζουν διὰ πρώτην φορὰν τὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν ἐπὶ τοῦ Φιρκᾶ.

Αἰώνων δουλεία ἀπεχθὴς, μακρὰ κουραστικὰ καὶ ἐξοντλητικὰ ἔτη δοκιμασίας, ἀγῶνες ἡμιθέων ἐναντίον παντοειδῶν καὶ ποικιλοδυνάμων ἐχθρῶν, παρέρχονται ὡς ἐν ὀνείρῳ πρὸ τοῦ ἀετώδους βλέμματος τοῦ Στρατηλάτου Βασιλέως μας.

Ἡ Κρήτη ἅπασα ἀπὸ Γραμβούσας ὡς τὸν Κάβο Σίδερο, ἀπὸ τῶν Λευκῶν Ὀρέων μέχρι τῆς ἐκθερφώσης τὸν Βασιλέα τῶν Θεῶν Λία Μίκτης, ἑορτάζει σήμερον τὴν ἄφιξιν τοῦ Βασιλέως μας τοῦ Νικητοῦ, τοῦ Ἐλευθερωτοῦ.

Ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος πατεῖ τὸ ἱερὸν χῶμα τῆς Κρήτης.

Ἂς ἠχήσουν χαρμοσύνως οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἂς κρουσθῶσι τὰ σήμαντρα τὰ φυλαγμένα εἰς τὰς μονάς. Ἂς ξυπνήσουν αἱ ψυχαὶ τῶν ἡρώων καὶ ἂς ἀντιλαλήσουν αἱ φάραγγες καὶ τὰ ὄρη τὸν χαρμόσυνον χαιρετισμόν.

Καλῶς μᾶς ἦλθες Βασιλεῦ. Αὔγουστε Σὺ νίκα!

Τῶν αἰώνων τὰ ἔτη τὸ βαρέα καὶ ἀπεχθῆ, ἡ ἰσχὺς τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ πυρός, αἱ ἀτιμώσεις τῶν γυναικῶν, οἱ ἀνιερολοιπασμοὶ καὶ τὰ βασανιστήρια τῶν ἀδελφῶν μας, τὸ ἁθῶον αἷμα ποὺ ἔβαφε τὴν γῆν μας, τὰ φριχώδη μαρτύρια τῶν μητέρων μας, ἡ ὀρμὴ τοῦ Ἐνετοῦ καὶ ἡ κτηνώδης παλληκαριὰ τοῦ Γιανιτσάρου δὲν ἴσχυσαν, δὲν ἠδυνήθησαν καὶ δὲν κατώρθωσαν νὰ πνίξωσι τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης.

Πρὸ τῆς ἰσχύος τοῦ τυράννου, πρὸ τῆς ἀγριότητος τοῦ κατακτητοῦ, πρὸ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ πυρὸς καὶ τῆς σπάθης, ὑπερήφανος, ἀκατάβλητος, ἀτίκητος, σταθερά, δυνατή, ἡρωϊκὴ εὑρίσκετο πάντοτε ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ τοῦ Κρητὸς ἑτοίμη νὰ ἀνεγερθῇ, νὰ κτυπήσῃ τὸν τύραννον, νὰ ἐπιβληθῇ, νὰ ἀφομοιώσῃ τὸν κατακτητὴν εἰς τὴν πρώτην εὐνοϊκὴν στιγμήν.

Οἱ ἀγῶνες τῶν ἡρώων Κρητῶν μετὰ παρέλευσιν 603 ἐτῶν Ἐνετοκρατείας ἀπεχθοῦς, καὶ Τουρκοκρατίας ἀπεχθεστέρας ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας. Τὴν μεταπλάττευσιν τὴν προσωρινὴν, διεδέχθη ἡ ἐύτυχὴς στιγμὴ τῆς ἑνώσεως, ἑνώσεως οὐχὶ δυθείας ὡς ἐλεημοσύνης εἰς τὸν Κρητικὸν λαὸν, ἀλλὰ κατόπιν δύο νικηφόρων πολέμων ποὺ ἠθέρησαν τὴν Ἑλλάδα, ποὺ ἀνέψωσαν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα, ποὺ ἐδόξασαν τὸν Βασιλέα καὶ τὸν στρατόν, ποὺ ἐπαρουσίασαν τὴν μικροσκοπικὴν Ἑλλάδα, γιγαντωμένην ἀπὸ ἰδανικὰ καὶ ἐθνικὰ ὄνειρα, ποὺ ἐλευθέρωσαν ἑκατομμύρια σκλάβων ἀδελφῶν.

Ὁ ἐλευθεριωτὴς Βασιλεὺς ἦλθεν. Ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος πατεῖ τὸ ἱερὸν χῶμα τῆς Κρήτης.

Οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὰ σήμαντρα τῶν ξακουσμένων μοναστηριῶν ἂς ἀναγγείλουν τὸν ἐρχομόν Του καὶ εἰς τὰ πλέον μεμακρυσμένα σημεῖα τῆς Κρήτης.

—ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ—

ΤΑ ΣΥΛΛΥΠΗΤΗΡΙΑ

Εἶναι ἀληθῶς περίεργη πολὺ ἡ αντήθεια ὅλων μας νὰ παρακολουθοῦμεν πάντα τὰ τεχνικὰ ἀπαλύσεως προσφυῆ τι περίσσιον ὅπως τοῦ σφίγξωμεν τὸ χέρι, καὶ μὲ ὕφος ἀνωτέρων καὶ ἐτοιμόν γιὰ δίκρανα νὰ τὸ λέγωμεν μακροσκοπικὰ σχεδὸν—τὰ συλλυπητήριά μου, κύριε Α... καὶ ὅλην αὐτὴν τὴν κωμικὴν σκηνὴν νὰ τὴν ἐπαναφαγίζωμεν μὲ ἕνα ἄχ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἀπολείπει μόνον τὸ βάζ καὶ τὸ ἔπος τῆς πράξεως διὰ νὰ μᾶς ἐνθυμίσῃ τὴν κωμικότητα τῶν καλτσοδετῶν τῶν φυλακισμένων.

Πολλάκις μάλιστα καταδιώκομεν μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν ποδῶν μας κανένα γνωστόν μας καὶ τοῦ φωνάζομεν ἀπὸ μακρυὰ—Στάσου, βρὲ αὐτοκίνητο, νὰ σὲ συλλυπηθῶ γιά! γιὰ κι' ἔπειτα μεταβάλλοντες τὸ χαρακτηριστικὸ μᾶς ἀπογλαστὰ εἰς λευκίμενα τοῦ ἐξαποτίζομεν—Τὰ συλλυπητήριά μου τὰ θερμά.

Αὐτὸ συνέβη καὶ χθὲς μὲ κάποιον φίλον μου ὁ ὁποῖος πρὸ ὀφταετοῦ περίπου ἔχει χάσει τὸν πατέρα του. Ἐπαθήμεθα στὸ «Κέντρον» καὶ μοῦ ἐδηγήτο φαιδρὰ καταστροφὴς του, καὶ οἱ δύο δὲ εἴχαμεν σκασιτέρει στὰ γέλοια, ὁπότε μία χεὶρ πελωρία τείνεται π. ὁ τοῦ δακρύτος ἐκ τῶν γελοίων φίλων μου, συνοδευομένη ἀπὸ ἕνα ἐνεργὸν καὶ ἀνεγκλητέον λογύδριον.

—Ἠ ἀγαπητέ μου φίλε, τὰ θερμὰ μὲν συλλυπητήρια. Δὲν ξέρεις πόσο...ν

—Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ, ὥρισε, καθίσετε, ἀκούγαμεν ὁ φίλος μου διαμαρτυρόμενος ἀπὸ τὴν λίαν ἐνοχλητικὴν αὐτὴν ἐνθύμησιν.

Ἀφ' οὗ καταρθώσαμεν νὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὸν συγκινητικὸν ἄνθρωπον ποὺ μὲ τόσας ἐκφράσεις ἤλθε νὰ διαβεβαιώσῃ τὸν φίλον μου περὶ τῆς συμπαθητικοῦ εἰς τὸ πένθος του, ἐπαναχρίσαμεν τὰς φαιδρὰς διαγρήσεις, πλὴν τὸ ἀκριτο κέφι τοῦ φίλου μου εἶχε χαθῇ.

—Ὢχ, βρὲ ἀδελφέ, τὸ φυσῶ καὶ δὲν χρώνει.

—Ποῖο; ἠρώτησα.

—Ναὶ τὸ νὰ εἶσαι ἐνοχλημένος αἰωνίως νὰ θυμᾶσαι μιὰ ἄτεχνη στιγμὴ ποὺ σοῦ πῆρε ἕνα πρωϊμάκι σου πρόσωπον. Μὰ αὐτὸ εἶναι πολύ. Εἶναι δέο μῆνες ποὺ ἔχασα τὸν πατέρα μου, αὐτὴ τὴν στιγμὴ γελῶ, γλεντῶ, ὁτανεύομαι καὶ μιὰ στιγμὴ νύσσει μοῦ χαρούλα ξαπλωμένη—τὰ συλλυπητήριά μου, κύριε τάδε. Μὰ πήραμε στὸ διάβολο, φίλε κύριε. Δὲν μὲ φθάνει ἡ στενοχωρία ποὺ ἐπρόβηκα ὡς ἔχασα τὸν πατέρα μου, δὲν φθάνει πόσο ὑπάρχει ἐπὶ ἀρκετὸς ἡμέρας μόνο εἶμαι καὶ ὑποχρεωμένος νὰ ἔχω κάθε μέρα στὸ μυαλό μου αὐτὴ τὴν ἰδέαν γιατὶ ἡ ἐξοχίας σου θέλει νὰ μὲ διαβεβαιώσῃ ὅτι δρήγαπει ἐλευθῇ κι' αὐτὴ ὅπως κι' ἐγώ. Εὐχαριστῶ πολύ. Σοῦ εἶμαι ἐυχαριστημένος. Σοῦ ἐπιτρέπω νὰ ἐυτεθῶ κι' ἐγὼ ὅλη χάρις τὸν πατέρα σου, τὴν γενιάν σου, τὰ παιδιὰ σου. Ἀλλὰ μὴ μοῦ το πῇς. Ἂν εἶσαι φίλος μου περίμενε τὴν ἐύτην σου καὶ προφύλαξε με ἀπὸ τοῦ νὰ αἰσθανθῶ κι' αὐτὴν λύπην κι' ἄλλην στενοχωρίαν. Εἶναι ἄλλως τε πολὺ περίεργο πρᾶγμα αὐτὸ ποὺ μοῦ συμβαίνει ἐμένα. Κάθημαι μὲ κάποιον, λέμε ἀστεῖα, σκοῦμε στὰ γέλοια, βράδι ὁ κάποιος ἐκείνος ἀντιλαμβάνεται τὸ ἐλάττωμά του ἀριστερὸς χεῖρός μου πένθος. Αὐτὸ ὁρκεῖ νὰ τοῦ κατεβάσῃ ὅλες τὶς γραμμὲς τοῦ προσώπου του εἰς μίαν λιπαρὴν γκρεμάτων. Σφίγγονται καὶ προσφωνεῖ μὲ στόμφον

—Συγγνώμην, ἐλησμόνησα νὰ σὲ συλλυπηθῶ, ἀγαπητὲ Δοκτὼρ; τὰ συλλυπητήριά μου ἡ γαπητέ! Τί τοῦ πληρώνεις τόρα αὐτοῦ τοῦ κηγίου; Τοῦ δόθηκε καὶ παιλλοί;

—Αὐτό, φίλε μου, πρέπει νὰ γίνεται γιὰ νὰ γλυτώσωμεν ἀπὸ τοὺς ἐνοχλητικοὺς ἀλλεπαλλήλους.

Ι. ΠΥΡΓΟΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

Μᾶς ὑπεβλήθησαν πολλὰ παράπονα ἐκ μέρους τῶν κατοίκων Νεαπόλεως διὰ δύο μελετώμενα δημόσια ἔργα. Τὰ ἔργα ταῦτα τῆς ὑδατοπλοὺς προωρίζονται νὰ συνδέσουν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν Φουρνὴν ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἐπαρχίαν Λασηθίου μὲ τὴν κατηφειὴν ἀρτηρίαν Νεαπόλεως Ἁγίου Νικολάου. Ἀλλ' ἐν ᾧ τὰ ἔργα αὐτὰ διαρρήκνυσι τὴν Νεαπόλεως ἀπὸ ἡγνοημένων περισσοτέρων καὶ μεγαλειτέρων κίνηται πρὸς ὄφελος τῆς Γεωργίας καὶ τοῦ Ἐμπορίου καὶ διὰ τὴν Νεάπολιν τὴν τόσον σκληρῶς δοκιμασθεῖσαν τώρα τελευταίως καὶ διὰ τὴν Φουρνὴν καὶ τὸ Λασηθίου ἀφ' ἑτέρου, ἐν τούτοις προτιμῶνται γραμμαὶ κάθε ἄλλο ἢ συντελεστικαὶ εἰς τὴν πρόοδον τοῦ Μεραμβέλλου. Ἀντὶ ἡ ὁδὸς Φουρνῆς νὰ διλάβῃ κάπωθι τοῦ χωρίου Νεηθεύτου ὅπου τέποτε ἀπολύτως δὲν ἐξεπορεύεται, θὰ ἦτο προτιμωτέρα ἡ δυὶ μέσον τῆς Νεαπόλεως διλένους τῆς ὁδοῦ ἀπόπει καὶ οἱ κάτοικοι Φουρνῆς μεγάλως θὰ διευκολύνοντο ἀφ' οὗ εἶναι τόσον μεγάλη ἡ ἐμπορικὴ αὐτῆς συγκοινωνία καὶ ἡ Νεάπολις ἤθελεν ἀποκτήσει μικρὸν τι δάκτυον ἀμαξιτῆς ὁδοῦ πρὸς τὸ μέρος τῆς Φουρνῆς ἀφαιτὸν ὅπως καταστῇ εὐκολωτέρα καὶ κερδοφορωτέρα τὴν ἐπεκοινωνίαν της μετὰ τοῦ ἀνωτέρω χωρίου.

Ἐλπίζομεν ἐν ᾧ μεγίστη εὐκολία καὶ οἱ κατοικία σημειωθῇ θέλει γένει ἐὰν ἡ ὁδὸς Λασηθίου Ἁγίου Νικολάου διλάβῃ δυὶ Νεαπόλεως ὁπόπει μὲ μεγίστην εὐκολίαν οἱ Λασηθιῶται καὶ οἱ Πεδιαδίται θὰ μεταφέρουν εἰς Νεάπολιν τὰ προϊόντα των οὐδεμίᾳ δὲ ἀπολύτως εἰς κατεῖνα προσγήνεται ζημία ἐν τούτοις προτιμᾶται ὁδὸς δυσχωρεῖνη ἀπὸ μίαν ἐρημικὴν τοποθεσίαν τὸν κλαυτὸς λεγομένου ἄνευ αἰδένος λόγου καλιτέρας δυσκολογεύτερος τὴν τοιαύτην ἐοξοδόρησιν.

Συντελοῦμεν εἰς τὴν Γενικὴν Διοίκησιν ὅπως ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῶν Δημοσίων ἔργων ἐπὶ τῶν δύο τούτων ζητημάτων τὰ ὁποῖα ἔχουν μεγίστην σχέσιν μὲ τὴν καθόλου πρόοδον τῆς Νεαπόλεως καὶ τῶν παραπλησίων χωρίων.

Ἐπιμένομεν πολὺ περίεργοι νὰ μάθωμεν τὶ ἀπογίνονται αἰτιοὶ οἱ περίφημοι λαδογιοὶ κατάλογοι οἱ ὁποῖοι τοσάκις ἀφανισθέντες, τοσάκις ἐμειδοτήθησαν καὶ τοσάκις ἐπανελήφθησαν χάριν εἰς τὸ ἀμίλοδον καὶ τὸ ἀπατηλότατον τῶν τοιούτων ἐργασιῶν.

Βεβαίως ἡ Γενικὴ Διοίκησις δὲν θὰ ἔχῃ τὴν ἄξιαν πιστέωσιν, νὰ παραδώσῃ τὴν ὕλην καὶ μετὰ 20 ἡμέρας νὰ τὴν παραλάβῃ τετυμένην καὶ ἑτοίμην. Συντελοῦμεν τὴν ὅσον τάχιστα παράδοσιν τῶν χειρογράφων διότι οὕτω μόνον θὰ καταρθωθῇ ἡ παράδοσις αὐτῶν περὶ τὰ μέσα Ἰανουαρίου.

ΑΡΘΡΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ ἐπ. ὑριθ. 162 φύλλου)

Ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς εἶναι ἀπόρροια τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ὑπῆρξαν οἱ διδάσκαλοι τοῦ κόσμου. Δὲν ὑπάρχει σχεδὸν οὐδεμία θεωρία ἐν τῇ φυσικῇ καὶ ἐν τῇ κοινωνιολογίᾳ, ἡ ὁποία νὰ μὴ εὑρίσκεται ἐκτετυρωμένη τελείως ἢ ἐν σπαργάνοις ἐπὶ τῶν ἀρχαίων. Εἰς αὐτοὺς ἔλκει τὸ πεῖραμα δηλ. ἡ πρᾶξις ἡ πραγμάτωσις τῆς ἀσκήσεως. Οἱ ἀρχαῖοι ἐνήμων μόνον τὶς ἰδέας θεωρίας, ἦσαν μᾶλλον διαφωτισοί, οἱ Εὐρωπαῖοι μετερχαρίσθησαν τὸ πεῖραμα καὶ ἐφαρμοποίησαν τὰς θεωρίας τῶν ἀρχαίων. Ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ εἰς τὴν θετικοποίησιν τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἰμπορεῖται πλέον εἰς ἀφηρημένας ἔννοιας, ζητεῖ θετικὰ πράγματα, εἶναι ἐμβολογιστής. Σήμερον εἶναι ὁ αἰὼν τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ θετικισμοῦ.

Πολλαπλασιάζονται οἱ μηχαναὶ καὶ αἱ ἐφευρέσεις διὰ τὴν καλυτέραν ἐκμετρηση τοῦ ἀνθρώπου. Αἱ ἀποστάσεις συμμορφοῦνται, οἱ δὲ λαοὶ ἐπικοινωνοῦντες εὐκόλως πρὸς ἀλλήλους πάσσυν νὰ θεωροῦν καὶ ἀλλήλους ξένους. Ἡ παιδεία διαδίδεται παρὰ τῷ λαῷ, τοῦ ὁποίου ὁ νοῦς ἀναπτύσσεται. Μανθάνει πλέον οὗτος πὰ ἐννοεῖ ὅτι τὰ συμβαίνοντα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶνε τοῦ κόσμου τούτου, δυνάμεις τοῦ κόσμου τούτου, δυνάμεις ἰδικαί του. Τοιουτοτρόπως τὴν τύχην του θὰ ἔχῃ πλέον ἀπὸ τὰς δυνάμεις τοῦ κόσμου τούτου, τὰς ἰδικάς του δυνάμεις. Φιλοσοφία ὑγιὴς ἀσχολεῖται περὶ τὰ πράγματα, ἡν αὐτὰν τῶν ὄντων ζητεῖ καὶ εὑρίσκει ἐν αὐτοῖς τοὐτοις.

Διὰ τούτων τί ἐπιτυγχάνεται σήμερον καὶ εἰς τί ἔγκειται ὁ λεγόμενος πολιτισμός; Αἱ ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς ηὐξήθησαν. Οἱ ἄνθρωποι καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς ἔθνη ἠγνόησαν ὅτι ὁ μόνος νόμος τῆς ζωῆς εἶναι τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου καὶ ἐπιδέχονται νὰ γίνωσιν ἰσχυροί. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνενοοῦνται εἰς τάξεις ὁμοίους καὶ σωρεῖαι. Τὰ ἐργατικὰ κέντρα, οἱ σοσιαλισταί, ὁ ἀντιμιλιταρισμός, τὰ διάφορα ἄλλα πολιτικὰ κόμματα εἶνε δυνάμεις ἀνθρώπων ἐχόντων τὰ αὐτὰ συμφέροντα, τὰς αὐτὰς ἰδέας πρὸς ἐπιτέλεσιν σκοποῦ τινος, ἐναντίων ἄλλων δυνάμεων τῶν ἀντιθέτων. Καὶ τοῦ τρόπου τούτου τὰ δίκαια ἐκίστης τάξεως καὶ τοῦ ἀτόμου ἀπέστατοι σαθαιοί, διότι ἐκπροσωποῦνται ὑπὸ δυνάμεων. Ὁ λαὸς δὲν ἀνέχεται ἄλλον δεσπότης, διότι ἔχει συνταγμα καὶ καταλαμβάνεται αὐτὸς τὴν κυβέρνησιν. Βασιλεὺς καὶ πολιτικοὶ ἄνδρες πρέπει νὰ ἐξακριβοῦν τὰ συμφέροντα τῶν λαῶν, εἰδοφὴ ἀποδώσουσι. Τὰ κράτη ὀργανώνονται στρατιωτικῶς καὶ διὰ τῶν νέων μηχανῶν τοῦ πολέμου ἐστατικὰ πλανητὰ ἄλλήλων φοβερά, ἐπιβιβάζονται τὰ ἐκατοντάδες χιλιάδων στρατοῦ καὶ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις μεταφέρονται εἰς τὰ ἄκρα τῶν συνόρων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἐπιστήμη τοῦ πολέμου ἐπιτρέπει νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπόν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἐπιστήμη τοῦ πολέμου ἐπιτρέπει νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπόν.

Λίαν προσεχῶς— **Η "ΝΕΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ„** —Λίαν προσεχῶς κυκλοφορεῖ τὸ 1ον ἡμερήσιον δάτον φύλλον της μὲ πλούτον ὕλης. Τηλεγραφήματα ἐξ Ἀθηνῶν ἐπὶ ὅλων τῶν πολιτικῶν γεγονότων της ἡμέρας. = Πλήρες δίκτυον ἀνταποκριτῶν εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις της Κρήτης.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ
...Α ΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ ... ΕΤΗΣΙΟΝ ΔΡ. ΣΡ. 7
ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΚΡΗΤΗΣ » » » 8.
ΔΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ... » 6Ρ. ΣΡ. 10

Πάσα αίτησις διευθυντέα τῇ Διευθύνσει.

Τιμὴ φύλλου Λεπτὰ 15.

Η ΙΔΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΤΕΡΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

ΕΤΟΣ Σ'. | Ἐν ΗΡΑΚΛΕΙΩ τῇ 4 Δεκεμβρίου 1913 | ΑΡΙΘ. 353

Η ΚΡΗΤΗ ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Ἡ παρελθοῦσα Κυριακὴ θὰ μένῃ βαθέως ἐγκεχαραγμένη ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ.

Ὁ διαφωτοφὼς ἡμῶν Βασιλεὺς

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ,

ὁ μέγας Βασιλεύς, ὁ ὁποῖος ὡδήγησεν ἀπὸ νίκης εἰς νίκην δυὰ τῶν ὡραίων καὶ τῶν πεδιάδων τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας τὰ λεοντώδυμα τέκνα τῆς Ἑλλάδος, ὁ Βασιλεύς, ὁποῖον ὠνειρεύθησαν οἱ πατέρες μας, καὶ τὸν ὁποῖον βλέπομεν καὶ καμαρώνομεν ἡμεῖς σήμερον, ἔθεσε τὸν σταυρόν του πόδα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἡρωϊκῆς μεγαλονήσου, ἡ ὁποία ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἐσκίρτησεν ἀπὸ εὐφροσύνην καὶ συγκίνησιν.

Τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν Κρητῶν ὑγρὰναν θερμὰ δάκρυα, δάκρυα χαρᾶς καὶ ἀνακουφίσεως, ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ Βασιλέως, ὁ ὁποῖος ἐγκαθίδρυσε τὴν ἐλευθερίαν ἐκεῖ, ὅπου πρὸ μικροῦ βαρὺ ἐπεκάθητο τὸ σκότος τῆς τυραννίας καὶ αἱμοσταγὴς ἐπεκρέματο ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν ἀδελφῶν μας ἡ μάχαιρα τῶν δημίων καὶ δολοφόνων.

Τὰς συγμὰς, τὰς ὁποίας κατὰ τὴν ἀλησμόνητον ἡμέραν τῆς Κυριακῆς δεῖλθεν ὁ πολυπαθὴς λαὸς τῆς Κρήτης, εἶναι ἀνίσχυρος ἡ γλῶσσα νὰ ἐκφράσῃ καὶ ὁ κάλαμος ἀσθενὴς νὰ περιγράψῃ. Τὸ μεγαλεῖον τοῦτο συγκίνημα μοναδικὸν ἐν τῇ μακρῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἔθνους μόνον οἱ σκληροὶ ταλαιπωρηθέντες δύνανται βαθύτατα νὰ αἰσθανθῶσιν.

Ὁ Βασιλεὺς **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ** *ὡς φίλος Ἀλέξανδρος ἔφερε τὴν Ἑλληνικὴν δόναμιν, τὸ φῶς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς χώρας, τὰς ὁποίας εἶχε πολύνει ἡ φυσιορόεης τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς τυραννίας. Ἡ μεγάλη ψυχὴ τοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου, ἦτις ἐνέκλεισε τὴν ἰδέαν τῆς ἑνότητος τῆς φυλῆς, τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ στρατηλάτου ὡς καὶ τὸ σθένος νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ ἰδανικὰ τοῦ Ἔθνους ἐνσαρκώθη ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ νικητοῦ Βασιλέως* **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**.

Ἀφοῦ ἡ μεγαλειώδης μορφὴ τοῦ ἀπεκάθηρε τὴν ὡραίαν τῆς Μακεδονίας γῆν ἀπὸ τὸ ἅγος τῶν δολοφόνων, κατῆλθεν εἰς τὴν ἀγαπητὴν του Κρήτην, ὅπως μὲ τὸ' αἰχμηρόν του ξίφος κόψῃ τὸν Γόρδιον δεσμὸν τῶν ἀτελευτήτων ἐνδοιασμῶν, τὸν κόμβον, τὸν ὁποῖον τόσον ζηλοτύπως περιέπλεξε τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις.

Μέγα τὸ γεγονὸς τῆς Βασιλικῆς ἐπισκέψεως, τοῦ Βασιλικοῦ ἐγχειρήματος. Μεγάλη ἡ τιμή, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Βασιλεὺς περιέβαλε τὴν Κρήτην, τιμή, ἣν οὐδέποτε θὰ λησμονήσωσιν οἱ Κρῆτες. Ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς ὑπερηφάνου νύμφης τῆς Μεσογείου ἀπετέλεσε κατὰ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἡ χεὶρ τοῦ Βασιλέως της ἄνθρωπος τὴν κυανόλευκον εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπὶ αἰῶνας ἠγωνίζετο νὰ ἀναστηλωθῇ, τὸν οὐράνιον κόσμον, ἐν τῷ ὁποίῳ αἱ μεγάλαι τῶν νεκρῶν εὐλογίαι καὶ αἱ διάθερμοι τῶν ἐπιζώντων δοξολογίαι συνηνώθησαν εἰς ἕνα μυστικὸν πρὸς τὸν Ὕψιστον ὕμνον.

Μία καὶ μόνη αὐχὴ ἐξέρχεται ἀπὸ τὰ στήθη ὅλων τῶν τέκνων τῆς Κρήτης: Ὁ Θεὸς, ὁ ὁποῖος τόσον ἠγάπησε τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν πρόσφατον αὐτῆς ἀγῶνα πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν τέκνων της νὰ σκέπῃ καὶ βοηθῇ Ἐκεῖνον, τὸν Ὁποῖον ἄρισε συστελεσιέην τοῦ Ἑλληνικοῦ μεγαλείου, ὅπως Θεὸν τὸ ἐπιστέγασμα εἰς τὸ μέγα ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως ὁλοκλήρου τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

ΛΟΓΟΣ
ΑΝΤΩΝ. ΜΙΧΕΛΙΔΑΚΗ

Σεβασμιώτατε, Συμπολῖται,

Μετὰ πολλὰς καὶ δεινὰς περιπετείας, μετὰ πάροδον αἰώνων πολλῶν, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ Κρήτη διαρκῶς ἐφώναζε μαχομένη ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἀνακτήσεως τῶν δικαίων της, ἰδοὺ ἀνέτειλεν ἡ σημερινὴ εὐφρόσυνος ἡμέρα, τῆς ὁποίας τὸ γλυκὺ φῶς, ὡς οὐρανόπεμπτον μάννα, ἐπιχέει βάλσαμον ἰαματικὸν καὶ καταπραϋντικὸν εἰς τὰς βασανιζομένας καρδίας τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ. Τὰ Κρητικὰ ὑραίστειον, τὸ ὁποῖον ἐπὶ μακρὰν ἑτῶν σειρὰν ἐξεφενδόνιζε μύδρους διαπύρους σβυνομένους εἰς τὸ Κρητικὸν αἷμα, καὶ ἐσχάτως διὰ τῶν ὑποκώφων αὐτοῦ μυκηθμῶν ἠπείλει νέαν ἐκρηξιν ἀνδροφόνον, ἐσβέσθη καθ' ὁλοκληρίαν νῦν. Τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης, τὰ ἀνεκτίμητα τῆς φύσεως δῶρα, τὴν ἐρημωθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἐπιχυθείσης πυρωδοῦς ὕλης γῆν θὰ κοσμήσωσι καὶ πάλιν, καὶ οἱ θησαυροὶ τοῦ Βάκχου καὶ τῆς Δήμητρος θὰ πλουτήσωσι καὶ θὰ φαιδρύνωσι τὰς ἀγριωθείσας ὄψεις τοῦ τοσοῦτον χρόνον ταλαιπωρηθέντος λαοῦ.

Ἡ πολύαθλος Κρήτη, ἡ ὁποία ὡς ἄλλος Ἡρακλῆς πολλάκις ἀπέκοψε τὰς δι-αρκῶς ἀναφυομένας ἀγρωπούς τῆς νίκας Τυραννικὰς Ὕδρας κεφαλὰς, θὰ εὕρῃ τέλος τὴν πολυπόθητον εἰρήνην καὶ ἀνάπαυσιν. Αἱ μητέρες δὲν θὰ τρέμωσιν ἀναλογιζόμεναι τὴν τύχην τῶν τέκνων των. Αἱ σύζυγοι δὲν θὰ ἀδημονῶσι φοβούμεναι μήπως δὲν ἐπανέλθῃ τὸ ἐσπέρας πολύτεκνος σύζυγος. Οἱ γέροντες δὲν θὰ καταρῶνται τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἐπίζησαν διὰ νὰ σύρωσι τὰ ἀσθενῆ αὐτῶν γόνατα εἰς τὰς χαράδρας καὶ τὰ σπήλαια τῶν ὀρέων. Οἱ σύνοικοι καὶ ὁμόφυλοι ἀλλ' ἑτερόδοξοι συμπολῖται δὲν θὰ ἀνταλλάσσωσι συνεχῶς ἀγριωπὸν καὶ πολέμιον βλέμμα, καὶ δὲν θὰ εὑρεθῶσι πλέον εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀλληλοκατοπτεύωσι διωρόφους τοῦτο ὡς ἐπιβεβλημένων καθήκον.

Ὁποῖαν ἀληθῆ θαυμασίαν καὶ ἐξαγθρωπιστικὴν ἀλλοίωσιν, ὁποῖον ἱστορικὸν θαῦμα, ἀνατρέπον ἄρδην τοὺς ὑπὸ τῆς συνήθους ἱστορικῆς ἀντιλήψεως ἀναγεγραμμένους κανόνας, τοὺς ἀντλοῦντας τὸ κῦρος των ἐκ τῆς μακρᾶς τοῦ χρόνου καθιερώσεως. Ὁ ὄρφνας ἀρθόνους τὰς πολεμικὰς σάλπιγγας, ὁ συνεχῶς στεφανωθεὶς ὑπὸ τῆς Νίκης Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντῖνος πατεῖ σήμερον τὸ καθηγιασμένον ὑπὸ τῶν δι' ἀρέτευσιν τῆς Ἐλευθερίας χυθέντων αἱμάτων. Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τοῦ Βασιλέως, κατὰ τὸ γραφικὸν, τοῦ εὐαγγελιζομένου τὴν εἰρήνην, τοῦ εὐαγγελιζομένου τὰ ἀγαθά. Αὐτὸς, τὸ ἐκλεκτὸν τοῦ Θεοῦ σκεῦος, μὲ τὸν ἰσχυρόν του βραχίονα, τὸν ὁποῖον ηὐλόγησεν ἡ παντοδύναμος τοῦ Ὑψίστου δεξιὰ, ἐπάταξε νικηφόρως βαρβάρους κατακτητὰς, πλεονεκτικοὺς καὶ ἀπίστους συμμάχους. Αὐτὸς διὰ τῆς μεγάλης καρδίας Του, τῆς φιλοζώης ἀλοκλήρου τοῦ Ἔθνους τοὺς εὐγενεῖς παλμοὺς ἐν ἀγαστῇ ἁρμονίᾳ, ἐναρμόνησε τὴν ἐνθουσιαστικὴν του πνοὴν εἰς τας ὑπερδιηγερμένας ψυχὰς τῶν μαχητῶν Του καὶ ἐπλήρωσε πόθους καὶ ἐλπίδας καὶ προσδοκίας πολλῶν δεκάδων γενεῶν.

Οἱ μαχηταὶ Του ἐμψυχούμενοι καὶ ἐνθουσιῶντες τὸν διάθερμον πατριωτισμὸν των μετουσίωσαν εἰς καίουσαν φλόγα, ἡ ὁποία ἐξέφρασε καὶ μετέβαλλεν εἰς σποδὸν τοὺς ἀντιπάλους. Ὁ ἐνθουσιασμὸς των οὗτος μετεβάλλετο εἰς μανίαν, ἀλλὰ τὴν μανίαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζει ὁ Πλάτων εἰς τὸν Φαῖδρον (9 22) ὡς θεῖα δόσει δοθεῖσαν. Εἰς τὴν θείαν ἐκείνην μανίαν ὀφείλονται τὰ τρόπαια τοῦ Λαγανᾶ, τοῦ Κιλκὶς καὶ τῆς Κρίσσας. Ἄλλα τὸ ἀντάλλαγμά των ὑπῆρξαν ἑκατόμβαι θυμάτων. Ὅσῳ ὡραιότερο αἱ τάξεις ὑπὸ τοῦ θανατηφόρου πυρὸς, τόσῳ προθυμότερον ἐπικρύπτοντο ὑπὸ τῶν ἐρεβεννῶν, σπειδόντων καὶ ἐκείνων νὰ μετάσχωσι τοῦ πατριωτικοῦ ἐκείνου βαπτίσματος.

Ὦ! σεῖς οἱ ἀνταλλάξαντες τὸν πρόσκαιρον καὶ ἐφήμερον ἐγκόσμιον βίον διὰ τῆς ἀθανασίας, διὰ νὰ ὀνομουργήσητε πατρίδα μεγάλην καὶ ἔνδοξον. Σεῖς τῶν ὁποίων αἱ ψυχαὶ ἀπαλλαγεῖσαι τοῦ θνητοῦ σκηνώματος, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ τῆς Οἴτης, διὰ τῆς πατριωτικῆς πυρᾶς, χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, καθ' ἣν πανηγυρίζοντες τὴν τελείαν τῆς Κρήτης ἐλευθέρωσιν ἀποδίδομεν τὰ προσήκοντα εἰς τὸν Ἔνδοξον Στρατηλάτην σας. Διὰ σᾶς ἐφαρμόζονται οἱ ἀκόλουθοι στίχοι τοῦ φιλοσόφου ποιητοῦ Sully Prudhomme·

«Ἐκλογοβοτήσατε εἰς τοὺς ἐπιζῶντας τὸ ἔργον καὶ τὸ παράδειγμά σας.
Ἐπαναλήψατε ἐν αὐτοῖς βίον βαθύτερον καὶ εὐφυέστερον
Διαρκέσῃτε εἰς τὸ διάστημα, πάντοτε καὶ παντοῦ
Χάνετε μὲν τὴν ὕπαρξίν σας εἰς τὸν ὄφρα, ὅπου τὸ ὀφειλόμενον κτυπᾷ.
Ὑπὸ τὸ στενὸν φάσμα τὸ περιωρίζον τὸ πρόσωπον.
Ἀλλὰ διὰ νὰ ἀρχίσητε θεῖαν ὕπαρξιν,
Δόσει ἡ ἀθανασία, ἡ ψυχὴ τῶν ἀγαπωμένων.
Τοῦτο εἶνε τὸ ἀγαθὸν, τὸ καλὸν, τὸ ἀληθὲς, ὁ Θεὸς αὐτός·
Μόνοι δὲ ἐκεῖνοι ἀπέθανον, ὅσοι δὲν ἀφῆκαν ὀπίσω των τίποτε ἐκ τῶν μεγίλων τούτων ἀγαθῶν.

Ἀλλὰ τίς δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἡ ἐλευθερία δὲν εἶναι τὸ ὑψιστον τῶν ἀγαθῶν; Τὸ ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκειν τὸ ὑψιστον τῶν καλῶν; Καὶ τὰ δύο ταῦτα ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητος; Τὸν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ θάνατον ἐγκωμιάζει καὶ ὁ Πλάτων εἰς τὸν Φαῖδρον (6 58). Ἀλλὰ καὶ ἐπιχειροῦσι τινὲς τοῦς καλοὺς καλῶν καὶ πάσχειν δ,τι ἂν τοι ξυμβῇ παθεῖν.

Καὶ τί δὲν ἀφήκαν ὀπίσω των οἱ ἀφ' ἡμῶν ἀπογωρισθέντες! Πατρίδα ζηλωτὴν, ἐπίφθονον, μεγάλην, ἔνδοξον. Οὐχὶ μυριάδας οὐδὲ ἑκατοντάδας χιλιάδων, ἀλλὰ δεκατομμύρια ἐλευθέρους καὶ εὐ-

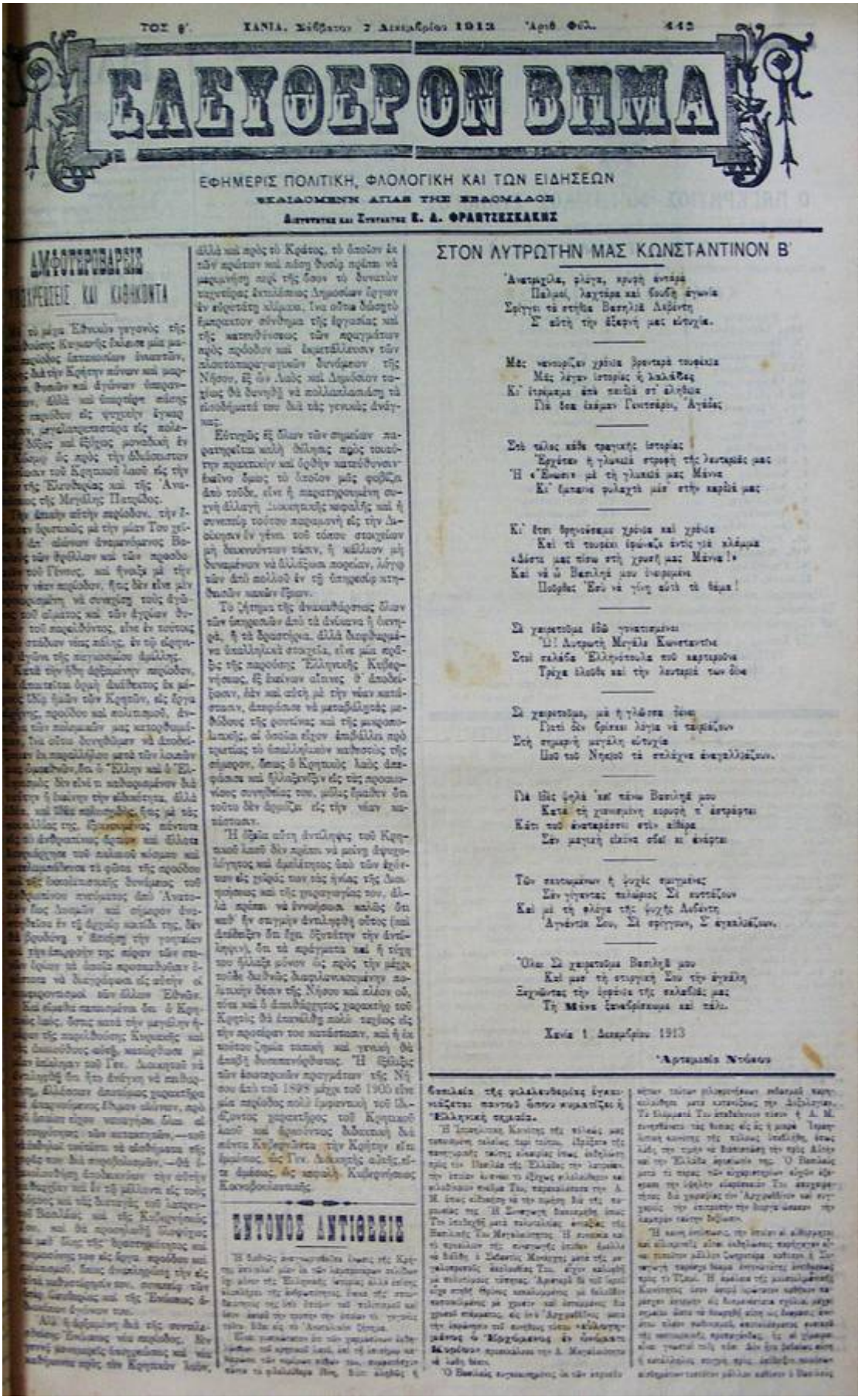

ΤΟΣ ϛ'. ΧΑΝΙΑ. Κάθε Τετάρτη 7 Δεκεμβρίου 1913 Αριθ. Φύλ. 442

ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Διευθυντὴς καὶ Συντάκτης Ε. Α. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗΣ

ΔΙΦΥΤΕΡΙΒΑΡΕΙΣ

ΣΤΟΝ ΛΥΤΡΩΤΗΝ ΜΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ Β'

Ἀνατριχιὰ, φλόγα, κρυφὴ συγκίνη
Παλμοί, λαχτάρα καὶ δουλὴ ἀγωνία
Σφίγγει τὰ στήθια Βασιλιὰ Λεβέντη
Σ' αὐτὴ τὴν ἄξαφνη μας αἰτυχία.

Μᾶς νανουρίζαν χρόνια βροντερὰ τουφέκια
Μᾶς λέγαν ἱστορίες ἡ καλάδες
Κι' ἔτσαμμα ἀπὸ σπηλιὰ στ' ἀλώνια
Γιὰ δοκ ἐκάμαν Γουσταύοι, Ἀγάδες

Στὶ νιάς καθὲ τραγικῆς ἱστορίας
Ἔργέτου ἡ γλυκειὰ στροφὴ τῆς λυτρωτάρας μας
Ἡ «Ἕνωση μὲ τὴ γλυκειὰ μας Μάνα
Κι' ἔμπαινε φυλαχτὸ μὲς στὴν καρδιά μας

Κι' ἔτσι θρησκέφκαμε χρόνια καὶ χρόνια
Καὶ τὶ τουφέκι ἰρώικο ἐντὸς γιὰ κλέφκια
«Δόστα μας πίσω στὴ χαρὰ μας Μάνα!»
Καὶ νὰ ὁ Βασιλιὰ μου ἐνωμένα
Πιστέβει Ἐσὺ νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ θάμα!

Σὶ γαμπρούδια ἐδῶ γνωτιασμένοι
Ὁ Λυτρωτὴ Μεγάλε Κωνσταντῖνε
Στοὶ καλάδα Ἑλληνόπουλα τοῦ καμπόνε
Τράχα ἐλαῖδε καὶ τὴν λυτρωτὰ των δῶκε

Σὶ γαμπρούδια, μὰ ἡ γλῶσσα δίνει
Γιατὶ δὲν ἔφκιασι λόγια νὰ τσιμπήσουν
Στὴ σημερὶ μεγάλη αἰτυχία
Ἀπὸ τοῦ Νησιοῦ τὰ στόλαρχα ἀναγγέλλουν.

Γιὰ ἴδιες ψυχὲς ἀπ' τάνω Βασιλιᾶ μου
Κατὰ τὴ χαραμένη αἰρουσὴ τ' ἀστράρια
Κάτι τοῦ ἀνατριάσει στὶς αἶθρα
Σὰν μαγικὴ ἐλένα σβάλ κι' ἀνάρια

Τῶν ταπεινῶν ἡ ψυχὶς σκιτσάνες
Σὰν γίγαντας παλάρος Σὶ αὐτσέλους
Καὶ μὶ τὴ φλόγα τῆς ψυχῆς Λεβέντη
Ἀγάπησι Σου, Σὶ σφίγγουν, Σ' ἀγκαλιάζουν.

Ὅλοι Σὶ γαμπρούδια Βασιλιᾶ μου
Καὶ μαζ' τὴ σταμνιὰ Σου τὴν ἀγκάλη
Σκηθῶστε τὴν ἰορύσια τῆς καλαβιᾶς μας
Τὴ Μάνα ξαναβρίσκομα καὶ πάλι.

Χανιὰ 1 Δεκεμβρίου 1913

Ἀρτεμισία Νυδάκη

ΕΚΤΟΝΟΣ ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ **7 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1913, ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ**